

ՄՍՄԻ-ԼԱՍ է 1961 թ.

22
2.05

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

պատկերատետրաց.

Այբ ի համառօտութիւն

պատկերաց:

1306

Ի նմանէ և Տեառնատրեալ
Ոչ ուշացեալ Ի լանկնոյ ի Տէր հան
գուցեալ Մարգոյ որդւոյ Պե
տրոսին:

Ի Յարտապետութենէ Ասահէղայ Վանից
ին Սբ. Լուսաւորչի Տեառն Ի Պատճա
ռոյ Յայոց Ընդհատեալ Աթոռոյն:

Յօրինեալ երկասեր՝ և տպադիր աշխատա
նօք Ղուկասու Դպրի Վանանդեցւոյ:

ՅԱՄԻՆ 1716.

և Ի Թիֆլիս Հայոց 1165.

ՅԱՄՍՏՐԴԱՄ.

Ես եմ
Առաջին և վերջին Յայտ. 1. 17.
Ահա տեսանեմ երկինս և հայեցայ օրհնա-
կաւս, այլ յանժամ դեմ յանդիման։

Ա՛ղաչութիւն

Ա՛ղաղիւն միշտամբ բքա
քեր հոգւոյ յայսկոյս և
յայնկոյս մեծաւ չարա
կրութեբ յածեալմեր՝ իբր ականա
տես և ակնջալուր անձամբ անձին
քոյ փորձառաք զգայթակղութեյն
դիւբին՝ ի հասարակ աշուբ. որ՝ ի
դէպ՝ և՝ ի վրէպ ժամու ժպրհի զա
գաւնամիտ հաշատացեալսն մոլորա
ցեբ ցանցիբքն որսալ՝ և զնորակը
րօն օտարուսմունս ներմուծանել։
Ա՛ոլի այնպիսի միջոբեայ դեբն՝ և
մոլորի՝ վրիպեալ յինքնածին
պատկերացն. հանգոյն պղնձի հըն
չէ. կաթսայի տարաս եռալոյ. և նը
ման ծնծղայից զօղանջէ։
Լա՛ուղթ՝ տաս՝ և բաս ոչերբեք
Վ՛րիհատուն եայս առնեն զմարդն,
և ոչ զանապատն լերանցոյ կամ գրոց
վերահասուն թիւնն։
Ա՛յլ ովբք զհոգին Ա՛յ յանձին
իւրում ունի բնակեալ. նա միայն
զհոգև

զՀոգևառս գիտէ. նա միայն քննէ
զՀոգևառն. նա միայն զՀոգևառս
ըստ Հոգևառս համեմատէ. և նա մի
այն ունի զիւրս Ա՛Ր.

Երուսղէս՝ Պիղատոս, և ոչ սա
կաւ երկայք տեսին զԱ՛Ն. խո
սեցան ընդ նմա. կարծին եւս այլոյն
պատմել զնմանէ. հրաշագործս ունէ
նորա էին ականատեսք՝ և վար
դապետութիւնն ականջալուրք. խակ
մասքն խաչարկեալք. զի զՄ. ստու
ծոյ ծաղկեալ իմաստութիւնն ոչ
կարացին իմանալ խորհրդովն.
Ո պատկերն զդալն Երկիրն տե
սին, և Ի պատկերին դեգերեալ
գայթակղեցան. խակ զծաղկեալ
Ա՛ն ախտատիպն ոչ իմացան.
Ա՛Յ իմաստութիւն է պատկերաւ
յայտնի. խակ խորհրդով ծաղկեալ
զոր ակն ոչ տեսանէ, ոչ ունկն լսէ
և ոչ այլ զգայարանք զգան. քայց
միայն զօրութեամբ Հոգւոյն Սո
քոյ յայտնի.

Ա՛ն ծաղկեալ իմաստութիւնն
Ա՛Յ է պատկեր սպասելի, և եր
կր

կրպագելն. յորմէ ամ պատկեր սա
կիզեն ոմանք. եւ կամ իմանալն, կամ
զգալն. թէպէտ յեսայ մարգն եւ
մատղաճին խոտհրդոմն ապակա-
նեալ՝ փոխեաց զփառս Աստուծոյն
Ա՛յ՝ ինամանութիւն պատկերի եղ
ծանեալ։

Աստուած տեսանէ՛ի մէջ Աբրա-
համայ եւս անհաշտելն խոստո-
վանիւնս մեծ պատուոյ պատկերայ.
զի են՝ որք յարգեն, և են որք ա
նարգեն զպատիւս պատկերայ։

Եւ մեք (ըստ Նարեկացւոյն.) ըս
դեմ անբաւիլ քարոյս բռնութեն
Աստուածայ՝ զօրութեամբ Հոգւոյն
Սրբոյ զինեալք՝ մատանեմք՛ի հան
դես ըստ կարի, և չափու մերում
գրել յաղագս պատկերայ՝ և պա
տճոյ նոցին. Որոմհեաւ ըստ Սբ
բոյն () գոսանին. Աստուածա
Թիւն կամ իրայ է պիտութիւն,
կամ պատկերայ. և զիրս իմանալ
ոչ կարեմք առանց պատկերայ։

Յօդ առաջին։

Ո՞ր

* Հռոմ 1: 23։

Ա՛մէն՝ եւ Ամէնապատիւ է պատիւը։

Ամէն յայոց լեզուաւ Ճշմարիտ, Այնպէս թող, եւ Հաստատուն յԵբրայեցւոց լեզուաւ։ Ամուլ՝ Ա՛սուած. Տուրս՝ Ա՛րարիչն. Սրբեա՝ Ա՛ծածկեն. Ամպ՝ Ա՛ղեղնաւորն. Ամպ՝ Ա՛ղեղնաւորն. Ամպ՝ Ա՛ղեղնաւոր

Պ. Այլ և այս պատկեր արտաքոյ մտաց յարմարեալ՝ որ ասի՝ նմանութիւն և կերպարան իրին։

Ա. Եթէ այս արտաքոյ մտաց յօրի նեալ պատկերս՝ իցէ ըստ իրական գոյացութեանն միանգամայն, և ըստ յատկագունեղ որպիսութեանն, ասի պատկեր բնական և կենդանի։ ըստ այսմ նշանակութեան՝ ասի Ադամ ծնաւ Սէթ ըստ կեր պարանաց իւրոց, և ըստ պատկերի իւրում։ ... ծննդ. 5. 3.

Ա. Ոչ եթէ այնպիսի պատկերն իցէ ոչ ըստ իրական գոյացութեն՝ այլ միայն՝ ըստ արտաքին պատահմանց ումանց յօրինեալ՝ ասի արհեստական, պատահական, և անշունչ պատկեր. ոյր դաւեհանն, որ ըզ պատկեր կայսերն ունէր։ ըստ ... Ղուկ. 20. 24։

Պ. Այլ եթէ պատկերն այն իցէ իբր նշան, որ թողլ զինքն՝ զայլ ոք ինչ ցուցանէ զգայարանաց մերոց ասի՝ Ո՞ւ է կապատկեր։ որպիսիք են՝ հնամայն քանդակեալ

կաւ՝ նկարիւ, և դեղով յօրինել
կամ ձևացեալ պատկերը. ևս կը
նիք, դրօշ գիր, և այլ բազումք։

Ի յայտիւ պատճառին՝ և զեկա
ցան պատկերք՝ համայնքն յառա
ջանան՝ ինչպանէն, և լուծանին ևս
՝ինչպէն։

Ոչ ոք ասէ անհաւատ լուծիլ՝ հա
ւանիլ՝ և դործիք իրաց. որ նախ
զինքն յայտանէ՝ և ցուցանէ, ապա
իրով և ինքեամբ զայլ միւս ինչ
զաստեալ յիւրմէն յոմանս իմանալիս
ցուցանէ մտաց մերոց՝ կամ զգայ
արտաքոյ մերոյ։

Ասացեալ՝ զինչ էսկի անհաւատ, և
հաւանչ իրաց, և յայժ գիտելոյն
իր, և տաժանելի իմն մեկնելն։

ԳԼՈՒԽ Ա. կամ ի զուտ ա
նեղ՝ կիզուտ եղական, կիմանել
միանգամայն և եղական։

Զուտ անեղ պատկերն է Աիա
ծին Աստուած. Պատկեր
անեղութեան ԱՀ։ *

Ոչ ոք ամենք զիր ինչ հանապազեալ
ասէ

* Կող. 1. 5։

ունի յիմացողութիւնէ իբրեւ ամպամ
որեալ ընտանութիւնն ի ձանձրա-
ցեալ իրէն. որպէս՝ Պետրոս ձա
նապարհ ղվարդն՝ իսկոյն ունի տը
պաճարեալ յիմացողութենն իբր-
ամ ղվարդի նմանութիւնն. որ ա
սի՝ պատկեր, և բան վարդին։

Ի սա այսմ և զայլ ամ իրաց ձա
նապարհն դատեա և խման։

Ի յոյս պայմանաւ դոյն ինչ նըշ
մարեա. Ի մեղապէտ՝ և ամենի
մասան Ի՝ջ՝ զիւր անպարտադիր կ-
ութիւնն անբամանդակելի խմա
ութիւնն անսահմանաբար բոլան
դակելով ծնանի անձաւ ծնող-
դեամբ զիւր անբամադիր Պատ-
կերն, և Իւանն. բոլորովին ին-
քեանոնման էութիւն՝ դոյութիւն՝
բնութեամբ՝ իմաստութիւն, և զո
րութեամբ։

Պատկերն այն իւրմէ էակիան ստա
կեր է օր. Ա՝ խոծին Իւան. Ո՝ը
նունդ անձաւ. Կերպարան՝ և ձա
ռագայթ է օր. Ի այս փառաց. Ոմն
նիւք

նիք կենդանի, և նկարագիր Յայ
* Հեբ. 1. 3 րական Հաւատեան։
Լոկ պատկերք, զորս մեք յաւաջ
եդեալ էրայն տպաւորութեամբ ի մտի
մերում, են փոփոխականք պատա
հականք, և երկանելիք։
Յաստանօր ձրի շնորհօք ամենատա
տին Յ. Յ պարգեւեցաւ մեզ մարդ
կանցս այլմիւս սքանչանալի պատ
կերը, որ է Ա Ի Ն։ զի նոքաւ
պահպանիչի բազմութեն սահական
և երկանելի պատկերացն. որք են
գրեալ բանք, գիտութիւնք, և այլ
ծնունդք մտաց մարդոյն. որք ի
գիրս իբր ի պահեստի եդեալք լի
նին առ ժամանակ ինչ։
Ա՛ն, ըզ միանգամայն և երկնա
պատկերք է միայն փրկիչն մեր
ծեալ. որ ոչ միայն ըստ Յ. Ծուլթե
է Հմարիտ անեղ պատկեր
Յաստուծոյ. * այլև ըստ որում
երևեցաւ մարմնով։ է պատ
Հական և գերազանց պատկեր Յ.
* 2 Կոր 4. 4
* 1 Տիմ 3. 16
տուծոյ քան զՅ.դաւ. զի զի գրե
թէ բոլոր կատարելութիւնն
Յ.

Աստուծոյ դէմ յանդիման մարդե
ղութիւն իւրով զինքն երևեցոյց
աղդի մարդկան։ Որ տեսանէ զիս
(ասէր նոյն Ծեալ Փրկիչն.)
զայն տեսանէ, որ առաքեացն զիս
Որ տեսանէ զիս փիլիպպէ՝ տես
զՀայրն։*

Օ Ասա եղական պատկերն՝ կամ է
գոյացական, որ ինքնակայ գոյու
թիւն իւրովի կարէ գալ. ոմն հրէշ
տակ՝ հոգի՝ և մարմին. կամ է պա
տահական, որ այլակայ գոլով իւրա
վի ոչ կարէ գոլ՝ բայց կատարանալ
գոյացութիւնն վո գոյութիւն իւրոյ.
ոմն՝ համայն զգալի պատահմունք
գոյն, ձև, լայն՝ և այլքն։

Գոյացական պատկերն է կամ հո
գեղէն միայն. կամ մարմնեղէն.
կամ հոգեղէն՝ և մարմնեղէն։
Հրեշտակք, և հոգիք մարդկան
են զուտ հոգեղէն պատկերք։
Աստղն է հոգեղէն պատկեր մի
անգամայն և մարմնեղէն։ Որպէս
Ես զմարդն՝ ի պատկեր իւր։

* Յօհ 12·45։

* Յօհ 14·9։

* Ծնն 1·27։

Ա՛ռն մարդոյ չէ պարտ ծաճկել ըզ-
դեմս իւր. վի պատիւը Ա՛Ի է։
ոմն գրէ Պօղոս։ *։ 1 Կոր
11։7։
Ո՛ստ մարմնեղէն պատիւը է կիմ
քնական, կիմ արհեստական՝ և կիմ
խորհրդական։
Ընական յօրինեալ գոյանի՝ ի բը
նութենէն՝ ի կենդանիս՝ ի քարս,
և՝ ի տունկս։
Արհեստականն է որ արհեստաւո
որ հընարիւք՝ և գործեօք կերպա
րանի. ոմն պատիւը անասնոց՝ և
քուսոց յորդաբերալք՝ ի պատե-
րազմի։
Խորհրդական՝ և հոգևոր պատ-
կեր է ամ նշանակ՝ և հինիք սրդա
րութեանն՝ և հաղորդութեանն
ընդ երկնային շնորհայն։
Ի՛մայն օրինք, զոհք՝ և սրա-
րողութիւնք ի՛ն պատարագին.
ոմն և համայն խորհուրդք, հրա-
շագործութիւնք՝ և առակք Ա՛յ,որ
պատարագին են պատկերք։
Պատուհասին պատիւքն է համ ի
մանալի, համ զդալի։

Իմա

Նմանական պատկեր է քանն մտա-
գածին, համայն խմացուածք, ծա
նօթութիւնք, և համայն ծնունդք
մտաց. որք են պատկերք իրաց։

Օ գալն պատահական պատկերն
է՝ համայն յառաջնդեալ հինգ ըզ-
գայարանացն, որք են. լոյս, գոյն՝
ձայն, համ, հոտ՝ շօշափելիք, մե
ծութիք, ձև, թիւ շարժուածն՝ և
հանդիպած, որք են պատկեր. որով
գամք՝ իդիւտութեն էական իրաց։

Յօդ երկրորդ։

Ո՞ւմն է ոչ ունել պատկերն։

Ո՛վ զանազան պատճա
ռաց գոլոյն պատկերացն՝
գլխաւորն է՝ զի դու բաւ պատկե
րօք՝ նբր նշմարանօք նէից ձանաչիցն
Աստուած։

Բանդի (ըստ ոչնամիտ վարդա
պետու թեանն Ամստամսրեցւոյ։)
Անհնար է տիեզերալ՝ որ ոչ ինչ
յառաջձանաչեցեալ ունի առանց
պատ

պատկերսդ՝ մանաւանդ որքան
եւք անտ՝ ի մարմնի. զոչինչ կարէ
որ բնականապէս Հանդուրժել. ինչ
Հանդերձին մանկանաւր՝ կամ հո-
գևոր, և կամ այլինչ։

Այն Ի՞նչ Ճաշակէ Պտուղքն՝ որք
առ ամենեսեան յարգելիք, և մե
ծարելիք են, ոչինչ կայանան, և
թէ ոչ պատկերօք։

Ձևացեալ և գուշակօրէն տառքն.
յօգտաւոր՝ և հրաշակոնակ բառքն.
նմանութիւնքն. առակքն՝ և արտա
դրութիւնքն. պիտոյ են. եթէ ոչ
պատկերք և նշմարունք պատկերայ
Ո՞րինչ է՝ որ Ի՞նչ իբր մարմնաւ
որ աչօք տեսանէ. ականջօք լսէ.
լեզուաւ խօսի ունչով՝ և բերա
նով հոտոտի. ոտիւք շրջի, երանէ, ինչ
նէ՝ հեռանայ՝ մերձենայ. ստրջա
նայ, զարհուրանայ՝ և տրտմի. եթէ
ոչ՝ պատկերացութեամբ։

Ընդ վերոյ յիշեալն Ծննդ. 3. 8. 6. 6,
8. 21, 11. 5։ Ելից 23. 19, և
այլ ոմանս տեղիք։ Տես զերգ
երգոցն Սաղմոսին. զՅեսիա Ծո
հա

հաննու՝ և զհամայն Աարդարեա
կան գրեանս։

Եւ՝ ամ Աւրիստոնեայ Աի
խաելութեն յառաջև հոգւով և
ճշմարտութիւբ հոգեպես ծեալ
Փրկչին երկիրպագանելով պաշ
տե զնա. ապայ մարմնոյ ճշմարիտ
և զգալի խոնարհութեբն՝ որով ար
ժանն է, մարմնապես երկիրպագա
նելով պաշտե զնա մարմնապես,
զի ոչ կարէ այլմնապես։

Պարձեալ՝ ի համայն ստեղծու
ածս նշմարի Ա.Ծահպղորդ՝ և Ա.Ծ
ազեկ պատկեր իմն՝ այսպէս։

Մարդ՝ հրեշտակք՝ և մարդն իցեն
ըստ Ա.Յ պատկերին ստեղծեալ՝
և ճշմարտութիւն ըստ Ա.Ծաշունչ
գրոցն՝ և ըստ հաւատոյ։

Ա.ուած և Ա.Ծաբանիցն՝ որ և ըն
կալեալ՝ և հռչակեալ ասացուածք։

Ա.Ա.ին ընդածին բնութեբն և
իւրեան ինքեան հաղորդօղ՝ և ըս
փռօղ բարութեանն։

Ա.Ա դ՝ Ա.Ծ, որ ինքնաբուն բա
րի է, և նոյն ինքն բարութի. ան

ձա

Հասելի հաձուԹիւն իւրով՝ կա
մելով հաղորդակից արարածոց՝
և սիրել ինձ զանապատ բարու
Թիս երանաւէտ կենացն, ինքեաց
և նկարագրեաց անհասանելի կեր
պիւ յիւրաքանչիւր արարածս՝ ըս
հասիս՝ կարգի, և ըստ պատուոյ նոց.
զիւր պահելի՝ և երկիւղածելի
պատկերն, կնիք զինչմարդոյն պատկե
րին իւրոյ՝ որ է. Անահմանելի
մտուԹիւնն. անքննելի եռանձնու
Թիւնն, և այլ անբովանդակելի
Հայելին կատարելուԹիւնքն. զի
նշմարելի պատկերաւն յայտնեսցի
արարածոց, և ինոցունց պահել
ցի Հպատակեսցին Հնձ ըստ չափու
նոցին՝ և արժանւոյն։

10 Ի և միակ անձառելի Հնձոյ
ին էուԹիւնն զանապտնեալ անհա
զորդելի յատկուԹիւք յերիս անձ
նաւորուԹիւս. Միաբանն՝ և եռա
դիմի իշխանուԹիւն՝ զորինչ միան
գամ առեղծ յաշխարհի. միով՝ և
երիւք կարգեաց, այսինքն. Թա՛
ով՝ կշռով՝ և չափով։

* Խոհ. 11. 21։

2. Ա՛ն և երբեակ բարութիւնն արար զմեզ վերջին հրեշտակային դասն՝ երբեակ աստիճանաւ զանազանեալ՝ որք են. Աներօքեք, քերօքեք, և աթոռք։

3. Ա՛յսր ևս զմեզ միջին դասն՝ երբեակ աստիճանաւ զանազանեալ՝ և են. Տէրութիւնք, իշխանութիւնք՝ և զօրութիւնք։

4. Օ՛երորդ՝ և զվերջին դասն ևս երբեակ աստիճանաւ զանազանեալ՝ արար. Պետութիւնք, հրեշտակապետք՝ և հրեշտակք։

5. Ա՛յսպէս՝ և երբեակն Ա՛ստ ըստ սեղջ զմեզ մարդն Ա՛դամ։ Ա՛նշէջ իւ յ՛երիւսաղեմայ, և յ՛ա բէլեաւ զերբեակութիւնն կատարեայ. այսպէս մնալով միայ այս պատկերական միութիւնն՝ և երբեակութիւնն յ՛որդւոյ յ՛որդիս. ՚ի հայր, ՚ի մայր՝ և յ՛որդի։

6. Ա՛ն մարդ՝ երբեակ մասն եղեն. քահանայն, զգայականն՝ և անկականն։

7. Ա՛ն քահանայն հոգի՝ երբեակ զօր

զօրութիւն նորին. իմացողութիւն,
կամեցողութիւն, և յիշողութիւն:
8. Ի ծառ՝ երրեակ բեր նորին.
Տէրև, ծաղիկ՝ և պտուղ:
9. Ի միրգ՝ երրեակ յատկութի
նորին. Կոյն, համ, և հոտ:
10. Ի ժամանակ՝ երրեակ զանա
զանութիւն նորին. Ներկայ, ան
ցեալ՝ և ապագայ:
11. Ի մարմին՝ երրեակ յատկու
թիւն նորին. Ակիղեն, մկ՚ վէրք:
12. Ի մեծութիւն՝ երրեակ ևս
մանն նորին. Երկայնութի, լայ
նութի, և խորութիւնկ քառրդուն:
13. Ի էակ՝ և երրեակ յատկութի
նորին. Ի՚ութիւն, քարութիւն՝
և Աչմարտութիւն:
14. Ի աչխարհ՝ երրեակ դասր նո
րին. Ինութի՚, օրինաց՝ ընորհայ,
15. Ի անեղ՝ և նախատիպ աշ
խարհ՝ (Ի՚ճ.) երրեակ եղական՝
և պատկերացեալ աչխարհ նորին.
Երկնային, երկրային՝ և փոքր աշ
խարհ՝ որ է մարդ:
Ի՚նչ պատիւր Ի՚ն, կի՚ նշոյլ և
նչմա

նշմարանք նորին հաղորդակից եւ
արարածոց, եւ ըստ չափու նոցին
եւ պատուոյ ընդհանրօրէն ի հրեշ
տակս՝ ի մարդս՝ յանբանս. ի շքին
չաւորս՝ եւ յանշունչս սիրեցեալ։
Ձանաչեսցուք ուրեմն զ՚ի, ախա
տիսն վերոյիշեալ եղական պատկե
րացն առ՚ի սիրել՝ եւ պաշտել զնա
՚ի բարեր սրտի՝ եւ ամէ զօրութիւ։
Նազմապիսի երբ՝ եւ հակիր բազ
միցս լինին պատկերք ոչ միաւորեցոյ
ոյն՝ Նդամ պատկեր Ա՚ն. Փորա
չօն՝ Աստանայէն, Նրուսաղէմ և
Պրահամն՝ ոչ Նդիպատոս Պժո
խոյն և պատկեր։
ՆՊ.յ՝ ի մէջ կարեւոր պատկե
րաց յոյժ հարիւաւոր՝ և գլխաւորքն
են Պրոց, և Նահեայ պատկերքն.
զի հաւատ ի լոյս՝ և լոյր ի բա
նէն Պրհետասն։ * այսինքն՝ * Հռ.
նախ սիանջք պարտին լսել ձայ ։Ը։ ։Ի։
նից՝ խօսից՝ և քարոզութեց պատ
իւերօք զհաւատն. ապայ զսիանջք
լսեալ հաւատան սէջք հոյիլ՝ և բն
Փեռնուլ՝ նաև ընդունիլ զայն ի
Սուրբ

Աստուած և յ՚Աշխարհէ գրոց։

Գիրքն են նախ պատկեր վէր ա
ջոյ. ապայ պատկեր մտաց. որպէս
թարգմանեցաք՝ և խօսք նախ ական
ջոյ է՝ պատկեր՝ ապայ մտացն։
Արուեստս միայն աչք ընտրեն զգ
րեալս, և ականջք միայն զբան
բառս զանազանեն. ապա՝ գրածք
և բարբառածք պատկերանան՝ ի
միտս մարդկան։
Արեգին՝ համայն գիրք՝ և գրածք
որք են պատկերք աչայ՝ են և բա
ռից և խօսից պատկերք։
Յամայն բառք, և բարբառք,
որք են պատկերք ականջայն՝ են և
պատկերք մտացածին բանից։
Յամայն մտացածին բանք՝ և ի
մայուճածք՝ որք են իմանալի պատ
կերք մտացն՝ են և պատկերք էա
կաց, և իրաց։
Զի՝ ոչ երբեք միչև յայսօր
կարաց, կի կարասցէ ոք յատկայն
բնականապէս իմանալ զիտաւո
րութիւնս մարդոյ ուրուք՝ և զգ
խորհուրդն՝ առանց բառից՝ խօ
սից

սիոյ՝ և քաղքաւոյ պատկերացն.
կամ թէ՝ առանց գրոյ, և գրեալ
թղթոյ պատկերացն։

Ա՛րդարև՝ ոչ։ Ասէմն՝ պատ
կերօք Հանապազեմք՝ զորինչ միանգամ
Հանապազեմք։ Պատկերօք իմանամք
զնախատիպն։ Պատկերօք գամք
՚ի գիտութիւն համ էակացն։ Պատ
կերօք գամք ՚ի ծանօթութիւն քա
գաւորացն. ինչ ոյնպիսի պատկերն
դեղօք՝ և ձևօք նկարեալ վ՚ոտ աչօք
կամ խօսիւք Հաւեալ՝ վասն սակաւ
ջացն. երկաքանչիւրն ե պատկեր.
որ զատ յինքեանե զայլմիւս ինչ՝ ան
Հայելի՝ մեզ յայտանե, և ծանուցա
նե. քեզ օրինակ. շաւիղ ոտից առն
ուրուք ՚ի դաշտի բերե ՚ի միտս մեր
ոչնայն շաւիղն ոտից, զոր տեսա
նեն աչք մեր. այլ մանաւանդ այն
զմարդն, որ ընդ դաշտն Հանից։

Ի՛ստ այսմ և զայլ զգալի պատկե
րացն իմա։

Ա՛ռարգարէն՝ ընթեռնոյր առդարև
տես՝ Հկատա՝ ընթեռնոյր զայ, այլ

բայց ոչ գիտէր՝ զոր ընթեռնոյրն. գիտէր զպատակէր ընթերցուածոյն այսինքն՝ գիտէր ղէրն՝ և գերայ ձեռն ը զօրութեանն. բայց ոչ գիտէր զէրն ը գրոմն նշանակեցեալ. մինչև լուսաւ զընդ գրալ ծածկեալ մեկնութիւնն՝ կամ զնախապատրաստ տարն՝ ի վերիսպասն։

*. Գոր. 8. 30։

Ա՛ստ Պակեբեռանն. Ա՛ստ էր մարդն հոգեղէն՝ ոչ է հրեշտակ, Ա՛ստ խոստանայր նմա զիւր հոգևոր պարգևան հոգևոր կերպիւ՝ և պատակերաւ. բայց զի մարդն ի հոգւոյ և ի մարմնոյ կայանայ. և հոգին միաւորեալ ը մարմնոյն ի մարմնի բնակի։ Ա՛ստէն է զի Ա՛ստ զիւր հոգևոր բարիսն և պաշտօնն մարմնաւոր եղանակաւ, մարմնաւոր նմանութեամբ՝ և պատկերաւ յայտնէ մարմնաւոր մարդոյն, և հաղորդակից նմա. որով մարդն՝ ի մարմնաւոր պատկերացն վերադեալ՝ ճանաչիցէ զԱ՛ստուածայինն հոգևոր բարեհաճութիւնն։

Պատարեալքն վերանան ի մար

մնաւ

մնաւոր պատկերացոյ. բայց ոչ՝ վայ
րագաստուն, և աշխարհասէր մար
մնապաշտքն։ Աստ՝ Յ. Աբաքեանն
Պօղոս՝ զայրացեալ՝ ի վէր կորըն
քացուց տգիտութեանն՝ և տկա
րութեն՝ գրէ. Այս ես՝ եղբարք՝
ոչ կարացի խօսիլ ընդ ձեզ՝ իբրև ընդ
հոգեւորս, այլ՝ իբրև ընդ մարմնաւո
րս. իբրև ընդ տղայոց՝ ի Քս
զկաթն ջամբեցի ձեզ՝ և ոչ կեր
րակուր. զի և ոչ եւս կարէիք. նա
և արդ իսկ՝ ոչ կարէք. քանզի դեռ
մարմնաւոր էք, և ըստ մարդկան
գնայք։ Յարձեալ՝ յայլուրեք.
նոյն Պօղոս. խօթամիտս կոչէ
և կաթնակերս. ոյք ոչ կարեն վե
րանալ՝ ինչ անդրացոյց՝ և՝ ի պատկե
րաց առկիրճ՝ և՝ ի հաստատուն
կերակուրն։

Այս արդ՝ ոմն եւանեմք՝ ի տղայու
թէ՝ ի հաստատուն արիութիւն.
սակս պարտիմք վերանալ շնոր
հօքն Քրիստոսի՝ ի մարմնաւորն՝ և
տարրական պատկերացն առ հոգե
որ նախատիպն, և մի՛ մնալ միշտ
կա

1 Կոր. 3։
Եբր. 5։ 11։

կաթնկեր՝ և պատկերադէտ։

Յօդ երրորդ։

Ա։ դէպ՛ ԱՀ Ձաշունէն եղէ պարիսպ։

Ա։ առաքեալք զբեանցն են եւադիմի պատկերք՝ այսինքն՝ Օգալի՝ և արտաքին. Ա՝եկնիչ. և Թարգմանիչ. Ի՝եսադրօղ՝ և ինքնագօր պատկեր։

Ա։ Ի տաքին պատկերն է կերևեալ տարրական՝ և գոնաւորեալ ձեւն տատից՝ եւ քառից։ Ա։յսպիսի ձեւ կամ պատկեր նկարի՝ կամ տպի մարդկային արհեստիւք՝ ի վերայ ձեռագործ մագաղաթի՝ կամ թղթոյ։ Ա։պայ եւս արհեստակին ձեռօք այս պիսի՝ կամ այնպիսի ձեռագործ կա շեաւ. ոսկեզօծ՝ կամ անոսկի ձեռագործ պատանաւ՝ և կոճակաւ կապ մեալ զարդարի։ Ի տայսմ, քո լորովին Ա։ձաշունէն է ձեռագործ և արհեստիւք փորեալ Պատկեր, պատկեր զգալի վասն աչացն տեսուն և լոյս ականջացն։ Ա։կ

Ա՛յլ ինչ պատահէրն իմանալի է՝
շունչն զ՝ծաշունչ ընթերցողին՝
կամ՝ ու հնոցին։

Եթէ ընթերցող մեկնիչն ունի զա
դահութիւ զիւր սիրտն հարկել՝ և
կամակոր ընչով կամի որսալ յողդ
յողդ՝ կամ՝ վրիպական անձինս.
յայնժամ՝ Ա՛ծաշունչն կ՝ մանաւ
անդ ձեռաւոր՝ և պատուհասի պատ
կեր. քեզ՝ լուսոյ, և յուսոյ։
Եթէ իցէ ինքնահաճ, և փառա
սէր. յայնժամ՝ Ա՛ծաշունչն է մերա
թէ՝ և մերթուեթէ պատկեր. քան
թէ՝ հոգւոյ կեցուեթէ, և առաջ
նորդութեան։
Իսկ՝ եթէ Ա՛ծայնչի թարգմանն
իցէ ընդարհալի՝ երկիւղած՝ և Ա՛ծա
րեալ. յայնժամ՝ Ա՛ծաշունչն է լու
սոյ՝ և յուսոյ, նաև՝ հոգւոյ կեցու
թէ՝ և առաջնորդութէ պատկեր
ի՛ն՝ լսողող կամ Ա՛ռաջնորդող
Ա՛ծաշունչ դրոյն է միայն Ինքնա
շարժ՝ Ա՛շտաշարժ՝ Ինքնիշխան,
և Ինքնազօր Ա՛ստ Հոգին. ար շըն
չէ՝ ուր կամի, ոտքան՝ և յորժամ
ակն

ախորժէ. և միշտ օրհնեալ է յաւ
իտեան. որ ասէ Պատկեր խաչա
ղական Ճանապարհի, անվուխոխ
Ճշմարտութեանն և յաւիտենական կե
նայ. և՝ որ զանձառելի մարմնոյ
որ զանձառելի պատկերս՝ մարմնա
յօդ մարդոյն յանդիման կայցէ.
զի՝ ի մարմնաւորի պատկերացն՝ ի
հոգևորս վերայուսցէ միտս։

Արդ՝ ինչվ ց՛ասա համառօտեցաւ
թե՝ յ՛ինծաշունչ գրեանս՝ բաց՝ ի
յերեսաց Պատկերին, որ է մի-
այն Յ՛մեռանէ՝ ոգին՝ զորինչ մի-
անգամ ընթերցումք, զորինչ մի-
անգամ լսեմք՝ և զորինչ միանգամ
զմոռանամք. համայնն է զգալի՝
և իմանալի պատկեր։ Ո՛ի մարդն
(որ՝ ի հոգւոյ՝ և՝ ի մարմնոյ բաղ-
կանայ.) դիւրաւ այսպէս կարէ զգա
լի պատկերօք՝ և իմանալի նմանու
թեբ վերանալ՝ ի հոգևոր, և յ՛աս
տուածանմանն պատկեր. նաև՝ ի
բարեհաճութիւն Յ՛մեռանէ՝ ո-
գւոյն. որոյ շնորհօքն հնչասցուք
սուրբ արքն՝ Խոսեցան, և գրեցին
զ՛ինծաշունչ Աստուածայն։ Ա՛ի

Պ. Ասել ես ճշտ. զի պատկերն ոչ պարտի ըստ բոլորին իւր նախատիպն անուն նմանիլ՝ այլ ըստ մասին, առաքեալ՝ կամ նահապետ. բայց ոչ երբեք ըստ բոլորովին. ձգի՛ ուր դոյ բոլորովին նմանութիւն, ոչ ասի՝ պատկեր, կամ նմանութիւն. այլ նախատիպ և նոյնութիւն։ Արդեմն ամ պատկեր այնպես պարտի նմանիլ իւր նախատիպին՝ զի և իսկ նմա անուանին։

Վ. Եզ ( ) ըինակ։ Ընդամ եր պատկեր Քրիստոսի նմանութեամբ և անուանութեամբ։

Նմանութեամբ եր պատկեր. զի ոմն Ընդամ եր գլուխ Աբելի, նոյնպես և Քե եր գլուխ Աբկեղեցւոյն։

Արդ Ընդամաւ ամ ծնունդ մարմնաւոր. նոյնպէս Քրիստոսիւ ամ ծնունդ հոգևոր։

Արդէս Ընդամ եղև ի կոյս հողոյ, նմանապէս և Քե ծնաւ ի կոյս աղ գամառէ։

Անուանութեամբ Ընդամ եր պատկեր Քրիստոսի. զի Ընդամ եր մարդ ընչաւոր՝ ի շուն չ կենդանի. իսկ Քե

Եւ ես ընծամարդ հոգևոր ի հո-
գի կենդանարար։
Ադամ եր յերկրէ հողեղէն. իսկ
Տէր երկնաւոր՝ և Տէր երկնից։ *
Ադամ եղև սկիզբն մահուան. և
Օծեալն՝ աղբիւր կենաց. կամ թէ
Ադամաւ ամենեքեան մեռանին.
իսկ՝ Քրիստոսիւ ամենեքեան կեն
դանասցին։ * եւ այլ։
Ասպես՝ յորժամ ասէ թէ՝ Դաբել
Էր՝ Աբրահամ, Աւօսէս՝ եւ այլք
էին պատկեր Քի. զատ մասին մի
այն՝ և մասամբն իմանի. և ոչեր
բեք՝ զոլորովին, և ողջամբն։
Քանզի՝ ոչերբեք ասի՝ եւոչ կար
զմտաւաճծելթէ՝ մարդն, որ ի Ճըշ
մարիտ պատկեր Աստ, էոյ որպէս
Աստ՝ մի բնութեամբ, և երրեակ
անձամբ. որ ի անտանելի հայհոյ-
ութեն. մինեք ժանտ ոք շաղաւա-
շուրթն՝ ի պատկերի շրջելով՝ զայս
պիսի անլուր անիրաւութիւնս բար
բանջեսցէ։ Ո՛չ տատեսցէ յայնպիսի
սի ժանտաժայթն. ամէն։
Ա՛ստ՝ և խոտք մեր յաղագս պատ
կե

* ա Կոր. 15·45։

* ա Կոր 15·22։

* Սաղմ 38·7։

կերայ՝ ոչէ վտանդական՝ նըկատ
ելի՝ և դեղով ձևացեալ պատկե
րացն. այլ մանաւանդ՝ վն խորհըր
դաւոր՝ և հոգևոր պատկերաց վն
հոգւոյն. ասպ այսոքն հարևանցի
ևս վն նիւթեղէնն՝ զգալի՝ և մար
մնաւոր պատկերայ՝ վն մարմնոյն։

Ա՛առա այս ունի չորս յօդս։

1. Օ՛ինչ՝ և քանապատիկ է պատկերն։

2. Վ՛ասն ո՛ր իցէ մեծարելի պատկերն։

3. Ո՛րդեօք Ո՛ճաշուկն իցէ պատկեր։

4. Ո՛ստիկութիւնք Նախատակաց հորդային, և լուծմունք նոցին։

Յառաջ քան թէ՝ հիւսեսցուք զթէ քանիցս՝ պատմեսցուք տալ ըն հարց մանցս այնոքիկ, որք միտ ’ի մուտս ցածին պատկերի չըմտին. ասկայն են պատկերատեսակք. և կարծեն զՈ՛ճային Ո՛րոյ իմացումն ունել ըն բառիս՝ և ըն թզաւ։

1. Ո՛ր հոգածինն Ա՛դամ արտա քոյ դրախտին ստեղծաւ. իսկ հո

զա

զաճ[illegible]ն ՚ևայ ՚ի դրախտին շինեցաւ։

2. Այր աղապաւ ոչ ասի. արար՝ կամ թէ՝ ստեղծ Տէր Ա՚ծ զկողն ՚ի կին. այլ թէ՝ շինեաց զկողն ՚ի կին. և այս յ՚ամ լեզուաց օրինակ. ՚ք զի Ա՚եբրայեցերէն էբէն. Յունարէն օկտո՚դոէն. Լատինն՝ եդիֆիկա՚վիտ. և Ասղգօրէն՝ բո՚վէէ. որք միանգամ մարի շինեաց նշանակեն։

3. Ընդէր մարդն ստեղծաւ հողմ յ՚երկրէ՝ և ոչ ՚ի ևայ։

4. Ոչ միշ մարդոյն, և ոչ կնոջն ա ասացաւ. հողէիր և ՚ի հող դարձյիս

5. Ա՚ւրհնեաց Ա՚դամ, այլ ՚ևայ կո չեցաւ. Ահանք, ևս՝ Ա՚այր ամե նայն կենդանեաց։

6. Այն՝ր ՚ի վերայ Ա՚դամոյ էարկ Տէր Ա՚ծ թմրութիւն. ևս՝ այր ա ղաղաւ առնու մի ՚ի կողիցն նը, և ոչ միս, կամ՝ այլ միւս ինչ յ՚անդա մացն. ևս՝ էր ՚ի տեղի կողին ոչ եղ միւս կող՝ այլ մսով էլից զայն տեղին

7. Ասաւ այն խանդակաթ՝ և խնդական ձայնն Ա՚դամոյ. Ա՚յս այժմիկ ոսկր յ՚ոսկերաց իմոց, և մարմ

մարմին՝ ի մալմնոյ իմմէ. Քանզի կողն միայն էր առեալ՝ ինմանէ, և ոչ բոլոր մարմինն։

Նմանէ ինքեան քուրմ, ասէ՝ ոչ գոլաստ հոգևոր՝ և խորհրդաւոր նախատիպ. այնպիսին արդարև Հաւատարիմ անապատոյ անբանից։ *. Սաղմ 48.20։

Որպէս Ադամ ծաղումն ընդ առաջ բնական մարդկային մուտացն՝ կրօ- լորովին պատկեր բնական. իսկ վերստին, և՝ ի հոգւոյն ծնեալոյն. զո լորովին հոգի է, զոր ակն ոչ էտես և ունկն ոչ լուաւ, և՝ ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ։

Եվ հրեշտակն Ադամայ էր պարկեր։

Եվ Աստուածն Ադամայ նախ էր պատկեր նիւթական՝ և՝ ի վերայ խաչին. Զինորին կողէ շինուածն Եւայ, մայր ամենայն կենդանեաց էր պատկեր հաւատացեալ ժողովրդեան՝ որ ծնաւ՝ ի Քրիստոսէ կողէն. զորս զի- նէրն խոցեալ տիգաւ. և վաղվա ջակի՝ եւ արիւն՝ և ջուր։ *. Յով. 19.34։

Ադամն, և ջրով կողէն Քրիս

տոսի՝ աղջ մարդկան չօրացնել՝ որ
պէս խեցի, և կող՝ վերստին ծնա-
նի՝ կենդանանայ՝ նորոգի, և հարս
նանայ ըստ երկրորդ՝ և զարթեալն
Ադամայ. նաև՝ Այր ամ կենդա
նեաց կոչի Աւրեմն՝ թէրեալ Ա-
դամն էր պատիկեր խաչեալ Քրիս
տոսին. կողն նորին՝ պատիկեր եկե
ղեցւոյն Քրիստոսի։ Ասացեալ կողա
հոս կրկին վտակսն՝ շինել կանդ
նեցաւ կողածին եկեղեցին՝ իբրև
Այր ամենայն կենդանեաց։
Դադրեալ ծաղրեալ Ադամն՝ էր
պատիկեր (ըստ Աբ ծաղրմնջացն)
մեզօք մեռեալ՝ և խորին քընով
թմրեալ քնութենն աշխի մարդ-
կան։ Կողն նորին՝ պատիկեր անա
րատ մարդկային քնութեանն. զոր
Նանն Ոճ՝ դալստեամբ Աբ Ա՛ո-
դւոյն, և հոմանաւորութեն Ծո
րութենէ Նարձրելոյն՝ ի վերայ կո
չին Այրիամու։ Հաւ յարենէ
նորին, և ինքեան արարել հարան՝
միաւորեալ ըստ իւրում Ոճային ան
ձին. մեզ կեանք՝ և փրկութիւն

*. Եփե
5. 32.

*. Գծ.
1. 35.

հոգւոց։ Որ եւ՛ ի նմանէ՝ եւ եկն յայլ
խարհս։ Նախ զմայրն իւր, որ էր
ի բերանի աղբն, ուստի ել մեր-
մնոյն ծագել՝ ծնել՝ եւ սնեալ էր։
Նմա թողել լինի ձեզ առնդ ձեր
աւերակ։ Ա՛ւ գնաց ընդ նմանին
իւրոյ. որ ի ժողով հեթանոսաց։
Նախ զ՚ի բերանոյն երկիր. եւ եկն
միւսանգամ՝ ի Գալիլեայ։

Մատթ 4։13։ Եւ զԿապառնա
Պաղէր Վրէ Նահեղեայն։

Ա՛ն ցնծաք աստէն՝ ի տապանն՝ նոյն
որոյ ձառն լուսափէս Տ՛ետ։

Ա՛յլ՝ ըմ հանգիստ, էր պատիւր
փրկչին մերոյ ըստ մեզ մարդկան։
Որովհետեւ միայն մարդոյ հաստա-
տեալ էին՝ ի խնամս ջարի՝ ի մահ-
կանացն իւրմէ. քանզի երկոյնքն
տուեալ էին Նմ՚ա տահմնեաց հարիւր
քառասնեւոց ժամանակս ապաշխա-
րութեն ամբարշտաց. եւ հրամայ-
եաց՝ նոյն՝ իւրմէ զտապանն։
Նայց՝ անդիմջմնայեալ մարդկան
քնութեանն, ոչ կամեցաւ խմանալ
զպատ-

*. Յօհ. 16։28։

*. Հռո 1։3։

*. Յօհ. 4։3։

*. Մատթ 4։13։

*. Ծննդ 6։7։

*. Ծննդ 6։3։

*. Ծննդ 6։2։
1. Պետ. 3։20։

զպատճառս Տապանաշինութեանն.
միովք Աստուած Նոյիւ դադարե
յոյժ զամբարշտութիւնս զազրա-
գործ ազգի մարդկին՝ ջնջելով զամ
հասակ մարդոյ՝ և անասնոյ բայ՛ի
յ՛ուրթ անձանցն, որք էին՛ի տա-
պանի։ *

* Ծնն 7.23։

Ասե որով իբրև Նահիւն Աբ-
ղև աշխարհ. 30 ամեայ գոլով՝ (որ
կ՛երթորդ քառժինն 120 ամայն.)
շրջեր՝ և էր յաշխարհի. իսկ աշ-
խարհ ընա ոչ ծանեաւ. * զերիս

* Յօհ. 1.10։

ան և քարոզեաց, և հրաշագործ
ձեաց՝ յորդորելով. Ա՛ինչդեռ ըզ-
լոյսն ընդ ձեզ ունիք, հաւատայիք
՛ի լոյսն. * զի որդիք լուսոյ եղիջիք։

* Յօհ 12.36։

Նոյն՝ ոչ հաւատացին՛ինա. այլմի
այն շրթամբք պատուէին, և սիրտք
նոցա հեռացեալ մեկուսի էին՛ի
նմանէ։ * Աստի՝ առաջինքն, որք

* Մատ 15.8.
* Մատ 19.30։

էին՝ երեայքն՝ եղեն յետինք. * և
յետինքն, այսինքն, Հեթանոսքն՝
եղեն առաջինք։ ՛Ի Հեթանոսացն
չինեց զիւր մի միայն՝ այլ եկեղեցին
որ ի պատկեր Նոյի տապանին.

ուր

ուր միայն դոյ փրկութիւն անձանց,
և արտաքոյ այս Տապնատիպ եկե-
ղեցւոյս է կորուստ՝ և յընդունման հա-
մայն կենդանեացն։

Ա. Ծուխիւն Տապանին. և ես ամ-
տեսակ կենդանեացն, որք էին ի
նմա, եր պատկեր ընհանրութեանն և
եկեղեցւոյն Քրիստոսի. և ընդ-
նուր կոչմանն զանազան ազգաց և
ազանց յԵկեղեցին Քի. որոց փր-
կութիւնն միայն Տապանատիպ ե-
կեղեցեաւն է. որ ի ամ՝ի ի ջուրս
Հատացելոյն յուսարան՝ և ապաւի
նարան՝ի ջրոյն, զոր հրեղօձն՝ի
բերանոյ իւրմէ զհետ կնոջն՝ զի ըն
կղմեացէ զնա։ *. Ցայտ 12. 15.

Ա. Ելոյս Տապանն՝ի հողմայինն ա-
հանայն վանեալ՝ ոչ երբեք ընկղմե-
ցաւ. ապաւէն՝ և դրունք դժոխոյն
ոչ երբեք կարասցեն յաղթահարել
զԵկեղեցին Քի։ *. Մատ 16. 18.

Պ. ածրձեալ. Ա՛չ արդեօք էր պատ
կեր՝ Ա՛յն այդ տնկեցն՝ արբեցն՝
արբենացն, մերկանացն՝ խայտառա-
կին՝ի Քամ որդւոյն իւրոյ՝ և սուր
ստ

տաիեալն անիծիւք անիծանելն զը-
Կամայ տոհմն այնպէս՝ զի ազգաւ
և տոհմիւ լինէր Յ. Յաւելի մարդ-
կան խաւեալն, յ'երկրի տատանել՝ * ծ. ՀՀ
և վարանեալ Ն. Դաւարև՝ պատիւ ը 9.20:
այնեալև, և խաւրին խաւհրդոյ հայ
ելիւ։

Ա. Ի խաւս՝ երկրորդ Նոյ, ձկմա
ւեալ Նոյր վերստին ծննդեանն զը-
կնի ընդհանուր հոգևոր ջրհեղե-
ղին, և անկմանն ազգի մարդկան.
անկեաց այգի ի տեղւոջ պարարտու-
թեան.* յանդով պատեաց զնա. * Ն ասլ
փորեաց ինամս հընձան, անկեաց 5.1:
որթ տունկ, և այլ։ (Սորկ ինչ
ըստեղծոց քաւ է. նշանակէ զօրեղ
և ընտիր որթ.) Ոչ ուրեմն՝ է-
արք զբաժանին այդուհետև ի
պարտիզին. արքեայք՝ երբ հոսէ
ին ինամանէ քրտունք իբրև գկայ-
լական արեան՝ ոլոռն ոլոռն հեղեալ
յ'երկիր։ Ա՛երկայաւ ի վեր խա-
չին։ Ձրեայք այսպէս արարին և
անդոսնեալ զնա՝ առին. զայլս ա
պրեցուցանէ՝ առրեցուսցէ. և զանձն.
եթէ

եթէ՝ դա է Ա՛ն՝ Որդի Աստուծոյ *. Ղուկ 23. 35.
Ի նարեանն, Ամենապէս հաստոյ
կեզծաւոր Քրիստոնեայք ըլլ՛ր
կոյն անարգելով անարգեն վատ
թար գործովքն իւրեանց զՏէրն
րանն՝ եւ զպատուիրանսն Նո՛ր։

Աշակերտութեան եւ պաշտելը։

Ո՛՞Ր՝ Ինչ է՝ խելագարութիւն վը
քայեալ. ամբարշտութիւն ուռուցիլ
եւ ամբարտաւանութեամբ անըզ
գամեալ աշտարակաշինութիւնն.
եթէ՝ պատկեր ամանօրէն՝ եւ ա
նիրաւ ապստամբութենն ընդդէմ
Աստ, եւ Աստուածոյնոյն։ * Ա՛ւաւ՝ Ծննդ 11.
պատկեր թշնամութեան մարմնոյն
ընդդէմ հոգւոյն։ Աստ՝ այնպի
սի մոլեգնեալքն՝ իւրերուստ կրեն
զամբարիշտ ապստամբութենէ պա
տիժն. հընազանդին կարեացն ա
նարգութենանց. պաշտեն զարա
ղաճս, * եւ մոռացան պատկերս. * Գ. Թագ 5. 19.
փոխանակ միաբանութեանն՝ կրեն
տարաձայնութիւն. փոխանակ սի
րոյն՝ ատելութիւն. ընդդէմ մի
մեանց՝ թշնամութիւն, չնութիւն
պատ

պատնկուԹիւն, պղծուԹիւն. հեր
ձուած. և այլ մեղուԹիւն։

Ա՛ռաջին Աբրահամեան բաժա-
պատում պատկեր։

Եւ ի Աբրահամու ի հայրե
նեացն հրամանաւ Տեառն, որ ա
սէ ցնա. Ել ի դուռ յերկրէ քումմէ
և ի ազգէ քումմէ, որ էր իրակասպաշտ, և կոա
պաշտ երկիրն Քաղդեացւոց. քի
պատկեր յԱՀ ապստամբ եղեալ
ժողովրդեան. յԱզգէ քումմէ,
ասէ՝ և ի տանէ հօր քոյ. և ՚ի կ
յերկիր, զոր ցուցից քեզ։
պատկեր Թէ՝ Աճ փորձէ զմար
դոյ հաճաան, հնազանդուԹիւնն
և երկայնամիտ համբերուԹիւնն,
որպէս ասաց Աբրահամունն փոր
ձեալ՝ առանց անուճանելոյ երկիր
ինչ՝ կամ քաղաք, յոր պարտ էր
գնալ. այլ միայն ասէ. Ել կ յերկիր
զոր ցուցից քեզ։ Եւ արարիչ ըզ
քեզ յազգս մեծ։ պատկեր կոչ
մանն ՚ի ԹԱնտասց ՚ի Վ՚ն հաճ
ատն։ Վ՚արձեալ՝ արարիչ զքեզ
յազգս մեծ։ Ա՚ՀՃ տոհմիւ, մեծ

Թու

* ծնն
12։

Թուխալ ունճ իխանուքէ, ունճ ՚ի վերայ երկրի՝ և յ՚երկինս. ունճ ծննդեամբ հանուր աշխարհի փրկչին ՚ի զաւակէ քումմէ. և ունճ՝ հաւատացեալքդ յ՚ամ ազգայդ։

Եւ գնաց Ա՚բրամ որպես խօսեցաւ ընդ նմա Ա՚ծ։ Պատկեր անկեղծ ծառոյ հաւատոյ։ Եւ օրհնեսցին ՚ի քէզ՝ այսինքն, ՚ի զաւակի քումմ, ըստ որում վայր։ յայտնապես երևի։ Եւ՝ ՚ի զաւակի՝ ասէ, և ոչ ՚ի զաւակս։ որովհետև բաց յ՚Աստուածէն՝ Քրիստոս կինն Ա՚բրահամու ծը նաև նմա բազում զաւակս՝ ըստ ո՚ր րում վայր՝ գրի։

Պարձեալ՝ պատկեր ամենօրհնեալ փրկչին մերոյ։ ոմն յայտնէ Ա՚ստուածն։ Պօղոս։ Ասէ՝ կրկին ասէ Ցի՚ Եւ Եւ Ա՚ծ քո։ հաձոյ լեր առաջի իմ, և լեր անբասիր։ ոչ կոչեսցի անուն քո՝ այսուհետև Ա՚բրամ (՚այր բարձրեալ։) այլ՝ եղիցի անուն քո Ա՚բրահամ։ (հայր բազմաց եղիցիս զքեզ։) զի ՚այր ազգաց բազմաց եղիցիս զքեզ։

*. Ծննդ 12. 4։

*. Ծնն 22. 18։

*. Ծննդ 25։

*. Գաղ 3. 16։

*. Ծննդ 17. 1։

Պատկեր վերստին ամենօրհնեալ
Աստուծոյն. որով մտանել բազմու-
թիւն ազգաց յԵկեղեցին. եւ որով
օրհնին համայն ՀՀմարիտ հաւա-
տացեալքն, եւ անիծանին համայն
անհաւատքն, Թերահաւատքն, եւ
անկընդունելիքն: Ասաւ ասէ Տ՛ր
ցԱբրահամ. Օրհնեցից զօրհ-
նիչս քո. եւ զանիծիչս քո անիծից:
Ո՛րպէս եր Աբրահամ ազգակիցն՝
որով զվիճակն՝ եւ զսիրելի որդին
իւր մատուցանէր Աստ. ազգակից.
եթէ ոչ՝ երևեալ Պատկեր անգին՝
եւ պատուհասական Պատրագին Քրիս-
տի վերայ խաչափայտին: Կ՛ինպէս
սիրեաց Աստ զաշխարհ, մինչև զոր
դին իւր Միածին ետու. զի ամ, որ
հաւատայ ՛ինա, մի կորիցէ. այլ
ընդունելցի զկեանս յաւիտենական:
Աբրահամ հաւատաց յԱստ, և
սիրեաց զԱստ. վասն որոյ՝ հաւատովն
մատոյց Աստ իւր միածնի յազգակիցն:
Աստ ևս սիրեաց զԱբրահամ, և
զորդին Աբրահամու, որք էին ե
րամ՝ ի Քրիստոս հաւատացելոցն. վասն
որ

* Գաղ 3·8·

* Ծնն 12·3·

* Ծնն 22·

* Յովհ 3·16·

որոյ՝ եւ զՄարդին իւր Միհածին,
և այլն։ Նա ողջակէզն Աբրահա
մու անպատում պատիւ՝ անձա
ռելի սիրոյն Աստուծոյ առ մարդն
Ա՛ռ Յռեբեկայ՝ և Յակոբայ
ըստ նկարագրին՝ դրեալ կայ՝ ի սո՛ր
Ծննդ
27։
Ծ՛ննդ՝ թէ՝ ոմն Նահակ ծերացեալ
կոչէ զանդրանիկ որդին իւր Հսաւ
և հրամայէ պատրաստել խորտիկս
յորոյ. զի կերեալ զխորտիկսն,
օրհնեսցէ զնա՝ մինչեւ եր մեռանել։
Նա Յռեբեկայ՝ պատրուակեան
բանիւք՝ զգեցուցանելով զազնիւ
պատմուճանն Հսաւայ, և զուլե
նիսն ագուցանելով՝ ի լերկ պարա
նոցն, և՝ ի լերկ բազուկս կրասեր
որդւոյն իւրոյ Յակոբայ, առաքե
առ ծերայեանն՝ և աչօք վատեալն
Նահակ՝ տալ ուտել նմա, և առ
նուլ՝ ինամանէ զօրհնութիւնն հայ
րական։ գնացեալ Յակոբ խորտիքն
հանդերձ առ հայրն իւր Նահակ՝
յորմէ հարցեալ թէ՝ ո՞վ ես դու՝ ո՛ր
դեակ։ Պատասխանէ Յակոբ սը
տուելբ. ես եմ Հսաւ անդրանիկ
քո

քո. և հատ զօրհնութիւնն, ըստ ո-
րում լրացար՝ ի ձառի իւրում՝ պատմի-

Ով ինչ պատկեր է ձառս. ար-
դարև՝ խորին, և խորհրդաւոր է
այս պատկեր. քանզի Ռեբեկայ
յոլի գոլով՝ խաղացին. մանկունքն
ինձմէ. զարմացեալ ես այս՝ հարց
ի Տեառնէ թէ՝ ընդէր էիր ինձ այս:
Ասէ ցնա Տէր. Երկու ազգք են
յարգանաի քումմէ. և երկու ժողո-
վուրդք յորովայնէ քումմէ զատ-
կին. և երկայն կրտսերոյն ծառայ-
եսցէ: ըստ նկարագրին՝ թուի թէ՝
արարքն Ռեբեկայ ընդ կրտսեր
որդւոյն իւրոյ էին սուտք, և սա
տրանօք. քայց ոչինչ կերպիւ. այլ
համային աղդմամբ՝ և հրամանաւ
Տեառն, որ ղնորհուրդ՝ և զպատ
կեր բանին պատմեաց Ռեբեկայ:

Յակոբ էր պատկեր Քրիստոսի.
որ էարկ զինուրև զուլէնի մորթեն՝
այսինքն՝ բառնալով զմեղս օրդւոց
մարդկան մարդեղութեքն իւրով
և առաց. Ոչ՝ թէպետ էի կրտսեր
որդին քո Յակոբ՝ սակայն այժմոյս
ըստ

* Ծննդ
25. 22 :

ըստ ընտրութեանն Աւե, եմ ան-
դրանիկնքո Իսաա՝ այս ուրեննի մոր
թովք մարդեղութեես, ի բարձից
զմեզ որդւոց մարդկան. և ասին
պատմուձանաւս՝ մարդկային անա
րատ քնութեես, եղեց անդրանիկ *. Սաղմ
ի մէջ եղբարց իմոց՝ պատմել նոյ 21. 22.
զանուն քո. և ի մէջ եկեղեցւոյ օրհ *. Ղուկ
նել զքեզ. Ահա յետինքն, որք են 13. 30.
կրտսեր՝ եթ անոքն, եղիցին առ
աջինք. և առաջինքն՝ որք էին ան
դրանիկ Իսրայելացիքն, եղիցին յե
տինք: Ի կեսոյն յարութենից, և յա
րեմտից. ի հիւսիսոյ՝ և ի հարաւ
ոյ. և բազմացին յարքայութեան
Աւե. իսկ անդրանիկ՝ և խոտանելոց
Իսրայելացիքն հանցին արտաքս
Աւնդ՝ եղիցի լալ՝ և կրճել ատա
մանց. որպէս ասաց Իսաա ամբարձ *. Ծննդ
զձայն իւր, և էլաց. պատկեր ան- 27. 38.
դրանկութեն Իսրայելացւոց:
Ա՛ երդեօք Յակոբայ երկոտա-
սան որդւովք բազմացուցանելն
զազգն Իսրայել՝ էր պատկեր ի՝
քա

քարոզեաց զաւետարանն՝ ի ծագաց
մինչև՝ ի ծագս՝ երկրի. և ելից հա
հատացեալք զտիեզերս։ Ոչ չըշ
մարիտ պատկեր. ոչ միայն այս, այլ
և՝ Տեսիլ ասդխատին՝ զոր էտես
Յակոբ. էր պատկեր Քն. որ ա
սէ. Տեսանիցէք զերկինս՝ բացեալ
և զհրեշտակս Ա.Յ, զի ելանիցեն՝
և իջանիցեն՝ ի վերայ Որդւոյ մարդոյ։
Նայց Յակոբ ծերացեալ՝ պատմէ
որդւոցն՝ բազմազան պատկերա-
կան Աարգարեութիւնս. մինաւ
անդ վասն գալստեան Քրիստոսի մե
ծոյ, երբ օրհնելով զՅուդա՝ ասէ։
Ա՛ի պակասեսցի ի Յուդայ. մին-
չև եկեսցէ Նանդերձեալն. և նա
է ակնկալութիւն Ազգաց։
Ասէր. եկեսցէ Նանդերձեալն.
Ներբայեցւոյ լեզուաւ ասի. Նա-
ւոն Շիլո։ Ասաի Նանասերք կա
բալական արհեստին զայսպիսի հա
մարողական պատկեր յօրինեն, զի
Նաւակս շիլօհ, և Ա՛հշիան, ըմբ Ա՛ա
ռեհ, Ներբայեցւոյ գրոց հաստա-
տուն երկոքեանն լինեն 158, այսպէս։
Ա՛ամ

*. Սաղմ 18. 4։

*. Յով 1. 51։

*. Ծննդ 49. 10։

Ա՛ՀՄԳԻՐՆ Է 40. ՀԻՆ 300. ԵՕԴ 10.
ԽԱԹ 8. ՈՐՔ՝ ԻՄԻ ՎԱՅՐ ՀԱՒԱՔԵԱԼ
ԼԻՆԻՆ 358: Ա՛ՄԱՆԱՊ. Ա՛ՕԴ ԳԻՐՆ
Է 10. ԲԵԹ 2. ԱԼԵՖ 1: ՀԻՆ 300. ԵՕԴ
10. ԼԱՄԴ 3. ՀԷ 5. ՈՐՔ՝ ԻՄԻԱՒՆ
ԼԻՆԻՆ ԱՒ 358: Ա՛ՅՍԻՊ՝ Ա՛ՆՀԻԱՒ
ՎԱ ԵԱՓՕ ՀԻՕՎ ՁՈՒԳԱԹԻՒ ԵՆ ԱՌ
ՅԵՐԵՄԻԱՅԻՍ. ՈՐՔ ՄԻՍՆ ԶԲԱՂԱ-
ՁԱՆՆ ԳԻՐՆ ՀԱՄԱՐԵՆ, ՍԱԼՈՒՑ ԶՁՈՎ
ՆԱՏՈՒ ԱՀՏՈՆ: Ա՛ՆՀԱՒ ԻՄՔ Ե ԱՐՈՇ-
ԵՒԱՆ Ա՛ԱՔԱԼԱԿԱՆ, ՅԱՌԱՋԻԿԱՒԱ Ի
ՏՐՔՈՒՆ ՋԱՆԻՒ Ա՛ԱՔԻՆԱԿԱՆ:
Պ՛ՈՂ ՄԻՒՍ ԿԵՐՊ Ա՛ԱՔԱԼԻՆ՝ ՈՉ ՉԱ
ՄԱՐՄՈՂԱԿԱՆ, ԱՅԼ՝ Պ՛ՐԱԿԱԶՄԱԿԱՆ.
ՈՐՈՎ ՄԻՆՉ ԲԱՒԻ ԳՐՈՂՔՆ ՅՕՐԻՆԵՆ
ԱՅԼ ԲԱՒՔ. ՈՒՂ՝ ԻՍԱՀ, ԽՆԱՄԱՇ-
ԽԱՐՀԻԱ ՀԱՐ: ԱՒ՝ ԽՈՍՈՒՆ ԱՆԱ
ՍՈՒՆ ՀԻՔ, ԵՒ ԱՅԼ ՍՈՂԻՆ ՆՄԱՆ:
Ա՛ՅՍ Պ՛ՐԱԿԱԶՄԱԿԻՆ Ա՛ԱՔԱԼԱՅԻՒ՝
Ա՛ԱՔԱԼԱԾՔՔ ՅԱՐՄԱՐԵՆ ԻՒՐՔՈՅ
Ա՛ՈՂՔԱՐԵԱԿԱՆ ԲԱՒԻՆՆ՝ Ա՛ՈՂՈ
Ը ԻՒՕՎ ՁԱՅՍՊԻՍԻ ՀԻՒՍՈՒԱԾ:
Ա՛ՕԴ՝ ՅԵՐԵՍՈՒՍ. ԲԵԹ՝ ԲԺՆ. ԱԼԵՖ
ԼՕՅՍ ՀԻՆ՝ ՀՐՄԱՅ. ԵՕԴ՝ ԽՈՐՀԵԼ.
ԼԱՄԴ՝ ԼԸԴԱԼԱՐ. ՀԷ՝ ՀԱՄՔԻՍԱՆ.
Ա՛ՅՍ

Ա. յինքն՝ Ցե որդի Աբե Լ ծեր
Ասպետ բանից Աստիճին։
Աստուած աստանօր այսքան՝ վանն
Համարոտական, և գուսակամական
Աբբայեցին. գարձցուք վերստին
Ի շատ բանից մերոց, և տեսցուք
զԱծախի Հառն։
Օ ինչ եր Աճախն զԱսպետ
յԱ՝ գխստոսի՝ և փառաւճանի գե-
րութենէն ազատելն. բազմազան
հրաշիւք՝ ի ձեռն խաչանիշ գաւա-
զանին առաջնորդելն նոցա յԱ՝
գիպտոս, ի հերձէ ծովուն, և ի
Ե. եւից 14. 16. յանապատին, տալով նոցա զօրինս.
Ե. եւից 10. արդարև՝ յայտնագիման Պատ-
կեր փրկչին մերոյ, որ փրկեաց զմեզ ի գժոխոց. և ի բռնութենէ
Սատանային. ի ձեռն խաչին սրբոյ հերձեաց զծովատարած աշխար
հահալածութենն անդընդաբերան վիշ
շապին։
Ե. եւից 12. 5. Ի զնուճագոյն պատկեր ձին Աստ
կատարին եր. Պատն Պասեքին,
Ոսկի և խոկ անարատ Պատարա-
գի փրկչին մերոյ պատկեր. որ իբ
րև

րև զոչխար՝ խոպանդ վարեցաւ։ *. Ե այ 53. 7։
Գառն Աստ, որ բառնայ զմեղս աշ- *. Յովհ 1. 19։
խարհի։ Այլ՝ անմեղ, անարատ, *. Հեբր 7. 26։
զատեալ՝ ի մեղաւորաց, և բարձրա- *. Ե այ 53. 9։
ցեալ քան զերկինս։ Այլ գոհանիւք *. Հովհ. 8. 46։
նենգութիւն՝ ի բերան նորա։ Նա
ոչ կարօղէր ոք՝ յանդիմանել զնա
վասն մեղաց։ Գառն՝ որ յաղթեաց *. Յայտ 17. 14։
տանեղջերուայ։ գազանին։ Որոյ *. 1 Պե 1. 19։
պատուհասական արեամբն՝ փրկեցաք
՝ի քառնութենէ աներևոյթ Փառս
ճանին, և փոխեցաք՝ ի գերութենէն
յաղատութիւն։ Որ յերեկոյի ժա
մուն, այսինքն՝ իբրև եկն՝ լրումն *. Գաղ 4. 4։
ժամանակին։ Ոչ էնեաւ՝ ի վերայ
նաչախոյտին. խորտակեցաւ՝ իջար-
ջարանան մահու, և խոնարհեցոյց
զանձն՝։ լեալ հլընդանդ մահու
ջափ։ Որոյ արեամբն կրնքեալ՝ և *. Փիլ 2. 8։
՝ի մեզայ մաքրեալ լինի ամենայն
հաւատացեալ՝ ընդ ի միամարտ
դիմացն։ Զրաւ իրիկ ուտել ընդ
նարատ Գառն. ոչ գրատացեալ՝ կամ
գաղջ սրտիւ, այլ ջերմեռանդ, և
թորթռեալ սիրով։ Որ ուտէ զմեզ *. Յով 6. 55։
մար

մարմին իմ, և լսիցէ զաղերսուն իմ,
ունի զկեանս յաւիտենականս: Եւս
*. 30. 5 Սակս նորա՝ մի փչրեսցի: Պատիք
19. 37. ընդ միջս ուսուլ նշանակիկ մաքուր
արտս, և մեծաւ պարկեշտութիւն
մատչիլ առ Նոսա: Պատուն Աւետ-
ուտ՝ որում հնար վաճառ պատկե-
րի հընոյ Պաւեքին հմաուտեցաւ,
թոռն գոլ՝ չանդիպ ժամանակ, և
տեսիլ գրելոյ կարճ՝ ի կարճոյ վասն
զգալի պատկերացն, որք են յաղմ
նատուրք՝ յաղորդութեանն:
Զգալի պատկերք Աւք՝ յաղոր-
դութեանն են մեծութիւն հացին
գոյնն, համն, հոտն, ձևն, և այլ
պատահմունք հացին: Այնպես՝ որ
քանութիւնն՝ համն, հոտն, գոյնն՝
և այլ պատահմունք գինւոյն. որք
՝ի միասին ասին՝ զգալի, և խորհրդ
գաւանն պատկերք. քայց՝ Եութիւն
հացին, որ հացութիւն ասի. և Եու
թիւն գինւոյն, որ գինութիւն՝ են և
ասին անզգալի գոյացութիք. որպ
են համայն գոյացութիքն անզգա
լիք: Աւրեմն՝ երբ անդրադարձու

թիւն յիշի՝ յուցանէ զսրճ գոյա-
ցութիւն մոյ առ այլ գոյացութիւն.
կամ փոխարկումն բոլոր գոյացու-
մոյ առ միւս այլ գոյացութիւն:
Օրօրինակ: Ընդդէմ գոյացա-
կան անբան, կամ անբանութիւն
ինչ՝ ի բանականութիւն փոխարկի՝
մնալով համայն զգալի ուեւակայն
և պատկերացն փոխարկեալ անբա-
նութեանն՝ առ ի Ընդդրագոյացու-
թիւն, կամ գոյացական փոխարկումն:
Այս՝ որպէս մեք Ա. ըհստանեալքս
հաստատապէս համաստամբ՝ զի՝ ի
խորհուրդ Ա. Պատարագին՝ երբ
քահանայն՝ լսոտ օրինէ, և ըստ կար
գին արտաբերէ զՏրունն բանին
Աբբատարութեան՝ ի վերնածայնին՝
այսինքն՝ ԱՒՒՒ

և զոլոր գինուԹիւնն փոխարկի
յ'արիւն Քրի. իսկ համայն զգա-
լի՝ և խորհրդական մեռանիկ՝ կամ
պատկերք՝ եղեալ հացին, և գի-
նւոյն, որպիսիք են՝ մեծուԹիւն,
ոլքանուԹի, գոյն՝ ձև՝ համ, հոտ՝
և այլ զգալի պատահմունք, կամ
պատկերք. մնան առանց հացոյ
և գինուԹե. կամ առանց գոյա-
յուԹեան հացին, և առանց գոյա
յուԹե գինւոյն։ Ա. յնպիսաբար՝
զի՛ ի Մեր ՏաղտկուԹենն յետ Մր
բարար բանիցն՝ (որ և նուիրումն՝
և որբաշնադործուԹի ասի։) զոր
ինչ միանգամ աչք տեսանեն. զոր-
ինչ քիմք՝ կամ ունչք հոտոտեն, է
զուն Ձաշակե; կամ այլ զգայարանք
զգան. ոչի՛ հաց՝ և ոչ գինի. այլ՝
համայնն լոկ խորհրդական տեսակ
և պատկերք հացին, և գինւոյն։
Քանզի՝ արդէն իսկ զօրուԹեամբ
Տ՚ողուն բանիցն, և ձեռամբ օրի-
նաւոր քահանային եղև Ա՚նդրա-
դոյացուԹիւն՝ կամ դոյացական փո-
խարկումն հացին՝ և գինւոյն։

ցն ՚ի պրպէն՝ և զիարդ լինի ապաքէն
սի Ընդրադոյացութիւն։
Ալհինք կերպիւ՝ պատմախանէ Աբեն
Ղ. մբրակիոս, եթէ ոչ միայն գօրու
թիւ Տ֊ուն էր քահանայի՝ ձեռամբ օ֊
րինաւոր քահանայի։ Վանզի՝ ա֊
սէ՝ նոյն Աբեն, ամ խորհուրդ յերկ
նից է իջեալ։ Ոչ տեղայ՝ յերկինից
մանանայն։ Ոչ էր տէր՝ և պատ֊
կեր Աարմնոյ Փրկչին մերոյ։ ըն
դունէ՝ վկայէ։ Նոյն եթէ ոք ասէ.
հացս այս, և գինին ՚ի հաց հասա
րակ, և ոչ յերկինից իջեալ։ պատաս
խանի Աբ Ղարդասեան թէ՝ ի֊
րաւ է ասացեալն՝ յառաջ քան զՏ֊ուն էր քահանայ խորհրդոյ, նոյն
ինքն էր քահանայն Մելքիսեդեկ ոչ
նոյ հասարակ հայրութեամբ, և ոչ հա
սարակ գինութեան։ այլ զոլորն լի
նի անդրադոյացեալ ՚ի մարմին՝ և
յարիւն Քրիստոսի։
Պատասխանէ՝ ասացեալն Աբեն.
որինչ միանգամ ՚ի խորհուրդ Աբ
պատարագին կատարի՝ համայն

* Եբեր. 16. 14։
* Յով. 6. 50։

ի երդ, դուխութիւն՝ գոհութիւն՝ և աղօթք առ Ա՛Ծ. բայց յորժամ դայ հասանի քահանայն ի Սրբա-
բանութիւնն, ոչևս իւրովի աղօ-
թէ, կամ գոհանայ զԱ՛Ս. այլ դի-
մաւ փրկչին վարի բանիւք Ա՛Ս-
նի՛ն այնորիկ, որպէս ամենէ՛ն
զնա՛ Յանէն այնորիկ, որ ասաց. ե-
զիցէ լոյս՝ և եղև լոյս. եզիցէ հաս
տատութի՛ւն, և եղև հաստատուն:

Եւ արդ՝ եթէ բանիւ Ա՛Ս. նի՛ն
յոչընչէ, և ի՛ չգոյէ ի գոյութիւն
հաստատեցան արարածք. որքան
յաւէտ ազդարար լինի նոյն բանն՝
որով այսինչ գոյացութիւն փոխար
կիցի յայլ միւս գոյացութի՛ւ. ըստ ո-
րում մեք հաւատամք թէ՝ փոխար
կի հացի, և գինւոյ գոյացութի՛քն
ի՛ Քրմարիտ մարմին, և յարիւն
փրկչին մերոյ Ի՛Ծ. Ասելով
սակայն սեռակ գոյացութեանն՝ ի-
րև պատկերք՝ հացին, և գինւոյն,

Ա՛Յ սակի խորհրդական պատ
կերօք հացին՝ և գինւոյն, նաև՝ այլ
միւս ամենայն պատկերօք իւրա-
քանչ

° Յով
ա. 3:

° Ծնն
ա. 3:

քանզիւր անձն հաճատացեալ նմա
ըստ կամ[ն]ակեր տղայոցն հաճատոյ,
և սեռանէ ընդ իւր պատկերասէն՝ կամ
ընդ իւր հայելեաւն, և հաճատուին
զմարմին և զարիւն Քրիստոսին. նաև՝
խոնարհեալ մարմնով՝ և հոգւով
երկիրպագանէ նմա. երկրորդ՝ վե
րացեալ՝ և կատարեալ հաճատով
թևաւորի առ՛ի սիրել զիւր Փըր-
կիչն, և փարիլ զնովաւ. որպէս ա
սէ Այրդասեան՝ Հեթանոսացն,
Ինչ տղայն է՝ իբրև զտղայ խոս- *. 1 Կոր
սէ, իբրև զտղայ խորհի՝ իբրև 13.11.
զտղայ համարէի. այլ յորժամ ե-
ղէ այր՝ զտղայութեանն՛ի բաց խա
փանեցի. Այժմ առեսանեմք՝ իբրև
ընդ հայելեաւ՝ կրկնէ նոյն Պաւա-
քեանն, այլ յայնժամ դէմ յանդի-
մանս. այժմ խօսեմուտ եմ փոքր՛ի
շատէ. այլ յայնժամ գիտացից՝ ան
և նայն ծանուաւ զիս։

Պօղ՝ եթէ Սէն պօղոս՝ անօթն
ընտրութեան, որոշեալն յ՛Պ. Հետա-
րանն Պ.յ, Պաւքէն ոչ՛ի մարդ-
կանէ, եւոչ՛ի ձեռն մարդոյ. այլ՝ ի

*. Գաղ 1.

*. 2 Կոր 12. 4.

'ի ձեռն· ՅԻՒ. յաւիտեանն մինչև յերկրորդ երկինս, և 'ի դրախտան. ուր' զանձուելի քանս լսեաւ, զորս ոչ պարտ մարդոյ խօսիլ· նա ոչ դատապարտեաց զպատկերս· այլ մանաւանդ՝ զհողածին մարդոյ դիտութիւնն գործով 'ի հոգեղէնն արկար մալով՝ նմանեցուցանէ զբ ղեցական խօսիւն, տղեցական խոր հրդոյն, տղեցական գիտութեան՝ և հայելոյն. զիարդ ուրեմն՝ նա ոսքերիք խօսիւքն յանդգնի 'ի բաց խնամել զտղեցական պատկերն, և դատապարտել զմիամիտ պատկերամերծսն. միայն կամին դեմ յանդիման թարց պատկերաց տեսանել զՆ, ասէ. որովհետև ինքեանք իսկ յածեալք ց'այգ և ցերեկ տղեցաբար ըն պատկերն տուրիյ՝ և բառիյ՝ գուշակութեն ըն կամքն՝ և կամակոր յօժարութեն խորհրդեմ պատկերս, ևիմ խորհուրդ լսեկ՝ խաբեալեալ զիւոս մոռելիմ

Հանաստացելոյն.

Ի այլ աստանօր՝ Ակր համաձայ-

նեալ

նուիրեան պատկերացն յաջմէ՝ և յահեկէ հապճեպ քարշէ զմեզ առ՝ի լուծանել նախ զառարկութենն Յակառակորդացն. ապայ Թողու զմեզ ըստ հաճոյի՝ և ձահէ առ Ն.ս տուճածաշունչ պատկերան.

Այժ ուրեմն

Ցօղ Ջորրորդ։

Ազատիւորենէ Յակառակորդացն, և լուծմունք նոցին։

Ընդունեն՝ իւրեարայ մերա ատեն Նանապետքն, և առաքեն։ Դրեալ կ. Ա՛ր արասցես՝ դու քեզ կուռս՝ ըստ որինչ յերկինս ամենայնում. որինչ յերկրի՝ իսո- նարհ. և որինչ՝ ի ջուրս՝ ընդ երկրի երկրի։ Ա՛ր երկնրպագանիցես նո ցա, և մի պաշտիցես զնա. զի Ն.ս

Պա

Եւ ձի Ընդ քո, և այլն։

Ես լից 20. 4։

պատասխանի բազմապատկաբար.
Նախ ասեմք թէ՝ այսօր շնորհք
փրկչին ոչնչ ի հաճատացելոյն է՝
որ զձեռագործս մարդկան, և կամ
զարարածս իբրև զիւ պաշտել մի
ծարիր, և երկիւղածանիր նոցա։
Այսպէս համայն Քրիստոնեայքս
օծութեանն չորեցուն Սրբոյ՝ աներկ
բայ գիտեմք. զի չորիւ է Ս. Հոգի, և
երկիւղածութեամբ նորա հոգւոյ՝ և
ձշմարտութեամբ պարտ է երկիւղած
գանել։ Պարտ է հոգւով՝ և մի
տօք կալ։ յաղօթս. հոգւով՝ և մի
տօք ասել սաղմոս։ Գիտեմք և՝
զի չհաճատացելոցս (որքան կամք՝
և կեսամք աստ յայսմ կենցաղի։) ի
կրկին պաշտօն, և պատիւ Ս. Հա
պաշտաւնէ. ներեալն, և արտաքին.
կամ հոգևոր և մարմնաւոր։
չորեւորն է անեղութիւն, և անըզ
գալի՝ հաճատալ զՍ. Հաճատալ
Ս. Յ, և հաճատալ յՍ. Ծ՝ կատա
րեալ յոյսով՝ և ջերմեռանդ. որ
սոյն կենդանի չհաճատ. խակ ար
տաքին Ս. Ծ պաշտութիւնն է երևելի
և

*. 30ն
4. 24։
*. 1 կոր
14. 15։

և զգալի բանալ զդէմս իմ՝ խոնարհ
հիլ մարմնով՝ ծունկս դնել զաչս
իւրեր համբառնալ՝ երգել հեծել
ընթեռնուլ և այլ բազմադիմի մեր
ութեանց բարեպաշտութիւնք գործ։
Այսպիսի կրկին պաշտօնեայ Աստուա
ծեան են և յիշատակէ յորժամ գը
րէ. Աստ՝ ես՝ եղբարք, ոչ կարացի
խօսիլ ձեզ իբրև ընդ հոգևորս,
այլ իբրև ընդ մարմնաւորս։ Իբ
րև տղայոց ի Քս զկաթն ջամբե
ցի ձեզ՝ և ոչ զկերակուր. զի ոչևս
կարէիք. նաև՝ արդ իսկ ոչ կարէք.
քանզի դեռ մարմնաւորք էք։
Երկրորդ պատուական՝ և հարա
զատ իմացութեան Քրիստոնէական
մեր կարճ՝ իկարճոյ մեկնի. և այ
սու լուծմամբս՝ գրեթէ համայն
այսպիսի առաքինութիւնք լուծա
նին, և արմատաբէր խլին։
Աստեմ Ցէ Քս. իբրեթէ առաս
ցէ. Աստեմի միայն Քս, և
չիք այլք. Աստ Ցէ. և՝ ոչգոյ այլ
բայ հինէն ոչգոյ Ք, Աստեմ Ք
որ Աստ Ընծաքի Յեհովայ Աստ
քս

* ա Կոր 11. 7։
* Գործ 21. 5։
* ա Կոր 3։
* Եւից 4. 5։
* Նոայ 3. 14։

քա։ Եւ ես ինձ, որով՝ կեան, շար-
ժին, և եմն համային արարած։
Եւ ես ինչ-հնար. Ինչպէս Աբաւթօթ
ինձ Ծնօղութեան. Եւ ես Ադամայի
Յիշման, Ցր Նարձրեալ։
Ասէ՝ զոր այլ ինձ ունիս զի հաճ
առացեալն՝ բայց ի միոյն միայնոյն
Աստուծոյն արարածոց։
Ընդչեն պէտ Նանապհիքն՝ մա-
նաւանդ այնու զի ասի. Ի՛մ արաս
ցես դու քեզ կուռս, և այլն։
Նայց՝ առարկութիւնս այս է յոյժ
տկար, յերջանաւ՝ ձեռնատ, և ան-
ատն։ Վասնզի եթէ ինձ հրամայէ
մի արասցես կուռս, այսինքն՝ մի ա-
րասցես քանդակած՝ փորած, և տա
շած արձանս. զիարդ նոյն ինքն ան
փոփոխ ինձ հրամայէ Աւանսեսի։
Նարասցես երկուս Վ. յօբէս ոսկիս
Ձախարակեայս. այսինքն՝ խառա
տաքաշ. և քոյրեքն՝ տարածեալ
Թևօք զերեսս յանդիման միմեանց
ունիցին։ Եւ ևս. Կոփեա
դու քեզ երկուս տախտակս քարե
զինս։ Նարձեալ Նոյա դու քեզ

*. Գործ 17. 28։

*. Ելից 25. 10։

*. 2 Օրի 10։

օձ. և՝ դիցես ընա՝ ի վերայ նշանա- *. Թ. ու
կի. և եղիցի յորժամ հարկանիցէ 21 . 8 :
օձ զմարդ, ամ օձահար՝ որ տեսա
նիցէ զնա, կեցցէ. և այլն:
Ղ. մանասէս. Ասացեալ ինձ Աըր
բուքի ըն ամի, զոր ցուցից քեզ՝ ի
լերինն. օրինակ՝ խորանին, և օրի- *. Ել. կդ
նակ ամ ամենայն նորա: 25 . 8 :
Ո՞վ ինչ էին ոսկի քրօքերքն, քարե-
ղէն տախտակքն պղնձի օձն, և
խորանն Աբեսաղէմ. եթէ ոչ պատ
կեր, արձան, և նմանութիւնն. և
այս հրամանաւ, և խրատու Ջ՚ն:
Աւրեմն՝ Ջ՚ն ուստ ոչ արուեստ զշի
նուճաձս արձանաց, և պատկերաց.
այլ՝ պաշտելն զնոսա իբրև զԱ՚ծ.
զոր ոչք՝ ի Պրիատոնէ ինն առնէ,
և ոչ զմուսաէաճէ:
Ոչ այս միակ պատասխանին քան
ական ընդդէմ համոյն առարկու
թեանցն՝ Պատուականդ ասելով
թէ՝ Պատգամն Ջ՚ծոյն կ՚ունայն
պատուիրանն հրաժարականն յամե
նայն տեսակ երկպաշտութենէ. և
պատուիրանն յանձնառականն մի՝ և
մի

միակ Ա.ծ ավելորդ պաշտօնին, և
պատուոյն. ոչ է ընդդէմ նուիրեալ
որ պատկերագործութեանն և
մարմնաւոր պատուոյն զոր պատկերիդ.
Արքայ. Արաքսատագոյն իմա
ցուածն՝ և զօրութիւն պատգամին ոչ՝
մի արասցես դու. այլ՝ ես քառն այն
ՎԱՆՕ. և կ պատուէր։
Ա՛ի դարձոյն կինէն, և մի յարմա-
րեսցես ՎԱՆՕ փորուածով կիր
այլնմանութիւն պաշտելի ինչ՝ քան
կինէն. զի ես եմ (իսկոյն զպատ
ճառն ասէ:) Տէր Ա.ծ քո։ Արբեմն
իսկական իմացումն պատգամին է.
մի դառնար կինէն. մի սիրեր զայլ
ինչ առաւել քան զիս. տուր զՍՕ
տուծոյն Ա.Յ, և զկայսերն կայ
սեր. զի եթէ զարտաքս առաւել
սիրելով պաշտեսցես զիս, լինիս
ապստամբ կինէն, և կռապաշտու
էր աշդն, որ թիկամբ դարձեալ
կ՚լինէն՝ յօժարակամ հաճանութիւն
ծառայելով սիրէր՝ և պաշտէր առ
աստուած, քահանայ մաղքոմ, և քա-
մոսի։ Ա՛ստ լռեմք զայնպիսի կուռ
պաշ

պաշտուԹէ, զորմէ ։ Պօղոս գրէ ։ ։ Եփես ։ ե ։ ե ։
Կողո ։ ե ։ ե ։
Ա՛նդրէ՛ խոկապէս խօսելով յայսմ ժամանակի՝ ի մէջ Հաւատացելոցն ոչոք երևեալ կուապաշտ, ոչոք պատկերապաշտ. բայց՝ ըստ այնը բևու Թին, որ զազրագոյնն է. քարՀոք լռելն՝ քան Թէ Հաւուելն. զի Ցհր միայն, որ՝ քննիչէ մտաց՝ և խոր Հրդոյ սրտից. ասի՝ Ա՛ծ նախանձոտ, որ Հատուցանէ զմեղս Հարանց որդւոց. յերիս և՝ ի չորս աղգս ա տելեաց իւրոց, և այլն։

Պրպտել ընութիւնն է ապականու Թիւն զուգակցեան Հաւատոյն. ասէ պէս կուապաշտուԹիւնն է խոնգա րումն Ա՛ծային սիրոյն՝ Հնազանդե լով մանաւանդ արարածոց՝ քան Ա՛րարչին իւրոց. նոյն ևս ոչ օրինակ, այլ ոչ եԹէ Հրամայէրով պա տուէրն որդւոյն. Պ՛որդեակ իմ ա՛ր րել, ես քեզ ծնօղ Հայր, պաշտպան և միշտ խնամակալ քոյ կարիս քո, Ե՛ր ինձ միշտ ուսնկնդիր, և Հնա զանդ Հրամանաց իմոց։ Ո՛ տուայ ես ինձ առանց ձանձրուԹեան։

Ո գոյշ լեր ի վիրաւորելոյ զիս։
Ա՝ իբեւ զսիրելին իմ, և ոչ զաւազ
լիսն իմ։ Ո երախտիս՝ և զհամայն
յինէն ընկալեալ պարգևան մի մո
ռանար։ Ա՝նդրեա յինէն համար
ձակ յուսով զկեաս անձին քո։
Ի՝աճատա՛ ինձ. յուսա՛ յիս, և սի
րեա զիս՝ իբրև զծնօղ հայր քո։
Ա՝ի աւրասցես քեզ զայլ հայր քան
յինէն. մի հնազանդիցիս այլում
ումեք՝ իբրև հօր. մի երթիցես զը
հեա առն ուրուք օտարի իբրև հօր
Ա՝ի հաւատասցես ումեք իբրև ինձ.
մի յուսասցիս յայլոք՝ և մի սիրես
ցես զոք՝ իբրև զիս. զի ես եմ մի
այն քո ծնօղ հայր։
Ա՝սկ որդին՝ ասպախտ աւրաբեալ զը
հայրական պատուէրան, հեռի ա
րասցե՛ զանձն իւր ի հօրէն՝ յարե
լոյ զինքն ի թշնամիսն ծնօղ հօրն
իւրոյ. ուչ ապաքէն այնպիսի որդին
և՛ ձգմարիտ ապաստամբ ի ծնօղ հօ
րէն, կամապաշտ՝ և կուապաշտ. զի
զանձն՝ և զկամս իւր աւրար ինքեան
առանձին քաւրմ, և պաշտօն։

Ի՝ սա

Ըստ այսմ օրինակի՝ բաղումք են
և ա՛յլ ի մէջ հաճատարելոյն կատա-
պաշտք, և կռապաշտք՝ բայց միայն
Ի յայտնիք։
Ընդարկեն վէրստին Յանախուիքն.
բայց ոչն սիոնախանեաւն լուծնին։
Պրեալէ՛ ի Պուրք ։ ( ) ըչնա։

*. Ղևտ 26։

Այս եմ Տէր Ած ձեր. մի առնիցէք
ձեզ ձեռագործս, կամ դրօշեալս. և
մի կանգնիցէք ձեզ արձանս, և մի
քար կոթող դնիցէք յերկրի ձե-
րում երկրպագանել նմա. Այս եմ
Տէր Ած ձեր։ Պուրճն՝ ընդդէմ
օրինաց են, որք ձեռագործ ար-
ձանս կանգնեն՝ և երկրպագանեն։
Պիւրաւ՝ և կարձառօտակի պա
տասխանեմք. մեզ ոչգոյ այլ Ած,
բայց՛ի միոյն Ի յ. որոյ սիրէրկիր

*. Ա Տիմ. 8. 4.

պատուէիւն, Ծառայութիւն, և
պաշտօն մատուցանեմք ըստ կարի՝
և տկարութեանս մերում ոչերբեք՝
և ոչուրեք զԱծային պատիւն հա
մարձակիմք արտրածոց տալ, որպ
ձրի, և ընդվայր բամբասեն զմեզ
Յանախուհս խոչընդակէն մեր։
Ա՛ի

Ա՛ի առնիցէք Ձ.Ո. դրօշեալ՝ կամ տաշած՝ և փորուած ձեռա գործս առ՛ի պաշտել զնոսա իբրև զԱ՛Ծ. զոր քամ՛ելոյն՝ և զմտաւա-
ծեալն՝ ի մէջ հաւատացելոցս։
Ամին նման ասեմք սակս կանգուն արձանաց՝ կամ կանգուն սեանց. և կոթող քարանց՝ որ ի կանգուն քա րեայ հայելոյիկ նշան. զի ոչ երբեք՝ և ոչ ուրեք՝ ի մէջ հաւատացելոցս այսօր պաշտին իբրև զԱ՛Ծ այսպէս ձեռագործք։

Ձ.Ո. որքան ձեռագործ պատկերք յ՛ամուրեք կանգնեալ դնիցին (մա նաւանդ յարևմտեան աշխարհի.) յ՛եկեղեցիս՝ յապարանս՝ և ՛ի բուս րատեղիս մեծամեծաց, ՛ի հրապա րակս, և ՛ի փողոցս յաւմնիւթոյ. նաև քանդակեալ արձանք՝ սիւնք՝ կոթողք, և նմա՝ իրաւի կուռք պատ կերք. հաշուեա՛ թէ՝ անթուելիք։ Ո՛ւսեալ ժպրհիցէ յոտիաբան ոք քա ջազել. ուրեմն սք են կուապաշտք. Ո՛չ սաստեսցէ՛ ինձ. զի ոչ առնեն զայնոսիկ՝ իբր ինքեանց պաշտելիս

թայց՝ այլևայլերաց յիշատակս։
Այդ՝ հրաշալիսն պատուիրանն.
ոմն առնիցէք. ոմն կանգնիցէք, և ոմն
դնիցէք ի վեր ՚ի ծովակերաւէշ տաշ
տանին՝ և պաշտամանն. և ոչ տակա
ւին թեթեւսուր՝ և մարմնաւոր ձեռա
գործին։

Արկին անգամ դիմեն ՚ի վէր մեր
խաչընդակ ընդդիմադարձքն՝ և
դաւերհարկանելով՝ փոքրկեն։

Ասէ հաւատացելոցս բնաւին չէ
պարտ կորանալ՝ խոնարհիլ ծունր
դնել՝ և երկիրպագանել պատկե
րաց. զի է երևելի պաշտօն կռա
պաշտութեան՝ ըստ Աբ Պրոց։
Վասն պատասխանի ըստ Տրեւնեցւոյն.
Ասեմ են հաւատք ձեր. եղիցի ձեզ՝
որպէս՝ և կամիք դ։ Այլ
առանց ամ հակառակութե. նախա
րեալ՝ և քանդակել պատկերք՝ ոմն
և հրնչեալ ձայնք, կամ բառք առու
գիւ են զդալի պատկերք. վասն ա
չայ՝ են նկարեալքն. ոսկ ականա
ջաց՝ հրնչեալքն զգալի պատկերք։
Այդ՝ եթէ պատկերաց ոչ է պարտ
ար

Ա. Յօր 39. 21։

Ա. Մատ 15. 28։

վերա-
կացութեան
եւ գործոյ պատուիրեալ դիտութիւն
մեծին Պօղոսի ես. զի բնական
Պատճառ քրիստոնէական զար-
ժանն ես ինձ՝ ի Տեառնէ, ի-
նմանէ։ *Կորն
8։

Եւ զայս ամենայն ասեմ ձեզ, զի
մի ոք խաբէ զձեզ ի յաղագս
բարեսաստկանութեան ումանց՝ գրե-
լովք։ Ոչ խոստովանիմ հպարտացուցանել զձեզ, այլ
սիրով զինեմ, զի սիրէ զՔ, նա է
արտաքին պաշտօնս տալ. ընդ-
րեմն՝ ի հնչելն բառից ոմանց. Այս
վնաս. Այլ Ք. Ումեանք այլոյր
դուրս, և այլ խոկոյն արք՝ և կա
նայք մարմնով խոնարհին. կորա-
նան. ծունկս դնեն. գլուխս բա-
նան, և այլ այսպիսի արարողութիւնս
առնեն. զի ասէ կաթնկերս՝ տգէտ *Հեբր
5։13։
է բանին արդարութեան. քանզի
տղայ կ՚ի, այնքան ոչ. Թուի թէ՝այն
սիրելին իցէ։ Զայնապաշտ. ոմն
նք կռապաշտս անուանեն զմեզ։
Այլոյ. կրկնեալ անգամ երկուց
ո՛հ յաւետագնաց բարձրացօնութե
ո երկեր, և ուրեք՝ ի միջ հատա
տակելոյն գտանի, որ ոչ գիտացեալ *Կոր
8։4։
թէ՝ ոչինչ են կուռքդ յաշխարհի
Օ այրացեալ Պօղոսի՝ իվեր ամ
բարտաւանութեն ումանց՝ գրե-
Պ ի տուն հպարտացուցանէ. այլ
սէր շինէ։ Որ սիրէ զՔ, նա է *Կորն
8։

ՈՒՄԻՆՔ Յ'ԱՅԱՄ ՊԱՏՃԱՌԵ ԲԱՐԵ-
ՊԱՇԱՆ

Ա ԼՄԻՆՔՆ Յ'ԱՅԱՄ ՊԱՏՃԱՌԵ ԲԱՐԵ- * . Հռ
ԱՍԱՆ . Ե ՊԱՏԱՒԵՐ ՅՈՒՍԱՑԵԼ ԻՐԱՑ։ * . Հբր
ՀԱՃԱՏՈՒԹԵԱՆ . ՁԻ ՆՈՅՆ ԻՍԿ ՀԱՃ ԱՌԱՆՑ ԹԱԹՐԱ
ԿԵՐԱՑ ՊԱՏԱՐՈՒՆՆ ԱՌԱՆՑ ԹԱԹՐԱ * . Յակ
ԲԱՒԴ ԿԵՐԱՊԻՒԻՒՔ ԿԱՑ ԸՆԴԵՄՊԱՏ
ՈՒՂՂՔ ԲԱՐԵՊԱՇՏ ՀԱՃԱՏԱՑԵԱԼ

ԴՈՒՆ ԳՈՐԾԱՑԱՆ ՄԵՌԵԱԼԵՔ։

ՎԱՅ ՁԵ. ԻՍԿ՝ ՀԱՃԱՏ ԱՌԱՆՑ ՍԻ * . Պ աղ
ԿԱՐ ԳՈՐԾԱԿՑԵԱԼ՝ ԿԱՐՕՂ Է ԻՆՉ Ի 5 . 6 ։
ԵՆ . ԻՍԿ ՀԱՃԱՏԱՆ ԱՐԴԱՒ ՅԱՋՈՂԵԼ՝ * , Հռ
ԱՄԻՆՉ՝ ՈՐ՝ ՈՉ Ի ՀԱՃԱՏՑԱ Է, ՄԵՂՔ 14 . 23 ։
ԱՆՀՆԱՐ Է՝ ՀԱՃՑ ԼԻՆԻԼ Ա.Ի. ԵՒ * . Հբր
ՉԼՍՄԱՆԱՆ . ՁԻ ԱՌԱՆՑ ՀԱՃԱՏՑ 11 . 6 .
ՈՒՆԻՑԻ ՀԱՃԱՏՈՎ ՂԱԽՏԱ ԻՐ՝ ԵՒ * . Հբր
ԻՐԱՔԱՆՉԻՐՆ ԱՏՈՒԳԵԼ՝ ԵՒ ՍՐԲԵԼ
ՀԻՐՈՎ ՁԻՐ ՄԻՏ ՀԱՃԵՑԻ . ՍՅՈՆ
ՏՐ ՀԱՍՏԱՏԵԼ ՉՆԱ . ԻՐԱՔԱՆ
ԿԱՆԻ, ԹԱՅՑ ԿՑՑԻՑ . ՁԻ ԿԱՐՕՂ Է
ՌԱՑ . ԻՐՈՒՄ ՅԵԱՒՆ ԿԱՑ՝ ԿԱՄԱՆ 14 . 4 ։
ՊՈՒ ՄՂԵՍ, ՈՐ ԴԱՏԵՍ . ՁԱՅԼՈՑ ԾԱ * . Հռ

պաշտն ոչ զօրէ ընդդիմանալ պատ
կերաց մեծարանացն. այլև (ըստ
որում վկայն ի թզթահամարի 16
յիշեցաւ.) զի Ս. ձ անձառելի կեր
պիւ նկարագրելով կընքեաց յիւր-
աքանչիւր արարածս զիւր պաշտե
լի՝ և երկիրպագելի պատկերն ըս
չափու՝ և կարգի նոցա.

Աւրեմն՝ ովքը ընդդիմանայ սբ պատ
կերաց մեծարանացն. ընդդիմանայ
նախ պատկերին Ս. յ. երկրորդ
Ընդհանուր Սբ Եկեղեցւոյն, որ
առաջնորդել ի Սբ Հոգւոյն՝ բա
րեպէս կարգեաց զսբ տօվորութիւն
սբ պատկերաց. երրորդ՝ հակա
ռակի սբ հաճատոյն. զի է պատկեր
յուսայեաւ բարեացն. չորրորդ՝
լինի անընդունակ Ս. Ճաշուն գրոց
ստոյգ իմացողութեանն՝ և Ս. Ծայ
ին սիրոյն. զի բան, և Ձառ Ս. Ճա
շուն գրոյն է պատկեր Ս. Ծային
սիրոյն. հինգերորդ՝ լինի գող և
ծոց խորհրդոյ մոլութեանց, և
մոլորութեանց.

Ս. հա պատուղ ընդվայր՝ և ջնաստա-
կար

կար դպրութեանն սուտակասպա-
սն եղբարցն պատկերատեից. որք
ձրի անարգեն զաբ պատկերան սը
նոտիանուամբ կուպաշտութեան,
տան գայթակղութիւն կաթնկեր՝
և աղաւնասուն հաւատացելոց. և
ինքեանք յամառեալք մնան կամս
պաշտք։

Ալեա կաթն՝ ասէ Լամաստունն,
և եղիցի իւղ. ապա եթէ կարի
ձմեռացես զպտուղն՝ ելանէ արիւն։
Այլ ուրեմն՝ Աերն համաձայնու
թիւն պատկերաց. զի մի ոք վրի-
պեալ՝ ինպատասկէն՝ և չեղէ լոյս
զնդ շաւղէն՝ նաւակոծիցի՝ Թշուա
ռօրէն՝ ի հաւատս։

Նաւէսցի այսքան սակս Նազարկա
բանիցն. զի ընդեմ Նաքսաւեցոյն
ոչ բանիւ, այլ գանիւ պատասխանի։
Նառնամք այսուհետև մեք առ-
տէն՝ ի Թեղ Նճաշունչ խորհրդա
կան պատկերացն։

Նանզի ձառ Նէ գրոյ ըզ խորհր-
դոյ պատկերացն՝ և յիշատակ և սքր
զևս զուարճանալի. և առաւել ըզ
մեր

* Ած
30. 33։

* Ցիմ
1. 10։

մերովք ժամանակօք եղեալ բարե-
պաշտին յոյժ յոյժ նախանձելի՝ և
զկնեսայն իսկևիսկ բաղձալի։
Խնդիրք հայցմանցս անտ՝ ի բարե
պաշտ Ներքեւյասխրատդ է՝ զիմի
տաղտկացեալ՝ ի կրկնաբան հիւսոյ
ածոյս, բանբասխոցն զմեզ։
Ի ամառօտաբար միտչէջ՝ աստ առա
յեալ է թէ՝ Ի ին Աստուածն ու
նի զստուերս՝ և զպատկերս հանդերձ
ձեալ՝ բարեաց, և ոչ զնոյն կերպա
րան իրացն։ Ոչ ստուերն է պատ
կեր մարմնոյ ուրուք. առաքեա Ի ին
Աստուածն է պատկեր Փրկչին։
Ի յորիսի պատկերք Ի ին Աստ
ուածն կոչ են անձինք մարդոց,
կամ են իրք՝ և անյք։
Ի ամէն գլխաւոր մարդոյն համա
րին Ի դամ. Նոյ. Աբելքիսեդեկ.
Աբրահամ. Յովսէփ. Մովսես. Յե
սու. Սամսոն. Դաւիթ. Սաղո
մոն. Յովնան, և համայն անդրա
նիկ զաւակքն։ Ի ին և ս պատկերք
Փրկչին Քրիստոսի. Աւետա
րանքն, կամ Աստուածն։ Ի ամայն
ըստ

Հեբր
10։

ը ( ) րինաց սուրբ երքն. Յ(ւլիա
տուԹիեն. Պասեքն. Աիեն Հրոյ
և ամպոյ. Կարմիր ծովէն. Ա՛նա
նայն. Ջ ուրն բղխեալ՚ի վիմէն.
( )ձն պղնձի և այլ գրեԹէ հա-
մայն ՚ւէն ( ) րինաց սուրբ արարո
ղուԹիւնքն։

Ա՛ԻնաբանուԹիւն մերոյ Հրձիւ
եալք՝ դառնամք անդրէն ցուցա-
նել Ձեզ՝ զիարդ Ձէն մեր՝ փրկիչ
աշխարհի իցէ կերպարան երացն,
և ձշմարտուԹիւն պատկերացն.
այսինքն՝ սուրբ Հաղորդական ( ) րինացն
Ձշմարիտ մարմին։

Ո՛ սկսեալս իմ դու կատարեա ինձ
քաջիսոյ իմաստուԹիւն՝ և շնորհայ
Ն՚ժեռնասուրբ Աղիւ։

Աղաչե՛մ ընե՛ս՝ օգնական ու լոյս.
Ձի ընդ ոտիւդ ՚ե հոտ ես ղոյս։

Ա. Յլիմն ոչխիւ լեցի այս ձառ վասն Ա. Հոգւոյ։

Ակիզբն յարատյուք առն ասեն առնել ըստ Պօղոսի. Ա. զի մարդն առաջինն Ա. դամ՝ իշունչ կենդանի. Ա. երկրորդ՝ Ա. դամ՝ ի հոգի կենդանի։ Ա. րիկոբեանն որդի Ա. Յ. առաջինն ստեղծմամբ՝ ի ժամանակի. երկրորդն՝ անձառ, և անժամանակ ծննդեամբ։ Օ ապշասուհմ նորա ո պատմեցին։

Ա. րիկոբեանն հոգի կարմիր. առաջինն՝ ի կարմիր հողոյ ստեղծեալ. ա՛ն՝ զի ի երբայեցերէն Ա. դամ շառագունի՝ և կարմրանալ նշանակէ. երկրորդն՝ կարմրայեալ չար չարանաց արեամբն։ Ա՛ն՝ որ կարմիր են ձորձք քո իբրև՝։ և այլն։

Ա. րիկոբեանն կատարեալ իմաստուն. առաջինն այնքան իմաստուն՝ զի կոչեաց անուն ամենայնի՝ և՝ ամ թռչնոց երկնից, և ամ գազանաց վայրի։

երկ

*. Ա կոր 15·45։

*. Ղո կ 3·38. Ծ նն 1·7։

*. Ե սայ 53·8։

*. Ե սայ 63·2։ Յ այտն 19·13։

*. Ծննն 2·20։

երկրորդն է՝ յորում համ գանձք ի-
մաստութեան՝ և գիտութեան ծած-
կեալ կան։ *. Կող 2. 3։

Ա. դաման առաջին յաւուրն վեցե-
որդի ստեղծաւ ի պատկեր * Ա՛Յ
Ա. դամն երկրորդ՝ մերձ վեցերորդ
աշխարհիս դարուն երևեցաւ առ ի
վերստին հնորոգել զապականեալն
պատկեր։

Ա՛ռաջինն էր Տէրօղ դրախտին,
Յաւուանդ աշխարհի, և Աշխան հա
մայն արարածոց։ *. Ծննդ 1. 28։

Երկրորդն էր ընդհանուր աշխար
հի՝ Տ՛Ր, երկնից՝ և երկրի։ Ընդ *. Սաղմ 23։
ամ ծագս * երկրի քառանգաւոր *. Սաղմ 2. 8։
Աշխան։

Ա՛ռաջինն հրամանաւն Ա՛Յ պահա
պան, և * գործունեայ դրախտին *. Ծննդ 2. 15։
փափկութեան։

Երկրորդն՝ առհմանադրութեքն * *. Հռ 1. 4։
Ա՛Յ սրբէ սրբութեք աւետարանին
քանզի զնոր եկեղեցին. որ է Քրիս
ըիա սպասել՝ և դրախտ Ա՛Յ *. Եբր 4. 12։
Ա՛ռաջինն՝ Տ՛ոհմին իւրոյ Լ՛ուսաւո
որ. Վ՛ահանայ, և Ա՛արգարէ։
Ի՛ս

Ա. Կորնթ. ԺԵ.

Առաքեալս երկրորդն՝ յԵկեղեցւոջ
Յես. ԼԳ. ԻԲ. իբրեւ, որ տուն Աստի՝ ի լա-
Ղուկ. Ա. ԶԸ. գաւոր Քրիստոս՝ և Աստուածն։
Ա. Կորնթ. Ա. ԻԸ. Ածրձեալ ի թմրիլ առաջնոյն՝
Ես. ԽԲ. Ա. չինի նման՝ յԱդամ. ի խաչին Աստ-
ուածն՝ չինի նման Եկեղեցի։
Առաջինն Ծնաւ յանասէն վայ-
Ա. Կորնթ. ԺԵ. ՚ին՝ և ոչ սպանել. երկրորդն ունի
Յես. ԽԲ. Ա. յԵկեղեցւոջ իբրեւ մարդիս ալքայ
Ուղեան, և՝ և որդիս չարին։
Աստուածաբնութեան է արմատ՝ և ակն.
երկաքանչիւրն պոյզ զաւակ՝ և յե
Ես. ԾԳ. Ժ. տանէնայ, կամ Ցետևօղ։
Աստուածաբնութեան՝ ինչինչ ունէր տա
Ես. ԽԲ. ԺԲ. րածեալ յԻրան. առաջինն զմեզս
և այնու զմահ. երկրորդն զարդ-
արութիւն. որով և զկեանս յաւի
տենական։
Ա. Կոր. ԺԵ. ԽԹ. Առաջին՝ որպէս զԳետնոյ. զպատկեր
առաջնոյն. զԳետնոյն և զպատկեր
երկրորդին։

Ի՚ԱՌԱՔԵԼՍ Ա՚ԱՌԱՔԵԼՈՑ։

Ի՚ՀԱՆԳՈՒՑԵԼ զմեզ՝ ասէ
Պաւղոս, Ի սարծոց մե-

ղոց, ՚և ՚ի տրտմութենանց ձեռաց մերոց՝ և յերկրէ. զոր անէծ ՚ետ ՚ի Ա՛ծ. Ա յլ վերայ դէղեցիկ լինն քե րէ ակնարկութիւն Ա՛ր Ա՛արգա պետն Ա՛օհս Խորենացին. Պատմութեան յառաջին հատորումն. Պրակ 3. Յղի՞ Ն՚յն. այսպէս։

Ա՛ր եղև ոչ հանգիստ, այլ՝ ըմբ ջումն որ ինչ ի ման գամ՝ ի վե՛ր երկրի։ Նոճ թուի՝ ասէ մեծիմաստ Ա՛՚եր թողն, հանգուցանել՝ դադարե ցուցանել է. իսկ դադարեցուցա նելն՝ զամբաստութե՛ն, և չքարիս՝ սատակմամբ մարդկան զպղտոր ծաղ դադրուն երկրորդի։ Ա՛անդի դէղեցկաբար ասացեալ՝ ՚ի գործոց մերոց, որ է՝ յանօրէնութենից. և ՚ի տրտմութենէ ձեռաց, որովք կատարեմք զպղծութիւնս։ Նայց՝ կրկնէ նոյն Ա՛ն, և հանգչին ար դարև՝ ըստ այսմ Ա՛արդարէութե ոչ աւանեալքին, այլ՝ կատարելքն յա ռաքինութե՛ ոգիք. յորժամ չարիք ոմն հեղեղաւ ջրհեղեղ մաքրին, իբ րև առ՚ն Նոյեան մնեալքն ՚ի չարիս։

Ա՛ար

* Ծ՚ն 5.29։

Ա ահա էր արդար քննութիւն, և խո-
հու-

Ա արձեալ նոյն Աքն գեղեցիկ մը
տածութիւն բերեալ հարցախնդրե-
լէ ընդէր Նոյ միայն Արդարոյ ա-
նուանէ յորջորջի. իսկ վերայլոյն
ամենեցուն պարզաբար ասէ թէ՝
Ընդհանուր Նոյն ինքն պատասխանէ
թէ՝ մեծարութեան զնա Աւրէ՝ իբր զ-
յայտնի, և գնշանաւոր՝ և արժա-
նաւոր ժառանգ հայրենականացն
առաքինութեանց։ Ցլաստ Ասէ՝
Աւրեմն՝ Նոյ, որնշանակէ հան-
գիստ՝ էր պատճէր Յի։

Ո՞ի որպէս Նոյ ի՞ ընտրեցն հան
դոյգ՝ և դադարեցելոյ գմարմնաւոր
ամբարշտութիւնս մարդկան. սա-
պէս՝ և Յն, որ թարգմանի Վերը
կիչ՝ ի Նորումն փրկեաց՝ զժողո-
վուրդ իւր ի մեղացն իւրեանց։

Նոյ կոչի. այր արդար՝ կատարեալ
յազգիսն ի՞ւրում, և հաճոյ Աստ-
ծոյ էր Նոյ։ Ցայտ արդարութիւնն ոչ էր ըստ
նախան, այլ՝ ի հաւատոյն։

Ո՞ւր էր ևս արդար. Ցկայ ինչ՝
քո՝ և արդարոյն այնորիկ. նաև՝
Ա՞ր էր արդար քննութեան, և խո-

* Մատ 3·21։

* Ծննդ 6·9։

* Հեբր 11·7։

* Մատ 27·19։

կութեքն անմեղ՝ անապրատ. ՚ի մե-
ղաւորաց։

*. Երե 7. 26.

Ա՛, ոչ եգիտ հնարս առաջի Տ՚ն Ա՛ս
տուծոյ. նմանապէս և Յն։

*. Ծննդ 6. 8։

Ա՛, ոչ էր արդարութեն քարոզ.
նմանապէս և Յն։

*. Ղուկ 2. 4, 52։
*. 2. Պե 2. 5։

Ա՛րկաքանչիւրոյ քարոզութիւնն
ըստունկանեաք՝ հետեւի սարսափե
լի վրէժխնդրութիւն. առաջնոյն՝
հեղեղաւ ջուրց. երկրորդին սրով
և հրով զօրացն ՚ի ռօմայեցւոց։

*. Ծննդ 7. 17։
*. Ղուկ 13. 35։

Ա՛րկաքանչիւրն Տ՚ապանաշէն. ա
ռաջինն՝ նիւթաւոր տապանի. երկ
րորդն՝ հոգեւոր տապանի, որ է՝ ժո
ղով հաւատացելոցն։

*. Ծննդ 6. 16.

Ա՛, ոչ յ՚ինրում տապանի. չինեաց
նէրքնատուն, միջնատուն՝ և վեր
նատուն։ Վ՚եղեւկապատուն ելոքին
փրկիչն մեր յ՚երկեղեաց ելոք իւրում
եդ՝ և ետ՝ բազմաստիճան կարգս
Ա՚ռաքելոց, Ա՚արգարեից, և այլ
նաև՝ ՚ի տան ՚ի օր իմոյ ասէ՝ օթե
վանք բազումք են։

*. Ղուկ 12. 28։
*. Յօհ 14. 2։

Ա՛, ոչ էառ ՚ի տապան իւր զամ տե
սակ անասնոց. նաև ՚ի Աեմայ՝ և

*. Ծննդ 7. 8.

'ի Քրիստոս զաւակացն։ Այնպէս՝
և Յո ընդունի յեկեղեցի իւր զամ
աղգ մարդկան. Երեայս՝ և Ի՛ե-
թանոս. ազատս՝ և ծառայս, հա-
րատաս՝ և կեղծաւորս։
Աւրինաւորութեան տապանն ունի յո
րեան, և յարտ. զբարիս, և խո-
տանան։
Աւրինաւորութիւնն է աշխարհի Աւրո
գիչ. առաջինն մարմնաւոր աշխար
հին. իսկ Յո՝ հոգևաւորին։
Պատգանքն արտաքոյ տապանին մի
մեանց չարաչար թշնամիք. իսկ 'ի
տապանի միահաղոյն հընտանեկիք
Աւրոյ։ Յո ոչմիոյն դիւք՝ հոգւով և
ծով հընազանդին. այլև՝ համայն
աղգ բարբարոսք արտաքոյ հօտին
Քրիստոսի միմեանց անհաշտ թշնա-
միք՝ զիմեանս՝ խածանեն. բայց
միաւորեալք 'ի մի հօտ Քի, իբրև
զայլս ընդ գառինն՝ Ճարակեն, և
ինձ առուլոյ մակաղին՝ և այլն։
Աւրինաւորութիւն մատոյց Աբէլ պա
տարագս. առաջինն՝ զանասունս
հեղանախս 'ի նշան զոհութեան.
իսկ

*. Գաղ 3. 27.

*. Ես 13. 47.

*, Գաղ 5. 1.

*, Ես 11. 6.

*. Ծննդ 8. 20.

Իսկ Յն՝ ոչ արեամբ անասնոց սըր-
բոց՝ կամ թըռչնոց սրբոց մատոյց
զպատարագն՝ այլ սբ և անարատ
արեամբն՝ իւրով՝ իձեռն Հոգւոյն։
Ի՞նչ եղ յանսկն ալեղն՝ պատկեր
յաւիտենական ուխտ ընդ Աստ եր-
կիր։ Յե եղ՝ և ետ պատկեր ըն
ծայրածաւալ երկիր զՅե Ա՛կըս
տուԹիւնն, և զի՛ մենաստուրբ Յա
ղորդուԹիւնն՝ի պատկեր յաւիտե
նական կենացն։

"Այդ արձակեաց աղաւնին՝ ի տապա
նէն. որ ընդ երեկս դարձաւ՝ առ
նա՝ ունելով տերև ձիԹենեայ շիւղ
՝ի բերանի իւրում։

Յն փրկիչն մեր, և ընդհանուր
աշխարհի՝ ի կատարած յարՀուրեանցն
իւրոյ՝ առաքե՛ զ Հոգին իւր Սբ,
որ իջեալ զաղաւնի ինձեաւՀր՝ ի վե
րայ նորա։

Ա՛ելիսեդեկ Վ՛ահանայ՝ պատկեր Յե։

Անձառելի Հաւ. Մելքիսեդեկ կան.
Աւետ, Քահանայ յաւիտենա կան։
Արդար՝ Թագաւոր և խաղաղու կան։
Անհայր և անմայր աղգս անպատմական։

Ին

*. Ծննդ 8. 20։
*. Հռոմ 9. 14։
*. Ծնըն 9. 13։
*. 1 Պե 3. 21։
Յ ովհան 6. 55։
*. Ծնըն 8. 10։
*. Գոր 2. 2։
*. Մատ 3. 16։

Ա՝նբսկիզբն աւուրց յանվախճանականն.
Ա՝ստուածոյ Ո՝րդւոյն Պ՝ատկերական։

Բանեբլին Պօղոս՝ պատուիրեալ
բայուցանելով զԱ՝ելքի
սեղեակ ընդ Վ՝րիստոսի,
տայ նմա վեց գլխաւոր նամանուն։

Ը՝ Ա՝նուան։
Ս՝ Պաշտօնին։
Տ՝ Ն՝ոմանդեան։
Տ՝ ոչխին։

Ա՝նշկիզբն՝ և անվախճան կենօք։
Վ՝ահանայ մշտնջենաւոր։

Վ՝անգն՝ Ա՝ելքիսեդեկ ըստ անուա
նն՝ թարգմանի. Ա՝ռաքաւոր արդարութեան. ըստ պաշտօնին՝ թա
գաւոր Ա՝ղեմայ, իբր խաղաղու
թե. ըստ Ծ՝նողեան՝ անհայր, և
անմայր. այսինքն՝ Աբ Պ՝իր ոչ խո
սի զնորին Ծ՝նողացն. նոյնպէս և ա
ոչ լինի յիշատակ զաւր՝ի նախնեաց
նորին. որոյ ոչ սկիզբն աւուրց՝ և
ոչ կատարած կենացն. Ա՝յ վախճա
նի. կայ՝ և մնայ քահանայ մշտնջե
նաւոր։ Ե 5 Ա՝յս

* Հ՝բր 7. 2։

Եւ մանաւանդ և վերջինն մեր՝ Ո՛ր
դին Ա՛յ կ՛հշմարիտ ի՛ւ ապաւեր
արդարութեանն. որ ըստ Մարգա
րէին առնէ երջանիկս տնանկին՝ և
յանդիմանէ զխոնարհս երկրի։
Ա՛յս հարցէ բանիւ թերանոյ իւրոյ՝
և ի՛ոգւով շրթանց իւրոց սատա
կեսցէ զամբարիշտս։ * Ա՛յս եղիցի * Ես այ
արդարութեի ածեալ ընդ միջ իւր։ 11։4։
Սիրեցեր զարդարութիւն, և ա
տեցեր զանօրէնութիւն։ * Սաղ
Ա՛յ Թագաւոր խաղաղութեան 44։8։
ըստ նոյն Մարգարէին. Ա՛նուն
կոչեցաւ՝ ի՛րեշտակ մեծի խորհրդ * Ես այ
դոյ. աքանչելի. խորհրդական. Ա՛ծ. 9, 6։
հզօր իշխան. ի՛այր հաւիտենից
աշխարհին։ Ա՛ յոյն օրինակս կ.
ի՛այր խաղաղութե. որ ըստ էու
թեանն՝ մի, և նոյն կ. Քրիստոս
կ հաւիտենական աշխարհն՝ եթէ
խաղաղութիւն։
Ա՛ր ինչ անհայր ըստ մարդկութեն,
և անմայր ըստ Ա՛ծութեանն։
Ա՛նգիր՝ որպէս Մարդ. Ա՛յ, եր ան- * Ղուկ
մայր. իսկ՝ որպէս մարդ. յղեալ եա 1։35։
ի՛ոգւոյն Սրբոյ։ Տես * Մատ
1։18 20

Տ ՈՀՆ Յիւ ըս մարդկութենն՝ յոյզ
գին ։ Դատիթ ։ բայց ըս Ա՛ծուեն
Ո ազգատոհմ նր՝ ո պատմեսցէ ։
Ա՛նսկիզբն է Յիսուս՝ և անվախ
Ձան՝ Ա՛ս եմ առաջին, և՝ վերջին
կայ ձնայ Ա՛ստնայ մշտնջենաւո
որ ։ Դու՝ ես քահնայ յա՛ւիտեան
ըստ կարգին Մելքիսեդեկի ։
Ո՛ր որպէս Մելքիսեդեկ էր քա
հանայ ոչ նիւթեղէն իւղով օծեալ
ըստ Ա՛հարօնեան քահանայիցն ։ ոչ
յայլմէ ընկալեալ զկարգ քահանայ
ութեանն ։ և ոչ այլում ումեք թո
ղեալ զկարգ քահանայութեանն ։
Ա՛պաւ՝ փրկիչ Ա՛տհանայն մեր
ոչ նիւթեղէն իւղով օծաւ, այլ ոգ
Ա՛ծ՝ Հոգւով Սրբով՝ առաւե՛լք
ղընկերսն ։ Հոգի Տեառն՝ ի վե
րայ իմ. վասն որոյ՝ և եօծ իսկ զիս ։
Ի՛ և այս քահանայ միայն երդմնամբն
Ի՛ Ա՛յ. Ա՛ստուածաւ Տէր և ոչ այս զղ
ջասցի թէ՝ Դու ես քահանայ յաւ
իտեան ։ Ո՛ր ուրեմն ունի զքա
հանայութի՛ւնն ։ յա՛ւիտեան կալոյ
առանց անցանելոյ ։

Ա՛սաւ

* Մատ 1։
* Եսայ 53։8։
* Յայտ 1։8։
* Սաղմ 109։4։
* Սաղմ 44։8։
* Եսայ 61։
* Սաղմ 109։4։
* Հռոմ 7։24։

Նահ՝ Ուր՝ ըստ վերոնիշ կերպին, քնութեն ե Աշմարիտ անհայր, և անմայր. իսկ Մելքիսեդեկ ասի անհայր՝ և անմայր ըստ պատմութեան Աբ Դրոյն. սակս այլև այլ խորին ակնարկութեանցն, զորս Ընծարեալ՝ և հոգեկիր արանց ակնարկութեանն Թողումք։

Յօսէփ պարկեր Յիսուսի։

Ողբնաղ դիմաց չէ լինչ պէս տոյ.
Ձեռն շըպարիչ՝ կամ դեղ գեղոյ։
Ընչիւն Յօսէփ ե տուփ խընկոյ.
ԵՒ Ճառագայթ վերինն լուսոյ։

Յօսէփ էր անդրանիկ որդի գեղեցիկ։ Ծնաւ-
լին. և Ինք Աարիամու թերկրելոյն՝ անդրանիկ
ամենօրհնեալ Որդի։

Յօսէփն էր առաւել սիրելի որդի քան զայլ ամ որդիսն՝ Հօրն իւրոյ Յակոբայ. և Ինք գեղեցիկ տեսլեամբ՝ քան զամ որդիս մարդկան։

Նա էր այնքան իմաստուն՝ և խոր հրաշական. զի ունէր յանձին իւրաւմ

* Ծնըն. 30, 20
* Ղուկ. 1, 28
* Ծննդ. 37, 3
* Սաղմ. 44, 3

ում զոգի՝ Ա. Յ. միևչև ի վարաձօն
կոչեայ ընա վ սոմիթոմիանէ, կի
Ա. գիպտացւոց լեզուաւ վ սօնթօն-
ֆանիկ. ՚ք՝ գալտնեաց, և ապա
գայիչ յայտնօղ. և ՚ի՝ն՝ ամենայն
գանձք իմաստուԹե, և գիտուԹե
ծածկեալ կան: Ա. սեն՝ Խորհըր
գակիչ քարոզի: Որ միայն ե ար-
ժան ունել զիրան, և բանալ
զկնիք նր: Որ միայն ունի զիշխանս
Ա. աւԹե. բանայ՝ և ոչընք՝ ե, որ
փակէ. փակէ՝ և ոչընք ե՝ որ բանայ:
Յօսէփ ՚ի հօրէն առաքեցաւ տես-
անել՝ զերեսարան ՚ի դաշտէ. իսկ
՚ն՝ առաքեցաւ առ ոչխարս կորու
սեալս տանն Ի՚ս՝ի:
Յօսէփ երեանամեայ գոլով՝ մեծա-
րեցաւ՝ յ՚արքունի իշխանուԹիւն.
և ՚ն՝ երեանամեայ՝ սկսաւ հրաշա
գործել՝ և քարոզել:
Յօսէփայ տուաւ Ա. անէԹ կոյան
՚ի կնուԹիւն՝: Յն տուաւ երամ
՚ն՝ աՀատուցելոյն. իբրև կոյս հարսն
առ՚ի սիրել՝ մաքրել՝ և փրկել զնա
Ով՚ամ, զոր տայ ինձ ՚ն՝այր՝ առ
ի

°. Ծնն 41. 38:
°. Կող 2. 3:
°. Ցայ 5. 9:
°. Ցայտ 3. 7:
°. Ծնն 37. 14:
°. Մաա 15. 24:
*. Ծնն 41. 46:
°. Ղու 3. 23:
°. Ծնն 41. 45:
°. Երգ 1. 7:
°. Ա Կոր 11. 3:

իս եկեսցէ. և որ գայ առ իս՝ ոչ հա
նիւց զնա արտաքս։ *

Յովսէփ՝ իշխանին շտեմարանացն
հելից ուսոյ զօրէնսն զամենայնի՝
և՝ զաղգայինս իւր. նմանապէս և
Յիշ կերակրէ՝ զունկնդիրս իւր ոչ
միայն մարմնաւոր ուսուածք, այլև
հոգևորաւն։

Յովսէփ՝ իբանտի գոլով կայսրանա-
որ՝ քնդ իւրով իշխանութիւն ունէր
զբանտն՝ և զբանտաւորելոյսն.
Եւ՝ միխթարէր զընդ իւր եղեալ կա
յսրանաւորն. գուշակէ զազատուի
տակառապետին՝ որ. կայր՝ ի բան
տի. և Յոտ՝ ի յետին իւրում՝ ուսոյց
նուիրեն՝ ի վերայ խաչին՝ ևր Տէր
մահուան՝ և գերեզմանին. ըսփո
փէ և զաշխարհին մերձ ինքեան կա
խեալ՝ առելով. ցնա. Ի՝ մէն ասեմ
քեզ. այսօր ընդ իս եղիս՝ ի դրախտին

Ի՝նդ Յովսէփայ արք աղեղանց ո
խանային՝ ոչ միայն Պետափրէս, և
նորին. վաճառոտ կինն. այլև հարա
զատ եղբարքն. զնորհուրդ վատ՝ ի
մէջ առին սպանանել զնա։ Յոտ և
յիւր

* . Յօհա 6 . 37 ։

* . Ծննն 41 . 55 ։

* . Յ . հա 6 ։

* . Ծննն 39 . 22 ։

* . Ծննն 40 . 13 ։

* . Ղու 23 . 43 ։

* . Ծննն 39 ։

* . Ծննն 37 . 18 ։

*. Յօհ 1. 11. Յիւրան՝ եկն. և իւրքն զնա ոչ ըն-
կալան. դարձեալ իւրքն՝ պատուէր
*. Յօհ 11. 57. եառուն կալնուլ զնա։
Յօսեփայ եղբարքն մերկացին զ-
ծաղկեայ պատմուճանն՝ ինմանէ
ընկեցին զնա՝ ի գուբ. վաճառե-
ցին զնա քսան դահեկանի. իջուցին
յն գիպտոս՝ ի ծառայութիւն։ Ա-
նարհ արարին՝ ի կապանս զոտոնք.
*. Ծնն 37. 23. և այլն։ Յե ևես՝ վախճառական
*. Սաղմ 104. 16. տարեալ լինի յն գիպտոս. վա-
*. Մատ 2. 14. ճառի երեսուն՝ արծաթի. մերկա-
*. Մտ 26. 15. նայ, և դնի՝ ի կնքել գերեզմանի։
Յօսէփ՝ թէպէտ դաժանաբար և
զվէ խեթիկեալ՝ և եղբերահարեալ
յարանց ատելնաւորաց. սակայն՝
բարձու քաղկաւ, և հզօր զօրուբ՝
ոչնիայն ի կամ՚ն նց փրկեցաւ. այլև
*. Ծնն 41. 42. յերկրորդ կառս. փարաւ՚ոնի նըս-
տաւ և առաջի իւր ն՚. բրէք քարո-
զեցաւ. որ՚ն՝ խոնարհեալ երկիր-
պագուբիւն. նաև՝ երբայ՚ք առ
Յօսէփ. և զորինչ ասիցէ ձեզ. ա-
րասջի՚ք. ՚ի փարաւ՚ոնէ հրամայե-
ցաւ։ Յե նմանապէս՝ թէպէտ եր

* Ղա. 2, 34:

* Մատ. 28. 6

* Մատ. 28. 18

* Փիլ. 2. 9:

ի գլուխն * և՝ ի կանգնումն. սա կայն՝ հզօր բազկաւն, և ինքնիշխան զօրութիւնբն յարեաւ՝ ի կնքել * գե րեզմանէն. որով էառ ամ իշխանութիւն * յերկինս՝ և յերկրի: Այս ոյժ՝ Ի՞նչ առաւելեաց * քարոզեա ցոյց գնա. և շնորհեաց նմա անուն որ՝ ի վեր ի՛ քան զնամ անուն. Ո՛ր ի յանուն Յի՛ս՝ Ամ ծունր կրկնեսցի երկնաւորաց, և այլն:

Ա՛օսէս պապիզ Աեւոյ:

Ա՛ռաջ գոլն Ա՛օսէսի՝ վկայէ նոյն Ա՛ծային քե զանն՝ ասելով. Ա՛ար- * 2 Օրէ 18. 18
գաւէ յարուցից * նոցա յեղբարց իւրեանց ի՛ մի՛ նման զքեզ. և այլ: Ա՛յն՝ ի թզթահամար 27 ասա ցաւ թէ՝ Պատկերն այնպէս պարտ է նմանիլ իւր նախատիպին՝ զի ինչ ևս նման աննմանի. որպէս այստ ասի ի բրեզքեզ. այսինքն՝ ոմն Ա՛օսէս կատարեալ մարդ էր, նոյնպէս ևս Ա՛ծա՝ կատարեալ մարդ՝ իսկ Ա՛ծա՝ էր ամէն մարդ՝ իսկ Ա՛ծա

Ի ձամարդ, և Ա՝արդ ածե՝ Ա՝ա
եր միայն վեմ շինեալ տանն, և Ա՝ա
ձարտարապետ։ Ա՝ա հաճատարիմ
տնտես՝ և պաշտօնեայ տանն. Ա՝ա
հարազատ Տէր, և Ա՝րդե՛ ի վերայ
տան իւրոյ. * որոյ տունն մեք իսկ
եմք։ Ա՝այլ այսպէս նմանին։
Ա՝օսէս իսկ՝ն յետ իւր ծննդեան
եդեալ * դնի փարաւօնեան մանկա
բեր հրոսակին. Ի՝ձև՝ իսկ՝ն ըզ
կնի ծննդեանն իւրոյ՝ ելանէ հրա-
ման ի՛ Տ՛երովդեայ * կորուսանել
զ( )ծեալն։ Ա՝այլ՝ակ՝ն՝ երկա-
քանչիւրն վերնայինն խնամածուքն
ազատ մնան, զի իցէն Ա՝ րկժ՛ինդիր
և փրկիչ ժողովրդեանն Ի՝յ։
Ա՝օսէս արուեստը * զնաշխինս. և Տ՛ըն
մեր է հովիւ * քաջ՝ որ դնէ զանձն
իւր ի վերայ ոչխարացն։
Ա՝օսէս էր այր յոյժ հեզ քան զամ
մարդիկ, * որք էին ի վր՛ երկրի.
և փրկիչն մեր ինքն իսկ վկայէ զինն
քենէ՝ ասելով. Ա՝ուսարուք * յինէն
զի հեզ եմ, և խոնարհ սրտիւ.
Ա՝օսէս վարժեցաւ ամ իմաստուք

Ի գիպ

*. Հնբ 3·6։

*. Ելից 2·21։

*. Մ ա 2·16։

*. Ելից 2։

*. Յօհ 10·11։

*. Թուս 12·3։

*. Մաա 11·29։

Ա գիսպատացուոյ. և էր * զօրաւոր քան
նիւք՝ և գործուվք. և Փրկիչն աշ
խարհի այնպէս վարդապետէր՝ զի
զարմանային * ժողովուրդն. քան
զի իբրև իշխանութիւն ունէր ասել
և ոչ պէս Դպիրքն՝ և Փարիսեցիքն
Ասէին զուգադիմի հրաշս գործել
առ՝ ի հաստատել զիւր կոչումն. և
Փրկիչն մեր հրաշագործեաց * առ
ի յայտնել զփառս իւր։
Ա րկաքանչիւրն ե Ա.ուաքեալ Ա.Յ.
առաջինն՝ առ՝ ի փրկել զիւր ժողո
վուրդն ՚ի մարմնաւոր գերութենէն
Փարաւոնի * . Ա րկրորդն՝ ՚ի փըր
կել զինէն Ա.Յ ի մեղացն իւրեանց,
և ՚ի հոգևոր գերութենէն Սատա
նայէն * ։
Ա ռաքեալ Ա.Յ զաշա
կերտութեանն՝ առեալ Ա.Յ զաշա
կերտութենէ աՀեստիան * պատմէ ժողո
վրդեանն. իսկ մեր Ա ռաքեան իբրև
Ա իածին Ա րդի՝ առեալ զաՀեստա
րանն ՚ի ծոցոյ Հօրն * պատմէ մեզ։
Ա ռաքեալ օրէնքն գրեցան ՚ի քարե
ղէն տախտակս * . իսկ Փրկչինն ՚ի
տուխ

* . Գող 7 . 22 .
* . Մատ 7 . 29 .
* . Յօհա 2 . 11 .
* . Ելից 3 . 10 .
* . Մա 1 . 21 .
* . Ելից 4 . 30 .
* . Յօհա 1 . 18 .
* . 2 Օր 10 .

տախտակս սրտի մարմնեղէնս, և՛ ի միաս. * կամ՝ ի խորհուրդս։

*, 2 Կոր 3. 3։

*, Յօհա 1, 17։

( ) ըրինքն՝ ի ձեռն * Յ՝օսէսի տուած՝ ան. որ օրէնքն՝ զիրաւն, և զա նիրաւն. նաև՝ որինչ միանգամ հա կառակի Ս. Ծային կամացն, սահ տիկ սպառնալիօք յանդիմանէ. զը նարհք իսկ՝ և աշխարհութիւն՝ ի ձեռն՝ և այլն։ Վ՝անզի՝ Փրկիչն մեր ոչէր սոսկ մարդ. որ հայի* յե րեսս. այլ Ս.Ջ, և Աստի Ս.Յ, որ հայի՝ իսկրտս։ Աչէր ունի Յ՝օսէս՝ որուամ անհրնար էր տեսանել զմար դոց սիրտս, և օրինօքն օգնական լինել նոցա. այլ՝ Ն, որոյս՝ և լաւա գոյն Աստիճն սրտապետ Յ՝ինջնորդ և երաշխաւոր*. ուսոյց պահեստա րանն. որ կ մեծ ուրախութիւն, ոչ հին խմոր չարութեան՝ և անպա տմութիւն. այլ՝ նոր զանգուածք * ըս տուգութիւն, և ճշմարտութեան. հաճատ ընդ սիրոյ շաղխապել՝ զըզ ջայեալսն, և՛ ի Քն հաւատացեալսն պատրաստեալ մեզայ թողութիւն անձանց փրկութիւն, և մշտնջե նաւոր կեանք։ Ա՝ո

*, Հեբր 7, 22. 9, 15։

* 1 Կորն 5. 7, 8։

Ա՛օսէս շինեաց* զխորանն՝ եւ օրէ
նակին, զոր ետես ՚ի լերինն, և ի՛ս
րայէլի եղոյց զհամայն հանգամանս
կահից՝ սպասուց, և գործեացն.
իսկ Տէրն մեր զերկնային խորանի
կատարել օրինակն և կանօնն իւր
վի մինչեւ ցաւոյց։ *
Ա՛օսէս հրամանաւ Տ՚ն հաստատեց
զ՚Օտիկն. մատոյց զոհս՝ և սրսը
կէլ* ցանեաւ զարիւնն զժողովրդ
դեամբն՝ ասե. այս է արիւն ուխ
տին, զոր ուխտեաց Տ՚ր ընդ ձեզ. և
մեր Ա՛օսէս իւրովի կարգեաց զկեն
սատու ընծայիսն* որ է կենդանա
րար խորհուրդն Աջ՝ յաղօրդու
թեան. զանձն իւր մատոյց ՚ի պա
տարագ. որոյ արեամբն* միայն գը
տանի փրկութիւն անձանց։
Ա՛օսէս յառաջքան զհռչակել օրի
նացն՝ քառասուն տիւ, և 40 գիշեր
էր միայն ՚ի Ս. որեբ լերինն* ոչ է
կէր, և ոչ էարբ. փրկիչն ես եւ՝
յառաջքան զհրաշագործուԹիւն՝
և քարոզուԹիւնն ընծայեալ յա
ռնապատի՝ պահեաց զքառասուն
տիւ* և զքառասուն գիշեր։ Ա՛ո

* Եւթ 25.40։
* Մ։ա 5.3։ 22.37։ Յ օհան 4.24։
* ։ Եւթ 12.և 24 8։
* Մ։ա 26.26։
* ։ Հե 9.14։
* ։ 2 Օր 9.9։
* ։ Մ։ա 4.9։

Ասէս բարձրացոյց զձեզ յ՚անապատի. և օձահարքն՝ որք հայէին՚ի նա, անշնաս ինային՚ի խածմանէն օձիցն։ Վ՚ա ինքն բարձրացաւ՚ի վերոյ խաչին * և մեզ ազատորքն՚ի հայիլ պատկերի Աստուծոյն՝ բժշկին՚ի խածմանէ դժոխայինն օձին։

* Թուոց 21·9։
* Յովհ 3·14։

Ասէս էառ * կին զսեաւն Ադա-պայէ. վ՚րկիչն աշխարհի ընդ ինք էան զուգեաց զազգն Յեթանոսից մեղաց սևացեալ. ուստի երգէ *

* Թուոց 12։
* Եր 1·4։

Աեաւ եմ ես, և գեղեցիկ։

Ասէս ծանեաւ * զՄ՚ծ դէմ յանդիման. և զՄ՚ծ ոչք ետես երբեք բայց Մ՚իածինն Որդի։ *

* 2 Որ 34·10։
* Յովհ 1·18։

Ասէս ի Մինայ լերին այնքան էր երեսաց փառաւորեալ * մինչ մերձենալ՚ի նա երկեան որդիքն Իսրայէլի։

* Ելից 34·30։

Տէր մեր՚ի Գաբաւթ * լերին այն պէս պոյծառացաւ դիմաւ՝ մինչ ա շակերտքն զարհուրէլ՝ ոչ գիտէին՝ զինչ խօսիլ։

* Մատ 17·6։

Ասէս հրամանաւ Տ՚ն կացոյց վո խան ինքեն * զորդին Ղազարեայ. և վ՚րկիչն մեր իւրովի կացոյց ինքեն

* Թուոց 27·18։

յա

յաջորդ * և փոխանորդ գործին յո-
նանու՝ կամ Նար Աօնայ,
Աօսէս ի՛ Աաբաւ լերինն վախճա-
նի. * և Տէրն մեր ի Աողոթայ
բլրին արձակէ զԱգին: *

Ա. Աահն Թողեալմեր զՊատիկ
րաբանութիւն Աաբեայ որդւոյն՝
և Սամոնին, փութասցուք առ
Դաւիթ, և առ Սաղոմոն,
Դաւիթն Հնագոյ Պատկեր:

Դաւիթ արքայն տիպ Քրիստոսի կան.
քան զայլ պատկերսն չըքննալ կան:
Որդի Հեսսեայ՝ խարտեաշն ծըն նեալ,
յայնմ արմատոյն Քրիստոսն ուռ բեալ:
Երկաքանչիւրն երիք պըճ նեալ,
Տեսող՝ արքայ՝ և Տեառն Օ ծեալ:
Ա ծահայր Դաւիթ ցե ղեալ,
Ա ծաժօր Հայր եա երբ գեալ:

Ա. Հայր քաջ՝ և իս-
կապէս Դաւիթ ձայ
նեցաւ, նաև՝ Հայր
Ա. ծամօրն Ա արիամու. զի անեղ
բայ իմն է Քրիստոս մեր, և Ա արի
ամ Ա այր նորին յոյժ մերձաւորէն՝
և յոյժ յայտնապէս շառաւիղեալ

հուա

*. Մատ 16. 18:

*. 2 Օր 34:

*. Մատ 27. 33:

Դաւ-
թեն, և համայն ցնծութեամբ
* Ա ամ 21, 5 զաքս՝ իբրև ցեսարան քարոզու-
անդ քաղաքն Աչմ, քան զայլ քա-
ընտրեաց ինքեան աթոռ՝ մանաւ-
թաձեր ընդհանուր Աչին օծեալ՝
Փրկիչն աշխարհի՝ ի միջնորեհասուր
ղէմ քաղաքի հաստատուեայ. ոյնպէս
օծեալ * զարքունին իւր յերուսա-
5·6 Դաւիթ՝ ի ցեառնէ թէեւ Աչի
* 2 Թա քարոզել։
3·23 * Ղուկ մանցին հրաշիւքն հանդերձ
5·4 * 2 Թա ռել սկսաւ. և ցերկն մեր երեմնա-
2·25 * 1 Պե Դաւիթ երեսնամեայ * թագաւո-
5·4 * 1 Պե մանցին՝ որպէս Դաւիթն. այլ
11 * Ե սայ քանակաւն ոգւոյ։ *
Ա.ձ գոլով՝ եղև ՚ովսաբեթ * ոչ
ժողովրդեանն Ա.յ. Փրկիչն մեր
Դաւիթ՝ ի խաչնարածէ լինի հովիւ
* 1 Պե տարին՝ անտի թղխեալ ծաղիկ։ *
34·23 * Եզեկ յեսսեան. առաջինն որդի, և երկ-
* Ե սայ յեաւեան * խորհրդոյն. և երկոքեանն
16·12 * 1 Թա ե անուանին *, և ըստ կանխատես-
քան զայլսն. երկոքեանն Դաւիթ
եւ պատկեր () ծեղոյն Դաւիթ,
Աչի օծեալ՝ զարքունին իւր յերուսա-
ղէմ քաղաքի հաստատուեայ. ոյնպէս
Փրկիչն աշխարհի՝ ի միջնորեհասուր
թաձեր ընդհանուր Աչին օծեալ՝
ընտրեաց ինքեան աթոռ՝ մանաւ-
անդ քաղաքն Աչմ, քան զայլ քա-
զաքս՝ իբրև ցեսարան քարոզու-
Դաւ-

Պատմէք՝ երբ ի թագաւոր եղև
օծեալ ընկալաւ ի վերայ իւր զ * ա թա
Յոգի * Տեառն խաղայեալ. մեր 16 · 13։
Փրկիչն՝ Յոգւով Սրբով առաւել
քան զընկերան օծեալ՝ և յոյժ վե * Մատ
րայ էջ * աղաւնակերպ Ա՛ր Յո- 3 · 16։
գին. յոյր վերայ հանգեաւ * Յո * Ես այ
գի իմաստութեան, և հանձարոյ։ 11 · 2։
Պատմէք որպէս այր պատերազմող
զառիւծ՝ և * զարջ կալեալ զփողինն * ա թա
սատակէր, և արիաբար * դիմաւալ 16 · 17։
ի վերայ Պողիտեմ հսկային՝ պատրա * ա թա
ստաքարիւ կոթծանեաց զգոռոզն։ 17 · 49։
Տէրն մեր՝ ոյոս անյաղթ առիւծն
յարմատոյն * Պատրի. ոչմիոյն * Յ յա
մեծամարտեալ ընդդէմ լեգէոնայ 5 · 5։
բանիւ քերանոյ իւրոյ գահավիժեց
զանդնդայինն * Պողիտեմ, այլև՝ * Մատ
նոյն ինքն հզօր Աստուծ է։ * Եսայի 4 · 10։
Պատմէք՝ զի Աստուած է։ 9 · 6։
Ասէուղ բարկացեալ Պատրի՝ ա * ա թա
ռաքեաց կրկին անգամ, և երեքկին 19 · 20
հրեշտակս * ուղիղ զՊատրի. իսկ
հրեշտակքն՝ մեռուցեալ զհրամանն
Թագաւորին՝ մարդարէանային ի
մէջ մարգարէից։ Պոյնպէս՝ յոր
ժա

Ժամ քահանայապետքն, և փարիսեցիքն * առաքեցին սպասաւորս
ՂՒԿ 7.32: կալցեն զՅՆ. իսկ նոքա անդրէն դարձեալ՝ և՛ ի մեծամեծացն հարցեալ թէ՝ Ընդէր ոչ ածէք զնա այսր՝ պատասխանեն. ոչ երբեք այնպէս խօսեցաւ մարդ, որպէս այրն այն:
Ա ԹԱԳ 16.23: * Պատճէն քննարերգութեան հանգուցանէր զայսահարն Սաւուղ. և փրկիչն աշխարհի աքանչազան բանիւն իւրով * կուրացեալ տեսանել տայր, կաղից գնալ՝ բորոտից սրբել՝ խլից լսել՝ մեռելոց յառնել:
ՄԱՏ 11,5: Պատճէն էհան զՅ ապականակ ՅՆ յօտար վայրէ, և եդ՝ ի տեղւոջ իս
Բ ԹԱԳ 6.17: կականէ. * և շինեցաք զսեղան յ՛օտար կալոջ՝ ՅՒ, Առնեցաք յեբուսացւոյն, * ՅԵՐՆ մեր ՂԱ՛ՃԱՅԻՆ օրի
Բ ԹԱԳ 24,25: նաց Ձշմարտութեանն՝ ի դպրաց՝ և փարիսեցւոց մոլար մեկնութեամբն խանգարեալ՝ և ապարատեալ՝ կարգեաց * զՀարազատ իմացումն. և
ՄԱ 5.6.7: շինեցաք զեկեղեցի իւր՝ ի մէջ օտար և հեթանոս ազգին. ուստի նոյն

ղիւկե, այ՝ Ընդհանուր Եկեղեցի.
քանզի ոչ սիրատուրք Ինչը անխը
աիր գիւկե զանձինս ամ ազգաց.

Սաղմոն Վաթսներ Եօթներորդ.

Բ Ւարդ՝ Սաղմոն կ տիւ՝
և պատկեր Քրիստոսին.

Նախ ըստ անուճան. *Եւ ծնաւ Դաւիթ որդի, և կոչեաց զանուն նոր Սաղմոն. որինակակ խաղաղարար: *Զանգի Սաղմոնն կ անուն՝ (ասէ Դաւիթ՝ ի թագաւորէ Ցն.) և քհանդարութիւն, և զհանդարդութիւն տաց՝ ի վերայ Իսրայէլի յաւուրս նորա: Դաւրձեալ՝ ասէ Դեր. *և Ցեր սիրեաց զնա. և առաքեաց՝ ի ձեռն Նաթանայ Մարգրէի. և կոչեաց զանուն Ցեդիդի, կամ բարեաց՝ Ցեդիդ-եահ. այ՝ Սիրելի Ն.Ց. Ի՝ երկրորդ՝ զի եր Սաղմոն որդի Դաւթի, և Մաւազաւոր Ինչ: * Ի՝ երրորդ՝ Սաղմոն կոչեցաւ որդի Ն.Ց. *Ես եղէց նմա՝ ի Հայր, և նա եղիցի ինձ Յորդի. Որ

* 2 Թա 12.24:

*. Մ՚նա 22.9:

*. 2 Թա 12.24:

*. 3 Թա 4.1:

*. 2 Թա 7.14:

Երրորդ՝ Սաղոմոն էր իմաստուն,
և փառաւոր։ * Ա. Կայ եւտու քեզ
3 Թագ. 3. 12. սիրտ իմաստուն և հանճարեղ. ըստ
մեծութիւն, և զփառս։
Չ. Հինգերորդ՝ Սաղոմոն շինեաց զտաճար Տն։ * Յ Ա. Մին երրորդի
3 Թագ. 6. 1. թագաւորելոյ Սաղոմոնի՝ իվեցերորդ
ամի շինել զՏուն Տն։
Է. Եօթներորդ՝ Սաղոմոն աղօթիւք՝
և պատարտանօք նուիրել Ա. Յ շինել
տաճարն։ *
3 Թագ. 10. Ը. Ութներորդ՝ Տիկինն Սաբայ
եկն լսել զիմաստութիւնն Սաղո-
մոնի
ա. Ա. Հաճասիկ փ րկիչն մեր Աշխա
րհիս Սաղոմոն, կամ Խաղաղարար։
Ես. 9, 6. Ա. Ահա՛ խաղաղութիւն մեր՝ առ
Ա. ռաքեալն, որ արար զերկու-
սեանն մի։
Մատ. 3. 17. Ա. Հաճասիկ՝ Աշխարհիս Յեդիդ-
եաՀ. Ա. Ահա՛ Որդի իմ Սիրելի.
ընդ որ հաճեցայ։
Ա երրորդն Ա. Շխարհիս Խաղաղու-
Ես. 9. 6. Ա. թիւն կ, որ առաց. զխաղաղութի՛ն
14. 27. թողում ձեզ. զխաղաղութի՛ն զիմ
տամ ձեզ։ Ահա՛

*. Է փս
2. 14:

"Ա՛ա Կ խաղաղութիւն մեր, որ ա-
րար զերկուսեանն մի. և զմիջնորմն
ցանկոյն քակեաց զթշնամութիւն
'ի մարմնի իւրում, և այլն:
Լ'կն՝ առնետարանեաց զխաղաղու
թիւն ձեզ հրեաւորաց, և զխաղա
ղութիւն մերձաւորաց. և այլն:
Մանք մեկնեն միջնորմն ցանկոյն
սակս մեղաց՝ և յանցանաց մարդ
կան, որք բաժանէին 'ի մէջ Լ'Յ՝
և 'ի մէջ մարդկան. զոր քակեաց
Լ'Ջ 'ի մարմնի իւրում՝ և եղև
Փրկիչն Յս մեզ խաղաղութիւն.
զի հաշտեցոյց զմեզ ընդ Հօր Լ'Յ.
արար երկուսեանն մի. այսինքն՝
զի նոյնն լինէր Լ'Ջ՝ և Մարդ:
Լ'այլք մեկնեն. զմիջնորմն ցանկոյն,
և զթշնամութիւնն սակս ատելու
թեան, և թշնամութեան, որ
բորբոքեալ արծարծէր 'ի մէջ
Հրէից՝ և Հեթանոսաց. զայսպէս
ասէ, թշնամութիւն՝ և զմիջնորմն
ցանկոյն Փրկիչն մեր քակեալ՝ խա
փանեաց, և արար զերկուսեան տա
րաձայն՝ և անհաշտ ազգսն հաւա
տալ

տալ միով հաճատով, և միով կրօ
նիւ պաշտել զմի փրկիչ Յն։
Ա.զգին Յ եթանոսաց՝ որք էին հե
ռաւորք ամէն կռապաշտութեան.
և ազգին Յ րէից, որք ունէին զ
միակ Ա.ծային պաշտօնն՝ և կրօնն,
եկն աւետարանել զխաղաղութիւն։
ը ։ Ա.շխարհաւատ Թ.ագաւորն կ
Ի.ւէ փրկիչն մեր ։ Ա.ւ Թ.ագաւո
րեսցէ՝ ի վերայ տանն Յ.ակոբայ
*։ Ղու
I ։ 33 ։
՝ի յաւիտեան. և Թագաւորութե
նորա վախճան մի լինի։
*։ Հռ
I ։ 3 ։
Ա.ւետարանի Ա.ստուծոյ ձշմարտապէս.
՝վասն որդւոյ իւրոյ եղելոյ՝ գրե
Ա.ռաքեալն. ՝ինձաճակէ Ա.ստուծ
ըստ մարմնոյ. այսինքն ըստ ժա
մանակի ծննդեանն։
Ա.րկու կոյրքն Ա.րիքովի Թէպէտ
մարմնաւոր աչքն էին կոյրք, սա
կայն ՝ի վերուստ մտաքն լուսաւո
րեալք՝ բացարձակ դաւանութիւն
*։ Մ ա
20 ։ 31 ։
աղաղակեն երկիւղ։ Տէր Ա.ստ
Ա.ստուծ ։ ողորմեայ մեզ։
Ե.թանոս կինն Ա.մարացի, ազ
գաւ փիւնիկ յԱ.սորւոց, լուեալ
զ

զՅեսուէն՝ լսելոյ հաճոյն ժողո-
վրդեանն մեծ հաճատութիւն առաջա-
կէ։ Ազդմանայ ինձ Տէր, Աստ-
ուած։ դուստր իմ չարաչար
այսահարի։
ը. Պատմեալ փրկիչ Ճեաչն
մեր է՝ աներկբայ Աստուած Ա.յ գո-
րագանցապէս քան զԱաղօմն,
Օի նա էր միայն որդեդրութիւ-
նն Աստուած Ա.յ կոչեցեալ՝ ըստ պատ-
կերին։
Ասէ՝ ըստ Աշնարհութեանն՝ կա-
տարի ի վերայ Փրկչին մերոյ. ոմն
մեկնէ Ա.ռաքեալն։ Յո՛ս երբեք
առաջ իրեշտակաց իւրոց. ես եղէց
նմա ի հայր, և նա եղիցի ինձ
յորդի
Օայս վկայէ նոյնինքն Հայր Ա.ծ,
փառաւորելով՝ և պատուելով
զԱստուածն իւր ի մէջ մարդկան։
Պատ՝ իմ Աստուած Սիրելի։
Ա կայէ զինքն նոյնինքն Աստուած,
յաձախ կոչելով զԱ.ստուած.

ՀԱՅՐ ՄԵՐ։

Օայս եաես՝ և վկայեաց Փրկչի
Մկր

* Մ ար 7.26.

* Հեբ 1.5.

* Մաա 3.17.

* Մ.և 26.39 և այլ։

Ա կրտօղն. Ինչ ես տեսի, և վկայեցի թէ՝ Սա է Որդին Աստուծոյ։ Այսպես գաւանի Պետրոս. "Դու ես Քրիստոս Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ։ Եւ մանաւանդ Տէրս Յիսուս հաստատեալ խոստովանի։ Որդան՝ Աստուծոյ է Որդի ես Սա։ Այն և այլ բազում վկայութիւնք ի Հին, և ի Նոր Կտակարանս. որք ճշմարտեն զՓրկչին մեր Յիսուսի Որդի զոլն Աստ. բայց՝ աստանօր այսքան բաւեսցի մեզ ի Նա առաջ պատկերացոյց։

Շ. Փրկիչն մեր ի նոյնինքն Կանան, և Նմաստութիւն Հօր. ուսոյ գերազանցեալ անբաւօրէն Նմաստութեամբն քան զԱաղօմոն սպատկերն Փրկչին Նմաստութեան. որով հետև Ընդմէնա ամենայն գանձք Նմաստութեան՝ և գիտութեան ծածկեալ կան։

Աաղօմոնի Նմաստութիւն էր պարզև, ոչ այլոց զինւոր Նմաստութիւն տալ բաւէր, և ոչ էր սրտագէտ։

Բայց

* Յօհ 1. 34.
* Մատ 16. 16.
* Մատ 27. 54.
* Կող 2. 3.

Նայ՝ Փրկչին խմաստուԹիւնն կ՚առանձին, և ընդածին. յ՚այլս ևս հեղուլ զիւր խմաստուԹիւն թաւհանաձ՝ ինքն իսկ գիտեր՝ զինչ կԹեր ՚ի մարդն։

* Յօհ 2·25։

Ո անսահմանելի ՓառահեղուԹիւնն Փրկչին մերոյ՝ վկայէ նոյն ինքն իւր ամենօրհնել քերանովն։

* Մաա 11·27։

Ա՚ի ինչ տուեալ էինձ ՚ի ՅօրԹ խմիլ։

Տուեալ էինձ ամենայն իշխանուԹիւն յ՚երկինս, և յ՚երկրի։

* Մաա 28·18։

Ե. Փրկիչն մեր շինեաց տաճար՝ ոչ նիւԹեղէն ոտ Սաղոմոն զիւրն շինեաց տաճար զանաղան, և պատուական փայտիւք, քարամբք, ոսկւով՝ և արծաԹով. այլ կենդանի բանն շինեաց տաճար հոգւոյ, ուրոյ քարինքն են կենդանիք, և բանականք։

Դու իբրև զվէմս կենդանիս շինիք տաճար։

* Ա Պետ 2·5։

Աստուած Տէրն մեր ասէ։

Ես թէ ոք սիրէ զիս, զբանն իմ պահեսցէ, և Հայր իմ սիրեսցէ զնա

* Յօհ 14·23։

զնա. և առնա եկեցուք, և օթե
վանս առնմա արուեցուք.
Ընօթեն ընտրութե քարոզէ առա
տիւք. *Ոչ գիտէք՝ զի մարմինք
ձեր տաճար են Հոգւոյն Սրբոյ՝
որ ի ձեզ, զոր ունիք յԱՍՅ. և
այլն.
*. 1 Կոր 6. 19.
*. 2 Կոր 6. 16.
Յայսմ ճառի գրէ նոյն Ա.խոյ
հանն. Ա.պաքէն դուք տաճար
Ա.Յ կենդանւոյ էք. որպէս և
ասաց Ա.Ն թէ՝ բնակեցայց ի նո՛ս,
և գնացից ի նոսա, և այլն.
Օ այս հոգևոր տաճարս կեցու
ցիչն մեր արեամբն իւրով ա
րար, և նուիրեաց զնա Հօրն իւ
րում երկնաւորի ամենատքանչ
ազօթիւքն, որոյ սկիզբն կ՛.
*. Յօհ 17.
*. Ի Ա.ՀՐ՝ հասեալ կ՛ ժամ. փա
ռաւորեա զՔրդի քո, զի և Որդի
քո փառաւորեսցէ զքեզ. և այլն.
Արտ մտցնէ Տէրն մեր սակս
աշակերտաց իւրոց, և համայն ըն
տիր Հաստատուածելոցն.
Պաշտօնեայս Քրիստոսի Տէրն մեր
վասն հոգևոր տաճարին զանա
զանս

զանս, և պերազանցս քանզ Սաղո-
մօնին. քանզի՝ եառ զոմանս Ն.ռա
քեալս, զոմանս Մարգարէս, զո-
մանս Ն.Հետաքրքիրս, զոմանս Հո
վիւս՝ և վարդապետս. և այլն։ * Եփե
4. 11։

Ե. Նթէ պշխոյն Յարաւոյ եկն
Ի'ծագաւոյ լսել զիմաստութիւնն
Սաղոմօնի. ահա մեծ քան զՍա-
ղոմօն կ' ասէ՝ ոչ միայն՝ զի Ի'ծնա
նիլն փրկչին Մոգք յ'Ն.րևելից * Մ. ո
գան երկիրպագանել նմա։ 2. 2։

Ոչ միայն՝ զի ոմանք Յեթանոսաք * Յօհ
կամեցան տեսանել զՅիսուս։ 12. 20։

Ոչ միայն՝ զի Կանդակայ Ցնկնոջ * Գոր
ներքինին Ի'Ն.դ հաւատաց։ 8. 37։

Ոչ միայն զի Կուռնէլիոս Յա- * Գոր
րուապետն տամբ իւրով Ի'փեր 10։
կիչն հաւատաց։

Ոչ միայն զի ասէ Աեղուցիչն ա- * Յօհ
խարհի. Ն.յլեա ոչխարք են իմ, 10. 16։
որք ոչ էն յայսմ գաւթէ. զայն
և սուրտ կ' ինձ ածել այսր։

Ն.յլ մանաւանդ օրէնն կ. զի բա- * Մատ
զումք յ'արևելից՝ և յ'արևմտից 8. 11։
եկեսցեն. և բազմեսցին ընդ Ն.բրա
համու, և այլն։ Յօնան

Յ(Ո)նան Մարգարէն է՛ւ ան
լեռներ պատկեր փրկչին մերոյ.
*Մատ 12.39: Նշան մի տացի նմա, բայց նըշանն Յ(Ո)նանու Մարգարէի.
Նախ ըստ անուանն. զի երկաքանչիւրն է՛ Յ(Ո)նան. առաջինն՝ ըստ անուան. աշխարհակեցոյցն ըստ բնութեան է՛ Յ(Ո)նան, այսինքն՝ աղաւնի:
Ա(Ր)կր(Ո)րդ՝ երկաքանչիւրն կոչի սգաւոր ըստ Վ(Ա)ղոյն. նա՛ և փոր վիշապ ձկանն՝ այր առաւապեալ և տարակուսեալ. սա այր մի՛ ի հարուածս՝ և գիտէ համբերել յաւուց:
Ա(Ր)կր(Ո)րդ՝ երկաքանչիւրն Մարգարէ, և Վ(Ա)ղոյ ապաշխարութեան, նա՛ և Նինուէ քաղաք մեծ առաքեալ՝ քարոզել զապաշխարութիւն քարոզել. *Ա(Ա) Մարգարէն այն Աեծ
*Մ ո 4.17, Պաշխարեցէ՛ք. զի մերձեալ է՛ արքայութիւն երկնից:
Ո(Ր)րդ՝ երկաքանչիւրն ընկալան զկամայական, կամ կամաւոր մահ՝ յօնան և նուէր:

Յովհան կամեցեալ յերթալոյ ՚ի
փախչիլ՝ մտանէ ՚ինաւ նաւեալ ՚ի
Յ. արոխա։ Սաստիկ հողմ առաքի
վերուստ մինչ նաւն ոչ հանդուր
ժէր ընդդէմ հողմին. ուստի
նաւավարքն յերկիւղ մեծ եր-
կեան, զի նաւն ՚ի խորտակման
վտանգի կայր, և Յովհան լքեալ
՚ի խորշ մի, կամ յանկիւնն մի նա-
ւին ննջէր, և խորդայր։
Ո՛վ նաւապետն առնա, և ասէ.
զի՞նչ ՚ես այդ, զի խորդաս. արի՛.
կարդա զՅիսուս Քո, և այլն։
Պատասխանի տայ Յովհան,
և ասէ. առէ՛ք, ընկեցէ՛ք զիս ՚ի
ծովդ, և դադարեսցէ ՚ի քէնն զ
ծովդ։ *

* Յովնա
I. 12.

Ասէին՝ յորժամ ալիք յանցա-
նացն ազգի մարդկան բռնացեալ
և դիզացեալ էին, նաև՝ Քրիստոս
ծաւ սրտմտութեամբ բարկացեալ
՚ի վերայ յանցանացն. Քրիստոս
աշխարհի կամաւոր յօժարութեա
զանձն իւր մատոյց ՚ի մահ. լշխա
նութիւն բանելով դնել զնա, և
միւս

Թուղթ ինչ։

Յովհան ընկերցել՝ ինծո՛ւ պիղատարէ
ծոյն՝ ի խոտովութենէ իւրմէ։ * Տէրն մեր մահուամբն իւրով զա
ծոյց՝ ի հանդարտեցոյց զբարկու
թիւն

* Յովա 1։15։

Ա՛ստ 27։46։

Ա՛՛՛ծ իմ, Ա՛՛՛ծ իմ. ընդէ՞ր
լքեա՛ր՝ ի խոյսէին ձայնիւ մեծաւ գո
չէ։ Ա՛՛՛ծ իմ, Ա՛՛՛ծ իմ. ընդէ՞ր

Փիլիպ 2։

չաւի, և մահու խաչի։ *
Ու բր՝ ի մահուանէ կենդանւոյ և յա՛՛յ
քոյ։ ԱսկՅէն մեր. խոնարհեալ
զանձն, լեալ հընազանդ մահու

* Երկեցոյց յա՛ւելց
կեալ ասէ։ * Ա՛երժեցոյց յա՛ւելց
հրամանաւ Ցն՝ ի վիշապ՝ ձկանէ
կլանի, և՝ ի փորոյ ձկանն աղաղա

Ա՛նպէն նայ՛ական թօթափէն
նակն զարհուրելի՝ և սասանել
Ա՛րկաքանչիւրոյ մահուան երկ

ո՛։ Յօհ 18։5։

Ա՛ս եմ, զոր խնդրէք։

ո՛։ Յօհ 10։ 18։

ասէ ց՝ Պետրոսն, զոր զրօք՝
և սուսերօք, ջահիւք՝ և լապտե
րօք եկեալ էին ըմբռնել զնա ա
ռաջնորդութեամբն Յուդայի։

Ա՛ի մանգամ առնուլ զանձն իւր։
Ա՛ի մանգամ, և միւսանգամ նոյն
Փրկիչն մեր լուծելու ամենեցուն

թիւն Նօրն։ * Պատապարտեաց
զմեզ։ * Կործանեաց զբռտմունս
թիւն սատանային։
Յօնան տակս փրկութեան ընկե
րայն Ինծ ընկերացաւ։
Ե՛ւ, որ թարգմանի փրկիչ՝ ինքն
անարատ գտնուիլ՝ ոչ եկն պաշտօն
առնուլ այլ պաշտել, և տալ
զանձն իւր փրկանս փոխանակ
բազմաց։
Յօնան էր Ի փոր կիտին ձերիս
տիւս, և ձերիս գիշերս
Փրկչին համայնից Նմանապէս էր
Ի գերեզմանի ձերիս տիւս, և ձե
րիս գիշերս։
Պատել աւուր մասին փոխանակ
քառասնից։ Ասաւ երկու աշա
կերտացն, որք յԵրուսաղէմ տրա
մագին երթային յԵմմաուս,
ասէին ցՅիսուս. Մեք ակնուն էաք
թէ՝ նա է, որ փրկելոց էր զԻս
րայէլ. այլև՝ հանդերձ այսու ամե
նայնիւ, այս երրորդ օր է յոր
մի հետէ այն գործեցաւ։
Պատմեն ասել ընդ Յիսուսէ ա
շա

* Եփ 2.16։
* Հռո 8.3։
* Կող 2.15
* Մատ 20.28։
* Մատ 12.8։
* Ղուկ 24.21։

համբ

Յոհան աղգաւ Իեբրայեցի ոչ
ունի յաղթութիւն,
Ա վտեսպ 13·14։ թող քո՝ ով դժոխք. ընկերաւ մահ
Ա Կորն 15·55։ թող քո՝ ով մահ. ուր խայ-
կան օրհնութեան։ Ա՛ւր կ՛յաղ-
դերեզմանէն առանց յաղթողա-
լու թէ՝ և Տէրն մեր ոչ եւ ի
յուդայ։

Յոհ 2·2, 10։ եւ առանց օրհնութեան փրկչին
Յոհան. ի փառոյ վիշապիկանն ոչ
լուն տեսանել զսպականութիւն։
Սաղմ 15·10։ Վ՛անգի՝ ոչ էր պարտ մարմնոյ նո
պիտ առաւել քան զերիս աւուրս։
Ոչ փոր երկուց ժուժեաց ունել
ցաւ։

Յովհ 19·33։ տակերպեան, և ոչ ոսկր նորա փշրե-
Նարգէ աշխարհակեցուցչին ոչ խոր
տան անդամոքն ի սպանդ թգթանի։
Յոհան հրամայեաց Տէր ի փորոյ
ձկանն ամբողջ մարմնով, և անսա
անդ անցին յայն քաղաքի։
Յոհան աղաչեաց Տէր ի փորոյ
ձկանն ամբողջ մարմնով, և անսա
տանեցաւ ի դատաստան մահու,
և հանեաւ երկու ի խաչ. այս եր-
կորդ օրէ, յորմէ հետէ այսպիսի

կամեցաւ երթալ առ Յինուէա-
յիսն՝ ի բերե առ ոչիգս իւեթանոս
սաց քարոզել երթ ոչ՝ յետ յա- *. Յովնա
ղուելեանն՝ ի փորոյ կիտին։ ։ 3·4։

Տէր մեր, Փրկիչ՝ և Ծեալ գո
լով ըստ մարդկութեանն իերթայ
եցի՝ յետ յարուելեանն իւրոյ,
թողեալ՝ լքեալ զհամադարձ իրն
իսն, զառնայ՝ ի ձեռն Պաքեղոսին *. Գոր
քարոզել իեթանոսաց։ ։ 13·46։

Պ. յոչափ՝ այսքան բաւական կ՛.
երբ ընթերցօղն քաջ Գրսիր է ։
Օ Տառ, և բառ համընթաց կ՛.
իւրաքանչիւրն պատկեր խոկ է։
Տառից՝ բառիւ ծաւկօղն չիք է.
քայց հոգեկիրն այս եթ իք է։
Գրեմն կ՛առիմ մարգոյ մահ ասեն։
խակ լուրջ ոգին աղնիւ ան ասեն.
Պատեն այլ նիւթ քսիրսա նիւ։
օձեն սլրղընձիւ համառօ տիւ։

Ա։ Լինել յաւրհամ հարկանել օձ պղնձի,
հայել ընդ օձն պղնձի, եւ կեցցէ։

ՕՁն պղնձի, որով զատելոր
ձառն դրեաւ կայ.
եր եւսադիմի սպատկեր։
Լայն՝ հրնայեաւ՝ եւ կամակոր
օձին, կամ սատանային եր պատ-
կեր. որ անհրնարին հարուածովք
հհար զազգն մարդկան։
Արկրծրդ՝ եր պատկեր հրաշագործ
սողուն կենդանւոյն. որ սատա-
կեր զսպիտակամբ՝ եւ զբամբասող
ժողովուրդն Իսրայէլի։
Արրորդ՝ եր պատկեր նոյն փրկ
չին մերոյ, որ ասէ. Ոպէս Մովսէս
բարձրացոյց զօձն յանապատի.
նոյնպէս բարձրանալ պարտի Որդի
դուոյ մարդոյ։
Վարձեաւ՝ օձն եր պղնձի, եւ կայ
ուն արձանացեաւ. Ցերն մեր Ի-
հասուստոսն, եւ ունի զոսս նման
պղնձի՝ ի հնոցի հրաշեկ։
այսինքն՝ անյաղթ, եւ ամենազօր

Ի 7 ընդդէմ

* Թուա 21·8։

* Ծննդ 3·5։

* Թուա 21·9։

* Ցովհ 3·14։

* Յայտ 1·15։

ընդդէմ իւր թշնամեացն։

ք. ՈՁն պիտի էր միայնումն՝ և
բոյսաձաձանչ։ Որ է լոյս միա-
ւսաց իւրոց երկնաւորի։ * և
նշոյլ միանձնաւոր լուսոյն։ *
ճ. ՈՁն էր անիծեալ յԱՒԵ։ *
և Որ եղև վասն մեր անէծք։ *
ճ. ՈՁն պիտի ոչ էր բնաւիկան օձ՝
և ոչ ծննդական, այլ՝ ձուլածու,
և արհեստական հնդկանի օձի նը-
ման կերպարանեալ. արտաքուստ
ձևացեալ օձ առանց թունի, և ա-
ռանց խայթոցի։ Ոչ էրն մեր ոչ էր
մարդածին, այլ՝ կուռածին, և՝ ի
Հոգւոյն Սրբոյ ծնեալ. առաքե-
ցաւ՝ ինամանուէնեան մարմնոյ մե-
ղաց. * ՝ինամանուէնեան մարդկան
եղեալ՝ և կերպարանօք գտեալ
իբրև զմարդ։ * Այլ անարատ
և ամբիծ։ *

ե. Արիւնաքանչիւրն ի բարձրացեալ
՝ի վերայ նշանակի։ Արիւնքան-
չիւրն միայն՝ ի մէջ Աստուածայնոյն
գտաւ. զի ոչ գոյ փրկութիւն, եթէ ոչ՝
՝ի նմա։ Զ։ Ար

* Հռ. 1. 3։
* Իմաս 7. 26։
* Ծն 3. 14։
* Գաղ 3. 13։
* Հռ. 8. 3։
* Փիլ 2. 7։
* 1 Պետ 1. 19։

Ը. Արիաքանչիւրն եր համայնից երևելի՝ և տեսուչ. զի բաւէին ա-
մենեքեան տեսանել. նոք մարմնոյ՝ և զգալի աչօքն միայն, սոքա մար
մնաւոր, հոգևոր, և հաւատոյ
աչօքն:

Է. Արիաքանչիւրն կ' պատիեր սա-
կրա վերատին ստանալոյ զառաջու
թիւնն: Նոցայն՝ զմարմնաւորն և
եթ. *Ի՞ր օձահարը, որ տեսանի
յն զնա կեցցէ: և ս. *Ուրաքեց
զբան իւր, և բժշկեաց զնոսա, և
փրկեաց զնոսա յ'ապականութենէ
իւրեանց: Իսկ մերս կ' սակս
վերատին ծննդեան, և հոգևոր նո
րոգմանն: *Ի՞ր, որ հաւատայ ի
նա, ոչ կորնչի, այլ ընկալցի զս
կեանն յաւիտենականս: *
Ուստ այսինչ հետևի: Որպես ի
Մնուամն համայն օձահար ժողո
վուրդն զգջացեալ՝ գան առ Ա՞ս
սէս՝ և խոստովանեալ զկրկնապա
տիկ յանցանսն՝ ասեն. *Ա՛ եզաք.
զի խօսեցաք զՏեառնէ, և
զքէն: Աղե կաց յ'աղօթս առ Տ՛ն
և,

*. Թուս 21. 8:
*. Սաղմ 106. 20:
*. Յօհ 4. 15:
*. Թուս 21, 7:

և բարձեալ ի միջնէ զօձսդ։ * Թուոց 21.7։

Ա. Հաւաժամային հարթազատ միամբ տուլթեամբ մարմնաւոր աչօքն տակաւին զալոնձի օձն՝ և բուժին ի մահ ծնաւոր օձահարուլթենէն. հայեին ի պղնձի արձանն, և ապրեցան ըստ ձուլածոյ պատկերն. քժշկին ի մահաբեր վիրացն։

Այնպես ի Յուդա ամօք, և իւրաքանչիւր Ա. բիւրոսեան ի դէմ ժոխային օձին վիրաւորեալ՝ և յա մենաչար պատրողէն ախտիւք, և գայլշ ալտիւք ծրդեալ՝ խակիկն Յա նայեցէ գալ ի միտս իւր, զղջանալ ի սիրտս իւր, երթալ առ աստ բա նի Աստուածոյն. Ա ը. սրտիւ՝ և անկեղծաւոր հաւատով զնմա խոյ թուածոյ օձին առաջի նորա բա յեալ՝ խոստովանիլ՝ և ինդրել ի նմանէ զսպեղանս վիրացն իւրոց. ապայ ուրոյն ուրեք մեռանելոյ գոնէ ի վերայ ծնկաց իւրոց և դեալ առաջի պատկերին խաչելու Թեան Ա. մեռանելոյն։ (նոյն պատկերն քանդակեալ կամ այլևայլ

նկարիւք արծնեալ.) և խոնարհիլ
մարմնով, կորացեալ աչօք երկիր-
պագանիլ նմա հոգւով՝ և ճշմար-
տութեամբ, մարմնով միանգա-
մայն՝ և հոգւով:

Վանգն՝ միայն մարմնով, և զգա-
րանօք առանց հաճատոյ, առանց
սրտի աչացն երկիրպագանելն՝ կ'
գործ սանդխտութեան, անտեղի, և
սնոտի:

Նոյնպէս մարմնով միանգամայն, և հո
գւոյ՝ կամ հաւատոյ աչօք երկիր-
պագանելն՝ կ' գործ իրաւի Աստ-
ուածեան, թանձրադունն, ջերմուն, և
նախելի, նաեւ՝ հաճատով լի:

Ա. Ստանօր խրախոյս հանդիսաց ցնծալ.
զի Հաւր տրպիչն արձանաց ցեղալ:
Ա. արոյ պատուիրանացն ոչինչ ծանեալ.
Թարոյ պատուիրանացն ոչինչ պաշտելոյ:
Ո՛ըչուն Հրեայքն անստ փայթռուցեալ.
և խորհրդականն յ'ամօթ Հայիեալ:
Պատուիրանացն պատճառն ըեալ.
զի Յ. տճատումն Հաստատ նեալ:
Յ. աճատ՝ և յոյս առ ջայս ցեալ.
որ

որ տարերաց յոյժ նըման նեաւ։
յ՚ասեան պատկերասան հարկէր
յ՚ո ՚իմարժին հոգին բնաւ կեաւ։

(լ)ե առանց պակասեաց ել գոյ էլխոյէ
հոգաւոյ՝ այսպէս ծայրագոյ հոգոյ բնաւ
յան բանականէ, ե՚ելէ Կ՚ըսէ։

Ա՚Ա՚ըշխատեան հեթանոսաց քարոզել, * ՚ի լաբ
Ա՚ռանց հաւատոյ անհնար է՝ հա՚ 11.6.
ճոյ լինել Ա՚Ք. այլ հաւատալ որ
ժամ է՝ այնմ, որ մերձենայ առ
Ա՚ստուած թէ՝ է՚Ք. և որք խըն
դրեն զնա՝ լինի պարգեւատու։
Այնպէս՝ առանց պատկերացն անհը
նար է հոճոյ լինել Ա՚Ք. այլ պատ
կերօք հարկ է՝ մերձենալ թէ՝ է՚
Ք. և որք պատկերօք խնդրեն
զնա, լինի նոցա պարգեւատու Ք՚
Ա՚ստուածն հայելեօք բնական բանա
կանութիւնն, որ առ. յ՚ոչընչէ
ոչինչ լինի. զինարդ ընդունիլ կարէ
զստեղծուածն աչխարհի յ՚ոչընչէ
գոլ։ Եթէ ոչ՝ պատկերօք, կամ հա
ւատովք։

յաւա

* Հեբ. 11. 3։ * Յաւատովք խմանամք հաստատեալ զյաւիտեանն բանիւ Աստուծոյ, յայնեպիսեաւթենէ զերեւելիսս եղեալ։

* Յհան. 10. 13։ Ո՛վ Տէր՝ * եկայ արեգակն ի միջ երկնից, և ոչ խաղայ ընդ արեւմտեան մտանել մինչև ցկատարումն աւուր միոյ։ Ա՛մէն։ որպէս Ա՛ստուած դի արևն դարձաւ անդրէն յետս զառաջն առնելոյ։ եթէ ոչ հրաշիւք, կամ պատկերօք։

* Ծննդ. 19. 24։ Ո՛վ Տէր՝ * հուր էջ և տեղայ յերկնից ի Տեառնէ որ միայն Ջուային, և ծանր ըզբօսանայն պատկանի, ոչ հրայինն, և թեթև զբօսանայն. զի տեսք ընդածին բնութենէն թեթև գոլով միշտ ելանեն, և ոչ իջանեն։ Ա՛մէն՝ հրաշիւք եղև, կամ պատկերօք։

* Ելից. 14. 22։ Յ Տառս։ 3. 16։ Ի՛ հիւիք Ջուրն, որ բնութեամբն ի՛ լոյծ՝ և հոսանուտ, կարէ որպէս զքար ընդաջմէ, և ընդահեկէ պահրեցուցանել։ * որպէս ընթեռնումք ի՛ Տառս։ Ա՛մէն եթէ ոչ՝ հրաշիւք, կամ պատկերօք։

Ո՛վ Տէր կարէ որ բնական բանա

կանու

կանուխ Թեամբն ՚ի միտառնուլ Թէ՝
Ա՛րպէս Ա՚Ջ ամարդն ծնաւ յ՚անա
ւատ կուսէն։ կամ Թէ. Ա՛րպէս
Ա՛րդեն Ա՚Յ եղև որդի մարդոյ։
Ա՚Թէ ոչ՝ անձառելի հրաշիւք, և
Պ՚րովք Աբբովք։

Օ՚հարդ՝ պատկերատեսին կարէ
զմնաւացածել Թէ՝ Ա՚ահուամբն
Ո՚ծելոյն եղև հոգևոր ծնունդ
աղգայ։ Ա՚Թէ ոչ՝ հաւատովք,
Ա՛ր Պ՚րովք, և պատկերօք։
Օ՚հարդ՝ կարէ ոք Թքով աւրել
կաւ՝ *և ծեփել ՚ի վէր ծնեալ կոյր * Յօհ
աչսն՝ լուսաւորել զաչսն կուրին։ * 9։6։
զի Թուի բնականապէս այնպիսի
Թքով աւրել կաւն մանաւանդ
զոլ լուսազարեալ Թէ առիթ, քան
Թէ՝ լուսաւորութեան պատ։
Ա՚ւրեմն՝ ասել ի՛ Թէ՝ այնպիսին
եղև հրաշիք, հաւատովք, և պատ
կերօք։
Յ՚ամարդեօք՝ Ա՚մենայն ոկիչն մեր
օրհնաբանել բերանովին զաւրիւղս
վկայութեամբն հաստատեաց։
Յ՚աւատքդ կեցուսին զքեզ։ * Ղուկ
Ա՚Թէ՝ 17։19։

Եթէ ոչ՝ այնպէս հաճոյ Թուեցաւ ամենասուրբ բարեխօսութեան նորա՝ զորդիս մարդկան յ'երկինս՝ իվեր հանել. հաւատովք, յուսովք, մարգարէութեամբք, և այլ պարգեւօք. որք են, և ասին պատկերք, ըստ այսմ սարսափ։

Ա. Պետր. Ա. 11. ։ Յաւատն ի՛ հաստատութիւն, և յանդիմանութի՛ն յուսացեալ իրացն, որք ոչն երևին։ Ա՛ստ՝ յորժամ՝ ի հանդերձելումն գիտասցուք զյուսացեալ իրսն դեմ յանդիման՝ որպէս նայն ծանեաւ զանձնսխի իրսն. վերլսացին հաւատքն, յոյսն, հրաշագործութիւնքն մարգարէութիւնքն, լեզուաց գիտութիւնքն, և այլ պատկերական պարգեւքն։

Ա. Կոր. ԺԳ. 8. ։ Ի վախճանի՝ ըստ նոյն Առաքելոյն. * Եթէ լսկն գիտութի՛ւն՝ խափանեսցին. եթէ լսկն լեզուք՝ լռեսցեն. եթէ մարգարէութիւնք իսցեն՝ խափանեսցին. քանզի՝ Ամէն ոչ երբեք անկանի։

Ա՛ստ այսքան համառօտակի բաւ՛ցա
կան

կան ի վան ծայրաքաղ հաստատուն
Թէոդոն սահական՝ և անյողդողական
պատկերացն. աստ սկիզբն առաս
ցուք դոյն ինչ խօսել սակս միայն
կան՝ և անանց Վարդիսեան սի
րաբուղխ պատուիրանին, որ ի
Սկզբն։

[illegible]

Այսօրն սկսեալ մշտնջենական ընդ սկզբ_
նոյն դիտորդ։

[illegible]

Ընդ առաջ քան զաշխատիմա
կործան, և տիեզերա_
գրաւ պատուիրանացն
ցուցին Վ. դամոյ՝ ի վայելուչ դրախ
տին փափկութեանն. յետ գլոր_
մանն Վ. դամոյ յայսմ աշխարհիկ
աշխատիմս։ Այն՝ զինչ փրկա_
գործ

գործ դատաստանն վասն վրկչին
մերոյ. նաև՝ ի հանդերձեալ երա
նահետ յերկնից արքայութիւնն.
յո՛ւ. Յ՛ի մէնջ պահանջեցեալ, և՛ի
մէնջ առ Ա՛ծ մատուցեալ պաշտօ
նատարութիւնն ի մեծ՝ և առաջին
պատուիրանն այն։

Աւրեալես չՏ ը Ա՛ծ քո. յամէնայն քոմ
ի. և յամենայն քոմէ. և յամէն զօրու
ընէնէ քոմի և յամէն մտայ քոյ։ *

Վասըն զար խօզա խուդայլանդ
խուդրա,
ին հէմի զիլըթ.
վը ին հէմի ջանըթ.
վը ին հէմի թըվանայի խուդ.
վը ին հէմի թըսադըխըրըթ։

Ասա սէնըն Ա՛լլահա մօհթաճ
էդար սըն,
բիլթուն զալըըն իլէ՛։
վը բիլթուն ջանըն իլէ՛.
վը թամամ զ վաթըն իլէ.
վը թամամ ֆիքըրըն իլէ։

Ա՛յո՞

Ա. Յո՛ հր, կ՛. և եղիցի Ա. Ճաղիր քաղցր լուծն, և փոքրոգի բեռնն ի վերայ մարդկային բնութեանն։

Ա. յս միակ՝ և միայնակ Տէրակուռ աճանդն, ուխտագրեալ առհաւատչեայն, և գրաւականն հընազան դուխիւնն։

Ա. յսու միայն ձանաչիմք իբրև հա րազատ, և անաղտատ արտիս պաշտօնատարք Ա. մենակալ Ա. դօնային։

Ա. յսու նմանիմք Ա. Յ, կեամբ, և յենուամբ յ՛Ա. Ճ. վերանամբ, և միա ձորիմք ընդ Ա. Յ. զգուշանամբ ի յօրինազանցութենէ, նախանձիմք զնախանձ Տ՚ն Ա. մենակալին, հա մարձակ յուսով խնդրեմք յ՛Ա. Յ զպետս հոգւոյ, և զինչս մարմնոյ։

Ա. թէ կամիմք սիրել յ՛Ա. Յ, սի րեցուք զՂ՛Ա. Ճ. հաստուցուք սի րոյ զսէր՝ սիրով սիրողին զմեզ Ա. Յ. * Ա. նան զի նախ նա սի րեաց զմեզ։

Ա. նանկի յաւուրջ քան զանճառնա նակ յաւիտեանան՝ ոչ իւիք կեր պիւ կարօտեալ եղականաց.

* Ա.

Ա՝ ի բաղում սիրոյն, որով սիրեաց զմեզ. և վասն անձառելի բարեհաճութեանն յետ ստեղծագործութեանն, և գահավիժութեանն հրեշտակացն. ինքնիշխան յօժարութեամբ կամեցաւ ստեղծանել զմարդն ըստ պատկերի՝ և ըստ նմանութեանն իւրոյ, կարօղ, իմաստուն, բարի, անձնիշխան, և ընդունակ ամենայն առաքինութեանց. Ուրախ ևս * լինիլ յօրդիս մարդկան:

* Առակ. 8. 31.

Ա՛րդ՝ արար Ա՛ծ զմարդն ի բանական հոգւոյ՝ իբր ինքեան իւր նմանատիպ, սիրօղ, վայելօղ, և ժառանգօղ մեծութեան փառացն. և ի հաղորդութեայ մարմնոյ, որ վայելեսցէ ի դեղեցկազան, յան պատում, յընկալուչ, ի տեսուչ և յըղգալի ստեղծուածոցս, կացոյց ևս զնա Տէր, և իշխան արարածոց: * Տիրեցէ՛ք, և իշխեցէ՛ք ձր կանց ծովու, և այլն:

* Ծննդ. 1. 28.

Ա՝յս անձառելի ընդհանրական բարերարութեան դասն, և ուխ

տա

տադրութիւնն էր, կ՛, և եղիցի։
Պաշտել զՄ՚Ծ՝ իբրև զՑՈՒՆՉոյ՝
և զնշխան համոյն արարածոց։
*Կանել՝ իբրև զկնիք՝ ի վերստին
ստեղծ. Իբրև զմատանի՝ ի վերայ * Եբր
բազկի մերոյ զՑՏերունի աւանդն, 8.6։
զուխտադրեալ առ հաւատչեայն
Սիրոյ, և զգրաւականն ընդունելն
դուԹեան պատուիրանն։

ՈՄ՚յ՝ աւետ մեծի ի շուառու
Թեանն։ Ստուգիանեալ Մ՚դամայ
զՄ՚ստուածային Սիրոյ՝ և ընդու
զանդաւԹեան պատուիրանացն, ի
րաւացի հատուցմամբ՝ հրամանաւ
ահեղ ընդոծին ընկերեալ՝ ի դրախ
տին՝ իբր ուխտադրուժ, պատուի
րանազանց, և օրինակործան. պար
տասեալ յՄ՚Ծակուռ Սիրոյն, և
պատրաստեալ՝ ի վայրաքարշ մեղ
կուԹիւնս. Թողեալ՝ լքեալ՝ մնաս
նեցաւ իբր յաւոյ, վշտաց՝ տագ
նապաց՝ տարակուսանաց՝ ծառայու * Հռո
Թեանց՝ * և՝ ի պէսպէս կարիս ան 1.26։
արգուԹեանց. իշխան գոլով արա
րածոց

րած՝ իշխեցաւ ՚ի քրիստակաձառ
անաստնական ախտից. քանզի զ Ա՚
րարչին Սիրոյ պաշտօնատուրութինն
ընդ եղծանելի արարածոցս փո-
խանակեաց։

Ա՚Ստուած՝ սկսաւ ընդլայնել
Ա՚ստուածակուռ պատուիրանի ցան
կըն. Ասաի Ա՚ճաշունչ տուր՝
օրէնք՝ հրամանք՝ պատուիրանք՝
կանոնք՝ դատաստանք՝ տեսիլք ըս
պառնալիք՝ խոստմունք՝ և այլ հր
րաժարական՝ և յանձնառական
դիրք, բաղումք տուեան՝ զի էին ի-
բրև միջնորդ՝ գործիք՝ և դատի
արակ՝ մնասամբ ՚ի հարկէ՝ և մա-
սամբ ՚ի պիտառութենէ առ ՚ի վե
րատին նորոգել՝ զաղարտեալ՝ և ըզ
խանգարեցեալ առաջին Սիրոյ՝ և
ընդհանդուրձեան պատուիրանն
փոխանակել զեղծանելեայ ստու
թիւնն ընդ Ա՚ճային Ա՚շմարտու
թեանն՝ և զայնատարը հետօք մի
լորեալ ցանկապատատ մարդն՝ զա
պականեալն ցանկութիւն խաբէու
թեանն

թեւանն՝ քարշել յ՛Ա.ճամբրճ պաշ
տօնատարութիւնն։

Ա՛ինչև եկն * լրումն ժ՛Ա.նակին. * գ.աղ 4, 4։
ըստ Ա.ճային բարեհաճութեանն՝
և ինքնիշխան յառաջադրութենն՝
առաքեցաւ Աւդին Ա.Յ՝ եղեալն
՛ի կնոջէ ՛ինամանութեն մարմնոյ մե
զայ՝ և մեռաւն ընդ օրինօք վասն
մեղաց. զի դատապարտեալ զմեզ
՛ի մարմնի անդ՝ դնեսցէ զնա՝ որք
ընդ օրինօք՝ և մեղք էին. յանդի
մն լինելով ՛ի զօրին իբրև բարեխօս
Ա՛ինծորդ՝ Ստաղտարար՝ և ՛Ա.աշ
տարար ՛ի մէջ մարդկային զան
դուածոյս բարկացեալ Ա.ստուծոյն՝
և ուխտադրուժ եղելի մարդոյն։

՛Ա.րդ եղև առաքումն Աւդոյն Ա.Յ՝ ոչ
պէս Ա՛ինծորդ ՛Ա.շտարտարենեան.

հացուցանողին՝ պատշաճ էր և հաշ
տարար միջնորդութեան Նարե
խօսին զոլ համարժան՝ և համա
շուք պատուոյ երկաքանչիւրոյն։

Նարկացեալն՝ երկոցն ինքն Ա.Ջ՝
անքաւ՝ անչափ՝ և անհուն բարու
թիւն։

Նարկացուցանօղն էր ստեղծու
ած մարդ՝ ուխտադրժոյ անչափ սի
րոյն՝ անհնազանդ անհուն բարու
թեանն՝ ապստամբ յԱ.Ջ ոչ ինչ ան
բաւութենէն՝ պատժապարտ մա
հու և հաւասար անբանից։ * Ա. Ղուկ. ԺԳ. 13։

Նարկացոյց զմարդն Թ.իկնադարձու
թեամբ՝ և ստուգիկանեալ անհնա
զանդութեամբն անյարդեաց և
բարկացոյց զԱ.Ջ. աստէն՝ պարտ
էր նմա Ա.Ջ ամերձութեամբ՝ և խո
նարհել հնազանդութիւն հաշտիլ
ընդ Ա.ստուծոյ։

Ա.Ս այսպիսի հաշտարար՝ և միջ
նորդական բարեխօսութեան պաշ
տօն լուի մարդն ոչ բաւէր ժամա
նել. զի էր անարժան՝ և անընդու
նակ անսահմանն վճռարակաւ բաւ

ականատրուԹեանն յանցանաց.
ըստ որում մեկնէ Ը նորհալին։

Վանդի՝ կարեօք ընուԹէ էին.
և ըմԺըշխել ոչ կարա ցին։
Օ՛ի ըստ հլուծը ցաՀոյ վի րին.
հլուծը դեղոյ պիտանայ լին։
Օ՛ր ըզդաժեալ տըկար մարմին.
ապաքինել ոչ բաւ էրն։

Ն՚Ա՚Ե՚ ոչ սոսկ Ա՚ծուԹեանն էր
գործ. գոլով անընդունակ խոնար
հեալ հընազանդուԹեանն։
Վերեմն՝ հարկիւ պիտանանայր
Ա՚ծամարդ անձն ալ. համարժան,
և համաշունք ընդ Ա՚ծուԹիւն. զոր
ծեալ մարդկային տկարուԹիւն * ։ Հմր
կարող չարչարակից լինել տկարու 7։28։
Թեանս մերոյ. որ էդեր անմահ
Ա՚ծ, և խառնարհեալ հընազանդ
Ա՚ստուծոյ մինչև՛ ի մահ։ Արդ
նոյն Ը նորհալին։

Ա՚ՆՔՆ ՀԵՆԱՅ ՊԵՂՆ ԷՒՆԱՅ ՆՆ.
ԵԱՏ ՊԷՆԱԼԻՈՆ ՄԵՐ ԱԽՏԱՅ ՆՆ։

Ի հեղ ըզ հաղիճն մեր ախտին.
փոխեալ ՚ի հեռանալն առաջին:

Ա. Աստանօր սկսա Յանդն Ա. Ճ, ըստ
անպատրաստելի Ա. Ծայրին, և անե-
զականն քնութեանն միշտ ՚ի ծոցոյ
յօր անորոշելի, որով ամ֊ինչ ե
ղև, որ ինչ եղևն. վասն մերոյս
վրկութեան խոնարհեալ՝ իջեալ
յ՚երկինից մտանել յ՚արգանտ ան
արատ Կուսին մարդութեան հա
ձեցաւ. հովանաւհորութեամբ զո
քութեան Ա. արձրելոյն յղացեալ
անսերմնօրէն ՚ի յ՚Ա. դևոյն Սրբոյ.
առեալ յ՚արմնէ ամենամաքուր
Կուսին. կերպացեալ ղմերս ՚ի զան
գուածոյն Ա. դամայ՝ բայց ՚ի մե֊
ղայ. անձառելի, և անչափելի
միաձորութիւն ընդ իւրում Ա. Ճու֊
թեանն միաձորեալ՝ հարանացոյց
զմարդկայինն՝ ըստ իւրում պատ֊
կերի ստեղծեալ՝ քնութիւնս. և
եղև Ա. Ճն կատարեալ՝ մարդ կա֊
տարեալ, մարմնով՝ հոգւով՝ մտօք
և ամենայնիւ, որինչ կ՚ի մարդ.

Ձմեռ

Ա՛շմարտասպես, և ա՛ջ կարծեօք. ըստ
Նաասուրբ Հայրապետին։

Ո՛ՐՆՆ անմահին ըլ էու Թե.
Երկե մարմին Ա՛շմարտու Թե։
Նմ նոյն Աստին, որ ՝ի Հո ըլ.
Երկե որդի առ ի Աո ըլ։
Օ հուն պահեալ անյեղա պէս.
Եւ զինն առեալ ըստուգա պէս։
Ա՛շմարտասպես էառ մար մին.
Ընծ, և Աստուած մի երկո քին։
Ներկուս առել դարձեալ քնու Թի.
վասն յ՝երկուց գոլ միու Թի։
Օ՛ր այս օտար Ա՛շմարտու Թիւն.
Թե՝ չը բաժանեն յ՝երկուս ըզ մուն

Ո՛Ա տէն յ՝առաջ քան Թէ յ՝երկ-
նարդ Ա՛առն գործոյս մերոյ չու-
արտասյուք. Թուի տեղի գոլ՝ և ա
ռնել, նաև՝ հարկ դոյն ինչ գրելոյ
զառ ՝ի ամենասիրելի բանասիրու
Ո՛ՈՒՆ՝ն, բառնէն, և զնորին ա-
ծանչելոյն՝ Ներսէսի։
՝Ի նմանէ մերոյ ուսանելոյ չքնաղիմա
յն ուրուք Ա՛ծառզէն բանասիրի։
Ներսէս

Ի Ա՚ն ուրեմն՝ ոմն և այլ յո՚
ւոյլ օտար բառք, խօսք՚ի՚ այլ
կան խօսս, և՚ի լեզուս ապրդեալ՝ և
ընդելացեալ՝ այսօր գրեթէ իբր
ընտանի մեզ երևին։
Ա՚ն այս՝ ոչ հաճանութիք մերոյ.
այլ՝ վկայութեամբ յոդնադիմի
լեզուագէտ քաջ Ա՚արդապետաց.
և և՚ս վկայութիք Ա՚ն՚ի՚ օրն մերոյ
Ա՚օսեփ Խորենացւոյն, եռաւեծ
Ա՚արդապետին. որպէս պատմէ՚ի
դեղդեղեալ վիպասանութենէն իւ
րում. Ա՚զդաբանութիւն Տ՚ոհմին
Յաբեթեան։
Ա՚ր յայտնադիմանն լեալ ցուցա
նել զեկամուտս՚ի՚ այսց երկիրս
մուծեալ՝ և սպրդեալ յ՚ազգին
Ի՚անանացւոց՝ թղթհամար 72։
Ա՚զգէն՝ի՚ եբրայեցւոց. 80։
յ՚Ա՚զգէն Ա՚ստուց 81։
յ՚Ա՚զգէն Ա՚ռաց՝ 96։
յ՚Ա՚զգէն Ա՚լշակունեաց՝ և Պար
թևաց. 112։
յ՚ազգէն Ա՚մատունեաց. 224։
և յ՚ազգէն Ա՚ենաց. թղթհմբ 269։

Ըստ հետևեալ ասելոյս բառք յօրոշեսցեն զայլ ազգայ սպրդեալք ի խօսակցութիւնս, և ի լեզուս իմ։

Բառք Իբերացեաց։

Ըգոյղ.	ձիոպուր. պօսոք.
Օր.	տիւս։
դղաթ,	քուրդ։
Խօլ.	աչառ։
Կղբուտ.	զաֆրան։
յառաչօտ.	երեկոյք. լուսախաւուն։
Ծոմ.	պոտք. պահեցք. պահ։
շաբաթ.	հանգիստ։
Պատան.	հակառակ։
Պատար.	արբանեակ։
Ջ արակ.	շչեայ։
պանդամ.	քան։
շպար.	հաձիլ։
Գադիչ.	օրան. որայ. դիզեալ։
Բուն.	հանձար։

Բառք Պարսից։

Օրէն.	իրաւ։

Պարս

Պուռ. դոյլ։
Յադաւ. անգամ։
Վահանայ. քաշիլ։
Վարտես. թուղթ։
Պաքս. հարկ։
Պրակ. բաժանասաց։
Ղապ. սրակ։
Ղարգման. մեկնող. արտադրել։
Վարօղ. ուսուցիչ և ուսումն։

Բառք Ազրբեջանայ։

Ընակ. իրատարակ
Բազե. քամչհաւ։
Խազալ. դծել։
Ղաթա. թիկունք։
Ջօզալ. գոզակ։
Խաբ. պատմել։
Պոմ. դիւրահաս։
Ղիշակ. գեղարդ։
Ղաֆիլ. քրայինն ձիւթ։

Բառք ինչ պատմեյ՝ ու պարկեշտայ։

Ղոլի. շոր։
Բախտ. դիպուածաց։

թատր

Բար. բեր։
Բրինձ. սպիտակեցուն։
Բակլայ. ոլոռն։
Գիսակ. ապրիշումեղէն։
Գրախտ. քուրաստան։
Գրամ. ըստակ։
Գաշտ. տափարակ։

Դասն Յոնաց։

Ընքայ. պետ. իշխան։
Էյլ. քայց. խակ։
Ամ. միանգամայն։
Պատրիարգ. Նահապետ։
Կաթուղիկոս ընդ հանուր։
Եպիսկոպոս. դէտ։
Յերկնա. քաՀոլիկէ. ամբողջ։
Յաղմնա. երգ. Նուագ։
Կիրակի. Տէրունի։
Տոհմ. վարիչ. շահ։
Վհատ. տոհմատակ։
Վօրոս. յիմար։
Կանոն. կարգ. ծէս։
Յիւլէ. Նիւթ։
Ալմայ. կոչմն. Նամհանգ։

Բուս

և այլ անթուելի օտար բառք ըս
պրդեալ մուծանի, ի յայսմհետէ
խօսս լցեն ի թերայեցւոց, Ա. աղ
դեացւոց, Ա. բաբայ, Պարսից,
Պարթևաց՝ կամ Հունաց. ըստ
որում ի յայսպեսս բանասէրն
ներհուն ստուգաբանութիւնն կարէ
քննել և քերթել զօտարոտի
բառսն։

Ա. ամ է աստէն քանալ զմիտս մեր
ի վերայ բառիս Ա. ուն, ուստի ա
ծանոյն զնուիթիւնն. և այս պարզ
րէն, կարճօրէն, առանց պատրուճ
ակի, և առանց այլայլութեանն։

Ա. ՈՒԻ՛Ն, օտար լեզուէ. նշանա
կէ խմայաւ, զմտաւէնաճ, մտօք կ
տես։ Որին ածանցեալն գնուիթի
նշանակէ հանձար, խմաստուիթի,
և զգուշութիւն։

Ա. ԱՒԱՐ յայտնի է բանասէր լե
զուագիտաց, զի նատուրա յառա
ջագոյն առ Հայոցն ի բայէն
Ա. ՒԱՒ. այսինքն՝ ծնանիմ. ոմն
և

և Յունաց Փիլիս յառաջանայ ի բայէն Փիւ. որ՝ ծնանիմ, կամ յառաջածեմ նշանակէ։

Ընտէն յայտնի է երեք ըստուգաբանութիւն ԸՆՏԱՒՈՒ, ՆԱՏԱՒՈՒ, և Փիլիս բառին։

Որ ըմբռնեալ Նահապետք համայն աշխարհի քաջ գիտեն զի բառ ըստ հաձութեան, և կամաց մարդկան նշանակէն։

Ընտէն՝ Փիլիս. Ն, ատուրա, ուր և բնութիւն յոլովադիմի նշանակութիւնս ունի, զորս այլոց թո՛ղումք պարտմանց արանց.

ՈՒ ոչ միայն այս այսպէս է առ համայն Նահապետս, և մեր կարծումն մեկնեալ զԸՆՏԱՒՈՒ բառին ստուգաբանութիւնն, ուստի ածանցի բնութիւն. Ոչ միայն աստէն խաղաղութի՛ւն ինդիրս թէ՝ զինչ իցէ էութիւն, զինչ գոյութիւն, զինչ ծնեալութիւն, կամ բնութիւն, և զինչ անձն։

Աբրահամ կոչեաց Իշխան ծիրն.
Յորմէ ծընաւ Բանն Աստուած ծիրն.
Սուրբ գիտեմք զայ ծընաւ Թիւրն.
Եւ զՔանին ընտրեալ Թիւրն.

Թէ ինչ է ողորմութիւն, և այլ վերջ-
ին բաներ:

ԱՍՈՒՑԱՆՔ ՆԱԽՆԵՐՈՒՆ ՈՐ ՍՈՒՐԲ ԵՆ ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍ ՈՐ ասումնականա, որք ՚ի պատուի քահանայութեան. ծնեալքն, կամ ընծայեալքն և անձն տալագատ տարբերութիւք յիւրեքանչիւրոցն զանազանին, եթէ ըստ ընծայման, և եթէ ըստ սահմանին: Ըստ առաջնոյն անձն ՚ի քահանայէն. զի առ հայս ասի ընձայն. առ հինս պատարագօղն. առ հեթինան պիտուծնա. առ ասորին ՚ի նուէմ. և առ արաբն ՚ի զնուամ: Ընդպէս առ մեզ քահանայ, կամ ծնեալ քահանայն ասի. առ հինս՝ քահանայ զի

պատարագէ

զին • առ Աստուած՝ հաստուածրա•
առ Աստուծին՝ քիմնծ, և առ Աստուած
Թանբիանք։

Աստուած՝ ոչնաս առաւաքել տարրազանի
անձն ի քնութենէն ըստ սահմա
նին. և այս մանաւանդապէս առ
իմաստասէր արս, որք նրբապէս
քննեն՝ թէ զինչ իցէ էութիւն.
գոյութիւն, քնութիւն, և հնութա
կայութիւն, կամ անձն. ուրեմն
և մեք աստանօր համառօտապար
դիցուք զէութեան, և գոյութե,
զքնութեան՝ և զհնութակայութե,
կամ անձին սահմանանն, զի քարշ
ոք ի միտառուի անաչառակայ խնդիրս։

Աստուածութիւն ուրեմն ասի սահման
կին. այսինքն՝ որ ինչ միանգամ կ,
կամ ամրդարև կարէ լինիլ։
Աստուածիմի կ էութիւնն, Աստ
ուղ՝ և երկական. ըստ իրին՝ և ըս
մտածութեան. ըստ ինքեան՝ և ըս
պատահման. զօրութեամբ՝ և հնե
գործութեբ էութիւնն։

Գոյութիւն կ՝ նեգործութիւն,
սահմանադրութիւն, և երկանակ
լին.

լինի. որով զօրութեամբ եղեալ
հուժիւնն գոյանայ, կայանայ, և
՚ի պատճառացն յառաջածեալ ար
տադրի, և լինի արտակացութիւն,
և արտադրութեամբ հուժիւն։

Արդէն՝ ՚ի քառամեայ դստերէ
անծին զաճակն ասի զօրութեամբ
հուժիւն. զի այնպիսի զաճակն՝
թէև կարօղ էին գոյանալ, բայց
տակաւին ոչ ունի զիւր գոյութիւնն։

Նոյնպէս յ՚երեսնամեայ կնոջէ ծը
նեալ զաճակն ասի ներգործութիւն
հուժիւն, կամ գոյացեալ հուժիւն,
որ յառաջն էր միայն հայեալ հու
թիւն։

Այնպէս՝ ծաղկունք, և պտուղք
գոլով ՚ի ձմեռնային ժամուն մի
այն զօրութիւնք հուժիւնք, ՚ի գար
նան, յ՚ամառան, և յ՚աշնան ժա
մանակս յ՚իւրում պատճառացն յա
ռաջածեալք՝ լինին ներգործու
թեամբ հուժիւնք, կամ գոյա
ցեալ ծաղկունք, և պտուղք, որք
՚ի ձմեռան ժամանակին հայեալք
էին։

Աւրեմն՝ վարդն ՚ի ձմեռան ժա-
մանակի ասի՝ զօրութիւն էութիւն,
կամ, հայեաւ վարդ. իսկ ՚ի գար
նանն՝ ներգործութիւն էութիւն,
կամ գոյացեալ վարդ։

Ինութիւն յորով նշանակութիւն
ունի. զի երբեմն նշանակէ զէու
թիւնն սահմանեալ. երբեմն ըզ
քառադիմի պատճառս. երբեմն
զքառադիմի խառնուածս. երբեմն
զծնունդս իրաց. երբեմն զսկիզբն
շարժման, և դադարման յ՚այնս,
յ՚որս է՛ ինքեամբ՝ և ոչ պատահ-
մամբ. երբեմն զանեղ բնութիւն,
որ է՛ Ի՛ն, անհաս, աննահման,
անզննին, և ամենևին պարզ ա-
ռանց խառնութեան իրիք. եր-
բեմն նշանակէ զէութիւն լինի ՚ի
նիւթոյ՝ և ՚ի տեսակէ յօդեալ՝ ոչ
մարդկութիւնն է՛ բնութիւն մար-
դոյ. զի ՚ի հոգւոյ՝ և ՚ի մարմնոյ է՛
յօդեալ. իբր ՚ինիւթոյ՝ և ՚ի տե-
սակէ։

Ինթակայութիւն (որ և ենթա-
գոյութիւն, ենթակացութի՛, են
թա

թակայացութիւն, անհատ և երբեմն դէմ, կամ անձն և ասի.)
նշանակէ ըստ անուանն գլխաւորել իւիք գոլն ի ներքոյ իրի.
որպէս հիմն տան՝ որմոյն էնթակայութիւն ասի։

Նշանակէ երբեմն զըստինքեան լրացեալս գոլն, թէև յ'այլմէ էնթակայութենէ կախեալ լինի. ոյն որում, որ ըստ ինքեան լրացեալ գոյ՝ թայց էնթակայութիւն հիմանն։

Նշանակէ՝ նշանակել զըստինքեան գոլն լրացեալս՝ անկախ, և անհաղորդ յ'այլ միւս էնթակայութեանց։

Ի սա այսմ երկրորդի նշանակութեանն՝ էնթակայութիւնն հասարակ ամ գոյացեալ էինն՝ սահմանի եղանակ գոյացական, որով գոյացութիւն ինչ՝ կամ բնութիւն իւրաքանչինքեան թաղկացեալ, յ'այլ միւս էնթակայութենէ լինի անհաղորդելի, կամ գոյացուածն։

Ընդհանուր՝ անհաղորդելի էնթակայութիւն՝ թայց միայն թանական՝ իմացական՝ և մասնաւոր գոյացու

յուԼեանցն՝ կամ քնուԼեանցն՝ ոչ
երբեք անբանիցն հասարակ։
Աստ ասեմք՝ անձն պետրոսի.
անձն Աւաքիմի՝ անձինք Ա. մե
նաբք Արտուդուեանն. և ոչ եր
բեք ասի՝ անձն քարի՝ անձն փայ
տի՝ անձն ձիոյ. այլ միայն՝ էնԼա
կայուԼիւն քարի՝ էնԼակայուԼի
փայտի՝ էնԼակայուԼի ձիոյ՝ և այլն։
Պիտելի Ի՛ ասա. զանազանի
անձն յէնԼակայուԼենէն՝ որպէս
տեսանի Իսեռէն. զի էնԼակայու
Լիւնն Ի՛ հասարակ ամ բանական
և անբան գոյից. իսկ անձն միայն
մարմնոյ՝ և բանական էիցն Ի՛ հա
սարակ. ոչ երբեք՝ և ոչ ուրեք ան
բանիցն՝ ըստ օրում՝ վերոգրեցաւ։
Այլ՝ եԼիր տարբերուԼիւն՝ ի
միջ անձին՝ և քնուԼեան ըստ ամ
Ա՛ն Աարդասլետաց՝ և իմաստա
սէր արանց՝ նաև յԱ՛ճային՝ և՛ ի
Ա՛ն գրոցն բանադատեալք. Հաճա
տալ պարտիմք՝ ԵԼիր ոչ վերակե՛Լ
ի Ա՛ն Հաճատացն՝ անկանիմք յա
մօԼալն սխալանս՝ ըստ որում քա

զուսմբ ՚ի Տ՚նոյն ստերիւ բնաւք կոր
ծանեցան, զի ոչ կարային զանձն
՚ի բնութենէն զանազանել Ի. ասի՝
Ա, եատոր ՚ի Ա՚ն տեսանելով
զերկու բնութիս դոլ՝ զԱ՚ծայինն,
և զմարդկայինն. ասաց ևս զեր-
կուս անձինս դոլ։
Ա, Համբէս՝ հակադարձօրէն՝ տե
սեալ զմի անձն ՚ի Ա՚ն, շփոթեայ
զբնութիւնսն ՚ի միութիւն։
Ա աթէլ ուսեալ թէ մի Կ՚ բնու
թիւն միոյն Ա. Յ, ուրեմն ասայ՝
և մի անձն Կ՚ միոյն Ա. Յ։
Ւսկ Ա. ըհոս լեալ վերահասու՝
թէ երեք են անձինք յԱ՚ծ. իս
կոյն կայոյց՝ ասէ ուրեմն երեք
են և բնութիւնք Ա՚ծ։
Ա. ստանօր կարծեցեալ՝ և ասէ
ցոյց բանիւ տեսցուք թէ իցէ տար
բերութիւն ՚ի մէջ անձին՝ և բնու
թեանն։
Ա, այս. եթէ անձն՝ և բնութի՝
նոյնային, և ոչ երբեք տարբերին
ի՛ր արդեօք հաՀատալ պարտ՚ի
դեցիմք՝ թէ յԱ՚ծ դոյ մի բնու
թիւն

թիւն, և երեք անձինք։
Այլ թէ մի՛ քնութիւն միոյն Աստ-
ուածութեան և մի՛ անձն՝ ըստ Սաբել-
և ոչ երեք անձինք։
Նա սակ եթէ երեք են անձինք յԱստ-
ուածութեան և երեք են քնութիւք՝ ըս-
Արիոսի, և ոչ մի քնութիւն ըստ
ուղղափառ հաւատոյն։
Որովհետև անձն՝ և քնութի՛ մի,
և նոյն՝ իր գոլ ասեն. կամ, եթէ
անձն առանց քնութեան ոչինչ
գոլ ասեն, ուրեմն երկու Աստ-
անձինք են աներկբայք. զի մի քնու
թեան մի անձն կ՛բաժակցի. զինչ
ուրեմն անձն Որդւոյ, և անձն
Հոգւոյն Սրբոյ։
Այլ կրկնի՛ր՝ եթէ անձն ոչ տար
բերիւր ի քնութենէն. այնքան
լինէին քնութիւնքն, որքան և ան
ձինքն. և անդրադարձի՛ր՝ այն
քան լինէին անձինքն, որքան և
քնութիւնքն. որ կ՛յոյժ անտեղի՝
և հատանելոյ արժանի։
Զի ամ գոյացեալ, անզգայ, և
զգայական, անբան, և բանական
էակք

Եակք ունին զայլևայլ սեռիս, և
տեսակաւ տարբերեցեալ բնութի-
քսայց ոչ զանձն, եթէ ոչ միայն
բանական իմացականն՝ և մտաւոր
բնութիւնքն՝ և բնաւորեալ էա-
կքն. ուրեմն այլ՛ բնութիւն, և
այլ անձն։

Պարձեալ՝ ի սպասք հաղարսոյ
ի բեշտակքն, որք պաշտեն զԱ՛Ծ,
և բիւրք բիւրուցն՝ որքկան առա-
ջի Ա՛Ի, զին՝ և զնոյն բնութիւն
համանմանապէս ունին. այսինքն՝
ըղձայուղութիւն անմարմին, զիմա-
յական, զանձնիշխան, միտաշարժ,
զանմահ, և զսպասաւորեալ Ա՛Ի. որ
ի՛ բնութիւն ի ամօրէն ի բեշտա
կացն։

Ա՛ւրեմն համօրէն ի բեշտակքն ու
նին եւս զին՝ և զնոյն անձն
Ո՛յնպէս ուրեմն զանազանին ի՛ին
մեանց ի ամաբուն ի բեշտակքն
եթէ ոչ՝ տարբերական անձամբ.
որով Ա՛ի՛ բայերն ոչ ի՛ Ա՛ստիայ՝
և ոչ Պ՛աբրիէլն Ա՛ուրիէլ. ուրեմն
այլ ի՛ անձն, և այլ ի՛ բնութի

Ա՛Թ՝ Կ

Աստուածութիւն. որ է՝ անեղութիւն. յաւիտենականութիւն. ամենակալութիւն. ամենագիտութիւն. ամենազօրութիւն. ամենահոգատարութիւն. ամենայնի տիրապետութիւն. ամենայնի դատաստանի իրաւասութիւն. ամենայնի ողորմելոյ հոգալոյ

Եւ արդ՝ տարբերի անձն ի բը
նութենէն. նախ՝ զի ամ գոյացել
էութիւնք ունին զբնութիւն. բայց
միայն գոյացեալ մտաւոր բնու
թիւնքն զանձինս ունին. և ոչ ան
բան, և անմիտ բնութիւնքն։

Ի նախ՝ էանալն. ապայ՝ գոյա
նալն. երրորդ՝ բնութիւն ունելն՝
չորրորդ՝ մտաւորելն. հինգերորդ՝
անձնաւորելն, և յատկանալն։

Ի սկզբան՝ զի Աստուած միայն Աս
տուծոյ պատուաձի, նաև իմացա
կան, և բանական ստեղծուածոց.
բայց՝ բնութենն համօրէն ամ էից։

Ի երրորդ՝ զի բնութիւնն զօրու
թեամբ՝ կամ ներգործութեամբ հա
ղորդելի է՝ բազում անհատից.
բայց Աստուած է՝ ամենեւին ընդ այլ
միւս անձին անհաղորդելի։

Այսպէս բնութիւն Աստուծոյն հա
ղորդի երից Անձանցն. զի Հայր
ունի զԱստուծոյն բնութիւն, ոմն
Որդին, և Հոգին Սբ. բայց՝
Աստուծոյն անձինքն ոչ հաղորդին
իրերաց. զի Հայր ոչ առաքի. և
ոչ

ոչ Աղէն անծին ասէ, և ոչ Յո-
գին Աւ ծնանի. այլ միայն Յայր
անծին, միայն Աղէն ծնեալ, և
միայն Յոգի Աւ բղխեալ:
Այնպէս՝ Յերեքականին բնութի-
ն Յաղէտի համայն անհատ Յերե-
տակաց. բայց՝ ոչ Յնձն:
Աստուածային բնութիւնն հաղոր-
դի համայն անհատ մարդոյն:
բայց՝ ոչ Յնձն:
Աստ այսմ սարսափ իմն զսուռ Ի
անշուռդ, անդիպ, և անբան բը
նութեանցն:
Աւրեմն Յնձին տարբերութիւն զա
նազանութիւնն Ի բնութենէն է.
զի ոչ բնութիւնն՝ այլ միայն անձն
ասի Յայլմէ անհաղորդելի. նաև՝
ամ առք, արարք, և իրակութիւնք
միւտ անհաղորդելի ենթակայու
թեանցն՝ և անձանցն համարեալք
լինին, և ոչ հաղորդելի բնութեան.
և այս մանաւանդ ապէս Յտեղ-
ծուածս, ըստ որում օրինակաւ
յուցանի:
Աչ երբեք՝ և ոչ ուրեք ասի. պէ-
տրոս

տրոսի բնութիւնն էիւեր, էարբե, ընկողմանեցաւ, հիւանդացաւ, և խոցեցաւ- այլ թէ՝ անձն Պետրոսի էիւեր, էարբե, խոցեցաւ, և տրտմեցաւ. Ասուի տրտում է անձն իմ, ասայ Փրկիչն մեր, և ոչ՝ տրտում է բնութիւն իմ։

Ապէս՝ ոչ ասի բարբառ. Սամսոն շան բնութիւնն լսէր՝ հոտոտէր, տեսանէր, և շողոքորթէր. Կամ թէ՝ Ալեքսանդրի Յաղթելուս ձիոյ բնութիւնն որոտալով՝ ի դաշտի՝ զօրութիւն գաւիրհատանէր, բարկութիւն զերկիր ասպանիկը, ի փոքրէն վաշվաշ կարդայր, և ի հեռատատանէ զհոտ պատերազմի առեալ՝ վազս առնէր, և փռնչայր. բայց ասի՝ թէ Սամսոն շան, և Յաղթելուս ձիոյ էնթակայութիւնն, կամ թէ Սամսոնն, և Յաղթելուն զայս՝ և զայս ինչ առնէին։

Ոմանցի յատուկ անուանքն՝ ի մէջ տաճարս զանձն նշանակէն, իսկ յանմիտս՝ և յանգամանս զենթակայութիւնն։ Այս

Ա. յոպէս՝ ոչ ասի թէ քնութիւն մարդոյ ծնանի, մնանի, աճի՝ և զարգանայ. կամ թէ մարդկային քնութիւնն առէ զմեղս հեռանայ 'ի մոլութեանց, զհետ առաքինութեց երթայ, սիրէ զԱ՛ծ, և օրհնէ զԱ՛ծ. այլ թէ՝ անձն մարդոյն ծնանի, մնանի, և զարգանայ. և թէ՝ մարդկային անձն առէ զմեղս՝ հեռանայ 'ի մոլութեանց, զհետ առաքինութեանց երթայ, սիրէ զԱ՛ծ՝ և օրհնէ զԱ՛ծ. ուստի առեմ՝ օրհնեա՛ անձն իմ զԱ՛ծ, և ոչ՝ օրհնեա՛ քնութիւն, կամ մարդկութի՛ իմ զԱ՛ծ. Աւրեմն մնաց՝ և յայտնի երեւէ՝ զոյութիւնք և իրականութիւնք անհաղորդելի էնթակայութեանցն՝ և անձանցն համարիլք լինին, և ոչ հաղորդելի քնութեցն. և այս մանաւանդ ասէ՝ յ'առեղծուածս.

Ո՛վ ի քնութիւնն կ' հասարակ բազմայ, որք սեռիւ՝ և տեսակաւ տուբերին. իսկ անձն յ'այլմէ ամէն հա

հատեալ՝ կ՛անհատ յիւրմէ։

Ընդ եթէ ոք ձեռնարկեալ յ՛եղ ծանելն զատացեալս մեր՝ առաւ կիցէ այսպէս։

Ոչ ոչ գոյ ընդանձն. այնպէս ոչ գոյ բնութիւն։

Ոչ ոչ գոյ բնութիւն. այնպէս ոչ գոյ անձն։

Ընդանձն՝ և բնութեն թարց միմեանց ոչ կարեն ենթագոյանալ։

Ընդանձն առանց բնութեն ոչինչ կ՛։

Ընդ բնութեն առանց անձին՝ ոչինչ կ՛։

Ոչ բեն այս, այդ, ընդայնմ, և այլն։

Ընդ այն պատասխանեմք՝ եթէ առաջինն, երկրորդն՝ և հինգերորդն են այսպանելի՝ և ծիծաղելի առաջ կութիւնք։

Ընդ երկրորդ ուսի՛ր թէ՝ զի՛նչ նշանակէ կ՛՝ գոյ՝ և գտանի։

Ընդ երրորդ պատասխանեմք այսմ, և ամին նման քառեալ՝ և ձեռնարկեալ կեալ առաջիկութեանցն յարաճոյց բանիւ։

Ոչ ոչ գոյ կարողութիւն ոչ գոյ կամեցողութիւն. ուրեմն կարո-

ղու

Ա ուր ոչ հաճասար՝ անդ և ոչ ան
հաճասար։ Ա ուր
Ա էգոյ ոչ ն. էգոյանայ ծիլն։
Ա էգոյ ծնողին. էգոյանայ զաւ
ակն։
Ա էգոյ գունոյն. էգոյանայ գու
նաւորեալն։
Ա էգոյ ժամանակ՝ և ոչ մարմին գոյ։
Անթէ ոչ գոյ տեղի՝ շարժումն՝ և
շարժումն՝ կամ ժամանակ։
Անթէ ոչ գոյ քանակութիւն՝ և ոչ
մանակ։
Անթէ ոչ գոյ շարժումն՝ և ոչ ժա
Անթէ ոչ գոյ հուր՝ և ոչ ջերմու
թիւն՝ կամ ծուխ։
Անթէ ոչ գոյ սեռ՝ և տեսակ՝ և ոչ
տարբերութիւն գոյ։
Ա ուր ոչ գոյ գոյացութիւն՝ անդ և
ոչ մարմին։
Ա ուր ոչ գոյ կենդանութիւն՝ անդ՝
և ոչ մարդութիւն, շնութիւն իշու
թիւն՝ խոզութիւն՝ միհութիւն։ և այլ
Ա ուր ոչ գոյ կամեցողութիւն՝ անդ
և ոչ ատելութիւն։
Ա ուր ոչ գոյ քարութիւն՝ անդ
և՝ ոչ գոյ քարութիւն։
Ա ուր ոչ գոյ կամեցողութիւն, անդ
ղութիւն՝ և կամեցողութիւն ոչ
տարբերին ի միմեանց։ Ա այլ

Ասր ոչ ենթակայ՝ անդ և ոչ սպա
տահմունք։
Ասր ոչ լոյս՝ կամ գոյն՝ անդ և ոչ
տեսութիւն։
Ասր ոչ ձայն՝ կամ հնչումն՝ անդ
և ոչ լուր։
Ասր ոչ հոտ՝ անդ և ոչ հոտառու
թիւն։
Ասր ոչ համ, անդ և ոչ ճաշակ։
Ասր ոչ շօշափելիք՝ անդ և ոչ շո
շափք։
Ասր ոչ Ա.րեգական՝ անդ և ոչ արև։
Ասր ոչ հոգի՝ անդ և ոչ զգայուն՝
կամ զօրութիւնք։
Ասր ոչ իր՝ անդ և ոչ գիտութիւն։
Ասր ոչ բան՝ անդ և ոչ բառ։
Ասր ոչ բառ՝ անդ և ոչ գիր։
Ասր ոչ գիր՝ անդ և ոչ գրիչ։
Ասր ոչ գրիչ՝ անդ և ոչ գիր։
Ասրեմն գիր՝ և գրիչ՝ նաև ց՛այս
վայր համարեցեալքն ոչ տարբե
րին ՚ի միմեանց։
Ա.պա ուրեմն հիւանդական՝ և
յոյժ սխալական առարկութիւն է
առեալն. ուր ոչ գոյ անձն՝ անդ և ոչ

ոչ գոյ բնութիւն. և անդրադարձ
ձօրէն՝ ուր ոչ գոյ բնութիւն՝ անդ
ևս ոչ գոյ անձն. ուրեմն անձն՝ և
բնութիւն՝ ի միմեանց ոչ տարբե
րին՝ կամ թարց միմեանց ոչ կա-
րեն ենթադրեալ։

Ա. Ցուր ինձ ըստ իրաւի. և տուր պա
տասխանի։

Ա. Ես մի բնութիւն գոլով՝ զան
ձինս ունի քանիս։

Ա. Մարդն մի անձն գոլով. բնու
թիւնս ունի քանիս։

Ա. Ինչի պէնթահայութիւն մի ունե
լով՝ քանի բնութիւս ունի։

Ա. Այս ինչ դէզ ունելով զմի ենթա
կայութիւն՝ զիրքան բնութիւնս
ունի։

Ա. Յոպէս զաւ՝ ի համայն անհա-
տին ասա։

Ա. Ուրեմն նախ իմա զինչ է էու
թիւն՝ գոյութիւն՝ ենթակայու
թիւն՝ և անձն. ևսաև՝ զինչ ևը
շանակէ է՛, և գոյ. ապա մուտ ի
հանդէս լսանի. զի մի երևեցցիս
անլուծայ ձեռօք շշափել զարբու-
թիւնս։

Վանգի խօսելով զՏնօրէնութ-
թենէն Վ[ա]ի ըստ ուղղափառ հաւ-
ատոյն՝ կարէ իրաւապէս ասիլ։
Ը[ս]ծ չարչարեցաւ, խաչեցաւ՝ մե-
ռաւ, և յարեաւ։ Եւ՝ Վ[ա]ծ է՛
անչարչար՝ ոչ խաչի՝ ոչ մեռանի՝
և ոչ յառնէ։
Ը[ս]ծ է՛ մարդ՝ չարչարելի՝ և եղա-
կան. և Վ[ա]ծ է՛ Ը[ս]ծ, անմահ, ան-
չարչարելի, և անեղ. բայց ըմա՛
որպէսն։
Նայց՝ ամբաւ չտօրէն ասէ. Ը[ս]-
տուածաւթի՛ն Վ[ա]ի ծնաւ՝ ինձ
սէն, չարչարեցաւ։
Նա՝ մարդկութիւնն Վ[ա]ի է՛ մըշ
տնջենաւոր, և այլ։
Ես միայն է՛ ամբարշտութիւն՝ նա
և՝ զարհուրելի մեկնութի՛ն Ներ-
ձուածական, և քաժանողական
աղանդ։

Ա ՂԷԵՎՈՒԵ Ի ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԲՆՈՒԹԻՒՆԱ։

Ընդունելի մարդկան դատաւորկայել.
ախտիւք կապեալ կարկա մի.
Ասէ կենայն յանձին կալեալ.
պարապուեքն անըզ գայլ.
Յանելանել շահիղն ան կեալ.
ի սուրբ գործոց վերջս ան.
Ողոյն բարեաց խոպառ լըքել.
աստանդական Թափառ ոմ.
Որ ի ծովին ալեկոծ ծեալ.
առաւ յանվայր դեղե րի.
Ընտի յայլ կոյս մոլի ար բեալ.
սողուն ախտիւքն ըզբան ղի.
Ընայց առ և անդ Թափուրմնայել.
ղի վարանմամբ դանդաղ ղի.
Ա Ա ընդ ես ողբա ցեք.
եղբարք ցաւա կիոյ.
Ոչխմար անձինս տե սէք.
որ դժոխս կիոյ.
Ի քանսարկուն ո խայ.
որպէս Թուննա լիոյ.
Ի գուբն քարշել ջան նոյ.
ինքեան լըծա կիոյ.
Ոսոյ յաւէժ որ սոյ.

Թու

Թուլայ զուգա կկոյ.
Ոսոխն մեր ան ըզ գայ.
մեզ ըզգայա կկոյ.
Ո՞գայութ ըզմեզ որ սայ.
զի վտանկա լինոյ.
Ը.ստեն Սամսոն պարտեալ.
ի Թըշճառալից։
Ը՞նտիրն Դաւիթ յաղթեալ.
լինի պատժակից.
Եւ Սաղոմոն անկեալ.
յոյժ ամօթալից։
Պատրանք գարշելոյն.
ուռկան զազրոտոյն.
որ անհանգիստ գարան գործէ.
Էկորուստ մարդոյն։
Ընտես ի ա չայ.
անլուր ական ջայ.
քայլ յաւէտ ուռկանէ.
զհոգիս աղքա տայ։
Յորս անձանձ ե ռայ.
Էշանթիւլ փուռ Թայ.
մըխեալ ընտուք նա հարկանէ.
և զհարեալսն որսայ։
Ընքուն Թըշնա մի.
և անյագ կոշ նի.
որ

որ ջայգեստանս խանգարէ.
գազան ամէն։
Սատանայն դա սեալ.
Ի մարդն կոտա ղեալ.
որպէս ատլճ յածեալ գոչէ.
զի ղթոյն իւր ժայթեալ։
Բարք մարդոյն խախտեալ.
յարմատոյն չէ ղեալ.
որպէս ոչխար մոլեալ քայ լէ.
Ի սահմանն չէ ելեալ։

ՓԱՌԱՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ

ՅՈՒԼԻՈՍ ՓԱՌԱՒՈՐ, ՓԱՌԱՒՈՐ ՀԵՌԱԿՈՒՍ ՅՇ ԿԷ

Ա. լինաբանը քացայայտեալ՝ և ջատագովեալ՝ ի Մովսիսէ, և՝ի մեզ գաղեկեցեան։

ՊՐԱԿ. Ա։

Յաղագս առաջինն՝ ևս ամենայնի կոտորածին, զոր արար ՀՀ՝ ի պարսիկն յԱղբերենն, կամ՝ ի Կոլխուին փոփոխելոյն։

ՊՐԱԿ. Ա։

ԱՄԵՆ՚ԻՆ ԿԸ՝ լսողն Ա՚ՁՆ, որ մեծն է ողջմտութիւն։ և ա՛ ի հշման, զի ոչ ինչ անհանդուրժելի կայ։ զի զմարդն՝ ի սկզբանէ՝ ի պատկեր և՝ ի նմանութիւն իւր։ Եփես. 2. 4.

'ի չշմարիտ սրբութեն, և յարդա
րութենէն || . կամ 'ի գիտութեն և
'ի ծանօթութեն Ա. ճարտին իւրոյ ||
Ա. սակն մարդն գոլով անկեալ՝ և
զայն տէրունի պատկերն կորու
սեալ, ոչ կթադր ընդ երիսար տագ
նապիլ՝ և տատանիլ, այլ՝ փութով
յետ անկմանն զայն մեծ պատգամ
ընդունայն հռչակեաց. որով զիւր
յաւիտենական || խորհուրդն լսա
ղաղութեան յայտնեաց՝ և ծանոյց։

Եփես. 2. 24։

Յաբ. 6. 13։

Պրակ. Ա։

Ա, յս մեծ պատգամն ընդունիմք, և
յայտնութեն յաւուրց ընդունելոյ
Ա.Ի. նաև խորհուրդ խաղաղու
թեանն 'ի յիդիմ դրախտին յայտ
նեալ գրեմք մեզ Ա. ովսէս 'ի գիրսն ||
, այսպէս։ Ի սկզբանէ զի արարիչ
, գու զայն, անիծեալ լինիր գու
, յամենայնանոյ, և յամ գազանաց
, երկրի. 'ի վերայ լանջից, և որո
վայնի քոյ գնասցես. և հող կերիր
, ցեռ զամ աւուրս կենաց քոց։

Ծննդ. 3. 14։

, Ո՛ւ եդից թշնամութի՛ւն ի մէջ
, կնոջդ, և ի մէջ զաւակի քո՝ և ի
, մէջ զաւակի նորա. նա ապաւես
, ցէ քում գլխոյ, և դու ապաւես
ցես նմ գալշտալարի։
Ի՛նչուան օրինակի վէրոյ ճառն գրէ։
, Ողորմեաւև դու զայդ արարեր.
, այդպէս անիծեալ լինկիր դու ի
, վերայ ամ անասնոյ, և ի վերայ
, ամ դազանաց դաշտին. ի վերայ
, որովայնի քոյ գնասցես, և փոշի
, կերիցես զամ աւուրս կենաց քոց։
, Ո՛ւ ես եդից թշնամութի՛ւն ի մէջ
, քոյ՝ և ի մէջ այս կնոջ, և ի մէջ
, քո զաւակին, և ի մէջ նորին զաւ
, ակի. նա խորտակեսցէ զգլուխ
, քո, և դու խորտակեսցես զգար
շապարն նորա։
Ընտանւոյ նոյն ինքն Ա՛ծ եղև ա
ռաջին քարոզող և հռչակող շնոր
հացն նաև հրեշտակ խաղաղութե։

Պատ. Ի։

Յ՛այսմ մեծ պատուհասի կան զո-
վան

վանդակեալ՝ զորինչ միանգամ Ա.
տուճածաշունչ՝ որ տասն մեզ քա
րոզէ վասն թշուառութեանն քնու
թեան մերոյ։ Ա. իշխանութեան
սատանային՝ և մեղայն։ Ա. խոր
հրդոյ խաղաղութեան։ Ա. ուխտին
ընդհատ։ Ա. միջնորդենաւոր՝ և ան
փուխրս կտակին Ա. Յ։ Ա. նոր
կտակարանի միջնորդին, և սպա
տուճական ուխտին։ Ա. սան գալս
տեան՝ և յայտնութեանն Փրկչին ի
մարմնի։ Ա. չարչարանաց՝ և մա
հուճան նորին։ Ա. սան յաղթութեանն
և փառաւոր յաղթանակութեանն։
Ա. սան ունայնացուցելոյ մեղայ, և
սատանային։ Ա. սան Ա. Յ արդա
րութեանն՝ և ձիմարիտ սրբութա
թեանն։ Ա. սան փրկութեան
մարդկան, և յարութեանն մեռելոցն։
Ա. սան աշակերտութեանն, և միսի
թարութեանն հաստատ ընտրեալ որդւոցն
Ա. ստուծոյ։
Ա. րդարև՝ որինչ միանգամ Ա.
յառաջագոյն ի ձեռն մարգարէ
ից, և արանցն Ա. Յ գրուելք սըր
բութեան

թուլք խոստացաւ ‖ : ’ի վախճան ‖ Հռ. I. 2.
աւուրցս խօսեցաւ, և այլ ‖ : ‖ Հբր. I.

Պրակ. Գ.

Ա՛մենաողորմ Աստ ուրեմն, որ զայս ամենայն պատգամ հռչակեաց ’ի դէմ դրախտին, ոչ ասէ ցՕձն ծածկաբար, այլ՝ յայտհանդիման ընդդէմ ՀՀր, ’ինձ կորուստ, և ’ի կործանումն հռչակէ. և ես եդից թշնամութի, և այլն: Ա. յսինքն կ՛ես Յեհովայ էլծկիմ, որ ընդ քեզ խօսիմ, եդից թշնամութի, և այլն: ես Յեհովայ անձամբ անձին, և ինքն ինն արարիչ: Այս գրեթէ կործանեցից, և ապականեցից:

Պրակ. Դ.

Ա՛յդ՝ այս մեծ պատգամաւս աւետեցաւն նախ ցՏէր Յեհովայ Թէ՝ աստանայն, որ ընդ օձն գՀաւայ պատրեաց՝ լինելոյ եղծանելի, և գլուխն կոխել: Ա՛րկրորդ՝ ցու-

ցուցանէ Թէ՝ մարդն, որ մեղաւոր
ծառայ մեղայ՝ և սատանայիւն եղև.
վերստին յ՚այս Թշուառ կենացս
ընդ հօր՝ և ողորմութեամբ Ա.ս-
տուծոյն մերոյ փրկեցաւ, և նորո-
գեցաւ: Ա.անդր ինքն ՚ի հօվայ
դիցէ Թշնամութի՚ն ՚ի մէջ կնոջն,
և օձին. ՚ի մէջ զաւակի օձին, և
կնոջն զաւակի, և այլն: Ա.յսպէս
մարդն ոչ էս լինի բարեկամ աշ-
խարհիս՝ և սատանայիւն. որ է Թշ
նամութիւն առ Ա.Ծ || . իսկ՝ լինի
նա Թշնամի սատանայիւն՝ և աշխար
հիս. սակայն, բարեկամ Ա.Ի-
Ա.յ՝ բանքն այնոքիկ զայնպիսի ի
մայրումն տան, ոչ Թէ՝ ասէր Ա.ն-
ես ՚ի բազմաց զոմանս նոր արարէ
վերստին Ծնայց, և ՚ի կենս տուայց՝

|| Յակ. 4. 4:

Պրակ. Ը:

Տակաւին Ա.Ծ ցուցանէ այս աւե
տեաց պատգամաւս Թէ՝ այսպիսի
փրկութիւն սակս անկեալ մար
դոյն՝ լոկ կատարել ՚ի ձեռն ան
ձին

ձին ուրուք. որ իբր Ա.Ջ, և մարդ
աստէն մեզ յառաջադրիւ Լինի
, նա իբրև զԱ.Ջ բացայայտեալ.
, զի նա խորտակէ զօձի գլուխն. և
, այս կ գործ Ա.Յ. և Ա.Ջ խա || Հռո.
, զաղուէթէ (|| ասէ պաղտս.) խոր 16. 20.
, տակեսցէ զսատանայ ընդ ոտիւք
, ձերոք մերձ ընդ մերձ: Լոկ՝ և
սոսկ զաճախն կնոջն անհնար կր
առնել զայդպիսին գործ. քանզի
նոյն ինքն կինն, և համայն մար-
դիք ընդ նմա յաղթեալ՝ և պար-
տեալ կայիր յօձէն. Ա. ու որ միան
գամ՝ի սատանայէն, որ կ հին օձն,
յաղթեալ՝ և պարտեալ գտանի,
նա ոչ կարէ յաղթահարել զսատա
նայն: Ա ր ընդ վիշապին պատե-
րազմի, նման պարտ կ գոլ Ա՛ի-քա- || Յայտ.
ել, ոչ ոճ Ա.Ջ. և Ա.Ջ անման || 12. 7.
նման պարտ կ գոլ հղօրագոյն քան
զհզօր վառեալն, զի յաղթեսցէ ըզ || Ղուկ.
վառեալ հզօրին, և զոպատաւինու 11. 22.
թիւն նր հանցէ || . նաև՝ ասէ Ա.Ջ.
ես եդից զքէջնասուրթ, և այլ. ու
րեմն կ ձշմարիտ Ա.Ջ, որ զայսպի-
սիսս

սիսա առանձ։ Այնու ևս նա իբրև
ձշմարիտ մարդ բաւականաբար
մեզ, ըստ որում նմա հարկիւ պարտ
եր լինել։ քանզի զաշակ կինոջ նա
անուանի։ ևս՝ պատշաճ եր Աստ
ուծոյ արդարութեանն՝ զի մարդկային բը
նութիւնն, որ իբր մեղանչական՝ և
որ մեղուցեալն եր՝ մեզայ փոխա
րէնն հատուցանէր, նորա դարշա
պարն կոխատիլ պարտեր՝ ի սատա
նայէն, և այսպէս իւր երկնաւոր
Հօրն հնազանդիլ մինչև ի մահ,
մահու ջոփ, և մահու խաչի ։

Ա՛ո որոյ ուժ եր պարտնմա միայն լի
նիլն հաշտասար Աստ, այլ ևս պարտ
եր նմա առնուլ զկերպարանս ծա
ռայի, ինմանութիւնն մարդկան լի
նիլ։ Զի մա պարտեր արեամբն իւ
րով հաստատել զայն յաւիտենա
կան, և անփոփոխ կտակն։ ուրեմն
ի հարկէ պարտեր ևս նմա կցորդիլ
և հաղորդիլ արեան՝ և մաքսոյ ։

Փիլիպ. 2. 8։

Հեբր. 2. 14։

Պրակ. Ժ։

Ա՛րդ՝ ի զաւակէ եղեալ Աստ
զոր ամ

զոր ասաց Ն. Տ. խոստանալոյ Թէ՝ խոր
տակեսցէ զգլուխ օձին, պարտ է
գոլ Ն. Տ՝ և մարդ միաձուլեալ ի մի
անձն։ Եւ՝ պարտ է ըստ խոստմանն || Ծն.
զի լուծցէ զգործս սատանայի։ || 3. 8
որ է զգլուխ օձին խորտակել. այլ՝
մահուամբ իւրով խափանել զայն՝
որ զիշխանութիւնն մահուն ունէր, || Հեբր.
որ է սատանայն, զոտ ասացեալ Սբր 2. 14.
բանն Պօղոսի։ Այս այսպէս անկաւ
(արտաքսեցաւ) վիշապն մեծ, որ է
օձն առաջին, և հին. որ անուա
նեալ կոչի բեելզեբուղ, և սատանայ՝
որ մոլորեցուցանէ զամենայն երկիր։ || Յայտ.
Վտանասցէ նա ի վերուստ լանջսայն, և 12. 9.
որովայնին. ոչ վերամբարձ՝ և կանգ
գուն իբրև յատկութիւն. բայց վայրա
քարշ՝ և կորակոր իբրև հնազեաւ
ուտեաձան։ Եւ ասէ նա հող՝ գործե || Ենես.
լով յորդիսն անհնազանդութեան։ 2. 4.
Իսկ ի յայնմ տրեանն ոչ կարէ մերձե
նալ. և չար առնոյ ոչ մերձենայ։ || Ցհ.
Վ. Ա՛ռ, որ է գլուխ, խորտակեաց զգ 5. 18.
գլուխ սատանային, կամ հնազե
օձին, զիշխանութիւն նորին յատկե
տակեսցէ

զդատաստան, Պ. նուա օձին լինի կո
ող Ծ՚ընդ օձին) խորտակեցցէ զ
ականին, որ ի Սատանայ, Պ. ու (ա
նդ՚ ի Սատանայ, Պ. ու (ա
զաւակին, որ ի Սատանայ, Պ. ու (ա
նդ՚ ի Սատանայ, Պ. ու (ա
Սաղմ. 8. 6։ Պ. անդր օձն սատանայ զատեցեալսն
պատուով լինին պատկեալ։

ցէ. իսկ զկնի վերստին փառօք, և
վասն աւետեցուն զմահ Քրիստոսի
ման, զի ընդ մահու Քո՚ էառ
Ղուկ. 24. 26։ փառս իւր։ զայդ փոքրիկ խոնար
եր հարչափիլ, և այսպէս մոտանել ՚ի
պատգամսս՝ զի Աստուծոյ պարտ
էր և ոչ նախնեալ ցուցանել այսու
ՀԱյտ. 12. 10։ ,յաղթեցին նմա արեամբ գառնին։
տուն՝ և ՚ի դիշերի։ Եւ նոքայ
,սէրն զնացանէ առաջի Ո՚Յ ՚ի
,խոսն եղբարցն մերոց, որ հարկաւոր
, () ծելոյ նորա. զի անկաւ հարա
,թիւն Ո՚Յ մերոյ, և իշխանութի
,տութի, և փրկութի, և զօրքայու
,սել անդամոցն Քրի. այլ եղև զո
տակեաց։ Ա՚ոտոյ ոչ կարէ նա զինա

կոխեալ խոհևխոհ, և առուանայն պարտեալ։ քայլ ոչ առանց գոր ծոյ, առանց քրտանց՝ և չարչարա նաց խորտակողին։ զի ինքն խոր տակօղն, որ զգլուխ օձին ընդ ո տիւքն կոխատե, և խորտակէ, լինի յ՚օձէն ընդ գարշապարն խածեալ՝ և խայթեալ։

Գլուխ ԼՅ։

Ա՚րդ՝ խոստացեալ զաւուրն, որ կ՚ա՚սի ամս յ՚այսմ պատգամի կոչի ա ռանձին յամն անուանեալ զաւուրն հինգ՝ զաւուրն առն. զի յայտնեացի Թէ՝ խոստացեալ զաւուրն, այսինքն՝ Ա՚սին ոչ կ՚մեղանայրատ, և ոչ պար տական առաուանային, ըստ որում էին համային որդիքն Ա՚դամայ, որք ՚ի կամաց մաղթանց, և ՚ի կա մայ առն ծնանան. քայց նմա պարտ էր լինել՝ ըզ, անմեղ, անարատ, և զաւեալ ՚ի մեղաւորացն։ Ա՚ւ այս սէս Ա՚մմանուէլ ընդ մեզ Ա՚ստ. ՚ի ուանէն ծնեալ։ Թէպէտ զաւր մանք

‖ Հեբր. 7. 26։

‖ Ես. 7. 14

մանք, և ճշտութեանէ լինի՝ ի վեր եր
կրի. բայց առ Յ. ոչ տկարանայ
նամ բանն || . զի որ զմարդն առաջին
յ՚ոչընչէ ստեղծն առանց հօր, և
մօր. ընդդէմ ոչ կարէր սակս որ-
դւոյն իւրոյ յարմարել՝ և կազմել
մարմին մի յ՚որովայնի կուսին ա
ռանց օգնականութեանն առն: Ա. յո-
այսպէս պարտ էր Աստուծոյ լինել.
քանզի նմա պարտ էր լինել առանց
հօր ըստ մարդկութեանն, որ էր ա
ռանց մօր ըստ Աստուածեականն || :

Ղուկ. ը. 37:

Հեբր. 7. 3:

Պրակ. ՀՈ:

Դարձեալ՝ Աստեղն, որ զօձի գը
լուխն կոխէ, անուճանի կնոջ զաւ
ակ. աստէն ուսանիմք թէ՝ արդա
րև որ սրբէն, և որք սրբին՝ ի միո
ջէ են || . զի են միանգամայն հա
մայնք զաճակք կնոջ, այսինքն՝ ա
րեան, և մարմնոյ հաղորդք || : Ա՚ն
որոյ՝ նա ոչ գլուխ զաճակ կնոջ, ա
նուամբն ընդհանուր մարմնոյ իւր
եկեղեցւոյն, կոխատէ՝ և ջախջա
խէ

Հեբր. 2. 11:

խե զօձի դլուխն ։ Ա, մանաւանդ
Ա.ՃՆ ամենազօր խոստացաւ Ա.բրա
համու թէ՝ Ի քում զաւակի ամ
մարդ երկրի օրհնել. այս առա
ձին լինի զաւակ խմանալի կ՚ի Յ՚Ս
բրահամ, յորում, և որով հասոյն
զաւակքն, և փոխմանականքն Ա.բրա
համու լինին օրհնեցեալք ։ Այս ո
րոյ Ա.առաքեալն հեթանոսայ զինոյն
զաւակին Ա.բրահամու անուանէ || Գաղ.
ՎԿՈՒԱՑՈՎ ։ Լաբ թէ՝ նա է 3. 16.
ցե դլուխ հաւատոյն զաւակացն Ա.բրա
համու ։ Եւ այսպէս Աստիճն կ
զաւակ կոչի, և օրհնել զաւակն
Ա.բրահամու. պատճառ փրկութե || Հեբր.
յաւիտենից ։ և առաջնորդ փրկ 5. 9.
2. 10.
չութեան ։

Պրակ. ԺՈՒ.

Ա այց զաւակքն Ա.բրահամու ըստ
մարմնոյ, որք Իսրայէլացիք անուա
նին, որոց է որդեգրութիւնն, և || Հռո.
փառքն, և կտակարանն, և այլն 9. 4.
են անմիտք՝ և հեղգ գաւխրտք առ ի
հաւա

Ղուկ. 24. 25 =

հաւատալ ||. մանաւանդ եթէ ի նոցա խոստաստուածին, և անհաւատութիւնն՝ ի վերայ այս ամենայնի, և առաջին խոստմանն, զի մինչև յ'այսօր ապիտութեքն ոչ ընդունին զոլ խոստումն Աստուծոյ։ Վասն զի նոքա զօձն իբրև բնական օձ, և ոչ սատանայ խանտան։ Այնպէս զաւակ կինոջ ոչ իբրև Աստուծոյ խոստացեալ՝ խնդան։ այլ բնական զաւակ կանանց ցեղի մարդկան։ Այնպէս թշնամութիւնն յիշեալ այսու՝ խոստացեալ լինի սակս թշնամութեանն՝ ի մէջ բնական օձին և մարդկան ցեղին։

Պրակ. ԺՈՒ։

Ասկայն այս հետեւեալ բանիւքս երեւի յայտնապէս զի այն օձն ոչ եր լոկ՝ սոսկ, և հասարակ օձ։ Այլ զի օձն այն սատրճ, և խոստացողական ձայնիւ խօսեցաւ։ Երկրորդ՝ օձն այն խօսեր ընդ Եւայ, և ընդ Ադամայ բանէն, և ընդունէին։ խօսեր առակ

սակս նմանութեանն Ա. յ, և գի-
տութեան բարւոյն։ Այլորմէտ՝
օձն այն խօսէր զԱ. յ հայհոյո-
րէն, անզգամ բերանով՝ և թշնա-
մարար յօժարութեամբ առ Ա. ծ։
Այլոմէտ՝ օձն՝ որ անասուն իմն էր,
արդարև ոչ կարէր խօսիլ. և ոչ
սակս բարձրեալ իրաց բարբառել՝
կամ քննդիմ Ա. յ հայհոյել։
Այլորմէտ՝ օձն էր նշանակէս հնա
զանդ՝ և իշխեցեալ՝ մարդոյն յան
մեղ դարուն, ոյք այլ համայն գա
զանք, և անասունք. զի յայնժամ
առաջ Ա. ծ մարդոյն։ Իշխեցե՛ք ձը
կանց ծովու, և թռչնոց երկնից՝ և
ամ անասնոց, և ամ սողնոց, որք
սողին ՚ի վերայ երկրի || . արդարև ‖ ծննդ.
իշխանութիւնն մարդոյն ՚ի վե՛ր ա 1. 28։
րարածոց էր մնասամբ, կամ էբր
մառամբ պատկեր Ա. յ՝ ոյք յայն-
ժամ տիրապետ իշխանութիւնն կա
տարեալ էր, և ոչինչ անասուն կա
րող էր մարդոյն հակառակ կալ.
հետևապէս և ոչ օձն կարէր ապա
տամբել՝ և թշնամութեբ վարել
ընդ

ընդ մարդոյն առ՝ի ղրկել զնա՝ի
մարմին, և՝ի հոգի. ըստ որում՝ ա
րար աստ այս օձս։ Ինդեբորդ՝
եթէ լոկ, և սուակ օձ էր. հետևի
լիք օձն իմաստնագոյն քան զ
մարդն. այս է՝ անտեղի հին. թէ
պէտ օձն էր (յարուս) խորամանկ։
բայց ոչ ունէր պատկեր Ա.Յ, ոչ
մարդն ունէր։ Ա.րդ՝ ձշգրիտ
պատկերն Ա.Յ կայանայ գլխովին
՚ի ձշմարիտ գիտութեան, սրբու
թեան, և արդարութենէ։ Ալ եթէ
րորդ՝ երևի և սա յանիծիցին, և պատ
ժոյն, զոր Ա.Ճ ետ օձին. զի օձն
այն ոչ էր լոկ, հասարակ, և մեր
օձ։ Ա.նդի ասէ Ա.Ճ յ՝օձն. վո
խանակ զի արարեր զ-ու զայն՝ ա
,նիծեալ լինիր յ՝ամ անասնոց՝ և
,յամ գազանաց երկրի. ՚ի վերայ
,լանջաց, և որովայնի քոյ գնաս
;ցես. և հող կերիցես զամ աւուրս
,կենաց քոց։ Ա.րդարև՝ այսպիսի
անէծք ոչ բաւական յարմարին ՚ի
վերայ լոկ օձին. զի օձն ոչ է՝ անդ
ծեալ յ՝ամ անասնոց, և յամ գա

Ա.ծն. 3.

զանազգ երկրի՝ այնուամենայնիւ նա գնայ
՚ի վերայ օրուվայնին, և ոչ զուտս ու
նի, նաև՝ հող ուտէ։ Կանգի և
ձկունք գնան, կամ լողան ՚ի վե
րայ օրուվայնի իւրեանց, և ոչ զուտս
ունին, նաև՝ կենցաղնին ՚ի ջրոյ, և
օդոյ։ Նմանապէս և հաւք զաւազ՝
և հող ուտեն, թէև այլ կերա
կուրս ունիցին։ Եւ ոչ համարձակի
հակառակիլ թէ՝ օձն զայլ ուտե
լիս ոչ ունի, կամ ոչ ուտէ՝ թէև
գտանի։ Կաստանօր յայտնապէս
մանկ՛, զի օձն այն ոչ էր լոկ օձ այլ
էր սատանայն, որ օձիւն խօսէր։
Կարձեալ։ Թէ մերկ օձ էր, բան
քըն այն։ Եւ ես եդից թշնամութի
՚ի մէջ քոյ, և այլն։ տկարանային՝
և կազանային։ քանզի մարդն ոչ
աւելի թշնամութի ունի ընդ օձին,
քանզի՝ ընդ մնացօղ սերնդոյն՝ կա
տաղի շանն, և սիրեւեկօղ գայլին՝
կամ ընդ այլ յաւիտեանօղ գազա
նացն։ Նաև՝ Թոյն օձին Թաւրեալ
՚ի Թոռչունս՝ շշտաւիկ ՚ի մարդոյ։
ոչ ևս երկնչին, գարշին՝ զի և Թշ
նամանեն զօձն։ Կրակ

Պրակ. ՀՈՒ։

Ի՝նդ վայր ուրեմն մեք ընդերկար յամենամք՝ ի հակաճառել՝ և՝ ի մեկնել զմոլար կարծիսն յայսմ ժամանակի եղեալ խստասիրտ՝ և անհաւատ հրէիցն. որք միայն լոկ՝ և սոսկ օձ կամին մեկնել զայս օձ։ քանզի արդէն մեք բաւականանիմք ցուցանել մեր յառաջեդեալս ճանր քանիւք՝ և առարկութիւք՝ անհնարին դոլ թէ՝ այն օձն լոկ օձ լեալ իցէ։ Ա՛յս՝ ոմանք՝ ինոցա հին՝ և անուանի Աբիսն ևս խոստովանին՝ զի սատանայն օձիւն խօսեցաւ։ Ա՛ոչ Աբի աբէն էզրա յայսմ բնաբանի մեկնութեանն։ Ա՛ւ այլքն ասեն թէ՝ սատանն է՝ Ա՛երէ ևս զբանան Աբի Ադի սէն, որ ասացեալ է՝ Ա՛րուէհետև ստոյգ լինի՛, զի ոչըք օձնի բանականն խմացութիւն՝ քան՝ ի մարդոյն, զոր ասացեալ է՝ Ա՛ստուած՝ զի ոչըք օձնի բանականն խմացութիւն՝ քան՝ ի մարդոյն։

Ա՛ուրեմն

Ուրեմն ըստ կարծեացն Աբի Ա
դիսային էր հրեշտակ՝ որ օձիւն խօ
սեցաւ. Հետևանաբ ոչ բարի՝ այլ
չար հրեշտակ՝ հայհոյիչ Ս. Յ, և
որ խնդրէրն ասպականել զմարդ
ի մարմնին և՝ ի հոգի. Ս. Յո Աբի
Աուետիս Պգիսատային, որ այլի
մնասիս Աայմնիդես ասի. Իմա
րէ նեբօքիմ, որ Իմաստրաչ ա
սացեալ թէ՝ օձն այնքան մեծ
էր՝ ոտի ուղտի, և կր համեմատեալ.
իսկ հեծեալնէր՝ որ զևայ պատ
րեաց՝ և մոլորեցոյց. և նոյնն կ՝ ե
զեալ Աամմաէլ՝ որ կ՝ Աստան.
Ս. Յս Աամմաէլ և Աստան յաճ
ելու ասել նա.) խնդրէր և աս որ
գելուլ զՍ. Աբրահամու ուխտեալ
պարտուցն հնազանդութիւնն՝ զի
ղորդին իւր Իսահակ Ս. Յ մատու
ցանէր. Ա, ոչնչ կայ ասելով թէ՝
իմաստունքն Իմաստրաչ ասեն.
յորժամ օձն եկն Ի պատրել և
Ի մոլորեցուցանել զևայ, յայնժամ
Աամմաէլն էր Ինա հեծել. իսկ
Ս. Ջ ծաղը արար զերկուսեանն,
զհե

• զհեծեալն, և զուղտն • Ել, մանա
պէս գրէ Աբէ Անտասէ բէնի խա
րայէլ՝ ի գիրս իւր յիշէս յարու
• թեան մեռելոցն։ Յատորէ՝ զԼ
• ԼՐ։ Վանզի Ա.դամ աղատէ՛ ըս
• տեղծեալ՝ և մինչ յեդեն դրախ
• տին գործէր՝ անձնիշխանութեքն
• եզև զարդարեալ։ Լակ Ամմահէ՛
• կամ Ատանայն չարաչինեալ մար
• դոյն սակս այնպիսի փաՀչն այլա
• կերպեաց զինքն յ՛օձ մի՝ և այն
• քան մոլորեցոյց զԱ.դամ, որ ի
• մեղս անկաւ։ Այնպիսի վկայու
թիւնս կարէաք ՀաՀաքել ի Աբ
քի Անէխայէն՝ և յ՛այլ բազում
հին Աբէից առ ի յուցանել զի
և ինքեանք հին Աբէքն սակս
այս օձին ոչ լոկ՝ և մեր օձ իմացան։
Անայց մեզ բաՀէ քաղել զայսքան
վկայութիւնս յոմանց Աբէից՝ և
ծանր քանք՝ զորս առՀաք մեք։ վՀ
ուոյ՝ ընդվայր կ՛առաՀել Ձառել։
Արեմն քաջ յայտնի կ՛ որ օձն
այն ոչ էր մերկ՝ լոկ՝ և սոսկ օձ։ այլ
էր հին օձն, որ կ՛ սատանայն։

Պրակ։ Վ։ Գ։ Ա.ԶԴ՝

Ա. Ըդ՝ յուցեալ, և պարզեալ թէ՝ օձն այն ոչ էր միայն լոկ օձ. այլ՝ Աչմարիտ օձ, և հին օձն սատան՝ նա վաւ խօսեալ՝ և զմարդն մոլորեցու ցեալ: Յայտնի ևս ըստնոյն իրին՝ որ ամա խոստացեալ զաճակն ոչ հա մայն ցեղ մարդկան՝ իսկ այլնմն ա ռանձին զաճակ, որ է Աբեհն՝ նո րին փոխարէն իմանալի է: քանզի զաճակն այն կոխեսցէ զգլուխ օձին որ է սատանայ. զորոյ գլուխն յաղ թահարելն է գործ, և պարծանք Ա. Յ: ըստորուամ վերն ի թիւ 6. 7. ցուցաք:

Պրակ. Ժ. Ն:

Ա. յո՛ անհնարին իմն է՛ իմանալ փոխարէն խոստացեալ զաճակին ըզ համայն ցեղ մարդկան. ըստորում անհաճատուքեան չէ իրեւն կատի: քանզի յայնժամ պարտ էր մար դոց միշտ յաղթահարել զօձան՝ ըզ գլուխ նորին կոխատել՝ և սպանա նել. թէ ոչ՝ և ոչ յայսմ խոստմանս գտանի ձշմարտութիւն. ուր սակայն գոն

գոն հաւատոյն խոստմունքն Ա. Յ.
այս. և արդարև. ոմն և ինքեանք
յրեխայքն խոստովան լինէին՝ և ըն
դունին։ Ա. այց արդ՝ փորձիւ գի
տեմք՝ զի բազում մարդիք յ՝օձէին.
և ոչ օձք՝ ի մարդոյն սպանանին՝
և յաղթահարին։ Ա. ստէն հարկիւ
հետևի՝ զի խոստացեալ զաճակն՝
այլ ինն առանձին զաճակ, այսինքն՝
Ա. սեհն, պարտ է՛ իմանալ՝ որ չէին
օձի, և սատանի գլուխն կոխիցէ՝ և
ջախջախիչ։ Ա. ստէ Ա. արգումն
Յոհնաթան, և այլ Ա. ըուսաղէ-
մեան թարգմանքն՝ որք Թէպետ
զսնազանին՝ ի Ձիմարիա՝ և յ՝ուղիղ
իմացուածոյն Ա. ճաշուն գրոցն,
սակայն երկոքեանքն զայս խոստ
մանն բանին մեկնեն՝ ի վէր Ա. սեհ
արքային։ Ա. ստուածբե՝ եթէ հա
մայն ցեղ մարդկան փոխանակ
խոստացեալ զաճակին պարտ է՛ ի
մանալ. և՝ եթէ իմացուած խոստ
մանն էր՝ զի բնական մարդիքն
խորհակեսցեն, և սպանցեն զգլուխս
բնական օձին. օն. աղաչեմ՝ զի՞նչ
մխիթա

միխիթարութիւն ունէր Ն. դամ, և հնազանդ յայսպիսի խոստմանէ։ զի՛նչ օգուտ էր ասել նմա՝ թէ հանապազ ցեղ մարդկան ունի թշնամութիւն ընդ հանապազ ցեղ օձից, և կոխատել զգլուխն նոցին։ կարէր արդեօք այդ գնալ մեղաց վիրաւորութեան սիրտն վերստին բժշկել։ կարէ՛ր այդ ըզնոցին սատսափել խղճմտանս հանդուցանել՝ և զտխուր անձինսն լուսաւորել։ զԱ. յ քարկոութիւնն ցածուցանել՝ և զանէծսն բառնալ։ ’ի մահու՞անէ, և ’ի դատապարտութենէն փրկել զնո՛ս, և հաշտեցուցանել Ն. ըզդարձեալ՝ նորա ոչ կարէին յայսմ խոստանալ զոյն ինչ միխիթարութեան անձանց իւրեանց յուսալ։ Ուրեմն Ն. դամ, և հնազանդ զկնի անկմանն զուչինչ բոլորովին սիւսիանս. այլ՝ իբրև անմխիթար մարդիք ’ի մեղս իւրեանց մեռան. զոր արդարև հնազանդ ոչ կամին, և ոչ բաւեն ասել։ վասն որոյ՝ հարկիւ հետևի թէ՝ զայլ ինչ լաւագոյն՝ և սրբազնագոյն քան թէ՝ զկոխումն

քնա

բնական օձի դէմսոյն ՚ի բնական
մարդկին ցեղէ՝ յայսմ խոստմանս
խոստանայ Տէր Ա՚ծ, այսինքն՝ ա-
որ զաւատանն խորտակելոց է՛ր, և
զմարդն ՚ի մեղաց՝ և յ՚անիծից
փրկելոց, և ընդ հաշտութեամբն
Ա՚ի բերելոց: զորպիսի խոստումն
առաջին մեր նախահարքն Ա՚դամ
և Հեւայ յ՚անձանց իւրեանց մխի-
թարութիւն սեպհականեցին հաւ-
ատով: Որ նոքա՝ սոյնպէս և՝ ա՚յ՝
Ա՚բահամ, Իսահակ՝ և Յակոբ՝
նաև՝ այլ ՚ի նմին կտակարանի հարքն
հաճատով փրկեցան:

Պրակ. Ի՚Ը:

Ա՚ւ արդ՝ արդեօք Ա՚դամ՝ և
Հեւայ՝ առաջին ծնօղք՝ և նախնի
քըն մեր վերահասու եղեն այս մեծ
խոստման պատգամին՝ և հաճա-
տուխն եղեն ընդունակք՝ և՝ ան-
ուն յոյս կենաց՝ և փրկութեանն ընկա
լան. երևի յայտնապէս ՚ի հետևեալ
ձառէս: Ա՚նդր նախ վ՚ր Ա՚դա
մայ

մայ ընթեռնուսք՝ զինա զկնի ուխ
տիլ պատգամին՝ զիւր կինն՝ երբ
առ ինքն՝ ածեալ բերաւ՝ կոչեաց
իշայ՝ որ և մարդուհի՝ և կին։ Ա. ս-
տէն յաւել ևս ի վերայ անուանել.
զի նա եղիցի Ա՝այր ամ կենդանեաց։
Ա.րդարև ամ մարդիք՝ ի ձևոյէ
ծնանի՝ և յաւաջ եկին. ուստի հևայ
էր մայր ամ կենդանեաց. այսինքն՝
ամ մարդկան յ՝ըսկզբանէ արարա
ծոյ յորժամ առ Ա.դամ ածաւ։
Կ՝ասեէ՝ այսո՝ զի Ա.դամ զիւր
կինն անուանեաց ի՝ ևայ. ոչ երբ
ածաւ առնա. ոչ յորժամ օրհ-
նեաց զնոսա զԱ.ծ՝ բազմանանալ՝
և լնուլ զերկիր. և ոչ խակոյն յետ
անկմանն. այլ զկնի խոստման
պատգամին եղեւ։ Ասուեմն հար-
կիւ զայլ ինչ զաւակ՝ քանզի ընդ
կան բազմանձնութեան ետես Ա.դամ.
այսինքն՝ զկենդանատարսն զաւակն
Ասեհ. որ ի՝ կեանք ||։ և կենդա
նատարս ի՝ոդի ||։ և ըստ մարմնոյն՝
ևս զաւակ կնոջն։ Ա.րդեօք Ա.դամ
և ի՝ևայ երկոքեանն էին վ՝ն յան
ցա

|| Ցօհ.
14. 6։
|| Կոչ.
3. 4։
|| Կորն.
15. 45։

ցանացն՝ անկեալ ընդ իշխանութիւն
մահուն. ոչ միայն ինքեանք՝ այլև
ամ յետնորդքն՝ և յետամնացքն
յորովայնէ անտի։ Ա.որդ՝ Ի ևայ
օրքան էր ի մեղս յառաջ քան
զուխտն պատուականն՝ էր հոգևորա
պէս մեռեալ՝ և հետևանօք համայն
իւր յետնորդքն՝ որք պարտէին ծը
նանիլ ինձմանէ՝ մարմին ի մարմ
նոյ՝ և որդիք բարկութեանն լինէին՝
եթէ Ա.Ջ՝ ըստ մեծութեան հնար
հացն իւրում չէր ի կեանս յարու
ցեալ ինձմանէ Օ աւակ՝ և սրբել
նա՝ ոչ էր կարելի Ա.այր կենդա
նեաց անուանիլ. զի էր նա Ա.այր
երբ մեղաւ՝ ոչ կենդանեաց՝ այլ
մեռելոյն։ Ա.այց յորժամ Ջ էր
Ա.Ջ զիւր յաւիտենական յառա
ջադրութենն ծանոյց մեր նախնի
ծնողացն՝ Ա.դամայ և Ի.ևայի. որ
թշնամութի դնելոյ էր նա ի մէջ
օձին և կնոջն. և ա կնոջ զաւակն
կոխելոյէր զօձի գլուխն. յայնժամ
Ա.դամ Ի ոգւոյն Ա.Ի լուսաւո
րեալ՝ երև վերահասու խաստմանն
պատ

պատգամին՝ զիւր կինն իրաւա-
քար կարօղ էր նա անուանել
Հայ։ Այլ Այր ամ կենդանեայ։
Ա՞ղի Ք. կարգեալ էր ի նման-
նէ զաւակի ի կեանս սրբեալ՝ և
սահմանեալ։ Այժ նա եղև Այր
ամ կենդանեայ. ոչ միայն համայն
կենդանեայ՝ Եւրկելոյն՝ այլև նր
որ կենդանացուցանէ և կեցուցա-
նէ։ || զի որ սրբէն՝ և որք սրբին ‖ Հեբ. 2. 11։
ի միոջէ են ամենեքին։ Ամենե-
քեան են զաւակ կնոջ. ոչ միայն նք
են զաւակ կնոջն՝ ի մէջ որոյ՝ և
մէջ աստանային թշնամութիւն՝ ե
դաւ յ՚Ա. Յ. այլև նա՝ որ զօձի
գլուխն կոխատէ՝ կ՚զաւակ կնոջն.
Ա. յոյժ Հայ իրաւամբ կ՚Այր
ամ կենդանեայ անուանէ՝ եթէ
կենդանարար զաւակին, և եթէ որ
կենդանի զաւակ լինէր։ Ա. յոյնիսկ
գոլով՝ աստէն քաջ յայտնի կ՚, որ
Ա. դամ խոստման պատգամն իմա
ցաւ, և հաւատով ընկալաւ՝ հաւ
աստեալ սրկարար յուսոյն ինոր
հայ. զի զաւակի ի նմանէ կեց-
ցէ։

ցկե, և իշխանութիւն մահուն եզիցէ
ցի կենդանարար զաւակ կնոջ. զոր
Տէրն մեր յայնմ մեծ աւետեաց
պատգամաւն խոստացաւ՝ ցի ըզ
գլուխ օձին կոխիցէ։

Պրակ. Ժ.

Անաւձին ուրեմն բաջաղանքեն. և
յոյժ ծիծաղելիք՝ զորս Սաբիքն
,Ի դէպս ցն՝ Կննաց ուր Կննաց
,ասեն այսպէս՝ Ադամ զիւր
,կնոջ անուանն Հաւայ՝ կամ Խօսահ
,անուանեաց. քանզի սա ինքն մե
,ղաւ՝ և արար՝ զի Ադամ ևս մե
,ղանչէր։ Ադամ յոպէս Ադամ ոչ ևս
,կամեցաւ զիւր կինն փառաւորա
,նուամբ Իշահ այրուհի, անուա
,նել՝ ըստ որում յառաջագոյն քն
,զմեզանչելն. իսկ միւս այլ անուա
,ամբ անուանէ՝ այսինքն՝ Խեվահ,
,քանզի կանայք յաշխարհ կարիա
,չեն՝ և շատախօս լինին։ Այլ
,կն՝ խօսիլ կարկաչէր։ և շատախօս
լինիլ

, լինիլ։ Եւ ասակ նորին կարկաչմանն
, եւ շատախօս լինելոյն , եղև նա
, մայր ընդհանուր աշխարհի։ եթէ
, նա այնքան կարկաչմունս, եւ շա
, տախօսութիւնս ընդ օձին ոչ էր
, արարեալ՝ ոչ լինէր նա մայր ընդ
, հանուր աշխարհի։

Այլ զի Ա.դամ կամեցաւ զաղնուա
կանութիւն նորին ցուցանել, կամ
ի՛ւայ անուամբն ոչ նուաստ առ
նել՝ այլ մանաւանդ կամի զաղնու
ագոյն, եւ գեղեցկագոյն պատուոյ
անուն տալ նմա, քանզ յառաջա-
գոյնն, յորժամ ածաւ առ Ա.դամ։
վասն որոյ՝ նախ անուանէ զնա ի՛ւայ.
յետ այնորիկ՝ յորժամ խոստման
սպանգանն կատարեալ էր՝ անուա
նէ զնա՝ այսու կապակցութեամբ՝ զի
նա՛ մայր ամենայնի։ Այլ,
աստանօր Ա.ծայրն նման եղեալ
խոտուածն, զի նորին զուսակն զօձի
գլխոյն կոխիցէ, և եղջիւրն և զաս
ակ նորին կեցցէ։ Նման եթէ Ա.դամ
զի՛ւայ էր անուանեալ՝ զինորին
աղնուականութիւնն նուաստ արար-

ցէ։

ցէ. քանզի՝ մեղանչեալ և կարկա
չեալէր ընդ օձին. ըստորում ը
նդ օձին, պարտէր իսկոյն երթ
օձին կարկաչմամբն իւրով մեղան
չեալն էր այնքան դառնագին ա
ռանց մնալոյ՝ մինչև խոստման պատ
գամն կատարեալն էր։ Այլ գի
տելի՛ զի Ա.դամ չէ հայ անուա
նեաց՝ ոչ նոյն ժամուն առ անկ
մանն, իսկ զկնի ընդունելութեն
խոստման. ուստի յայտնի՛ է թէ՝
Ա.դամ զնա չէ հայ անուանէր, զի
գեղեցկագոյն պատուոյ անուամ
բըն՝ քաղձր-արասցէ զնա. յայտնի
նշան ևս է, զի Ա.դամ զուխտի
պատգամն ի միտ-եառ, և հաւա
տումն ընկալաւ, ըստորում մեք
վերն յայտ արարաք։ ԵՒսաւաւա
ել՝ անուանդ Եւաւհ (հայ) յառա
ջանայ ի բառէն Եաեահ. այ՝
կէ՛ վերստին կենդանածնիլ. ուս
տի յառաջանայ անունն այն՝ Եւա
վահ (՝հայ) կեանք՝ և կենդանի.
զի եղև, ըստորում քուն օրինաւին
առ՝ էմօլեաւ, մայր ամ կենդա
նեաց.

նեայց: ուրեմն ծիծաղելի ուսուցիչնա
կան քաջալաղանք են, կարծիքն ի
վերայ Աստուած անուանն ի գիր
Ա՛ն-էնաց, ուր-էննաց վերն ձա
ռեալ. այո՛ ընդդէմ Աշմարտու-
թեանն է, և ընդդէմ իմացած ին
ոգւոյն Սրբոյ: քանզի Ա՛դամ
չնա ի Հայ անուանեաց. զի չնա
քարձր-արարոյն, և աշնուաւոյն.
և զիւր հաւատն այսպէս յայտ-
նեաց, և ծանուսց:

Պրակ. ԻՐ:

Ա՛դմ՝ ցուցեալ մեր, և յայտարա
րեալ զի Ա՛դամ զաւետեաց պատ
գամն իմացաւ, և հաւատոյն ընկա
լաւ. կամիմք յառաջել զբանս մեր
վասն ի Հայն, Թէ նա ոչ Ա՛դամ
խոստման պատգամն ևս իմացաւ՝
և հաւատով ընկալաւ: ընդդեմ-
նումք ի գիրս || . Թէ՝ ի Հայ՝ յոր
ժամ զիւր անդրանիկ որդին ծը
նաւ, անուանեաց Կայէն, և ասէ.
ստացայ մարդ Ա՛ւ: ըստ բուն օրի
նակին

|| ծնն.
4. 1.

նակին. զայրն՝ զՅնէն ստացայ. ըզ
մտաւածելով առանց ուրուք կար
ծեաց, թէ՝ ինքն խոստացեալ զաւ
ակն, որ կոխելոցն զօձի գլուխն՝
ստացեալ էր ի Մարիամէ. Ցոհաննէս
ուրեմն՝ մոլոր էր. Այլ ըստ համե
մատութեանն. զի խոստացեալ ազգն
սպարտ էր ի կնոջէ լինել զաւակ ա
ռանց կամացն առն. ոմն ի համար
ց. ցուցաք. սակայն սպասեաս և ե
րևի թէ՝ Այլ զիմացուածք և զո
րութիւն խոստացեալ պատգամին
քաջ իմացեալ էր, իբր թէ՝ անձն
այն՝ որ զօձի գլուխն կոխելոց էր,
պարտ էր նմա միանգամայն Աստ և
մարդ լինել. ուր և ցուցանէ զուժ
գին խնդութիւնն սրտի իւրոյ ի վի
խոստացեալ զաւակին, զոր ինքն
արդէն կարծէ ունել՝ ասելովն. ես
տացայ մարդ Աստ. իբր թէ՝ նա
ասէր, զորինչ միանգամ մեզ յա
գին գրախտին Աստ խոստացաւ՝ ո
րոյ ես՝ և իմ որդիքն (զաւակքն)
ողք ի գնացս իմ հաւատոյն շրջին՝
կենդանասցին, զայս խոստացեալ

Պրակ Ա.

Ա. Սակն ուրեմն երևի յայտնապես զի երկոքեանն, Ա. Դամ և Է. Հայ զխոստման պատգամն իմացան, և են հաճատուլ փրկեալք, ոպես հա մայն հարք, և հաճատացեալք էին Աստուածն՝ եթէ յառաջ քան զօրինսն, և եթէ՝ ինեբզոյ օրինացն, որպէս և մեք՝ ինեբզոյ ընդ հայն. բայց սակայն՝ այսու գանա զանութիւն. զի կայան էարսն յառաջ քան զօրինսն՝ առաքել երանելի, և հանգիստ երևե քան թէ կայանն նոցա, որք էին՝ ինեբզոյ օրինացն։ քանզի նոքա յառաջ քան զօրինս, էին առանց լծոյ օրինացն՝ և հակառակ ձեռագրին։ ոչ էին՝ ի յիշատակս մեղացն։ || վերստուին

|| Հեբ. 10. 3։

խարհի, և ոչ էին քաւեալք։ Քզի
ուր ոչ են օրէնք, և ոչ յանցանք
|| Հռ. 4. 15. 5. 13. լինէ || ։ այսինքն՝ ոչ ՊՕղոս || ։ մեկ-
նէ, մեղք ոչ համարին. իբր թէ՝
ոչինչ պահանջի սակս քաւութե-
մեղայն տակաւին էր հատուցել՝
|| Հռ. 7. 8. եթէ ոչ գոն օրէնք. զի առանց օրի
նացն մեղքն մեռեալ էին || ։ այսինքն՝
անդ ոչ գոյ յիշատակ մեղացն։
Ա ուրեմն՝ արքն յառաջ քան զօ-
րէնսն կեցին։ Յ՝Ինչպէս թէ իւ
րեանց ոյժ թէ՝ մեղքն՝ ի մարմնի
արդէն էր դատապարտեալ։
Ա այլ՝ եթէ նոքա՝ ի միտս գային՝
և ըստ պատշաճին յիշէին զխոստ-
մունս պատգամն, ասէին կարէին
դիւրաւ վերստանալ՝ թէպէտ
նոցա ոչ գոյր հաւատակ ձեռագիր
թէ՝ յանցանքն դեռ էին վճա-
րեալ. և այսպէս օձի գլուխն տա
կաւին ոչէր կոխատեալ՝ որ կ՝ իշ-
խանէ ի ստոնային, և մեղայն
ոչ էր եղծեալ։ քանզի յայտնի էին
էր եկեալ, և զիւր գործակատարն տա
կաւին

կաւին չէր տուեալ ի խայթոց օձ-
ին՝ որով նմա պարտէր կոխատել
զգլուխ օձին։ Ի որոյ՝ յառաջ
քան զմահն Քրի կարելի էր՝ եւ
մատուցանել պատարագ. վասն մե-
ղացն. զի օրինք ի նեղըս անկան,
ենթադրութիւնն ձեռագրին իրա-
ւամբ ինոցանէ պահանջելի է՝ որ
քան խոստացեալ զաւակն ոչ էր ե
կեալ՝ եւ վճռ մեղացն հատուցեալ։
Ադամ՝ ի կայանի շնորհաց նո
րոյս կտակի։ Ել եւս է՝ բառնալի
լուծ հաւատացեալ որդւոցն Ա. Կ.
ինոցանէ ոչինչ կարելի է՝ պահան
ջել սակս խոստովանութեանն նոյին
յանցանացն՝ իբր թէ յանցանքն
տակաւին չկոյր քաւեալ։ Քանզի
նոքա հարկաւորեալ լինին՝ ուրա
նալ զանոյշ բուրմանն պատրաստն,
զոր Քն ՚ի օրն մատոյց։ Եւ ուրուք
նոքա կատարեալ խղճմտանս ունի՝,
նոքա դիտեն՝ զի յանցանքն իւր
եանոյ քաւեալ է։ Ցեւս՝ այսէ՝ զա
նազանութիւն ի մէջ հաւատացե
ղոյն յառաջ քան զօրէնսն, եւ ի
նեոյ

հերջոյ օրհնացն, և՛ իմչ նոյ որք
Ա. հետևրանաւն են, բայց համայնքն
են հաւատոմք՝ խոստացեալ զաւ
ակն փրկեալք։

Պրակ. Ի։

Ի վախճանի, և՛ իվճար ժամու, կարօղ եմք արձանագրել յայս մեծ, և յաուաջին խոստմանէս՝ որ յադին դրախտին եղև, զայս վերջ կատար ուսմունս՝ խոփոխանակ մեր։ ԵՒայն՝ ընդ-ածին մարդկային ա սպականութիւն, որով մարդն քնու թիւ օտարացեալ յԱ.Յ, և՛ սա տանային բաղդկամ՝ քանզի՛ իմչ որոց եդեալ լինի թշնամութիւն, և՛ իմչ նոյ պարտ և՛ հարկիւ մեծ հա ղորդակցութիւն, և բաղեկամու թիւն լեալ գոլ։

Ի սկզբան՝ ՅՀ կարուածի մարդկան առ՛ի գարձուցանել զինքն առ Ա.Ծ և սուրբ լինիլ. քանզի Ա.Յ պարտ և՛ թշնամութիւն դնել. նա յաջողել

Փիլ. 2. 13։

՛ի մեզ զկամին, և զառնելն, գրե
Ա.ռաքեալն ։
Ի սկզբան՝

Յորմէ՝ զի գոյ անպակաս. մնա
ցական, և երկդիմի զաւակ ՚ի վեր
երկրի. որ է՛ զաւակ օձին, կամ վի ‖ Յայտ.
շապին, և իւր հրեշտակքն ‖. որք 12. 7։
ոչ պահեցին զիւրեանց իշխանու
թիւնն. (որք ոչ կացին ՚ի ճշմար ‖ Յուդա
տութեան ‖։) և՝ որք միանգամ 6։
՚ի հօրէ սատանայէ են ‖. և՝ որք ‖ 2 Պե.
միանգամ զմեզս առնեն ‖. են որ 2. 4։
դիք սատանայի, Թէպէտ ՚ի միով ‖ Յով.
կնոջէ լսեն ծնեալք։ Կոյ և՝ 8. 44։
զաւակ կնոջ, այսինքն՝ որք ոչ յա ‖ 1 Յով.
րենէ, և ոչ ՚ի կամաց մարմնոյ, և 3. 8։
ոչ ՚ի կամայն առն, այլ յԱՍՏՈՒԾՈ
ՅԷ ‖։ և՝ որք միանգամ յԱՍ ‖ Յով.
ՏՈՒԾՈՅ ճանաչեցան, հրաւիրեցան, կոչե 1. 13։
ցան, արդարք՝ և փառաւորք առա ‖ Հռո.
րեան ‖։ և՝ յաշխատութիւն ատել ՚է ‖։ ‖ Յով.
Եւ ՚ի միջ այս երկդիմի զաւակիայս 17. 16։
գոյ անխտիրան պատերազմ։

Ղօրդ՝ ևս գոյ զաւակինոջն՝
և օձին. այսպէս և գոյ ընդդատութիւն
և՛ ՚ի բաց մերժումն. (խոստովանութիւն) և
այս միայն ըստ զուտ՝ և սրտիզ բա
րեհաճութեանն ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ի նոյն

Յինգերորդ՝ Յ. մեռնակարօղ զօրու-
թիւնն Յ. Ի վե՛ր դարձմանին մար-
դոյն։ նա դնէ թշնամութի՛ւն ի մէջ
սատանային, և մեր։ նա՝ որ Յ. ջ
|| 2 Կորն. 13. 11։ խաղաղութեան, և սիրոյ է՛ ||. և
|| Ե փե. 2. 14։ մեր խաղաղութիւն ||. առնէ՝ և
գործէ թշնամութի՛ւն։ նա իւր ամե-
նազօր՝ և Յ. ճային կարողութէն
արասցէ՝ զի մեք զմեզ, սատանայն՝
և զիշխանութիւն խաւարին առաս
ցուք, և զմեզ քարշեսցէ (փրկեսցէ)
ի ձեռաց թշնամեացն մերոց. առ
|| Ղուկ. 1. 74. 75։ իսպառ զնա ապրդարութէ՛, և
արդարութէ՛ ||։ Յ. ստանօր ամենակա
րողին Յ. Ի հաճոյ լինի, զի նորին
շնորհօքն զսատանայն՝ և զմեզս ա
տելի արասցէ մեզ, նաև՝ վաստա
ցէ զմեզ իբրև Աշմարիտ թշնամիս
ընդդէմ իշխանութէ՛ խաւարին.
զի մեք կարօղ լինիմք սատանայէ զղ
խաղաղութիւն ընդ Յ. Ի։ և այս
այսպէս։ Խաղաղութիւնն Յ. Ի,
որ ի վերուկ՛ ընդ զեզ միտս՝ պահէս
ցէ զսիրտս մեր՝ և զմիտս մեր ի Յ. ս
|| Փիլ. 4. 7։ Յ ս. ամէն։ ||

Ա՛ստն

Այսուհանդերձ Այբ՝ ասէ, ահագին
պին էր Յակոբայ ի վերայ իւրոյ տեսին բառնալոյն | Ծննդ.
սար անօր ցուցանել նմա՝ Այբ՝ ասէ, ահագնեցոյց 44. 10.
այս բառնալովս՝ Գուժէ Ի. Յ, վերել ընդ
առնէր, առակ Դալոտեան Աւետին խօսե
ցաւս, եւ մարգարէացաւս. եւ նմա՝ զիւրմանակ
Շէլօ՝ Աւետն, եւ զիւրմանակ Շէբէխ
ազգսանէ Դաւթեան, կամ գահակալնեն ի յնմա
նալն. նաեւ նմա բոլոր մարգարէութիւնն
ի վերայ Յիսուի՝ աշխարհացոյց կարգութեան,
նա հայեցմամբ ի վերայ ժողովուրդին գալոց
պետնեն Քրիստոսի, որ ա՛ռաւ առհմանատրէն, եւ
յաւաւելատրէն, եւ նա հայեցմամբ ի վերայ
այլ ընկալեալ ազգաւորիցն, որ ա՛ռաւ նախա
գուշակին ի վերայ Աւետին։

Այլ պատասխանի եղեւն ի Յոպաց, եւ մի՛
պատ չերանաց նորա, զինչ եհեաղեն հանդերձ
հեալքն. եւ նա ի՛ ամենայնի Ոչ եղեւ
նոսուց։

Ա ՈՒՐՄ՝ նահատակեաց Յա
կոբ՝ յեւս բազում փոյթս
հոգ

նայ հաւատոյն, յուսոյն, և համ
բերութեանն յաւուրս իւր, իմա
նալով յետոյ զի գնալոյ եր ՚ի ձա
նապարհ համոյն մեռելոյ, վասն որոյ
կոչէ զորդիսն իւր, և ասէ Յ.
խօսի ց՚նոսա այնպիսի բանիւք՝ ո
րով ոչ միայն զիւր յոյսն ճանու
ցանէ, այլև՝ որչափ միանգամ նոցա
՚ի վախճանի աւուրց պատահելոյն
եր։ Յ.ուրք վախճանի են իմա
նալիք ՚ի մեռնել սակս աւուրցն Յ՚ա
հին. զի նոքաւ լցան աւուրքն ա
կընկալութեան, և փոխարկեցան
յաւուրս. Յ.ետուրանին։
Որ՚նեալ նա զիմ որդիսն իւր՝
լայր առանձնակ ի՚ վերամբարձ
լինն՝ և բարձրուղիշ եղանակաւ
զորդին իւր Յուդայ։ ասելով ց՚նա
Յուդա, զքեզ օրհնեացեն եղբարք
քո. ՚ի բուռն օրինակի՚։ Յուդա, դուն
լինիցիդ, զքեզ օրհնեացեն եղբարք
քո, այսինքն՝ զքեզ քարոզել հրա
մայեացեն, և լսել անուանդ քոյմ
Յուդայեանք անուանիցին. կամ՝
առաւել ևս՝ քեզ զՅ.ն օրհնեացեն
նորա

Ծնն. 49. 1։

Յու-
վայն յ'արքունի իշխանութեանն
ՅՈՒԴԱՅԻ։ Ա.յս ոչ
չի քո որդիք հօր քոյ։ Ա.յս ոչ
խոնարհեցուցին զինքեանս առա-
ջի քո որդիք հօր քոյ։ ու
դանիցեն քեզ որդիք հօր քոյ։ ու
նահ՝ ասէ յ'Յուդայ. և երկիրպա-
տարան իւրում, և էք իշխան նմա։
Յուդաս զօրաւոր էր ու.ժոմն յեղ
դաս ունէր զգօրագլխութիւն։ ‖ ՄՆ.
նու. յ'օրում պատերազմի Յու- ‖ ՈՒ.
զէօքն աղջն յ'երկրէն Վ.անա-
մեաց քոյ, առ ի յաղթահարել
ձեռք քո ի վերայ թիկանց թշնա
Ա.ռաւել ևս օրհնելով զնա ասէ.
նոյն պարտէր շառաւիղեաւ լինիլ։
քանզի ինձմանէ Ա.սեղն ել մարմ
արդէնս ասէ Յակոբ վ.Յուդայի.
չաշակնոյ էր անուանելի. այսպէս
էր վասն Ռաահակայ, զի նուաւա
որպէս Ա.ջ յառաջագոյն ասացեալն
Ա.բրահամու ի կատար հասանէր.
սեան՝ ևս խոստմանցն՝ զաշակնէն
բայ, որով ձշմարտութիւնն աւե
րահամու, Ռաահակայ, և Յակո-
որ ես ժառանգ խոստմանցն Ա.բ
նոքա, և քարոզեսցեն զԱ.ջ, զի

ռաջա
յտ ուած։ Եւ այն ըզ նահապետն յա
ղեալն զիւր թշնամին, ասէ Ն֊
րեանն, եւ հրնազանդեցուցա
նէր զիւր թշնամին, ասէ Ն֊
նան։ Ասէ սակս նորին յա֊
ղեալ զանազան տե
ղիս Ա֊ծաշունչ դրոյն գաւն ա֊
նուանեալ Յուդա Յաղթող առիւծն
յաղթեցեր Յուդայ։ Ա֊ր անչափ
իւր հեզութեանն և ցաւակրութեանն
ինչարչարանս իւր, և իմահն. առ
պէս ևս բազմիցս Ի֊գիրս Յայտ
նութեան, և յայլ զանազան տե
ղիս Ա֊ծաշունչ դրոյն գաւն ա֊
նուանեալ։ Ասայց սակս նորին յա֊
րութեանն, և հրնազանդեցուցա
նելոյն զիւր թշնամիսն, ասէ Ն֊

Յայտ. 5. 5.

Սաղ. 109. 1.

Սաղ. 88. 21.

իւր պարտ էր, և Ա֊ծոյին զօրութեն
զնամ թշնամիսն իւր հարկանել, և
ի պարտութիւն մատնել։ Նաև
ինեալոյ պատուհանդան ոտից իւ֊
րոց դնել։ Ա֊ռ որոյ Ա֊սեն ի֊
անուանեալ։ Յաղթող առիւծն
յաղթեցեր Յուդայ։ Ա֊ր անչափ
իւր հեզութեանն և ցաւակրութեանն
ինչարչարանս իւր, և իմահն. առ
պէս ևս բազմիցս Ի֊գիրս Յայտ
նութեան, և յայլ զանազան տե
ղիս Ա֊ծաշունչ դրոյն գաւն ա֊
նուանեալ։ Ասայց սակս նորին յա֊
րութեանն, և հրնազանդեցուցա
նելոյն զիւր թշնամիսն, ասէ Ն֊
նան։ Ասէ սակս նորին յա֊
ղեալ զանազան տե
ղիս Ա֊ծաշունչ դրոյն գաւն ա֊
նուանեալ Յուդա Յաղթող առիւծն
յաղթեցեր Յուդայ։ Ա֊ր անչափ
իւր հեզութեանն և ցաւակրութեանն
ինչարչարանս իւր, և իմահն. առ
պէս ևս բազմիցս Ի֊գիրս Յայտ
նութեան, և յայլ զանազան տե
ղիս Ա֊ծաշունչ դրոյն գաւն ա֊
նուանեալ։ Ասայց սակս նորին յա֊
րութեանն, և հրնազանդեցուցա
նելոյն զիւր թշնամիսն, ասէ Ն֊

ուաջանալով օրհնելը զՅուդայ՝ ասէ. դայիսանն՝ ի Յուդայ մի պա-
կասեսցի, և մի պետ յերանացն՝ մինչև եկեսցէ նմա հանդերձեալքն,
և նա կ՚ակնկալուիթի հեթանոսաց։ այս բանքս ոչ միայն առաւելն՝ ինձ
հասեալն որպէս՝ ի գերութենէ և՝ ի հայրենական օրհնութենի՝ իմէր
որդուցն իւրոց. քայց՝ մանաւանդ զառաքելն իմն մարգարէութիւն, և յայտնութիւնն զալստեանն Ցն Ա՛սեկի առանձին իմն ուրանօր ունիմք մեք նախ զիւրն՝ զորմէ խօսի, այսինքն կ՚Ե ի լը. եր կրսրդ՝ որինչ ասի զնմանէ ։ ‖ ծննն. 48. 16։ ‖ եւից. 3. 2։ 23. 20։ ‖ Մաղ. 3. 1։

Պրակ. Ն։

Յ՚Ն. ուաջին տեղւոջն գայ իրն՝ զորմէ խօսի, ի՛ Ե ի լը ։ Փոխանակ շիլօի ոչ պարտիմք իմանալ զՀա-
իթէթ, կամ զքաղաքն Ե ի լը. զոտ մեղ՝ Ա իլօն ։ ‖ ՅԹգ. 11. 29։ որպէս Ն՚բենեզրայ մնլորել կարծէ. և ոչ Ն՚փիա Ա ի լօնա

լծնացին, որ ՚ի Հանապարհին Հան
դիպեալ Յերօբովամայ՝ գուշա-
կեաց նմա թէ՝ լինելոյ երկոտա թա
գաւոր ՚ի վերայ տասն ցեղիցն Իս
րայէլ. ըստ որում առաքեաց զնա
ասելով յՍՏՐ. Ահաւադիկ ես զնա
իւր Իսիքօնեն. Նայց՝ զարքային
Սեսիաս, զորս բազումք Իմաս
մուդական առաքին ինքեանք խոս
տովանին, և երեքեան Թարգու-
միմ միաբերան Համաձայնին։
Քանզի եթէ չիւս յառաջանայ ՚ի
քառէն շալախս, որ՝ առաքեալ.
այսպէս Սահմն՝ Հիմարիան չիւս.
զինաւ՝ առաքեալն ՚ի Հօրէ, ա-
ռաքել առ ՚իառնել զկամն Հօրն
իւրոյ երկնաւորի։ այր աղագաւ
Սահմն Հրեայական լեզուաւն
Սալաք անուանի, որ՝ հրեշտակ՝
դեսպան, աւետաւոր, սպատգամա
բեր՝ որ յոմանք լինի առաքեալ։
Եւ ՚ի վեր այսր տեսեալ Սահմն
ասել յՏՐՆ. Սպաշեմ զքեզ Տ՛ր.
զոր առաքիցես։ ՚ի բուն օրինա-
կին՝

Սաղ. 39. 10։

Ելից. 4. 13։

կինք՝. ոչ ՅԻՐ. գոնէ առաքեա
ի ձեռն նր, զոր առաքիցես. Ա.յս
պէս փախաքելով ի ՅՀ, Ա.յ մեր
ող. զի գոնեայ մարթիցէ առա
քել զԹրկիչն՝ առ ի փրկել զՍ
րայէլ յ՚Ա. գիպատոսէ, զոր Ա.ծ ըն
խոստմանն իւրոյ՝ առաքելոցն ի
կատարած ժամանակի, առ ի փըր
կել զհամայն Ասրայէլն Ա.յ ի
հոգևոր Ա. գիպատոսէն արեամբն
իւրով։ ի գիրս Եսայեայ ա
գաշ՝ յրէայքն խոստովանին, որ
Ա՝օսէս՝ ||վն փրկութենն Ա.ի, ի ||Եսայ.
ձեռն Ա՝սեղին տեսեալ՝ ասացին։ 4. 13։
Ա.հպիտնոքա յատկանայս զքանան
ըլեազդ Թիշբեխ, ի ձեռն նր, զոր
առաքիցես, վն Ա. ղիայի մեկնեն,
սակայն երևի, նաև բառականաձ
յայտնի լինի՛, զի նք զայն խմանան
վան Ա. ղիայի այնպէս զի սա ըստ
մոլար կարծեայն նց, եկեսցէ, և
առ յրէայն առաքեսցի սակաւ ինչ
յառաջ քան զգալուստն Ա՝սեղին
կարապետել՝ ծանուցանել, և առե
տել Ա՚ի զաւետեանական փրկուին
ի

գիստ

Ա՛ւ թէ Շ նիւթ լռկեալ յառաջա
նայ ի բառէն՝ շատ. որ կ՛հան
դիպ.

ի ձեռն Աստուծոյ։ Նմանքն յեաղ
կուտ ՚ի աշխարհն են։ Յորժամ
|| Ելից. 3. 10. օրհնեալն Ա. ձ առէր ց՛Աօսէս
||ի կաւաքեցից զքեզ առ փարաւոն.
|| Ելից. 4. 13. յետոյ Աօսէս ասէ ||. Աղաչեմ զք
քեզ՝ առաքեա Թերևս ՚ի ձեռն
նի՛ր, զոր առաքելոցես. այսինքն՝ ի
ձեռն առն այնորիկ, զոր յապա
առաքելոցես։ զի զՆէլ աղատեցէ
մեռանելենաւոր ազատութե՛ն, ըստ
րում ՚ի բերայքն՝ իմանան, և մեկ
նեն. յայնժամ օրհնեալն Ա.ձ,
կրկնեալ ասէ ց՛Աօսէս. արդարև՝
ոչ ասացի քեզ, գնա՛, ես առաքե
ցից զքեզ առ Նէլ. բայց առ փար
աւօն, և զայրն այն, զոր յապային
|| Մաղ. 4 5. առաքեցից առ Նէլ ըստ որում
գրեալ կ՛։ Նա՛ես առաքեմ ձեզ
այսինքն՝ առ ձեզ Նէլ. զի զիայ
Աարգարէն, մինչ չև եկեալ էցէ
օրն Տ՚ն մեծի և երևելւոյ, ահաւո
րի։ Պրակ. Ն։

գիտ, և խաղաղութիւն. այսպէս
և Աստուն ի՛ ձշմարիտ լինլ. զի
նա էր մեր խաղաղութիւն. քարո
զեաց մեզ աւետարանաւն, զխա
զաղութի երկոսեցեան հեռաւորացն՝
և մերձաւորացն՝ և զնշանամուխ պա
տուիրանացն, որք էին օրէնք, մահու
ամբն իւրով՝ և հեղմամբն արեան
՝ի վերայ խաչափայտին մեռոյց՝ և
քակեալ ունայնացոյց. նաև՝ զեր
կոսեանն, զհրէայն, և զհեթա
նոսն անձամբն իւրով հաշտեցոյց
ընդ Ա.Ի. նա տայ մեզ զխաղաղու
թիւն ընդ Ա.Ի, և զհանգստութի
՝ի խղճմտանս. զխաղաղութիւն
յ՝անխծիցն, և ՝ի դատապարտու
թենէն. այդ՝ ոչինչ դատապարտու
թիւն կ՝ այնոցիկ, որք են ՝ի Ք՝ս
Յս || : Ա.յսուհետև արդարե
ցեալք հաւատով՝ և ՝ի հաւատոց
անաի՝ կալցուք. ունիմք զխաղա
ղութի առ Ա.Ծ ՝ի ձեռն Տ՝ն մերոյ
Յի Ք՝ի: Տայ նա ժողովրդեան
իւրում զհանգստութի յամ աշ
խատանաց, և ծառայութեանց:

|| Հռո.
8.1։

Ալ միայն ի մեղայ, այլև յաշխա
տանայ, և ի ծառայութեանդ օրի
նացն։ Ար եմուտ ի հանգիստ նո՛ր,
և նա հանգեաւ յիւրոց գործոց
անտի, որպէս և Աստ յիւրայոցն։
Տայ նա զհանգստութի՛ւն, և զխա
ղաղութի՛ւն յամենայնեսեան մերոց.
որք ընդ մեզ հակամարտին։ Վասն
կէ նա զնա ի ձեռաց թշնամեաց,
և ամ առեալ ոչ նայ, առ ի պաշտել
զնա առանց երկիւղի. այլ աղա
գաւ՝ կ՚նա իշխան խաղաղութե՛ան։
Ա՛ղաչեմ՝ եթէ ընդդէմ երկիցն
համիկն մեզ կաբալական եղանա
կաւ իրակել՝ և ի գործ մտանել՝
բռտորում նոյ ռաբկան սովոր են
առնել՝ իրաւի կարող եմք ցուցա
նել նոյ ի տուրկին Ա՛ստուածն,
որ Ա՛սէհն կ՚ աշխարհիս խաղաղա
րարն. գլխովին զի նա գխաղաղու
թի՛ն ընդ հեթանոսացն խօսեսցի.
և տայցէ. Վ՚անդի անուանս Ա՛ստուած
քաւիւք տուիւք գրի հեբրայե
կան լեզուաւն՝ այսինքն՝ շինի՝ եօդ՝
քաւեաց՝ կէ. խաղաղ նայ՝ ստուած։

Ա՛րդ՝ եթէ իւրաքանչիւր գրով՝
ըստ զաբալտական եղանակին կամի
յինէ զբառ իմն յարմարել՝ լինի
շին առաւն շալօմ. խաղաղութիւն.
և առաւն յեօդ առաւն յեդաբար՝
խօսեցայ. և առաւն լամէդ՝ լաքօյ
իմ. հեթանոսացն. և առաւն ՛ի՝,
՛ա Ա՛աշեահ, Ա՛սեհն. որ՛, շա
լօմ յեդաբար լա գօյիմ հա Ա՛ա-
շեահ. այսինքն՝ զխաղաղութիւն
խօսեցայ ՛ի հեթանոսացն, և անուանն
Ը իլօհ յեսկօյս ընթեռնուլով առ-
նէ՝ զնոյն իմացուածն, և զնոյն բառ.
հա Ա՛աշեահ լագօյիմ յեդաբեր
շալօմ. Ա՛սեհն խօսեցայ ընդ ՛ի հե-
թանոսաց զխաղաղութիւն, կամ թէ՝
այսպէս ևս լինլօն. հա Ա՛աշեահ յե
թէն շալօմ լը յամմօ. Ա՛սեհն տա
ցէ ազգին իւրոյ զխաղաղութիւն,
Ա՛րդարև՝ երբ ՛ի կաբալայական
իրահեն՝ զոչինչ յ՛Ա՛ճաշուն գը-
րոյն կամակորեացուք, և ոչ բռնա
բար քանաքաանեոյն զօրութիւն նո
րին. այս ևս ոչ հակառակի ճշմար
տութեան, և ոչ հաճատոյ կարգին՝
ըստ

ըստ օրում հասարակօրէն առաքինա-
կան ըլլան առնել։ Ա. Յոսէփ
կրն, որ ընդ այսպիսի ելեւէջայու-
թիւն՝ իբառէն շիլը՝ իմէնջ ցու-
յեալ հիմնարկեալ գոյ յ'Ա. Ջա-
շունչ գիրս. քանզի այսպէս գոյ՝ ի
Ջաք. 9. 10: Օ աբարիայ ։ ‖ Ա. և զխաղաղութիւն
խօսեսցի նա ընդ ե՛թանոսաց։
ըստ մեզ՝ և խաղաղութիւն յ'աղբատ։
Ա. և այս համայնի ընդ ձիմարտու-
թեանն՝ և ընդ հաճատոյ կանօնին։
Ա այլ մեք ոչ յերկեալ թիկունս
տայուք՝ ի ջախջախեալ եղեգնեա
կ աբաւոյն գաճաղանին. կամ՝ ի
կ աբաւոյ յարմարելն, քայց՝ յե-
նումք մեք, և շինեալ կանգնիմք
՝ի վերոյ հաստատուն հիման Ա. ա-
քելոյն. և մարգարէիցն, որոյ գլ-
լուխ անկեանն՝ ի Ա. Յ. ‖։
Եփ. 2: 20:

Պրակ. Գ.

Ա. ես եթէ շիլը՝ ըստ կարծեաց ո-
մանց՝ յառաջանայ ՛ի շիլոամ. ըստ
Ա. աա. 8. 6: մեզ Ա իլոմ՝ կամ Ա ելոմ ‖։ զորմէ

սրբեաց զնոսա ||

տեսին || զամիմ. || Յաւուրսն սակ, Յամիմ. || Մատ. 20. 34։

յ'աչս կուրացն. և վաղվաղակի || Մատ. 9. 6։

ցաւս։ Ո՛թացեալ էին մերձեցաւ || Մատ. 9. 7։

քո || և նա առ ժամայն առողջա

կան. միայն ասէ յ'անդամալոյծն. առ զմահիճս քո, և երթ 'ի տուն

րև Աստեղն բժշկէ 'ի թաղթիկուա- || Յօհ. 1. 7։

սրբեէ զմեզ յ'ամէն մեղաց || Ա՛րդ- || Ա՛ր. 53. 5։

Ա՛րիւնն Յի՛սո՛ւ Որդւոյ Նորա || Ա՛ռա.

ցաք || նորա Ա՛րիւնն բժշկէ. քեզմ || Ես. 6. 19։

բժշկեն. զի նոր վէրսքն բժշկե- || Ղու.

ժշկեր զամենեսեան || Ո՛ երկնորին || Մատ. 106. 20։

բազում ելանէր 'ի նմանէ, և բո- || Ա՛ղ.

Ա՛ղորին շուրջն բժշկէ. Օ՛ղորմեցի || Մատ. 9. 11։

քեաց զբանիւբ՝ և բժշկեաց զնա || Մատ.

ժիկ || , նորին բանն բժշկէ. Ա՛ռա

ցյր աղախաւ կոչի նա հոգեւոր բը || Մատ.

յ'Ա՛.Յ, բժշկել զբեկեալս սրտիւք, || Մատ.

րիկ Ա՛սեղն օձաւ և առաքեցաւ || Ա՛ղ. 146. 3։

և պատէ զնա վէրսն իմ || . վ'նայսո

շիլօ. զի նա՝ բժշկէ զբեկել սիրտս

հէ. այսոր ևս Ա՛սեղն ձգմարիտն

նութիւն, և զառողջութիւն նշանա

ուստի որք կամին որ շիլօ զապաքէն

ծնանէ կոյրն լուսացեալ՝ սեռականէր || Յօհ. 9. 7։

սրբեաւք (ցի՝ մաքրիր.) և վաղվա
ղահի սրբեցաւ՝ ինմանէ բորոտու
թիւնն ‖ : Ի ժշկիկ և զ զատմածա
մանաւէայ հիւանդութենէն, աւ-
ուրս մարդեղութենն իւրոյ. սակս
բժշկեաց զոմն, որ ուխտատասան
ամ էր հիւանդ՝ և կարկամեալ ‖ :
և զայլ միւս այր, որ երեսուն և
ուխ ամ էր՝ ի հիւանդութեան
իւրում ‖ :

Պրսակ. Պ :

Ա՛ւ թէ չիւս բղխեալ՝ յատաջա
գայի՝ ի չիւս. ըստ որում (՝)նքեաս՝
և ուաբի Սալոմոն յեաղքի կամին. որ
նշանակի՝ որոյ է կիր ուրն է. Ա՛յսպէ
և Ա՛սեհն է ձչմարիտ չիւս. Օ՛ի
՝ինմանէ՝ և նոսաւ, և ՝ինոյն՝ ա
մենայնինչ ‖ : Ա՛մենայնինչ նոսաւ
եղև ‖ : և այս ամ գործեաց ՚Ա՛տիւր
և ՝ի փառս իւր ‖ : Ա՛նսաւ երկինք
Հաստատեցան ‖ : և առքա սպատմեն
վ իսաւս նր ‖ : Ա՛ա տիրէ զօրուեց
ծուաւ. զկատուաւութիս ատեաց նր,
նա ցաճուցանէ ‖ : Օ՛ այս անձամբ
անձին

‖ Մատ. 8. 3 :
‖ Ղուկ. 13. 12 :
‖ Յօհ. 5. 5 :
‖ Հռօ. 11. 36.
‖ Յօհ. 1. 3 :
‖ Ընա. 16. 4 :
‖ Սաղմ. 32. 5 :
‖ Սաղմ. 18 :
‖ Սաղմ. 88. 9 :

անձին իւրում արար նա յաւուրս
մարդեղութեանն իւրում. յորժամ
աշակերտքն իւր խռովեալք, և ա
հաբեկեալք էին ՝ի ծփել ալեացն
ծովու. և պետրոս տեսեալ զհողմն
սաստիկ առ ահին ըսկսաւ ընկղ
միլ ||: Ա.յո. երկինք աշխարհ ներ
են, և երկիր պատուճանդան ոտից
նորա ||: Ոտրաչ երկիր լցիւ իւ
րով ||: Ա.ման այսորիկ՝ հրեշտակ
ուխտին, որ ի Սահեան, յորժամ
երևեցաւ Ա.բրահամու: և՝ ինան
նէ երկիրպագեալ էր ՝ի վէր երկրի
աստէն անուանեցաւ նա յԱ.բրա
համ՝ Պատաւոր ամ երկրի ||:
Պոլով նայն. որում պատկանի որ
ինչ միանգամ գոյ, ամի իշխէ, զա
մենայնն գաւառ, և ամենեցուն հնա
զանդ:

Պրակ. Ա.

Ա.ւ լեռ էջ ես ու՝ զի շիջո, սպաշաս
տական՝ ըստ որում ամենք կար
ծեն սպաշտպանական, աճմանցել
այսինքն
յաւուրսդպրոցի ՝ի լուսաւէն՝ շայի ը-

||Մատ. 14. 30:
||Եսա. 66:
||Սաղ. 23:
||Ծնն. 18. 25:

այսինքն՝ նորա՛կ պարգև, և օժիտ
է ևս Աստուծոյն ձշմարիտ շինո. քանի
նամ թագաւորք, և իղձիք պաշտա
տականնս, և զընծայս բերեն.
Թագաւորք Արաբայ, և Սաբայ
պատարագս բերեն նմա։ Այս՝
Մաղ. 71. 10։ Ա՛մա տուաւ իշխանութիւն, և պա՛
տիւ, և արքայութիւն. և ամ՛ ազ
Դան. 7. 14։ գքք՝ և ազինք, և լեզուք նմա ծա՛
ռայեսցեն։ Այո՛, նմա շնորհե՛
ցաւ անուն, որ ի՛ւրեր քան զնամ
Փիլ. 2. 9։ անուն։ Այո՛, նմա տուաւ նամ
Մատ. 28. 18։ իշխանութի՛ւ յերկինս՝ և յերկրի։
լսա այսմ ուրեմն՝ նորա՛կ պաշտպա
տականն. զի նա՛ բաժանուըն նամ
ձրի պարգևացն. քանզի՝ նա ոչ է
Յով. 4. 10։ միայն Պարգևն Աստուծոյ։ այլև՝ նոյն
Տո՛ւողն Աստուած. նա տայ մեզ՝ որինչ
միանգամ հարկաւոր է մեզ վա՛
կենայ՝ և փրկութե՛ն։ Յորժամ ել
Ես. փե. 4. 8. 11։ ի՛ բարձունս. գրե Պօ՛ղոս Առաքելն։
գերեաց զգերութի՛ւն, և եա պար
գևս մարդկան։ Ա՛ւ եա զոմանս
առաքեալս, զոմանս մարգարէս,
զոմանս Աւետարանիչս, զոմանս
հո

Յովհ. 2. 28.

Եփ. 2. 12.

Սաղ. 147. 9. 10.

հովիւս, և վարդապետս։ Ա. յո՛. նա եւ զայս մեծ պաշտաւտականս յ՚ինէ Սբ Ոգւոյն ՚ի վերոյ ամ մարմնոյ. ըստ Յովելեանին ‖։ Եւևս վերսին լսողք յԵթանոսէն, որք օտարացեալք էին յաւրինութե նէն, Ի՛ր, և տարագիրք յ՚ուխ տից աւետեաց. և զոյս ինչ ոչ ու նէին, և ան ծածք էին յ՚աշխարհի ‖ այժմ միանգամայն ձգմարիտ հաւ ատովն ՚ի Ա՚ն մերձաւորք Ցեառն Ա.յն մերոյ լինին, ոտիկ առանձին մեծ պարգևն՝ յաւրաջ քն զ՚Ա՚ն փառաւորութիւնն՝ ոչ էր այնպէս առատաբար բաժանեալ. քանզի Յեթանոսքն յաւրջն էին օտա րացեալք յ՚Ա.յ՚ պատմէ Ցր ըզ բան իւր Յակոբայ, զարդարու թեն, և զիրաւունս Ի՛ր։ Ոչ այս պէս արար ամ ազգայ Ցր, և ըզ դատաստանս իւր ոչ յայտնեաց նոցա ‖։

Պրակ. Ը։

Առակն պետականն՝ և առուգա դոյն

դոյն կարծիք իմանալմանն է, որ շի
ը յառաջեալ բղխի՝ ի բառէն շիլ.
ար նշանակէ զաղտ ծին, և պտուղ՝
կամ թէ՝ ի բառէն շիլեաց. որ
նշանակէ մաշկեաւին՝ և մորթեաւին
յորում երեխայն եղեալ կայ, և
ծնանի. այսպէս ևս երբեմն այսու
բառիւս շիլեաց իմացեալ լինի նոյն
ինքն զաճանն ‖ Ա. այլ աստ դնի
շիլօց հանդերձ տառիւն, գոլով
նշան իդեական սեռի, որ նշանակէ
պտուղ՝ կամ զորդի կնոջ այնորիկ
այսինքն՝ պտղն՝ որ ի զաճակ կնոջն՝
առանց տուրք և կցորդս յաւելու-
մանն առն ‖ Ա. ըդդարև՝ այսպիսի
ինչ զոչ ումեք կարէ ասել՝ եթէ
ոչ զՅնե Աստուծոյ մերոյ. քանզի
նա միայն է՝ զաճակ կնոջն՝ ըստ խոսա
մանն Ա. Յ ‖ Ա. աստղև՝ ի կնոջէ ‖
բայց՝ ոչ՝ ի կամաց մարմնոյ՝ և ոչ
՝ի կամաց առն ‖ այլ՝ ըստ ըն-
Յոգւոյն Սրբոյ ‖ Ա. Ա աբդ
Կուսէ ‖ Աբ Ա արդարէն խոսե
լով զայսմանէ ծննդենէ, և զմար
դեղութ Աստուծին՝ առանձին ինն
և մեծ

‖2 Օբի. 28. 57:
‖ Ծնն. 3. 15:
‖ Գաղ. 4. 4:
‖ Յով. 1. 13:
‖ Ղուկ. 1. 35:
‖ Եսա. 7. 14:

և մեծ հիացողութիւն ասէ՝ հաստա
տեաց Տէր զփրկութիւն՝ ի ձեռա
տունկն նորա. գրչագրողութիւն կ՚
եղեալ նորա. փոխանակ՝ ի ձեռա
տունկն նոր, կամ՝ ի բացատունկն
նոր: Ասէ՝ ի բառն օրինակս գրի.
Տէր հաստեղծ զնոր լինիլ. Կինն շրջ
ջապատեսցէ զայրն: Երեմիայե
ցւոյ լեզուաւ փոխանակ՝ բառին՝
կինն. դնի նեքեբահ, այսինքն՝ հզ
նոյն բառն նշանակէ և զմաքուր
կոյս, և զաճակ անմեղ՝ որ ե իգա
կան յեղի: Արդարև զարմացման
արժան է, զի կոյս մաքուր ան
տեսին զայրն այն, զայն հզօրն: Ըս
օրում՝ ի բնա գրի եզեալ դնի,
գեբեր՝ այսինքն՝ այր՝ արի՝ և հզօր
որ է՝ Աստեղն, պարփակեսցէ, և
ծնցէ: Այո. այնքան սքանչանալի
գործ է, որ գերազանձէ՝ քան զամ
ենայնին: քանզի է խորհուրդ
Աստուածութեան, որ յայտնի իսկ || Տիմ.
մեծ է՝ || Աստուածն՝ Թէպէտ և մա 3. 16.
տունէր քան զամ՝ որդիս մարդ-
կան. և հանձարեղ քան զամե-
նայնն

նայնն յառաջ քան զնա, և զինէ նորա ‖ սակայն ոչ կարաց զայսպիսի սէր մեծ խորհուրդս զձանաչելիսն առն այսր ‖ զոր Աստուծին՝ ի մա քուր կուսի առանց սերման առն գտանել՝ կամ ձանաչել ‖ : Իսկ այս զարմանալի, և անհնարին է բնի մարդկան՝ այլ ոչ Ա. Յ ոչ էր անհնարին. Վասնզի առ Ա. Յ ամենայն զօրաւոր է ‖ : Ա. Ծ. Տէրն մեր՝ որ ստեղծ զմարդն առանց հօր՝ և մօր, ընդէր ոչ կարասցէ պատրաստել՝ և յարմարել մարմին սակս Աստուծին յարդանաւ կուսին առանց առն սերման և օգնութեանն զայր ումն : Ա. յի. այսպէս արժան էր Աստուծին լինել. զի նա չիւղ, ինչն այնորիկ օրդի՝ առանց հօր պարտէր գոլ. որ ըստ Ա. ծային բնութեն էր Աստուած. և արտնաստոր էր սակս փրկագործութե մարդկան՝ ըստ յաւիտենական սահմանին Ա. Յ. Յոմնաթեան Թագաւորն մեզ ղրկեաց զբնոյն. զբնոյն ընծայեալ. փոքրիկին յիւր օրդւոյն. և Թուի այս

այս լեզ՝ այս ընդ համախոհ լինել կարծեացն՝ որք յառաջ բերեն զբառն շիլօ՝ ի բառէն շիլ՝ կամ՝ ի շի լիահ. ոմն և այլ բազում առաքինիք զայս նոյն բառս այսպէս իմանան։

Պրակ. Լ։

Աստուածէ ոմն՝ ի մեկնել Ա.ճային զ՝ շին՝ փոխանակ շիլօ բառին՝ եդ զբառն ՝ զօր, Ա.րի. և այս ոչ զան յարմար իմաստուքեամ ոչ վատ նշա նակութիւն ունի. քանզի նա ՝ի՛ն զօր, և արի. ՝իվերայ ասի, և որով Ա.ն եդ զօգնութի՛ւն։ Այլ՝ միայն նա զօրութի՛ւն Ա.յ. այլ կա րօղն և հզօրն Ա.ծ. Ա.ծային զօ րութի՛ւն յաղթահարեաց զանաս նայն, և զգլուխ նորին, այսինքն՝ զզօրութի՛ւն նորին խորտակեաց. նմա ոչ ի մարթ, նա ոչ կարէ առ կուռն վերամբարձ ձեռն իբրև յաղթող յաղթանակի, այլ կուռա գլուխ ՝ի վերայ լանջային՝ և որո վայնին, ոտ խորտանիկ դաշտաձա նի. և ուստ նա վհատ՝ գործելով

յ՚արդեան ապստամբութենէ, որք
են միայն իբր հող՝ փոշի, և կըղ
կղանելիւրի. իսկ քահանապետ առա
քինի Մարդիքն Ա.Յ, յ՚որս մերձե
նալ ոչ իշխէ. Ա.յո՛, իբր Ա.ծայ
|| Յօհ. 16. 33. ին զօրութեքն խափանեց զմահն՝
և յաղթեաց աշխարհի ||. վասն այ
|| Ի սա. 9ո 6. ստուիկ՝ Ի՚ղօրն այն Ա՚սեղ կը դի
բօր անուանի, որ է՝ Ա՚ծ Ի՚ղօր ||
Ա՚ւ այսպէս յայտնապէս առաս
նեմք. եթէ զի չիւր նշանակեայ հղօր
կամ նէ՛ պարգևն. կի՛, որոյ է.
կամ թէ՝ նշանակեայ զոժշիւն,
կամ զհաղորդութեն, և այլն. պար
տիմք միշտ՝ և յամօրութեք իմանալ
թէ՝ եթէ Տէրն մեր, և Ա՚սեղ
Ա՚ղքայն.

Պրակ. Ի՚.

Ա՚նդվայր ուրեմն լինի՛, և անտե
զի յամենայն մեր ճգտ եւկարակի
սակս հակաճառելոյ՝ և հերքելոյ
զմտի կարծիսն ոմանց և արդեսա
կան խստասպարանոց հրեիցն՝ որք
վասն շիւղ կամին մեկնել՝ քվեբայ
Նաբո

և
համարելով զթողութիւն մեղացն,
սրն, և՝ ի միջ այլեայլ բարեացն
րեբանեն բարեաւք զշաբաթապահ-
մատեղծամի։ (որ երդեալով բա-
թուղթ. 9. եչ 1. տուն 6։ յ՚Ա.-
իշաբաթի աւուր ծրհնութիւնս.
անուանեն զԱՅնոհն յայտ յանդի-
ման՝ եւ սարդիսաբար անուամբ շինօ
հանդերձեալն (շինօ) Ա՚ւյտ ինք
պետ յ՚երանայ նդ մինչև եկեսցի
Յուդայէ մի պակասեսցի, և մի
ամբ կոչեսցի Ա՚նհն. պատասխա
նի նմա. շինօ՝ կոչեսցի նա. բատ
րուամ գրեալ՚ ։ Վ՚այսմանն ՚ի

։Ձ. նն.
49. ։

և զիւր փրկիչն, Աստուն եկեսցէ. ասէն, որպ անուանի՛ Շիլօ: այժ ոմանք՝ գերազանցեալ յուցանեն՝ ի ձեռն Աբրահամեան արհեստին՝ համարելով զայս երկու բառից Թիւն եաթօշիլօ. եկեսցէ շիլօ՝ որ այսու բառիւքս՝ Աստուն՛, զմըտաւածելի. քանզի՝ Ցառքն՝ որք կայանան՝ ի եաթօ շիլօ՝ ըստ Եբրայական գրոց համարողութեանն՝ ընդոյն թիւ առնեն՝ զորպիսիս առնեն տառքն՝ որք կան յանուանն Աստեփան՝ ՟ի՛ եւ երեքհարիւր ևիսուն ութ: Ա.յսպէ՝ ըստ այսմ կարգի:

Եօդ.....	10:	Մէմ.....	40:
Թեթ.....	2:	Շին.....	300:
Ալֆ....	1:	Եօդ....	10:
Շին.....	300:	Խեթ....	8:
Եօդ.....	10:		358:
Լամեդ..	30:		
Հէ.....	5:		
	358:		

Ա.յժ. այլք յառաջանան և առաւել

աւել՝ և ինքեանք ցուցանեն՝ ոմն՝ վարդապետն Յօրընթէք՝ և պլէսիա ի գալատինու գրոցն. ոմանք Աաբէ՝ աղաղօշ անուանեալ՝ ասէ՝ թէ՝ Աստուած Եզուս անուա նիցի յայսպիսի երից բառից յեա բօ շիլը ուէլը. եկեսցէ շիլը՝ և առ նաւ. Ոմանցի ասեն նք. առա ջինն տառ բառին եաբօ՝ է՛ յեօդ. առաջինն տառ բառին շիլը՝ է՛ շին. առաջինն տառ բառին ուէլը՝ է՛ վաւ. Ա. յս երեքեան տառքս՝ ի միասին չծեալք՝ լինին Եհեշու. որ է՛ Յա. Ա. ւ ըստ որում ինքեանք Աարգումիմ՝ նոցա՝ և անուանի Աաբէքն՝ ի Աալմուդ գրեանս խոստովանին՝ զի փոխարէն շիլօ բառին ոչ այլինչ իմանալի է՛, թէ ոչ Աստուն. այլ. են ոմանք՝ որք յառաջեալ գերազանցեն՝ զի այսր մարգարէական բանից ցուցանեն զնոյն անունն Եհ. ոյր աղաչաւ ուրեմն յամենամէ՝ իմերժել՝ հեր քել՝ և հակաճառել ընդ արդեանս կան խոստովանողաց՝ և խաւսիւտ հրէից

հրէից. արձակել ուղևորութեամբ
մնալու առ իւրեանց սեպհա-
կան Աստուածն՝ և վարդապետան.
ուստի բաւականապէս տեսանել
կարեցան՝ զի այս նոյն Տէր Աստուած
սէհնէ՛:

Եւ եպէտ մեծ մասն այս ուղղութ ար
դենական հրէից զայս անուն
Յեհով՝ յի՝ յո՝ ոչ կամին անուա
նել՝ կամ երբէք անուանեն՝ յոյժ
հայհոյօրէն ընդդէմ Ա. Յ անուա
նեն. քանզի փոխարէն իւրօդ տա
ուին բաջաղեն նոքա՝ իւմանի՝ այ
սինքն՝ ընկերայն. փոխարէն շին
տաւին՝ շեմ՝ այսինքն անուն նր:
փոխարէն վաւ տաւին՝ վը զիքրօ՝
այսինքն՝ և յիշատակ նր: ‖ Ոչ
մի համարիր դոյա զայս մեղս գու
ցէ ոչ գիտեն՝ զի՞նչ գործեն նք:

‖ 2 Օօ. 25. 6.

Պրակ. Լ:

Ո՞այս խոստացեալ Տէր Աստուած՝ ան-
ուանէ Աբ Ա, ահաւասիկ՝ ի-
րեշտակ՝ և փրկիչ ‖: և յայսմ 49
գլխոյն

‖ Ծն. 48. 16:

գլխոջ՝ առուն 18։ փրկութեի ՅՆ.
ըստ որում ծերոյն Աիմէօն առ
նէ || փրկութիւն քո. ՚ի բնապէս || Ղուկ.
եդեալ կայ՝ լիշու յաթէքա. որ՝ 2. 30.
՚ի վերայ քո ՅՈ՝ Աիվիթի ՅԵՀՕ
վահ. որ՝, սպասեմ, մնամ, ա՛վ
ՅԻ։ Ի ըրուսաղէմեան վարդուն
այսպես յ՚իւրում մեկնողական պար
զաբանութեանն զայս 18 երորդ
տուն՝ այսպէս մեկնէ, Յայրն մեր
Յակոբ ասէ. Ա՛չ ապասեալ մնայ
անձն իմ փրկութեն Յովսեանն
Պեդէօնի, զի այս ի ժամանակաւ
ուր. և ոչ՝ փրկութեն Աամփսոնի՝
զի այս ի եղծանելն. քայլ՝ փրկու
թեն, զորմէ դուզ առայեր քա
նիւդ քով՝ որ՝, Ա՛սեցն, որ է
կեսյն առ քո ժողովուրդ՝ որդիսն
Ի՚շի. այսմ փրկութեան սպասէ
անձն իմ, և ակնուսնի։ ընդ այսպէ
սի բանիւք Աա Ի՚րուսաղէմեանս
քաջականապէս խոստովանի՝ որ
փոխարէն լիշու յաթէ՚քա Ա՛սեցն.
կամ փրկութիւնն ՚ի ձեռն Ա՛սեցի
պատրաստ՚ մեկնել։ Ա՚յս Ա՛սեցս ա
հաւանի

Ընտի, որ զօրացոյց զ՚ասրայէլ
յ՚ամ. յերկինսակ՝ եւս՝ ի քենագրինէ՛
Ընտի հովիւ՝ վէմ Իշէ. Հովիւն
Իշէի՛ Աբեղն. վասնայեարիկ՝ զի
նա զհամայն ասրայէլն Ա.Յ հո-
գայ, տաճէ՛ եւ դարմանէ իւր մար
Յով. 6. 55։ մինն՝ եւ արեամբն ։ Ա.ւե՛ վէմն
Իշէ՝ որպէս է՛ զօրութէ՛՝ եւ հաս-
տատութիւն Իշէ. որով Ա.Յ Ա-
րայէլն այնպէս հաստատեալ՝ եւ
Մատ. 16. 18։ պաշտպանեալ է՛, որ նոյն դժոխոց
դրունքն ոչ բաւէն յաղթահարել
զինա ։

Պրակ. Ի։

Յաւաջեալ ուրեմն տեսցուք մեք
զերկրորդ տեղին թէ՝ զինչ լինչ լի
նի առաջեալ վասն Ա. իւօհէն. և
այս է՛ եաբօ. եկեսցէ՝ Կանխաւ
եկն նա՝ ի Ասինայէ առ՝ ի խօսիլ
զայատուամն ուխտին։ Տէ՛ ի Ա՛ե-
նայէ եկն, և երևեցաւ ՚ի Ասէիրայ
Յես. 5. 14։ ց՛ Յեսու առէ. Ես զօրավար եմ
զօրու Տ՚ն, և այժմ եկի ։ ապինքն
զի տաց քեզ զյաղթութիւն, և՛ ի

կատա

կատարածեալ ընուլ զիմ խոս-
տուման։ Ընայց այս գալուստս շի-
լօհին, որ պետ խոստացեալ լինի,
և կանխ ասացեալ՝ երբ Յակոբ ա-
սէ՝ եաբօ, եկեսցէ. կ՚երևորդն այլ
իմն գալուստ։ Ընդաջինն գալուստ
նորին՝ ի վերայ Աիւնայի՝ էր երբև
պատրաստուածիւն մի այսր խոստա
ցեալ գալստեանն՝ զորմէ ըսբ նա-
հապետն խօսի։ Ընդ՝ առ՝ ի բնոյր
Ընդ վերահասու լինիլ գալստե՛ն
Շ՚ի լօհին, զորմէ աստ՚ի մեր քննա
բանիս ձեռնեալ լինիմ. տեսցուք
՚ի միասին, և մտադիր լիցուք։

1. Տեղին, ուստի Աւսեհն, կամ Շ՚ի լօ լինի եկեալ։
2. Տեղին՝ և անձինք, յորս գայ- ցէ Աւսեհն։
3. Կերպարանն, որով խոստացեալ Աւսեհն եկեսցէ։
4. Ազախձանն, ընդ՚ երևմա սուրտ կ՚գայն։
5. Ամանակն. երբ նմա սպարտ կ՚գայն։
6. Ումինչ կ՚հետևելոյ ՚ի գալըս- տեանն

տեսանն Աստուծոյ, այսինքն՝ հնազանդութիւնն Քրիստոսի։

Պրակ. Ժ. Ա.

Ասկս տեղւոյն թէ՝ ուստի՛ գալոց Աստուն. ոչ՝ գալոց ի Յուդայ, ի միջոց բոլորտ՝ և ախտս ժէտ մարգոյ՝ ուրանօր ևս՝ ըստ սահմանին Ղ. ալմուդին. հատի, և յաւելուք յատ մինչև ց՛ժամանակն իւրոյ գալստեան։ Ղ. ալմուդ Սահեդրին գլ. ։։. որ խոկեք յորջորջուն Ն. այլ՝ եկեսցէ յերկնից. Ա՛վ եկ յերկինս, և կէ։ զորս Աբ Ն. ռաքեանն պօղոս ևս ցուցանէ։ ի գրոցն Սաղմոսաց։ Ասէ աղաղակ՝ ի Աբ Ն. ռաքելոյն անուն՝ անի, Տէր յերկնից։ և՝ ի Օա քարէսյն՝ Ն. րեդակն ի քարձանց։ Տէս ևս։ Ն. յո. Պարտ կ՛ զի գայցէ նա յՆ. յ։ ի Ն. եթլեհէմ քաղաքէ։ զոր և Ռ. ահանայապետքն՝ և Պ. սիրքն առաջի ունէր դէմ խոստովանին։ Պարտ՝ նմա գալ

Ա. ռա. 30. 4։
Եփես. 4. 9։
Ա Սաղ. 67. 19։
Ա Կորն. 15. 47։
Ղուկ. 1. 78։
Մաղ. 4. 2։
Օրէ. 18. 15։
Միքէ. 5. 2։
Մատ. 2. 5։

դալ յ'արմատոյն և'ի ցեղէն Յօս
դայ. ըստ որում Աբ՚Նահապետն
Յակոբ նշանակութիւն ցուցանէ
բանիւքն զնաբանի մերոյ, որպես
և ս'ինաքսաստացեալ բանիցն'իւրէ
տանց 8. 9: 'Ի զաւակէ 'Դաւթի||:
և'ի մաքուր կաւսե: Ընդ այս
յղասցի, և այլն: Եսայի. 7. 14:

Պրակ. Ոն:

Ամէն տեղւոյն. յ'որ Աստեղն էր
գալոց'ի Սիոն. Եւ եկեսցէ'ի
սիոնէ ('ի սիոն) փրկիչ||: Աւրաքս
լեր գոռասր սիօնի. ահա թագաւոր
քո գայ առ քեզ||. 'ի տաճարն.
յանկարծակի եկեսցէ 'ի տաճար
իւր Տէր||: Եւ գլխաւորն եկեսցէ
յ'Եգիպտոսէմ, զի լցցի այսպէս
գրեալն 'ի մարգարէէն. և'իժա-
մանակին յ'այնմիկ կոչեսցեն զՆ
գրեալքն աստուածային Տէր||: Ոսկ
ամէն անձանցն, առ որս գալոյ է',
Ասպիսկէ'. Ա յասնորոյ՝ փրկիչ
Ինչ է' անուանեալ||: և փառք
Ինչ||: Ակեսցէ նա առ իւրան:
յ'իւրան

||2 Թագ. 7. 12:
||Սաղմ. 131. 11:
||Երե. 23. 5:
||Եսա. 59. 20:
||Զաք. 9. 9:
||Մաղ. 3. 1:
||Եբր. 3. 17:
||Եսա. 49. 7:
||Ղուկ. 2. 32:

յ'իւրան եկն ։ նաև՝ առ ՚ի եթա
Յով. 1. 11. նոսս ՚ի ձեռն Ա. հետարանի քարո
զութեանն. վասն այսորիկ և սրբոյ
Եսա. 49. 6. հետանոսաց կոչի ։

Պրակ. ԻՊ։

Ես. 42. 32. Ա.այց՝ սակս պատկերի նորին, ո-
րով եկն. այն ոչ ՚ի կերպարան՝ ըս-
որում յուաջնում երևեցաւ կեր
պարանի Ա.ովսէսի ՚ի վառեալ մի
Ելից. 3. 2. րենւոջն ։ կամ ՚ի յ'ամպս հան-
դերձ հրով՝ որոտմամբ, և փայլա
Ելից. 19. տակմամբ. որպես ՚ի Ա.ինայ լե-
րին ։ Ա.այց՝ մարմնով՝ և ՚ի մար
Աղ. 39. 8. մնի, կատարեալ լսելիօք ։ ի բնագրի
Հբր. 10. 5. եդեալ է՛. Ծակեալ ականջք. զոր
Ա.ռաքեալն անուանէ՝ Ա.արմին ։
Ա.կայն՝ Թէպէտ գոլոյդ մարմ
նով՝ և կատարուն մարմնով. իսկ՝
նորին գալուստն ոչ էր արձագա
փառահեղ՝ և աշխարհական պըշ-
Ջաք. 9. 9. նանօք՝ ըստ որում Ա.րեայքն յին
րեալ երազեն. այլ՝ աղքատ և հեզ՝
Ես. 53. 14. հեծեալ ՚ի վերայ էշոյ ։ անշուք
տեսլեամբ ՚ի մարդկանէ ։ Ա.յլ ըն

նի նորա տեսիլ՝ ոչ փառք, և ոչ
գեղեցկութիւն. այլ՝ անարգ, և նուա-
ստացեալ քան զամ որդւոցն մարդ-
կան (այսինքն՝ իւր արտաքին կեր
պարանօքն.) այր մի՝ ի հարուածս՝ ‖ Եսա.
և գիտէ համբերել ցաւոց ‖ և այդ 53.2.3.
լինի նա ստիպիլ՝ որէ արդար ‖: ‖ Ջաք.
և գեղեցիկ տեսլեամբ քան զամ 9.9.
որդիս մարդկան ‖. և մեծ փառաւք. ‖ Սաղ.
զի երևեցոյին փառքն Ցն ‖. Ա՛ստ- 44.3.
ծնով՝ և՝ի մարմնի ‖. այլ՝ Աստուած՝ ‖ Եսա.
և՝ի Աստուածութիւն՝ լինի Աստուն, և 40.5.
կոչի՝ Իմմանուէլ, ընդ մեզ Ած ‖: ‖ Տիմ.
Այր աղագաւ՝ լինի կոչեալ Յ՛Ա- 3.16.
ռաքելոյն՝ Տէրն փառաց ‖: Այս ‖ Եսա.
և՛ պատճառն թէ՝ ընդ՛ր մեծ է 7.14.
զև փառք տան վերջինն՝ քան զառա ‖ 1 Կորն.
ջինն ‖: այս է՛, զի Իմմանուէլ՝ 2.8.
Աստուն, Տէրն փառաց յ՛այսմիկ ‖ Անդ.
երևեցաւ, և իւր փառքն զայս 2.10.
երկրորդ տուեալ լցոյց ‖: ուստի ‖ Անդ.
նեալ՝ ինոյն տանն. Յ՛անդի այլ 2.8.
պէս ոչ իմիք կերպիւ տաճարն երկ
րորդ նմանիւր ըստառաջնոյն՝ ոչ
հարստութեանն, ոչ շինուածովքն
կամ

կամ այլ հանգամանաւքն. նաև յոյժ փոքրագոյն երևի՝ երկրորդն քան զառաջինն գերազանց լինելը։ Ոն քեռանք՝ իբրեայք խոստովանին թէ՝ ի վերայ ամենագական Աւրոջն Յուդա մա, որ հինգ պետական, և գլխաւոր որ իրք յերկրորդ տաճարին առմայեալ թողեալ և լքեալ էղեն, որք էինն ի յառաջնումն, այս.

1. Աւրիմ, և Թումիմ. յանդիման նուէին, և ճշմարտութեն. ուստի լինելը հարցումն և պատասխանի յԱստ սակս առնելեցն և թողլեցն։

2. Նշաղոդէշ. նոր հուր. առ ի ծախել զզոհան։

3. Աւրօն հաբեերիթ. տապանակ կտակին, հանդերձ փառահռչակ Աստուծոյն երևմանն։

4. Շաքինահ. իսկական քնակու թիւնն Աստուծոյ։

5. Ուրմ հա նբըռուահ. շունչ և ոգի մարդարեութեանց։ Այս ոչ ևս գոյր յերկրորդ տաճարումն քանզի զկնի Աղաքէայ մարդարէին՝ Աարգարէ ոչ ևս գոյր։

Ի

Ա՛գիր Աստիճանին կցորդիւս թէ՝ Աբ իւղն օծման, որով թա գաւորք՝ և քահանայապետք օծեալ լինէին, ոչ գտաւ յերկրորդ տա ճարումն։ Ա՛ր այսոցիկ՝ և այլ բա զում արտաքին հանգամանացն՝ փառք, և պարծանք երկրորդ տա ճարին էին յոյժ նուազունք քան թէ՝ առաջնոյն. Այլ՝ որովհե տև առաջին տաճարին փառքն էին առուբերական պատկերք, և փառք. իսկ յերկրորդումն՝ Տէրն Պատուոյ անձամբն երևեցաւ՝ որ ազգաւ՝ իրաւանք՝ և աշխարհաւք երկրորդ տաճարի փառքն էին յոյժ մեծամեծ քան զառաջնոյն։

Պրակ. Ի՛Գ։

Յառաջեալ մեր սակս վախճանի գալստեանն Տեառն, թէ՝ ընդէր հարկ էր գալուստ նորին։ Ա. յս ևս ոչ՛, զի զմեզ իշխանս, և Տեարս առնէր. կամ բազում վայ ելս ունէին, և աղօթս ունէին յայտ կեն

կենցաղումն տայր, ըստ որում մար
մնասէր իսրայէլացիքն երուսաղէն. զի
Աղքայութիւն նորին չէ յայսմ
աշխարհի || և՝ վիճակ հաւատա
ցեալոցն է, զնեղութիւն ունել յաշ || Ցօհ.
խարհի աստ || Այլ՝ գալուստա 16. 33.
Ամենիւն է՝ խոստացեալ վանն այն՝
զի արասցէ զկամն իւր երկնաւոր || Սաղ.
Հօրն || Լուս. աւետարանել աղ 39. 9.
քատաց՝ և հեղգոց. թժկել զբեկ
եալս սրտիւք. տալ սգաւորաց Ա֊ || Եսա.
նի փոխուս || Քարոզել ազատու 61. 1. 2.
թիւնս, մատուցանել զյաւիտե
նական արդարութիւն. կնքել զգ
տեսիլ՝ և զմարգարէութիւն. և օծա || Դան.
նել զՍրբութիւն սրբութեանցն || 9. 24.
Կոչել զմեղաւորս յապաշխարու || Ղուկ.
թիւն || և փրկել || լինիլ փրկու 5. 32.
թիւն ցՆ մինչև՝ ի ծագս երկրի. || Գործ.
ասել կապելոյ թէ՝ ելիր, և որք 1. 15.
՝ի խաւարին էին, թէ յայտնեցայ
րուք || Եսա.
49. 6. 9.

Պրակ. Ի.

Լուսկ մեռ ժամանակի, յորժամ գա
լոց

լոյ կ՚Աստուծոյ. ՚ի բնաբանի մերում
ոչ նահապետն յոյժ պատկան քա
նիւ իբր մատամբ ցուցանէ՝ յ՚ա
սելն. Աւ՚ի պակասեսցի իշխան ՚ի
Յուդայ, և մի պետ յ՚երանից
նորա, մինչև եկեսցէ նմա ՚ան
դերձեալն. Եւ մայրումն բանիս կ՚.
պի շնբէտ, արքունի գաւազանն,
կամ Աւազգին վը Հ ալտին. Թա
գաւորք՝ և իշխանք, ըստ օրում
Յ՚արգումն Յօնաթանն ասէ. և
Աէհոակհ, այսինքն օրհնադիրն ՚ի
Աանհէդրումն, որ կ՚ երթեյ մեծ
ժողովին, և վերատեսուչ էր ՚ի յու
դայ սակս իրաւանց, և դատաստա
նի ՚ի միջի առն, մերձաւոր և ընկե
րին գործութիւնք. Եւ՚րդ՝ երկա
քանչիւր այս իրագործութիւնս՝ ար
քունի գայսոնն, և օրհնադրութիւն,
ոչ էր պակասելոյ ՚ի Յուդայէ յա
ռաջ քան զյայտնութիւն գալստե
Աւսեհին. Վ՚անդի Յուդաս ոչ
էր կորուսանելոյ զայս երիսաքան
չիւր երեւելի պաշտօնս՝ մինչև չիլօ
գայր. իսկ յառաջ քան զգալուստ
յան

Հանդերձելոյն, տակաւին զերկո
ութեանն միանգամայն ոչ էր կորու
սանելոց. Ո՞ հբէտ, այլ՝ գաւա
զանն, կամ գ՝այսոքն արքունի ա՛ր
գարև՝ պակասիկի Թէրմա յառաջ
քան զգալուստն Ա՛սեհին, որովհե
տև Ա՛սեհն, ըստ խոստման բանին
գալոց է՛ յ՝արմատոյն Յեսսեայ։
|| Ես. սա. 11. 1. երբ ազգային տունն Դաւթի
յոյժ անկեալ՝ և՛ի Թագէն կապ
տեալ էին. զի այսոքիկ՝ զանկեալ խո
րանն Դաւթի կանգնեցին։ որ
|| Ամո. 9. 11. և ո՛ հարկիւ սպառած է՛ հանխել և յա
ռաջանալ. գայցէ Ա՛սեհն, զա՛
|| Հաբ. 1. 3. || Ջաք. 9. 9. ման Դաւթի ըստ մարմնոյ։ Դ
Դաւթէ մնրէթ էին գալն, հեզ՝
աղքատ, և այլն։ Վ՛անզի փառա
հեղ Թագաւորի որդին ոչ լինին ըն
կալեալ՝ի գոմի, և ոչ ի՛ջուցեալ՝ի
|| Ղուկ. 2. 7. մսրի. ուր եղեն մի, և հղ ձուտքին։
ըստ որում, Ա՛ագաւորին մերոյ
փառաց, Յի՛ Վ՛ի՛, հանդիպեցաւ
Ա՛ր աղագաւ՝ պարտէր նախ տա
նըն Դաւթի յոյժ խոնարհիլ՝ ո
րով այս մեծ Թագաւորս՝ խոնար
հեալ

հեաշ դիմաւ՝ ի Աւթայ՝ ըստ
խոստման քանին, յառաջանայր։
Այլ սակայն՝ Եհոքէն, թէ՝
օրէնստուն՝ ի Յանհէդրումն կամ
՝ի մեծ Երեայական ժողովուրդն,
տակաւին վարդը զնուր հրամանն.
զի Երեայական իշխանութեանն
պարտէր՝ ի կայի գոլ՝ ոչ և տա-
ճարին. նոյա հարկէր առանձին
ինն ժողովուրդ լինիլ՝ որ զառան-
ձին օրէնսն ուսնէին, և ըստ այնոցիկ
նոքա կեային՝ եթէ յԵկեղեցական
կարգս՝ և թէ յաշխարհական ի-
րաւունս, որովհետև Եհեզի գա
լուստն հանդերձեալ էր առ իւրան
ըստ խոստման քանին, և առ իւր
առաձարն՝ լցուցանել զնոյնն փա-
ռօքն իւրովք։ Եթէ Եհոքէկ
իսկ օրէնստու՝ խոստովանի ծնիլ
լոս և ա զի, յ՚ինր մեկնողական
թարգմանութենն՝ փոխարկն Եհ
խոքէկ զնե Յաֆրա, որ նշանակե
Երիչ՝ այսինքն՝ Պսիր, որ դնե,
և տայ իրաւունս. առնլս և ի զօ
րութեն, և յատուկ նշանակութի
լառն

Եսա. 59. 20. Հաղդ. 2. 8.

բառին Ակխոզեկ, Վանդլ ած-
անցեաւ բառս այս Ակխոզեկ յա
ռաջանայ յ'արմատոյն, և՝ինձախա
գաղափարէն Ստակակ. որ նշանա
կէ գրել՝ գաղափարել՝ օրինակել՝
փորել՝ փորագրել՝ նկարել՝ և քան
դակել. ուստի յառաջանայ Ստակ,
այսինքն հրաման, իրաւ, և օրէն
ըծորդեալ Ակխոզեկ, հրամանա
տու, իրաւարար, և օրէնսգէտ՝ և
օրէնատու նշանակէ: Ա՛ստոյգ Էրն
մեր Ա՛ստ Ակխոզեկ կոչի, յորժամ
եկեղեցին ասէ. Յեհովայ չօփէտ
նու, Տէր դատաւոր մեր. Յեհո
վայ մէխոզբնու, Տէր իշխան մեր,
կամ օրէնատու մեր Յեհովայ մալ
քընու, Տէր թագաւոր մեր||: Այս
պէս Տէրն Ա՛ստ կոչի մեր դատաւ
որ՝ թագաւոր, և մէխոզէկ՝ կամ
օրէնատու. քանզի՝ միայն Տէր Ա՛ստ
կ' միակ օրէնատու, որ զօրէնս լուր
մեզ դնէ, և տայ:

Եսա. 33. 22.

Պրակ. Ի՛Ը:

Ա ա այս մէխոզէկ՝ ասէ՝ զբ նահա
պետն

պետն ՚ի մեր քնաբանի՝ տեղի մի՛
տայէ, ՚ի բաց մի՛ լինիցի, և մի՛ պա
կասեսցի Տիբէն ռազլաւ, ՚ի մի
ջոց ոտից նորա։ Այսու ոչ կամի ա
ռել թէ՝ մէխօքէկ, և օրէնաստուն
շառաւիղեալ՝ և ծնեալ էր ՚ի Հ(ր)ու
դայէ, ըստ որում ուսուցիչ ամն
կարծէ. Թէպէտ այսպիսի խօսել
կերպ յաձախաւսակէս գտանի։

Այլ զաղտն ելեալ ՚ի միջոց իւրմէ,
՚ի բնագրին՝ ՚ի միջոց ոտից նորա
Այլ այլախօս փոխանակութիւ ա
սի վասն նոյն ծնեալ աղտին, և
զարմին։ Այդ սակայն՝ բառքն
այնոքիկ Տիբէն ռազլաւ, այսինքն
՚ի միջոց ոտից նորա՝ յայսմ քնա
բանի մերում, Այլ այնպէս կարելի են
մեկնիլ՝ կամ առնանիլ. քանզի մէ
խօքէկն՝ կամ օրէնաստուն ոչ էր մի
այն ՚ի Հ(ր)ուդայէ, այլև ՚ի Աբի
րայ։ այսինքն՝ ՚ի Թանասէի ցե
ղէն, որոյ ածդրանիկ որդին էր
մարքիր։ Այս՝ էր օրէնաստուն ՚ի ղև
եայ, և յորդւոյն Հարօնի։ Ըստ

Դատ. 5. 14.

Օրհ 17. 9. 31. 9.

նայն

նաեղ վկայէ՝ ասելով. մեծաթիւ մասն՝ ի Յանդիմդրումն էր՝ ի քահանայից, և՝ ի ղեւտացւոցն. ըստ որում և սերեալ ստուգեալ՝ ի՝ Նոր կտակարանի գրոցն ‖։ Ի գեմարայ. գլ. 11. յ Ի. տեղին. Թղթակ համար 104. և 106։ դնի վկայու թիւն՝ թէ՝ ի յետակայիցն ոչ ոք գոհէլայ, որև՝ Յոթոր ասէ, աներ մօսէսի, մադիանու քուրմ ‖։ գը տանիւր՝ ի մէջ Ի. տեղին, կամ օրէնստուս։ Ի. յո. և ի Յանայ՝ և յ՝ իսաքարայ ցեղիցն։ Ի. ուսկ Իսաքարայ վկայէ քահալ ոչ ստուգիւմ թէ՝ մեծ մասն՝ ի ցեղէ յ՝ ատուեն նստեալ էն։ Ի. յո. մէխաբէկն, կամ օրէնստուն էր յ՝ ամենայն ցեղէն Իշի. զորս ոչ երկ այլ ինքեանք խոստովանաբար վկայեն՝ ի Յերուսաղէմ. գիրք Յանդիմդրին. գլ. 1։ Ի ստորում նոյնն հաւանանօրէն երևի և՝ ի գրոցն ‖։ Ի րաւ ի՝ ինն իսկ՝ զի՝ ի Յուդայի ցեղէն յ՝ ատենի նըս տեալ էն՝ ըստ որում ինքն յուդայ

‖ Մատ. 26 59։
‖ Յօհ. 11. 47։ 56. 12 10։
‖ Եւից. 2. 18։ 18. 1։
‖ Թես. 11. 16. 24։

Փրկչին։ Այսու ևս մեկնին քան-
զն, յառաջադոյն քան զիշխուստ
ի միջի ազգին՝ ի վերայ լերինն սուն
էր սուրբ տաճարին, և դատել
նացն, կամ յ'այլ տեղւոջ, ուր
կուսասցի՝ ի միջոյ ատիցն Յուդայ,
այսինքն՝ ի նորա երկրի տահմա-
տուն ոչ պատ
ևաս։ որպէս ‖ Յուդա թագաւոր ‖ Սաղ.
իմ՝ ի Յ[illegible]նապերին։ Յուդա մեխո- 65. 8.
քեկ՝ կամ օրէնստուս իմ։ Այլ՝ ա-
տէն ոչ գոյացանի թէ՝ օրէնստուն
քոյորասէր՝ և լսատամի՝ ի յուդայէ
շառաւիղեալ էին։ որովհետև տե
սանեմք՝ զի օրէնստուն կ՝ յիւրա
քանչիւր Ա[illegible]ի ցեղէն, յիւրաքան
չիւր ևս տոհմանկանուեցէն։ ըստ
րում վերն ցուցաւ։ Ա յր աղա-
ջեաւ՝ ոչ կ՝ պարտ զբաւանն այնո-
սիկ, Ա՝իբէն ռագլաւ, ՝ի միջոյ նէ
ատիցն, այնպէս իմանալ՝ իբր թէ՝
՝ի ծննդենէն, կամ ՝ի ցեղէն նորին՝
այլ՝ ի Ա ահմանայ երկրին յուդայ
Ամայուած քանէն կ՝, զի օրէնքս
տուն, որ կ՝, Ա անհնդրկնն ոչ պա
կասեսցի, կամ ոչ հեռացեալ մե
կուսասցի ՝ի միջոյ ատիցն Յուդէ,
այսինքն՝ ՝ինորա երկրի տահմա-
նացն, կամ յ'այլ տուսաղէմ, ուր
էր տաճարն նստիչն, և դատել
՝ի միջի ազգին ՝ի վերայ լերինն սուն
Ց՝ն, յառաջադոյն քան զիշխուստ
փրկչին։ Այսու ևս մեկնին քան-
ըն

քըն այնոքիկ Ա՛իբէն ասացաւ։
Ա՛ւր ասէ սակս Աիսարայ թէ՝ ըս
պանաւ սիսարա ՚ի Յայէլայ, և
Աիսարա սատակեցաւ սատակեաց
Յայէլ զԱիսարա. որ անկաւ ՚ի
միջ ոտից նորա ծանրացեալ. քանն
Ա՛ագէհահ, այսինքն՝ ՚ի միջ ո՛
տից նորա։ Նաւքն այնոքիկ քէն
ասացէհահ, ՚ի միջ ոտից նո՛ր յ՚այ-
սըմ օրինուածես ոչ ասէն ՚ի մեր
գարեուհուցն Ա՛եբօրայ՝ իբր լոկ
իմն պատմութիւն թէ՝ Աիսարա ՚ի
Յայէլայ սատակեցեալ կորացաւ՝
և զգեստնեցաւ. ըստ որում հասա
րակօրէն առնեն, որք սատակին,
և սպանանին։ Ա՛նգլ՝ յայնժամ
ասելի էր՝ Ա՛ագէհահ ասացէհահ,
՚ինեքըզ ոտից նորին. կամ, Ա՛ագ
նէ ասացէհահ, առաջի նո՛ր ոտից
Ա՛նգլ՝ ոչ ասէ Հեբրայական
լեզուաւն, երբ ումն յ՚իւր յաղթո
ղին հարեալ՝, և զգեստնեալ թէ՝
անկաւ նա ՚ի միջ ոտից նո՛ր. այլ
լոկ՝ ասէ, կամ ՚ինեքըզ ոտից
նորա. վասն այսորիկ՝ երբ Ա՛եբօ
րա

րա օրհնելով երդէ. Ասեարա ան
կաւ ի մէջ ոտիցն Յայելի. կամի
ացնուս ցուցանել զտեղին, և զեր-
կիրն, ուր Ասեարա սատակեցաւ՝ և
զգետնեցաւ անկեալ. որ ի մէջ
ոտիցն Յայելի. ի խորանին Յայ-
ելի, և ի քնակութեն Ա. անղի՝
որովհետև գոյր խաղաղութիւն ի
մէջ Յաբինայ արքայի Ա. զօրայ,
և ի մէջ տանն Ա. աբերայ Կինե-
ցւոյ. վասն այսորիկ Ասեարայ փա
խեաւ հետիոտս ի խորանն Յայէ
լի, որ էր կին Ա. աբերայ Կինե-
ցւոյն, կարծելով թէ՝ յ'երկրին
Կինեցւոյն գոլ անքոյթ, և ան-
կասկած. սակայն ի յատակի, և
յ'երկրի Կինեցւոյն սատակեցաւ
նա ի մէջ ոտիցն Յայելի, ի խո-
րանի նորա, յ'երկրին, և ի քնա
կութեանն Ա. ստէն, և աստուա
ածարտէ Ա. երօրա զայն քսանեօ-
թըներորդ տուն այսպիսի տիրա
տեսիլ քանիւքս. Ընդ անկաւ
չուաուական, որ է Աորձանիչն, և
սապատակիչն. Ա. ն'ի՝ այնինքն,
յ'եր

յ'երկիրն Կննեցուց, 'ի խորանի՝ և
'ի բնակութեանն Յայելի։

Ա Ձ որոյ՝ մինչ Ա՛ր նահապետն ա
սէ. Օրհնասուն ոչ պակասեսցի՝
ոչ հեռասցի 'ի միջոյ ոտից Յու
դայ, յուցանէ թէ՝ նա ոչ ի փո
խելոյ զտեղին 'ի սահմանացն յու
դայ՝ մինչև որ գայցէ Շ իլօ։
Ւսկ յառաջ քան զգալուստն Շ ի
լօին՝ Ա՛ղխոզիկն, կամ օրհնասուն
'ի միջոյ ոտից Յուդայի, ա՛յ յ'ա՝
րուածոցն ոչ պակասեսցի. այլ
անդադար տակաւին զիւր նաւա
րանն, և բնակարանն կալցէ. զի
Շ իլօ Ա՛սեն եկեալ, ըստ խոս
տացելոյն, 'ինեղբօր օրինաց; և
յ'ա՛ղքատ քաղաքի յ'օրհնասուս ատե
նէն դատեսցի, և 'ի յայս շինուած
ցըս անարգեսցի։ դատաւորացն
նէր զարմից, և կեանք նէր յ'երկիրն
զարմից։ 'ի բնագրի կայ եդեր։
Ա՛ղաւաւորնէն մարթ եղե՛ 'ի զաւ
զառնալ՝ և յ'երկն կենդանեաց՝ 'ի
տեառն

Ա՛ղ. ԺԷ. 22։

Ես. ՄԳ. 8։

փեան Փրկչին մերոյ, Աշմարիտ
Ճ Իլօին։ Յորժամ Փրկիչն եկն՝
տակաւին կայր ի կայի օրհնատուն՝
և ունէր զիւր նստարանն, և քնա-
կարանն տակաւին յ՚Ա՚ի՚ Ճ քաղա-
քի, Ա՚ւ այսպէս նա Ա՚Ճ եկաց ի ժո-
ղովս անուանեալ աստուածոց, և՚ի
նոցանէ դատապարտեցաւ, ի քաց
մերժեցաւ, և՝ ի կենդանեաց եր-
կրէն ի քաց հատաւ։ Այլ՝ սա
կաւինչ զինի չարչարանացն իւրոց՝
մահուանն, և համբարձման, Ճ՝
իբր քառասուն ամաց յառաջ Ճն
զվերջումն լսումուէն, և զաւերումն
տաճարին, և Ա՚Ճ քաղաքին՝ ա
սէ ( )րէնաուն, կամ Ա՚անէծ
դրէնն, ըստ վկայութեանն ինքեանց
Ի՚րէից տեղափոխեցաւ յ՚Ա՚Ճ
ի քաղաքն Յաբնէհ, զոլով սա
քաղաք մի զետեղեալ ի՚նչանաւոր
ասմանս Ա՚ւրեմեան երկրին մերձ
Պաղեստինու, իբր երեք մղոնեան
Ճանապարհ ի՚ Յոպպէ քաղաքէն։
Ա՚յսօր Յաբնէհ քաղաքն կոչի էր
լանէն։ ըստ որում Ա՚ստուծ ան-

տուր
դատաւորն մեռանել՝ և պատժողն
էին, քունել՝ կապել՝ յատեան՝ ի
միան, որք ընդդէմ օրինաց նոցա
հեալ ոչ միայն զիւրեանց թիւնա
կահէին, զիրաւունս և էր նոյ շնոր
ժամանակ որ Աշմարիան չիւօ՝ մեր
ամենօրհնեալ փրկիչն՝ ի ազգա-
րատի եկեալ է, ջօրութեի, և իշխա
նութիւն օրհնութու Աինհէդրին
յոյժ կորացեալ՝ նուաղեալ՝ և պա
կասեալէր. քանզի՝ ի բերէ այն ըս
տուերական կառավարութիւն՝ ի
Աանհէդրում մարմնաւոր յարյն՝
որք յ՝ալեռուն Աօսէսի նստէին,
յ՝այնժամ աղաղտեցաւ, և նուա-
ղեալ թուլացաւ՝ ըստ Աինգէմար
գարեական բանին։ Ա՝ւա՝ ոչ էր
նոցա արժան սպանանել զոք։
սակայն տակաւին ունէին զիւրեանց
նստարանքն, և բնակարանն, ի
մէջ ոտին Հուդայի յ՝Ա՝Էմ քա
ղաքի՝ ըստ իւրեանց սովորական ո
ձին, և կարգին. և ունէին տա-
կաւին, զիրաւունս և էր նոյ շնոր-
հեալ ոչ միայն զիւրեանց թիւնա

Աև. Նդ.
2. 4.

Յօհ.
13. 31.

աել. այլև՝ ինքեամբք գատել՝ և
վճռել. աստէն և պիղատոս ասէ
ցնոսա. Առէք զնա այսինքն՝ զՅի-
դուք, և ըստ ձերոց օրինացն դա-
տեցէք զնա։ իսկայնպես զայսպիսի իշխա
նութիւն ունէին վասն վճռելոյ՝ և
գատելոյ, և սակայն երբ
միաբանութիւնն Հրեայոց գա
տաւորին՝ ի մի վայր դային՝ ըստ ո
րում արարին ընդ Փրկչին Յի-
Հասեալ երեւի, զի օրէնսդուն
լիմիջոց ոտիցն Հրեայի ոչ կ՚այս
կասեալ մինչև ի դատաստ իլօին
քանզի յառաջագոյն օրէնսդուն
տակաւին էր յԱՀմ։ ի մայրաքա
զաքին Հրէաստանի։ Ասէն գոյ
այս յայսմ կատարեալ կա-
նոնս որ ասէ։ կ՚կատարեալ՝ հաս-
տատուն, և հաստատի ուսումն, կի-
քան, որ Աանհնդրինն լեալէ՝ ի
Հրեայեան քաժնիւն. իսկ Աճայ
ին քնակութիւնն՝ իՊենիամեանն
մասնի։ Վանզի Աանհնդրինն,
կամ ենթանասնից ատեանն էր մի
այն յԱՀմ քաղաքի, ՚ինչերա տա
ձար

Յով. 18. 31.

Ձարի սրահին, ՚ի միում շինուածի որ կոչիւր՝ Ի չքաթ հագուստից, քարոյատակ զահլիճ, սպասիգամ, կամ Ննեւակ. սակս աղնիւ փորա գրեալ քարանցն՝ որովք սենեակն այն յատակեալ էր. և այս տեղի գոյր զտեղեալ ՚ի յուդայեան բաժնէ, և յ՚երկրին. իսկ Արքունիւն Արքունեանցն, ուր միանգամ ՚ի տարւոջն ՚ի ահանայապետն մտանէր, կայր ՚ի Ենիամեան բաժնին, Ձայսօրիկ գրեալ է՝ ‖ պի զատոս նատաւ ՚ի վէր բեմին՝ (կամ յաթոռն դատաստանին.) ՚ի տեղւոջն՝ որ կոչիւր՝ քարոյատակ. Ցերկին այս էր յատակեալ սպաշած քարիւք՝ և սփռեալ։

‖ 8. 5.
19. 13.

Պրակ. Ժ.

Ի վախճանն՝ թէ զինչ հետևիցի գալստեամբ Փրկչին. և՝ Ի թէ՞ա նոսայ ակնկալութիւնն՝ և հնազանդութիւնն։ Արք յերկրահաց յամ միմ. և նման հնազանդութեան հեթա նոսք. կամ աղգք։ փոխանակ յամ միմ

միմ ազգք՝ կամ հեթանոսք իմա
նին՝ որք ըստ ձշմարիտ Աբրահա
մու զաւակին՝ ցր՝ Աստուծին՝ լի
նին օրհնեցեալք. ոյլ խոստացաւ ‖ ծ ընն.
Տէրն ‖ Աբրահամայ հեթանոսքն հին 12. 3.
կատարանի ոձ լուծն՝ սակս զանազա 22. 18.
նութեան ժողովրդեանն Ա.Յ՝ հասա
րակօրէն՝ Աւօյիմ անուանեին՝ սա
կայն՝ իմաց բնաբանի եդեալ կայ
յամենի ազգաց՝ անուամբ՝ որ ի՝
հասարակ ևս ժողովրդեանն Ա.Յ՝
ոյլ՝ Ի՝էլ Աստուած՝ զի հեթանոսք
դարձմամբ՝ և հաւատովն՝ իսրա
սեղն՝ ոչ ևս էին օտարեալք՝ և զա
տեալք. լսամին՝ այլ ամենայն՝ ցր՝ ոչ ‖ ոէ.
ժողովուրդ իմ՝ այլ ժողովուրդ 2. 23.
իմ ‖ Եւ օրհնեալն Ա.Յ՝ ի յօրհ ‖ ճակ.
նեալ Աստուծմն՝ ըստ օրուամ առի ես:
Թէ՝ Ա.ճ ընտրեալ զմեծատուն
հաւատովք՝ և ժառանգաւորս ար
քայութեանն Թէվ՝ յորժամ ըն
տրէ զմեզ Ա.ճ՝ մեք ոչ հաւատա
ցեալ եմք՝ և ոչ ժառանգաւորք՝
քայց որդիք մահուան՝ և դատա
պարտութեանց. մեռեալք՝ ի մեղս՝
և

և յ՝անցեալս ||: Ասելոյն կոչեմնորքա
Եփ. 2. 1. ընտրեալք՝ հաճատուցեալք՝ և ժա
ռանգաւորք. վասն այն՝ զի նորա
բարերարութիւնքն՝ զորս Ա՛ն ի
ժամանակին եղեալ նմ՝ հաճատա
ցեալք՝ և ժառանգաւորք լինին:
Ասպէս և յԵթանոսքն այժմ
Ա՛մին կոչին՝ ոչ և՝ Ա՛ել. ժողո
վուրդք Ա՛. վասն այնորիկ՝ զի նք
զղջմամբ՝ և հաճատուք՝ ի ժամանա
կին՝ իմիասին լինելոց էին ձեմա
րիտ Ա՛ել Ա՛ն՝ և օրհնեալ Ա՛ք
ժողովուրդն յ՝օրհնեցեալ՝ և ի
ձեռ Ա՛տրայէլն Ա՛սեհուան:

Պրակ. Ի՛.

Ա՛րդ՝ այս ժողովուրդս այնմիկ շի
ւ՝ կամ Ա՛սեհին հնազանդեացին՝
ասե սուրբ նահապետն՝ և ակնկալ
ցեն. այսինքն՝ որքա հաճատուք լս
Ա՛սեհն ընկալցին խնքեանց փըր
կիչ՝ և Ա՛եղուցիչ՝ նման ևս՝ հաճա
տուք՝ և անկեղծաւորք սիրով ծա
ռայեսցեն: Ա՛ւ ձայնն Ա՛ր լուիցեն ||
Ամ. 6. 9. որ

որ գոչէ՝ իվերայ քաղաքի՝ առելով՝ Ա՛ւարձարուք առ || Եսա. 45. 22.
ջինք՝ որք եկեալդ էք՝ ի ծագացն եր
կրի։ Ա՛ւս. լուացարուք՝ սրբեցա
րուք՝ ընկեցէ՛ք զչարիս ձեր յ՛ան || Եր. 4. 14.
ձանց ձերոց՝ ուսարուք զբարիս
գործել ։ Ա՛ւ այսպէս՝ յ՛անուն || Եր. 16. 1.
նորա հեթանոսք յուսասցին ։
յ՛այլ օրինակի՛, և օրինաց նորա || Եր. 42. 4.
կղզիք յուսասցին։ այսինքն՝ յ՛ա
նուն նր հեթանոսք յուսասցին ։ || Մատ. 12. 21.
Ա՛ւ զմարմինն նոյ պատրաստան պա || Հռո.
տարագ կենդանի՝ սբ՛ հաճոյ Ա՛.Յ || 12. 1.
Ա՛ւ զանդամս նոյ զկն արդարու
թեանն Ա՛.Յ ։ Օ՛ղջ անուանէ || Հռո. 6. 13.
սբ Ա՛ւաքեաւն. Ձ՛աւստ սիրով || Գաղ.
յաջողեալք ։ Ա՛ւ անդր հաւատալ 5. 6.
ի Ա՛սեհն՝ կրթուբիւն՝ և վար
ժուն սիրոյ՝ ի նբ սրտէ՝ ի խոկա
սէս հնազանդիլ Ճ իջոյին ։
Ա՛ւ տուաղեմուան Թ՛ագուհին ասէ || Մատ.
ի վերայ այս ազանիցս ։ Ա՛ւ մա հընա 12. 42.
զանդիցին ամ Թագաւորք երկրի
Ա՛ւ այս միաբանի ըստ ասեղոյս եր || Սղ.
գուին ։ Ա՛ւ երկիրպագցեն նմա՝ ամ 71. 10.
Թա

թագաւորք երկրի՝ և ամ ազգք ծառայեսցեն նմա։ Քանզի ամ հեթանոսք նմա տուեալ են՝ իժա ւանգուածի, և ամ ծագք երկրի նմա իշխանուն։ Վասն որոյ, մեհն ի՛ ընտիր ընտիր ընչիցն ամ ազգաց էջ թէ՝ ազգք, կամ հեթանոսք ընտրեսն, կամ սակս փափագին ղօրուածք հաւատոյն, զոր ունէին սակս գիտութեան աւետեացն՝ և ուխտին. քանզի էին՝ իբրեւ օտար բացեալք յ՚աւուրինութենէն Իւրի և տարագիրք յ՚ուխտից աւետեացն. և զոյս ինչ ոչ ունէին, և ան Ի՚ծք էին յ՚աշխարհի։ Ա՚ապ՚ զի Ի՚ծ՝ էին՝ սեհի քարոզութեամբ աւետարանին հեթանոսացն այսպիսոյ տեառ էր զփրկութենն. և՝ ինձնէ Ա՚սեհն էր դաւանելի, և հաւատոյն ընդունելի և պաշտելի։

Ա՚յլ՝ նա՛ փափաք ամ հեթանոսացն, զի փափաքեցաւ նա վա՛ հեթանոսացն. ոչ միայն՝ զի՝ հերձուածողական եկեղեցւոյն, որ յոյժ մեծ դէր ուշադրութեամբ յ՚աւուրս հնոյ կատա

Մաղ. 2. 8։
Ագէ. 2. 8։
Եփես. 2. 12։

եթե ընտիրքն ի չորեից՝ և թէ ի
չեթա

ժողովուրդք բազումք. այսինքն՝ ‖ Եսա.
ամէ: ‖ Որթիցեն յամենի ազգաց 2. 3.
քազմաւորական Թուոյն վարե լով
կ, ժողովուրդք. ըստ որում ասայր
քնաքանի քազմաւորակի ասի՝ որ
ցեն ‖: Ընդորոյ՝ յամենի՝ ի մեր ‖ Հռ.
ապրեսցին; և զողորմութիւն գըտ 11. 11 34
դութիւն սակս նախանձաւորութեն
զութիւն հաւատոյն քնակես-
զանդեցին ի տանն Եմայ: Այս ա-
կեալ՝ լուսաւորեաց, զի ի՞նչ ն
զանդեցին ի՝ սերմն Իրով հնա-
կայ՝ ի՞ յս յաքեքեանցս ի՞ն ակնար ‖ Ծն.
ի՞ն ամենայն քնակեսցի ի տան Եմայ ‖: 9. 27.
թի՝ և քնակեսցի ի տան Եմայ ‖: ‖ Ծն.
նահասկետեն, յորժամ ցանկայր 9. 27.
ի՝ ի՞. Յ, զի՝ ընդարձակեսցի յաքե
փախադեցաւ ի քարեպաշտ Իոյ
սերն տարփայեալ ցանկացաւ՝ և
իւր փոքր, որ տակաւին ատինս ոչ
ուներ. այլ մանաւանդ ի՝ ը
կատակարանին հայէր ‖: Ի՞ոյն ‖ Եբ.
8. 8.

ՅԵԹԱՆՈՍԱՑՆ. ամենեքեանն ըն-
կալցին հաւատովք զԱ՛ստեղն. և
հնազանդութիք հաւատոյն՝ սըր-
բութիք, և անմեղադրաբար նմա
ծառայելով պաշտեցեն զնա սի-
րով. քանզի՝ երբ ի՛նչ աւուրս
բազում անհաւան թերահաւա-
տութիքն, և խստութեամբ սրտին՝
լեալ եղիցին առանց Հագաւորի,
առանց իշխանի, առանց պատրուգի
առանց սեղանոյ, առանց քահա-
նայութե՛ն, և առանց յայտնութե՛ն.
յ՛այլ օրինակսկ, առանց եփուեթի
և առանց Թերափիմ։) ևս՝ կողոպ
տեցեալ՝ ի կառավարութե՛ն; և
յ՛Ա՛ծպաշտութե՛ն. քայց սակայն
՝ի վախճանի և յաւուրս կատարա
ծի դարձցի յ՛Ա՛ծ Ի՛սրայէլ՝ և
խնդրեսցեն զՏէր Ա՛ծ իւրեանց, և
զԱ՛ւսիւթ արքայ իւրեանց՝ (յո՛
զԱ՛ստեղն) և զբարութիսն ՝ի Տէր, և
՝ի բարութիս նորա։ Ամարգում
Յոանեթանն ասէ ՝ի վե՛ր այս բանիւս
վերեայ Ա՛արգարէին. Յոնդրես
ցեն ծառայել Տե՛ր Ա՛ծ իւրեանց,
և

Ոսե. 3. 4. 5.

և հրնազանդիլ Աստեղն որդւոյն
Աստուծոյ, իւրեանց թագաւորին։
Եւ այս Աստղաբաշխութիւնս մա-
սամբ արդէն կատարեցաւ յԱդա-
քեղոց ժամանակին, երբ այնքան
բազմութիւն քարոզութեանն Յի-
սուսի || տարածեցաւ յամենայն դաշտս Կորն.
Հրեաստանեայց։ || Եւ մասամբ յայսմ ժամանակի, 2. 4։
որք անտ՝ եանդ, իբր առաջին ե-
րախայրօք պատուղ և բոլոր Յերկից
մարմնոյն, կոչեցան՝ և դաւթեան այ-
լն՝ դառնան՝ և կոչին առ Յ[Ն]ծ,
երբ բովանդակ ազատորդիքն Աստ-
ուծոյ ընտրութեն՝ լինին կերպա-
գեալք բանաստեղծութեամբ մտից || Հռո.
մանն Յեսեանոսայ։ || Վանգէլի՝ 11. 25։
ոչ մերժեաց Յ[Ն]ծ զժողովուրդ իւր,
զոր յառաջն ծանեաւ. բայց՝ ե-
թէ ինչ թիւ որդւոցն Աստ-
ուծոյ իբրև
զաւազ ծովու՝ սակաւիկն ազատորդիք
դրբ մնասցին։ || Ա՛ստղաբաշխ՝ անուն || Հաց.
անի Աստեղն՝ Աւետ աղգի, և լոյս 9. 27։
Յեսեանոսայ։ || Ա՛ստղ նախ փր
կիչ Տն մինչև Յծագս երկրի. || Եսա.
Թէ՝ առ Յհասատատել զաշխարհ յա 42. 6։

կօբու, և զցրուեալսն Իւր ի դար
ձուցանել. ոյս ևս՝ բանալ՝ և լու
սաւորել զաչս կոյրս Հեթանոսին
քարոզութիւն Աւետարանին։

Պրակ. Ժ.

Աստէն սուրբն պարզապես տեսա
նեմք՝ ոչ միայն թէ՝ անցեալի խոս
տացեալ ժամանակին գալստեանն
Աւետին՝ և թէ՝ Աւետն վաղ
քան զերկար ժամանակ հարկիւ ե
կեալ. իսկ այլև՝ թէ՝ Յո՛ւ, ապա
րացին՝ մեր Տէրիչն՝ և Աւետչին
Հնչմարիտ խոստացեալ Աւետն է.
Այդ զի՝ ոչ միայն եկեալ՝ ըստ խոստ
մանն բանին՝ ի բացայայտ արմա
տոյն յեսսեայ։ յորժամ Աւգու
նի գայսոնն՝ ի վաղուց հետէ՝ ի յու
դայն սպասեալն՝ և զաւետ.
խակ միայն Հրէանսու Աստեանն
գոյր սպասեալն՝ ի կայի իւրում.
այլև՝ լցաւ նոցաւ՝ և զի ակնկա
լեալ՝ ինձ ժողովուրդքն՝ և ոչ ե
թանոսքն մարգարէութիւնս այս

նմա հրճնազանդեցան. ոչ միայն ըն-
տրեալքն ի յերկից. այլև ի ե-
թանոսացն։ Աքանչելի կ՝ անուն
ցն յայմ երկրի։ Եւ յ՚Ա-
րևելից մինչև ի Ա՚ուստս արևու
փառաւորեալ կ՝ անուն իմ ի մէջ
ազգաց. (յայլ օրինակս ի մէջ
հեթանոսաց։) Ա՚յսուհետև զի Ա՚ջ
այժմ ոչ ևս կ՝ միայն ի յերկից Ա՚ջ
այլև՝ Ա՚ջ ի հեթանոսացն։ Քանզի
Ա՚ջն ցէր ՀՈ ծեալն իւր ոչ միայն
առաքեաց առ՚ի յաստատել զազ
գըն Յակոբայ, և զպրոնեալսն Ի՝
սրայէլի դարձուցանել։ այլև Ա՚սել
կատարել ի հեթանոսացն, թէ՝ ե
լիք. և ողբ՝ ի խաչարկն էցեն, թէ՝
յայտնեցարուք։ Ա՚ծ այսօրիկ
յերեշտակ ցն՝ ձրք աւետարանիր
քայօթեայ յուխտացն զԾնունդն
Ա՚ն, այսպէս ասէր. Ա՚ի երկնչիք,
զի ահա՚սիկ աւետարանեմ ձեզ
զուրախութիւն մեծ, որ եղիցի ամ
ժողովրդեանն։ այսինքն՝ հրեից
և ի հեթանոսացն։ Ո՚այս նշմարիմ
ևս Ա՚խաօն բարեպաշտ ծերունին
յիւրում

Սաղ. 8. 1։
Մաղ. 1. 11։
Հռո. 3. 29. 30։
Եսա. 49. 6։
Ղուկ. 2. 10։

յ՛իւրում ( ) երկնութիւն ասելով. Ա՛յլ իմ տեսին զփրկութիւն քո, զոր պատրաստեցեր առաջի ամ ժողովրդոց։ Լոյս՝ ի յայտնութիւն ազգաց, և՝ փառս ժողովրդեան քոմ Իսրայ։

Ղուկ. 2. 30. 32.

Պրակ. Ի.

Այժմ՝ երբ ակացութիւնքն, զորս ամանք այժմեան Աստուած երկիր և այլ խաւարիկաղանճ, և խաժամուժ նոյն ազգին մարդիկք՝ քեռն՝ իւրեանց անզօրք, անտեղիք և անոսիք։ Վասն զի կամին ասել թէ որ՝ ի քնաբանի մերում, կ՛բան վասն Աստուծոյն, Աստուծն ուրեմն կ՛վատ՝ և միտս վատն երկիր՝ քարի և շահաբեր վասն երեքեան։ Վասն զի գալստեք Աստուծոյն՝ ի՛ջ զարքունի գահազանն, զԱստուածն օրհնատուն, և վայր երևելի փառաւն կորուսանելոյ։ Ասակ հե Թանոսքն քարձրացեալք՝ և փառաւորեալք լինին։ Այ՛ կրկնեն յասելն

յ՝ասելն իւրեանց. Եւ քանի՞ կը ու
րեմն Թէ Աստուծոյ էր բնաւ եկել
քանի՞ւ էին, և զԱսրայէլ յ՝ամ
փսուաց՝ և՛ի չքնաղահանդէս մե
ծութեանն կզոպտեաց, նաև՝ զո
սար Օրէբն զ՝ԵԼիանոսան այնքն
քարձրացուցեալ շքեղացոյց.

Նայլ յաւելուամ առ այսպիսի ես
րախօս, ապիրատ, զրպարտող, դա
թակղական, և հայհոյիչ բանիւն,
որք առ հաստարակ՝ լինոյա յիմար՝
և անհամբառ խստասրտութենէն
յառաջանան. Նայսպիսի եզրակա
ցութիւնքս, իբր Թէ Աստուծոյ դա
լոստան եւև միաստակար՝ ՝ երկեցան,
և շահատէտ՝ ՝ եԼիանոցն, զոչինչ
չհամարեալ ունին. զի Աս
տուծոյն ոչ էր միտն՝ Ա ոյս՝ ի կոյղ
հեԼիանոսաց յայտնութիւնն. այլև՝
փառք ՝ԻՀի՝՝. Ո՞ւա՝ ՝ պատասխեր
զաղգն Յակոբայ, և զպրուհեալսն
՝ԻՀի դարձուցանել՝՝. Նա՝ յ՝աւ
ուրս նորա Վրկեսցէ Յուդայ, և
՝ԻՀ բնակեսցի՝՝. Ասրեմն Աստուն
և իբր ժողովուրդն՝ ոչ՝ չար՝ կամ
վատ,

՝՝ Գաղ. 2. 32.
՝՝ Եսա. 49. 6.
՝՝ Երե. 23. 6.

վատ, այլ բարի. այո՛ բարի բար
ձրագոյն առտիճանաւ, և եղանա
կաւ. զի ևս զարձուածդ զամբարշ
տութիւնս Յակոբայ ։ Ի հպատ
Յուդայ Ասեհի գալստեամբն,
զերկրաւպետութիւնն կորուսանէր՝
սակայն մեծութի, և պետութիւն
Յուդայի մեծ՝ և անվախճան Ա՛ր
ահիւ, որ՝ ի ցեղէն Յուդայի
ըստմարմնոյն. Ա՛յո՛ Յուդաս ոչ
րապետ Ասեհիւ, և՝ ի Ասեհուած
՝ի ծովէ մինչև՝ ի ծով, և՝ ի գետոց
մինչև՝ ի ծագս աշխարհի ։ Ա՛ստ
ոյզ՝ այսպիսի երեսակն վախ
ուսան չունի տեղի ինչ հանդստանե
այլ՝ միայ կայուն, և հաստատուն ա
ռանց խոչընդոտ դիմադարձութե
թե՛ Ա՛ր ինչ՝ ի մեր գնաբանէ՝ վե
Ասեհինդ մեկնեալ։ Այնուհետև՝ ասէ
նահապետն, հրնազանդեսցին ժո
ղովուրդք. և նոա՛ ակնկալութի
ի հեթանոսաց։ ոչ միայն երեսակն
հրնազանդեցին, այլև՝ ի հեթանոսաց
ևս մեկնութեանն՝ և հաւատոյիան
խոստովանութե Ա՛ստուծոյ ի բեր
բանէ

Եսա. 59. 20.

Ես. 71. 8.

Եւ երբ
ընդ ծագս տիեզերաց ‖ : Ա. ոլոր ‖ Հռո.
տարանին վ՚ի. և խօսք քարոզուե՛ն 10. 18։
եւ հընչիւն, լսուր և բարբառ ա՛ր-
կատարուլ. քանզի՝ ընդ ամ երկիր
միակ Տ՚ը և փ ըկչաւ ե՛ լցեալ՝ և
ասպն՝ զի՝ ա՛ ազգերեցի՝ ՅԻՒ, մեր
հընդազանդիցին. այսպէս ևս իրաւ
կատարին ցուցանե՛ թէ՝ հեթանոսքն
յայժ գերեցիկ՝ ի գրոյ հին կտա-
ւարանին ոչ՚ ընդունել զարբանսել
վարդապետուԹե՛ նորին, և այլն։
ուրեք ևս ասի ‖ : Ա՛ ե՛ յանուն նո՛ ‖ Ե. սա.
հեթանոսք յուսասցին։ յայլ- 42. 4։
ընական՝։ և կղզիք սպասեսցե՛ն
նոսաց, և յանդիմանեսցե՛ զժողո
վուրդս բազում, և այլն։ յայլ ‖ Ե. սա.
ոե ‖ : Ա՛ ե՛ դատեսցե՛ իմիջ հեթա- 2. 4։
ղովուրդքն։ Ա՛ ե՛ արդարքն ա-
ասաց ‖ . և նովա հընազանդիցին ժո ‖ Ծննն.
վուրդքն. ոմն՝ ծերն այն Յակօբ 49. 10։
Ա՛ ի. այլև՝ համայն միւս ժողո-
ւ՚ն ևս հընազանդիցին, ոչ՚ սե՛ն, ոչ՚ դքն
դ։ 11։ Ա՛ յմիոյն հընազանդիցին
նովա. այսինքն՝ Ա՛ սե՛ն, ոչ՚ դքն
Ա՛ յմ ևս մեկնուԹե՛ն
Ա՛ ի՛ վերայ Ա՛ սայեան բանիւն ասէ.
բանիւքն. ոչ՚ յ՚ի՛ւր մեկնուԹե՛ն

Ներքոյ ամենայն երկին, և
հանճառութիւն ընկալաւ յՈսկայ, և
յԱղերիկայ Վրաստան հնձան գտեալ
քարոզել, ոչ եւ ի յայլեւայլ կողմունս Քրիստոս Աստուածն ամենայնի
սի ինչ լցաւ յաստուածն Աւետեաց.
զի նա, և ամենեքեան, ոյք միա-
բանեալ էին ընդ նմա, սպասաւ,
քահանայն, և իւրեն ոչինչ։ Այնպս
և եղև ընդ Յուդայ Գաղիլեա-
ցւոյն. որպէս՝ Գամալիէլ օրէնս
ուսոյցն՝ զայս պարզապէս յուցա-
նէ, և ընդ այնու առաքեալ յաստե
նին Երկիր։ Զոյն թշնամու
վախճանն հանդիպեցաւ Գար-
գաղայիոն, որ բռնասեալսն դաշ
նէ քալի ինքն խեղեաց ի Տայանոս
գայսեր ժամանակին. Գաւառա
բապէս հանդիպեցաւ, ըստ Լուսա
ւոդ Գաւիթին, որ զինքն իբր ըզ
Աստեղն հուշակէր, բայց ի վախ-
ճանի Լուսաւորն Պարսից սպան
զնա, և ամ Երկայքն՝ ի պատիժ
իւրեանց յոյժ ծանր տուգանս ե
տուն։ ընդ այսմ իբր թէ՝ նոյն վի
ճակին

ձակին պատհեցաւ՝ ոչ վաղագոյն
եղեալ պատրիկն Ս. միւռնայի,
Սաբէթի Ղէլեբին, որ յամի Տն
1666. Ի կոնստանդինուպոլիս քա-
ղաքին վինքն արկեալ արձանագոյց
փութով եթէ զիւր խեղճագոյ այ
սահարութիւնն, և զկոտոզի մոլե-
գնութիւնն չէր յանձնէն ի քաց
թօթափեալ և զի՝ ահմեդական ա
զանդն չէր գրկեալ։ Նայց մեր
ՆԱՕՄԱՒՑԻ Ցոն ձիմար
ասանն ժողովուրդք ընդ քոլոր աշ
խարհ հընազանդեցան, Վանզի
քարոզեցաւ ի Յեթանոս։ ըստ
խոստմանն Ա.Ի։ Յայնժամ դար
ձուցից ի վերայ ժողովրդոց լեզու
(ընտիր) յաղագս նոյ, ի կատարել
ամենեցուն զանուն Տն, ի ծառայ
ել նոցա նմա ընդ միով լծով։ Ա
թէպէտ՝ յիւրան եկն, և իւրքն
զնա ոչ ընկալան։ Ապակին այս
խոտաստուածին միայն ի վերայ
բաժնի միոյ Ուէբ եկն. բայց՝ ըն-
տրութեն եհաս, և այլքն կուրա
ցան. (խաչատրեան.) մինչև լրումն

ի յեթա

Տիմ. 3. 16.

Սոփո. 3. 9.

Յով. 12. 11.

յԵթանոսաց մտցէ. և ասացեալ ամ
‖ Հռո. ԻԱ. 7. 25. ի՛նչ կացցէ ‖։ Եւ ոչ միայն ՅՆԻ, և՛ ի
ՅՈ լցաւ խոստացեալ հընազան
դութիւնն ժողովրդոյ. այլև և՛
ՅՆԻ, և՛ ի ՅՈ լցաւ սահմանեալ
ժամանակն գալստեանն Աւետի ըս
խոստացեալ բանին. քանզի նա
չհամարտապէս կ՛ի քացափորեալ
արմատոյն յեսսեայ, յորժամ ար
քունի գայսոնն վաղվաղակատեր էր
քանզի՝ վաստուն ամն յառաջ քան
զի՛ն ծնունդն՝ Աեծն պամպիսա
եղև տիրապետ Հ՛էմի, և՝ ըստա
կան՝ ի րապարակութիւնն, կամ
զԱ՛տեանն հընազանդեցոյց ի ռո
մայեցւոց իշխանութեանն։ Ա՛սան
որոյ՝ ի հարցանելն պիղատոսի՝
ես զՀ՛ոգւոյդ ձեր՝ ի խաչելեմ։
Պատասխանի ետուն՝ Ո՛չ ահանայ
‖ Յոհ. ԺԹ. 15. ապետքն. Ընկալ մեր Ք՛ս ազաւոր,
քան՝ ի Կայսերէ ‖։ Ա՛սոյ տակաւ
ին ունէին զօրինաստուն Հ՛Ա՛տե
նին. ունէին տակաւին զիւրեանց
իսկական օրէնսն, որովք կեցեալ՝
վարէին զընթացս իւրեանց, եթէ
Հ՛եկե

յ՝եկեղեցական, և թէ՝ իբաղաքա
կան իրս. քստորոշեմ երևի այս։ ‖ Յով.
երբ ասէր յ՝նոսա Պիղատոս։ 19. 3.
Ո՞ւմ ք՛նա՝ այսինքն զ՝Յս. դուք
և ըստ ձերոյ օրինացն դատեցէ՛ք։
Ո՞չ, Ա՝հիւքէկն, () ըհենատուն,
կամ Ո՞տեանն զայնքան իշխանու-
թիւն, և հեղինակութիւն ունէր,
մինչ զի իւրումն զ՝երկիւղն ար-
քայն ՛ի դատաստան կոչեաց, ըստ
վկայաբանութեանն Յօսեպոսի։
Պ՝այց՝ ՛ի վախճանի ՛երկիւղն
խնդրէր անտի պարտասել, և խա
փանել զԱ՝հիւքէկն, կամ զՈ՞տ-
եանն պետական, մինչև որ իբր
քառասուն ամն յետ ՛ի սբ. յարու-
թեանն Փրկչին մերոյ անցեալ՝ զո-
րութիւն ՛ի ռոմայեցւոյն Տիտոս Վ.
րուսաղէմի տիրապետեաց, և աւե
րեաց, հրով այրեաց զՏաճարն,
ցրուեաց զ՝երեսն, և արմատ գնոսա
գերիս, ըստ կանխասացութեանն
Փրկչին։ Ո՞րպէս՝ զի այժմ՝ն և ‖ Մատ.
յ՝այսմ ժամանակի Յուդայ, և 23. 37.
Ի՝րնաւին առանց գոյատևի, ա-
ռանց

ածանց օրինաւոր է, և կողոպտեալ
յամ երևելի փաստ. վասն որոյ
նշմարման և խորհելոյ արժան և
է այն, զոր Աթիքն ասէն ի Յան
հիդրին Աստեղին, գլ. ԱԱ. որ
Խելիկ վերադձայնի, վասն իշխա
նութեանն Հերովդէի: Այս մեզ
ահա մեք տեսանեմք զայս նշանն,
և Աեհն, Նաւթի որդին տես
կաւին ոչ երևի: Նոքա տեսանէ
ին սուտ թէ՝ գաւազանն իշխանու
թեան էր զատեալ՝ և պակասեալ
ի Յնոյանէ. և Հերովդէս էր թագ
աւոր կարգեալ ի Հռոմայեցւոցն
ի վերայ Նոյա, որ՝ ոչ միայն ոչ էր
ի Նաւթի զաւակէն, այլև նոյն
ինքն Հերովդէս ոչ էր տոհմիւ Աս
րայէլացի. զի էր ծննդեամբն Ա
զգոմայեցի, որ հալածէր, և արգե
լոյր ինքեամբ զօրինաստուն յԱ՛ստե
նին. վասն որոյ՝ բաւէին քաջ տե
սանել՝ զի ժամանակ գալստեան
Աեհնին պարտէր մերձ գոլ՝ և սա
կայն մինչ զայն դեռևս ոչ տեսա
նէին՝ այսպէս աշխարքանօք արտուն
քար

բարձեալ ասէին. Այժմ մեզ տե-
սանեմք զամ նշանն, և եղուկ Ա՛ր
սեհն Ա՛սեհի գալստեանն, տակ-
աւին ոչ երևի: Նայց՝ յատկա
պէս նշանելի է՛ այն, որ գտանի՝ ի
Ա՛ ենտիկոս մեծ Ա՛ քսորրումն, և
՝ի Ե՛րեխն ևս յայսմ ժամանակի
իսկ՝ ի բազմաց ուղիտաբար լինի ա
սացեալ, և աղաչեցեալ յաՀուրս
նոցայ Տ՛ արեգլխին, և նո՛ Ա՛ օմ
Ա՛ խիտոբ, յաւուրք քաւութեան՝
և հաշտութեան. յորժամ հրապա
րակաւ յիւրեանց ժողովարա-
նումն զայս բանս Ա՛ յ մատուցա
նեն, ասելով. Ա՛ ծադք, կիսահա
մանք (գալստեանն Ա՛ սեհին առ՛ի
ստացընդել զփրկութեանն գործն)
կատարեալք՝ և վերջացեալք են.
և տակաւին Ա՛ րդին քո. խօսին ընդ
Ա՛ .Ե՛. և իմանան զանձինս իւրեանց
զի Ա՛ ՚ի՛ նք տառս զԱ՛ ՚ն լքեն,
որդի իմ անուանեն: ՚Ի դիմադար
ձիլ՝ կամ ՚ի թշնամեաց արդեալ
են, և յաստղն:

Պրակ. Ի՛ Ա՛.

Ա՛ստուա

Ա. ստանօր ընդ ձեզ խօսիմ, եղ-
բարք իմ՝ ըստ մարմնոյ, որոյ պար-
տական եմ յայտնել իրն. զի ըստ
մեծի գթութեանն և անսահման
ողորմութեանն Ա. Յ, լուսաւորե-
ցայ փրկարար գիտութեբն Յի-
Ա. ուրեմն պարտաւորեալ կամ
ըստ ի բանականի ՏՆ իմոյ՝ և կե-
ցուցչին, զերբարդ իմ հաստատել
և պատրաստել զՃանապարհ ասպա-
խտութեան ||:

Ղուկ. 22. 32

Ա՛վ պատուական երկբարք իմ. ըստ
մարմնոյ՝ թերևս ասացէք ինձ միան-
գամ մի՝ թէ ոչ կարէք տեսանել
բաւականապէս աստուծոր թէ մի
սիան հարկիւ եկեալէ՛վաղ. ոչ
տեսանէք յայտնապէս անթիւ
փորձիւք, զի կոխոպտեալ էք, և
կորուսեալ զիշխանական դասուզա
նըն, զաստեղական ( ) րկնատուն:
զԱ. Ճային պաշտօնն, և զայլ նմ
երևելի փառան. մինչ զի այժմուս
նատիք առանց Թագաւորի, առ-
անց իշխող Պետի, առանց սեղա
նոյ, առանց պատարագոյ, և ա
ռանց

ռանոյ պարծանաց։ Ի՞նդ այսմ և ա-
այդպես ցրեալք, և տարապրե՛լք
ի մէջ ամ ժողովրդոց, և ազգ ազ.
և արդ ահա այս կայ՝ և ձնայ յար-
ելի քան զ636 ամն. տեսի՛ք ո՛չ ո-
րեմն թէ՝ հարկիւ Աւետն եկե՛լ,
ձեր իսկ (ա)մբարտական և խոս-
տովանի թէ՝ յետ չորս հազար ա-
մայ ստեղծմանն աշխարհի Աւետն
եկեսցէ. ասացէ՛ք ուրեմն ինձ՝ զինչ
է՛, որ արգելու կարէ զգալուստ
նորին. արդարև՝ ոչ ձեր մեղքն, և
ոչ յանցանք ձեր՝ ըստ որում ձեր
կոյր առաջնորդքն ձեզ հաւանե-
ցուցանեն. քանզի՝ միակ՝ և գլխաւ-
որ վախճանն գալստեան Փրկչին՝
և Աւետին՝ է՛ քաւել զմեղս և
ամբարշտութիւնս՝ և մատուցա-
նել զարդարութի՛ւն յաւիտենական||
երկրորդ. եթէ յանցանքն, և մեղ
քըն արգելու քաւէին յամենուցա
նել զգալուստ Աւետին, արդար և
ոչ երբէք գայցէ՝ և ոչմարդ լինի նը
մա գալ. քանզի մարդիկք ոչ եր
բեք լինքեամբք անմեղասցին որով
հետև

||Դա.
9. 24։

և ոչ
սայեր թէ՝ ոչ արասցէ, խօսեսցի՝
դի մարդոյ ի տապտնալ. դու ա
բրև մարդ ի զարհնուլ և ոչ որ
սահմանեն. քանզի Ի.Ջ ոչէ ի
ռաւելապէս զայսպիսի խօսիլն, և
որ քաւ լիցի՝ ևս զմոռաւածելն, ա
հաւատարմութին խոստանայ.
կատարե զնոր խոստմունսն. և թէ
ոչ՝ մեր անհաւատութին զՒ.յ
ծուխին՝ յայնժամ Ի.Ջ ի թաւրէն
մեք անշարժ մնամք ի բարեգոր
անկեալ լինիցի. այսինքն՝ եթէ
ընդ սահմանաւ գործոց մարդկան
ար Ի.յ աւետարանիս զօրութիւնն
կան եղբակացութիւն ընդէմ Ի.յ
զինչ այլ հետևի՝ թէ ոչ՝ հայոյա
արդելցեն զնա՝ և խափանեսցեն
դայցէ. զի միշտ յանցանք՝ և մեղք
լեալ ուրեմն Ի.սէհն ոչ երբեք
կութիւնե իրմէ ։ Ի. յա այսպէս
տատեալ են՝ ի նոսա ջարի՝ ի մանն
աւուրս ։ և Ի.խք մարդոյ հաս

Ես. ծ.ննե. 6. 5։
Ես. ծ.ննե. 8. 21։
Մատ. 15. 19։

Թագ. 23. 19.

և ոչ կայուսցէ ։ Յ՚այլ օրինակս է՝ Ալէք Ա՚ն իբրև զմարդ՝ զի ստեղծեաց, և ոչ որդի մարդոյ՝ զի փոխուխիչ՝ և զլճացեաց ։ Ա՚սաց ուրեմն ոչ արասցէ. կամ խօսեցաւ՝ և ոչ լցէ ։ Ա՚յլ որդ՝ Օ՚իարդ՝ մարդ՝ և յանցանք կարեն յամեցուցանել՝ և խափանել զգալուստն Ա՚սեղին՝ որովհետև Յ՚ալմուդն հաստատէ թէ՝ ոչ երբեք Իսրայէլ սրկաս քան 18000 ընտրեալ՝ և արբեալ հոգիք են՝ և գտանին՝ որք միանգամայն անարատք՝ և ամբիծք են. և ըստ այսմ 18000 հոգւոցն՝ յՕ և ասյաւելու՝ որք այնքան գերազանց ընտիրք՝ և նոքք են՝ զի քան նոյնին քրն զերկնային հրեշտակն սրբոց Թ՚ըն գերազանցեն ։ Ա՚րդ՝ եթէ այդ այդպէս էր. կամ թէ որպէս էր Յ՚ալմուդն յառաջ բերէ. ա սայէք ինձ միանգամ. ընդէր ուրեմն ոչ գայ Ա՚սեղն տակս բազմութեան քարեպաշտ՝ և երկիւղած ընտրելոյն՝ որք են՝ Իսրայէլ ձերոյ

Ա՚ծն Տէր խոստանայ Ա՚բրահամ

մու՝ թէ միայն տանն արդարոյն զը
տանիցին ի Սոդոմ, և ի Գոմոր՝
ոչ կորուսցէ՝ և թողացուսցէ զնո՛ա ||ԾՀԱ.
18. 32.
Օ մտաւածեալ ուրեմն՝ խոհեցա
րուք. զնոքան տամնեակս ունիք
դուք աստ ի միջի ձերում. ընդ ձեր
Գամարդի բանին. մինաւանդ՝
և իսկապես ի Հանդիսի ածին ձե
րում Գօմ Գիւրոյ ի 10 Գշոյն
ամսոյն՝ որ հաւատամք ընդ մեր
Եպատեմբերին՝ և օր քաւութե՛
և հաստատեալ թէ՝ բովանդակ Գա
րայել կ՛առանց մեղայ. Գրեմն
արժան էր՝ զի յայնմ աւուր դայր
Գահեն՝ և ոչ երկարուակի յամե
նալ արժան կ՛ուրեմն բանալ զաչս
ձեր առ՝ ի տեսանել՝ թէ հարկիւ
որդին Գահեն եկեալ է՝, և ոչ ան
հաւատ խոստանալութե՛ ա
սել՝ հեռանալով զնախասգաղափար
գիրն ձեր կոյր առաջնորդայն՝ թէ
վայ ի վերայ նը՝ ոլք վճամանակն
սահմանեն. Գրդ՝ հայեցէք. չ՛ոյր
վերայ կարկտաբեր զայսպիսի վայ՝ և
վերուկ՝ թէ ոչ՝ ի վերայ Յակոբ

լինել

Արդ կերպիւ իմիք այսմ այսպէս

Ա. Տէր, ահա երեք տարի են, զոր ես գամ եւ խնդրեմ զպտուղ յայսմ թզենւոջ յայգւոյ իմում, եւ ոչ գտանեմ. հատ զայն զի՞ւ ես զայս ամս երիս, զի ոչ գտանեմ. եւ ասէ ցնա Տէր. Ա. Տէր, թող զայս ամ եւս մինչեւ ես փորեցից զշուրջ նորա եւ արկից պարարտ, եւ եթէ արդեւք արասցէ պտուղ. եւ եթէ ոչ, ի յաջորդ ամի կտրեսցես զայն։ Եւ ասէ ցնոսա առակ այս. Ա. Ոմն ունէր զթզենի մի տնկեալ յայգւոջ իւրում, եւ եկն խնդրել զպտուղ նորա, եւ ոչ գտանէր։ Ասէ ցգործաւորն որ էր յայգւոջն. Ա. Ահա երեք տարի են, զոր ես գամ եւ խնդրեմ զպտուղ յայսմ թզենւոջ յայգւոյ իմում, եւ ոչ գտանեմ. հատ զայն զի՞ւ ես զայս ամս երիս, զի ոչ գտանեմ. եւ ասէ ցնա Տէր. Ա. Տէր, թող զայս ամ եւս մինչեւ ես փորեցից զշուրջ նորա եւ արկից պարարտ, եւ եթէ արդեւք արասցէ պտուղ. եւ եթէ ոչ, ի յաջորդ ամի կտրեսցես զայն։ Եւ ասէ ցնոսա առակ այս. Ա. Ոմն ունէր զթզենի մի տնկեալ յայգւոջ իւրում, եւ եկն խնդրել զպտուղ նորա, եւ ոչ գտանէր։ Ասէ ցգործաւորն որ էր յայգւոջն.

լինիլ. մինչ այնպիսի անասունքն արդարև յոյժ մեծանդամք են. քանզի ձեր Աբելքն ասեն թէ՝ Լևխաթանն այնքան մեծ է, որ երբ զինքն գձկէ, կիմ շարժէ՝ բո լոր աշխարհ սահեալ թնդայ, և դողայ. եղն այն ևս ոչ՝ այնքան փոքր, զի օրըստօրէ կլանէ նա ի բերե զուտեելիս առօրեայս հազար լերինս. Իսկ միանգամ Յովնի հաւուն, ըստուգ Աբելքն ձեր պատմեն, ձուկն անկաւ ՚ի ծովն, և ձուն այն էր այնքան ահագին մեծ, որ այնքան սարսափելի ծովն դիւն եւս, զի աւելի քան զերիս հա րիւր ամուր մարդ ՚ծառք, և վա ղուն գեօղք ՚ի քայլընկեցան, և ա մենայն բնակիչք գիւղին խեղդե ցան, և արդեւսն հիւթալ՝ խոնա ւուեալ, և թացուեալ ձուկն։ Այս՝ ՚ի բազմաւիւ բաւ թուչնոյն, որք ևս յորժամ պատրաստիցին, և եփիցին, են այնքան պարարուկք և գեղք, որ յ՚այնպիսի գիրուձէն ՚ի վայր կաթեցաւ գետնի կատա-

ղեալ

բեալ՝ և ծուրանահոս վտակ. թէ՝
պէտ ոչըք յ'ԵՒրօպացւոց նաւ ուղիղ
նաւասպետ ոչ յ'Ասիայ, կամ յ'Ա-
Ֆրիկայ, և յ'Ամերիկայ կարաց
դիտել զայնպիսի գէր՝ և սարսուռ
գետն, բայց՝ զայն էտես Ա-
դամն Ա-աբէն՝ անուամբ՝ Ա-ա
բահ բարբարխանահ, ևս՝ զվերոյ
լիշեալ սարսուռակ գէր բատ Թըռ
չունն. և Ա-աբի էլիսաղար առաց
թէ՝ ամբարիշտքն պարսկին վասն
այնորիկ հաշիւս տալ՝ վասն զի նք
մեղաքն իւրեանց՝ և յանցանաքն ըզ
Ասիայի գալուստն արգելուն, և
Թշուառ անաստուածքն սատանիցաւս
յ'այսմ միջոյի կրեն սակս իւրեանց
սեռոյդ, և յաւելուածք գիրուեն
Ա-յո՛, ռաբի բարբարխանա խօս-
ակցե՛ք ընդ այսպիսի բաղս Թռչ
նոյն, և հարցեալ թէ՝ ինքն ևս
մահանակից լինելոց է՛ մոյ նոցին՝
երբ գայցէ Ասեհն. և նոքա նմա
յուցին զերծին, և թևչակ, իբր
թէ՝ ասէին. այս քո բաժին լինիցի
Ա-ըդ՝ է՛ դիւրաւ զմոռասածելի թէ՝
վը

վն եփե֊լոյ, և պատրաստե֊լոյ զայս
քան մե֊ծամե֊ծ անասունս՝ պիտա
նանայ քաղմու֊թիւն ջրոյ, և այն
ջուրն գու֊ցէ յոմանց ոչ ակս ուժ
գին ջերմու֊թեան հրոյն, իւ, և
զհարդ այնպիսի անասունքն եփի
կին. քանզի այս ևս դիւրաւ՛ ըզ
մտաւածե֊լի՝ որ այնքան յոյժ մե֊ծ
եփոյն՝ պարտի գոլ զարհուրե֊լի
սաստկու֊թիւն հրոյ. որ՝ թարոյ
կարծեաց, զանլուր իմն և սահմա֊
նի ջերմու֊թիւն՝ և տաքու֊թի պատ
ճառե֊լոյ է՛. այո՛, ցաւիմ թէ՝ կի
ուստի գտցեն զջուրն սպասաւորք
այսպիսի մե֊ծախոսմբ երախանի,
զի լուասցեն զիւրեանց սմանս՝ և
զանհուն անօթեան. Թողում ասել
թէ՝ ո՛ւր ի՛ սե֊ղն, և կոչնականքն՝
յառաջ՝ և զկնի ուտե֊լոյն զիւր
եանց ձե֊ռինս լուասցեն՝ ըստ սա
դու֊թեանն ուաքինից. քանզի՝ սա
կըս յոյժ յաձախու֊թեան ջրոյն,
զոր առ ի՛ պատրաստե֊լ զայնքան
անասունն՝ ի գործ առցեն՝ և վն
սաստիկ տաքու֊թի պատճառե֊լոյ
հրոյն

հրոյն՝ որով եփեսցին խնահաքան
ատեն հարկիւ ցամաքեսցին ջուր
քըն։ Ա.այց՝ մինչ զի այսպիսի խա
հակաշմուռթիս նախ զսկիզբն ար
ասցէ՝ յորժամ Ա.սեհն եկե՛լ իցէ՝
և ոչ յառաջագոյն ուրեմն՝ զի՛նչ
յոյս մնայ անդր ևս՝ առ՛ի սպասել
ցամաքման ջրոց, և հետևանի գա
լըստեան Ա.սեհին։
Ա.յլ միւս առաքեսաս. Ա.սեհն ոչ
կ՛յառաջագոյն գալոց, որ ոչևս
դրամ գտանիցի։ Ո.այսև եթ՝
հարցանեմ ևես. Երբ լինիցի այդ՝
զի՝ երեայք ոչ գտանին՝ որք զայն
պիտիան կուտել ջանայցեն, որով
հետև ոչ միայն՝ իմիջ նդ գոյ ան
ջատ հարստութիւն, զոր ոչ ջանան
նուազեցուցանել՝ այլ զնոյնն օր ըն
օրէ վաշխատուրծուելիքն իւրեանց
տակաւին որոնեն գիտել զայն՝ քար
դել՝ և աճեցուցանել։ ուաքի յօ
հանեսս ասե. Ա.եսիան ոչ յառա
գոյն կ՛գալոց՝ մինչև որ ինքեանք
ամենեքեան կամ քարեպաշտիցին
կամ ամբարշտիցին։ Ա.յս ևս է՝

ըսա

ըստ Իրեական հաւատոյն, անհը
նարին. զի չէ կար ամենեցուն
ամբառնալ մինչ հանապատ գտա
նի մեծ բազմութիւն սրբոց՝ և
հաւատացելոց ի Քրիստոս՝ ընտրեան
դուրեանն Իրեանց՝ ըստորում
ցուցաք մեք ի նմին Ա. ճառիդն։
Այս՝ ամենեցուն ոչ կարի հրնար բա
րեպաշտել վասն այնորիկ՝ զի Ա՝ը
սիան զանօրէնս՝ և զամբարիշտս
գոյէ յ՝ինչ՝ զորս դատեսցէ՝ ըս
ատացելոյն ‖ Ա. գործ շրթանց իւր
ոչ ստատակեսցէ զամբարիշտս։
Ա՝ստուածք ինձ՝ ով թշուառ Իրէ
այդ՝ երբէք գտցես Ա՝սեհն ձեր.
արդարև՝ արժանէր երեք զաչս
ձեր միանգամ բանալ՝ և տեսանել
թէ ո՞րպիսս ձեր իսկ ուսուիքն այսպա
հեալ՝ զձեօք ծիծաղին. և ձեր ա
կընկալութիւնն վասն Ա՝սեհի գա
ւտեանն ամօտի՝ ունայն՝ և զորկ.
վասն որոյ՝ ի հարկէ պարտ կ՝ թէ
հիւսալ ինչ Ա՝սեհն. զի ոչ միայն
ձեր Գ՝այտոնն կ՝ բարձեալ՝ և սպիտա
սեալ՝ այլև՝ ձեր մէհաբէին՝ կամ

( ) րհնա

( ) ընկնաւոյն ոչևս գոյ. զոր աւե-
լի քան զՅօան սմն միայնիք անգլուխ
առանց Ա՛ծնայտութեան, և ա-
ռանց երևելի փուռաց. ուստի յայտ
նապէս երևի թէ՝ Ա՛սեղն հար-
կիւ եկեալ է։

Ա՛սայ՝ գուցէ տայցէք ինձ պատաս
խան թէ՝ ասա նահապետն՝ ի մեր
բնաւրանի զԱ՛սեղի գալուստն ոչ
տահմանէ. բայց՝ ասէ թէ՝ գաւա
զանն, և գաւազանահարն, կամ
գաւազանաւ խրատիչն՝ ի Յուդայէ
ոչ զատցի, կամ սպասաւորացն մինչև
եկեսցէ Ա՛սեղն։

Ա՛նդ այս պատասխանեմ եսնախ
թէ՝ Ը եթէ ասա՛ ի մերում բը-
նաբանի ոչ նշանակէ խրատ, կամ
կշտամբանս, մինչ որպիսիվհետև նա
հապետն ասա ոչ չարիմնչ՝ այլ զբա
րին Յուդայի որդւոցն ի ւրում ա
ՀԵտէ. օրհնելով նա զՅուդա՝
ասէ՛ տա զառանձինն իմն բարու
թիւն, բարեբախտութիւն, և ազ-
նիւ սրբութիւն, որ ժամանելոց էր
նմա ՛ի վախճանի աւուրց. բայց՝

ոչ

ոչ երբեք խօսի ընդդէմ զբարկ լ-
մաքէ, կամ զառ ՚ինէղուԹեան,
որ գալոց էիցէ Յուդայի։
Ներկայիդ՝ քանզի յայտ կ՚ընդ իւր-
ձիւ. քանզի՝ Տայցէ. ասացէք
Թէրևս ինձ անգամ, յ՚աՀուրս
ՊաՀքի, և Պաղեստինի, և այլ
Ծովածաւորացն Ուշի։ յ՚այլ ներ-
քո, և այլ իշխանուԹիքն դուք զայլ
նիւ խաղաղուԹիւն, և դիւրուԹի
և զաշխարՀական վայելչուԹիւնս
ընկալայք, զորս ուրեք կարէր ոք
ցանկալ և փափաքիլ։ Ապա՝
յայնմ ժամանակի գաՀազան խրա
տուն պակասեալ՝ զատեալ՝ և մե-
Հուասցեալ էր։ Ներկիդ՝ Ծո-
պէտ Շ էբէտ երբեմն զգաՀազան
ղուկանէ՝ , ապա՝ անտանօր ապա
խրատին ոչ երբեք այնպէս լինի
իմացեալ Թէ ոչ՝ ըստ որում Ն՝ Ա
գին ՚ի դէպ առնու իբրև գաՀա
զան մի, կամ ցուցեալ առ՚ի պատժել
և խրատել զոք՝ և այսպէս՝ կարելի
է՛ իմանալ զգաւազանն Ծոխարէն
խրատուն՝ ըստ որում Պաղեմն ա
սէ։

ակ ‖։ Այլ խնայեր խրատել զՂ
տղայ. զի եթէ հարկանես զնա
գաւազանաւ՝ ոչ մեռանի ։ Դ՛ա՛
Ը եբէտ՝ կամ գաւազան տուր սա
կրն՝ շեբէտ մուտար որէ՛. գաւա
զան խրատու՝ և զգուշացուցանել.
նախընթաց՝ հետեւոյ՝ և ՚ոգուոյն
խմայուն ոչ տայ Թոյլ զայլ իմն
նշանակութիւն ունիլ. այսպէս և՝
նմանաբանութիւն լինի առացեալ
Ը եբէտ փոխանակ գաւազանի ‖։
Ը ՚եբէտ աֆի. Ուրանօր Ցերն ա
նուանէ զՍուլեսատանեցին՝ Ը ե
բէտ աֆի՝ գաւազան բարկութեան
իմայ. որով հետեւ Ցերն ՚ի կիրառ
ութիւն զղջութիւնն Ա՛սորւոյն՝ ի բրև
զդաւազան՝ առ ՚ի պատժել՝ և խրա
տել զՆ՚ինկւէս օրինազանցութեանն՝
և ապաշխարել՝ բայց այսպիսի ինչ ՚ի
ձեռս՝ զնաբանի ոչ ունի զիմա
յութիւն՝ կամ տեղի ։ Ուստի՝ առ
քառն մէխթէկ՝ Թէ որպիսի նշա
նակութեան իցէ՝ կամ ըստ ասա
յելոյդ՝ իբր Թէ նշանակէ Խրա
տիչ՝ կամ գաւազանաւ Խրատող.

Առա. 23. 13։

Ես. 10. 15։

ես ոչ գիտեմ թէ՝ ի բոլոր Աճա
ղունէ գիրս գոյ տեղի մի՝ և օրի-
նակ, որ զայդպիսի նշանակութի՛
տայ մէնթօքէկ բառին. և՝ ոչ զո
րութիւն, կամ ստուգաբանն նշա-
նակութիւն բառին բնաւին թո-
ղու զայսպիսիսդ նշանակել. ան-
տեղի ուրեմն, և անտուի տեղի ասա
ՀԻՆԻՆ՝ ձեր։ Ա. այլ՝ գուցէ տայ-
ցէք ինձ պատասխանի թէ՝ բա
ռիկն, կամ մանկականն բառն՝
յաղ՝ ի քննութեան մերում նշանա
կէ՝ յաՀիտենական, ըստ որում կա
մի Ենկէլոն. և ևս նշանակութի՛ն
թէ՝ գաՀուզանն, և Երկնատուն
մինչև ցյաՀիտեան ի Յուդայէ ոչ
պակասեսցին. առ՝ ի գիտել թէ՝
իրբ. այսինքն՝ յորժամ եկեալ ի
ցէ Ա՛սեհն։ Ա. յամիկ պատաս
խանեմ յառաջադոյն թէ՝ ասա
մանական բառիկն յաղ՝ դժուա
րաւզատիլ կարէ՝ ի հետևեալ մաս
նէն, կամ մանական բառէն՝ քի.
վանն զի՝ վերջին բառն ռադլաֆ
՝ինեղբոյ ունի զնշանախեցն Հան
դէս

գ

կայ՝ յայնժամ զայլ միւս խմացուր
Ա.այլ՝ երբ յաղ իւրովն միայն
յաղ. յ՚աւիտեանս աւիտենից ||
յաղ յաթաղ. մինչև յ՚այժմ ||
եաբօ. մինչև որ եկեսցէ ||
թայ. մինչև մեռանիցիք ||
բեր. մինչև նա խօսեր ||
ըստ մեզ՝ մինչև յազգ. յաղ մէքօմ
մինչև՚ի տեղին ||. յաղ զեհ մըդա
յօլամ. մինչև յաւիտեան ||
բառի լինի գտեալ՝ որպէս. յաղ
կէրպիւ, թէ ոչ՝ երբ յաղ
ընդ այլ նախընթացս մասնական
դլսաւ բառին, այլ առ հետևեալ
քի մասնական բառին. և իմա-
ցուսցէ՚ յաղքի, մինչև որ։
Ա.րկրորդ՝ պատահանեմ. թէպէտ՝
յաղ, ի Սէ Տառս յաձախ նշանա
կէ զաւիտեանս. սակայն՝ ոչ երբեք
այլ կերպիւ, թէ ոչ՝ երբ յաղ
բառին ընդ նախընթացին, կամ
ընդ այլ նախընթացս մասնական

|| Սաղ.
17. 50.

|| Ծնն.
12. 6.

|| Ցօբ.
1. 18.

|| Ծնն.
49. 10.

|| Ծնն.
32. 4.

1 || Սաղ.
31 12 13.

ած. կամ նշանակութիւն չունի,
եթէ ոչ՝ մինչև՝ մինչև որ. ուրեմն
և Աբ Վ, ահապետն Յակոբ առաց՝
ադ. ոչ նշանակութիւն յաւիտենից
այլ մինչև որ: Ներարդ՝ սպասո
խանեմ: Մանկին քի քաղվից՝ ի
Աբ Վ Նուրս փոխանակ Վա աչեր
առնանի՝ և նշանակի՝ երբ՝ մինչ.
բայց՝ ոչ ուրբ՝ և ոչ երբեք՝ մինչ
մանկին ընդ նախընթաց յադ
մասնական լինի գտեալ՝ յայնժամ
նշանակի՝ մինչև որ ըստ որում յով
նաթան թարգուման գրի՝ յադ զբ
ման ի ժամանակին՝ յորում եկեա
ցի Վ Ղբայն Մսհն: Մն ինո
րագոյն ռաբիոյն՝ եսայի անուամբ
այնքան ռաբիօրէն խօսի յ՝ իւրում
Վ Ղբի՝ մինչ ասէ՝ յումնաթան՝ և
մէխօքէկն երուսաղեմեան մեկնիչն
մոլեալ մոլորին՝ զի մանկին յադ
պարտ էր մեկնիլ՝ որպէս ասէ ան
կեղոն՝ այսինքն՝ յաւիտենական.
բայց՝ ես ընդ նմա տաց պնոխանի
դիմաքանելով՝ յանդիման կայու
ցանեմ զակնեբև՝ և պայծառ վկայ
ութիւնն

ութիւնն՝ զոր Աստուածդն տայ
վասն յանաշանայ. վասն որոյ՝ ան
հնարինս զարմանամ թէ՝ ոնպս
նա այնքան վստահօրէն համարձա
կի ասել վասն յովհաննայ՝ իբր
թէ՝ նա մոլեալ մոլորի։ Գիրս
մեգիլլաի գրեալ է վ՛ս յովհաննա
նայ՝ (որ էր որդի Զեբեդեի՝ և ընդ
Յիսուն ծերունեւոյն աշակերտ էիլ
լելի) թէ՝ մարգարէից Աստուծոյ
մէն յովհաննան որդի Զեբեդեի ա-
ռաջ՝ և յայնժամ երկիրն Իսի թո
թափեալ 400 մղոնս՝ իբաց շար
ժեցաւ. և ձայն յ՛երկնից եկն՝ ա
սելով. ահ կ՛որ գիտ խորհուրդս՝
և զգաստանիս յայտնէ որդւոց մարդ
կան։ Ասկոյն՝ յ՛ոտն եկաց յովհա
նան որդի Զեբեդեի՝ և ասէ. ես եմ
որ զծածուկ խորհուրդս քո յայտ
նեմ որդւոյ մարդկան։ Վ՛ասջ
յայտ կ՛ քեզ՝ և առաջի քո մերկա
պարանոց. դեմյանդիման. զի ոչ
արարի զայդ՝ ի փառս իմ, և ոչ՝ ի
փառս հօրն իմոյ. այլ՝ ի փառս՝ և
ի պատիւ քո զայդ արարի. զի մի՛
տարա

տարաձայնութիւն լինելոյ՝ և հեր
ձուած յաւելլ յ՚Ի՛ն. այսինքն՝
վասն մեկնութե՛ն՝ և իմացուածոյն
նաև՝ դժուարիմաց՝ և խորին տե
ղեաց Ի՛ծային Պրոյն. ըստորում
ասէ Աղօմն յաղթի- Պրաւուն
երկնա զայնպիսի երկնային վկայու
թի՛ն՝ զի զՊ. Յ խորհուրդն յայտ
ներ որդւոյ մարդկան՝ ուրեմն ոչ
էր նա մեղ՝ և մոլորեալ այր. ուս
ու ոչ կարեմ զմտաւածել թէ՝ ոմն
ռաբի Պհայիայ այնքան հաւատա
ձակ, և ամբարտաւանի իշխէ խօսիլ
ընդդէմ Ա. աւետարանին, և երկն
ուստ վկայութեանն. և զայս ևս՝
այնքան իշխանաւորէն առանց պատ
ճառի երկիք տալոյ թէ՝ վասն կր
մոլեալ մոլորի նա՝ ի վերայ քա
նիցն ||: Պրդարև՝ զոչ այլ պատ ||Ծն.
ճառ տեսանեմ, եթէ ոչ՝ զնորին 49. 10.
դառնութի՛ն մաղձի ընդդէմ Պ. երես
տանեական հնմարտութեանն. վա
յն՝ զի Յ ուխտին Ա. արդուսին
յ՚այսմ տեղւոջ հնմարտութիւնն
յայտնեալ եղև, նորին խոկ մեկ
նու

նուիրեալն միաբանի ընդ Յուդայն Սրբոյ խմայմանն, և ընդ Հեբրայական լեզուին զօրութեանն, որով հաստատեալ կայ Արիստոնեական վարդապետութիւնն յայսմ տեղեաջս։ Ապա՝ առաւել ևս պատասխանել մնայ մոլորութեն ռաբի եշային ոչ հարիւրորդ. զի նա միայն դառնութիւն և եթ լոկ խօսի առանց բանաւէրութեան, կամ առանց նշանի ուրուք բանաւարութեան։ Արդարեւ յայտնի է մեզ արիւնաբար՝ թէ զօրութեամբ հեբրայական լեզուին, թէ՝ Յոգին այն Սրբոյ խմայմանէն, և թէ այլ միւս պարագայիւքն բաւական կայ դ՝այսմ տեղւոջ անհնար կ, թէ՝ նշանակութիւն ինչ յաւիտենական ըստ որում ծնիկլոն, կամ այս ռաբի եշայի կամին. աստէն և ոչ աստուածին տեղի ապաւինի. քայց՝ իմա դուն բանին կ, թէ՝ Աստուած, և Երկնաւորն ոչ՝ ինձաչն երկոքեանն պակասիցին՝ ի Յուդայէ՝ կայ քէ, մինչև որ գայցէ Շիլո։

Ա.ՐԴ՝

Ն՚ոդ՝ որովհետև դուք այժմոյս
կողոպտեալ Թափուրմնայք՝ ի գույն
ոտնէն, և յ՚Երկնատուէն՝ բաւա
կանանայս տեսանել՝ և զմտաճածել
կարէք Թէ՝ Ասիան՝ ի հարկէ է
կեալ՝ և Թէ՝ ընդ վայր ականէք
տակաւին և ոսկեայք գալստեանն
այլ միւս Ասիայի։

Ն՚այլ՝ գուցէ ասիցէք ընդ ումանոյ
մըլի երազատեսիցն ձերոյ՝ Թէ՝
դուք տակաւին Ն՚այսոն միուն էք
և Երկնատու, այլ՝ յայնկոյս կողմն
Ն՚ովզան գետոյն ‖ · մերձ Ասբա
տիոն գետոյն · ուր տակաւին
ցեղքն, զորս Ասլմանասար ար
քայն գերեվարեաց՝ տիրապետեն
և իշխեն՝ ոչս յառաջնումն՝ յոր
ժամ դեռ Տաճարն կայր կանգուն
և հաստատուն։ Ն՚այլ աստ նախ
պատասխանեմ. լսէ՛ ձեզ այդպէս
սի տեղի՝ ըստ որում ասէքդ՝ Թէ՝
անդ լսեն տամն գերեվարեալ
ցեղքն կառավարեալք՝ և տիրապե
տեալք՝ ի Ն՚այնանէ միոյ՝ և յ՚Երկ
նատուէն՝ իբր՝ ի կառավարչաց

14 Թա.
17 · 6.
18 · 11։

ցեղին տասանց՝ սակայն այսու
Ա՛արդարեւթեանս այսմիկ Աբ
՛ա, ահասպետին ոչինչ պակասի վճ
լմանն իւրոյ. մինչ Սուրբ՛ա, ահա
պետն խօսի սակս Հուդայեանց
Ո՛այիսոնին՝ ասելովն. Ո՛այիսոնն
՛ի Հուդայէ ոչ զատեալ հեռասցի
մինչև որ գայցէ Տէր իւր. արդ՝ յոր
դայի գայիսոնն վաղվ բարձեալ՝
քանզի՝ այդ ձեր մնացածին կեղ-
ծեալ՝ և ստեղծեալ գայսոնն՝ զոր
դուք ջատագովէք գոլ՝ ի ծածուկ
գաղտնի, և յ՛անկայտ երկրի, ուր
տեսն գերեալ ցեղքն գտանին ըստ
ձերում երազատեսութեանդ՝ ոչ են
՛ի Հուդայեան ցեղէն, ըստորում
դուք և ս խոստովանիք, այլ՝ ՛ի տա
սն գերեալ ցեղից միոյն, և սա ո
չինչ ունի ասել՝ կամ իշխել ՛ի վր
Հուդայեան ցեղին, որ յ՛նմ՛որ
ոք վարանեալ՝ և ցրուեալ գտա-
նի՝, ընդ իշխանութիւն Ո՛ր իստո
նէից, ըստ որում դուք և խոստո
վանեալ գիտէք՝ նաև ոչ ՛ի վերայ
Հուդայեան երկրին, որ՝ ըստ ո
րում

ըսում իւրաքանչիւրոք ի ձէնջ դի-
տել, ընդ իշխանութեամբ Աստու-
քենէ։ Այսպէս և ես ձեր պահնել
և ստեղծեալ Երկնաւորն, կամ
Աստ Հոգին ոչ դոյ յիս, ի մէջ
ոտին Հուդայի, կամ ինորինսահ
մանանի. այլ յօտսը, և յանծա-
նօթ երկրի, զոր ոչ Հուդաս, և
ոչ նոյնինքն Յակոբ երբեք գիտա
յեալ են. վասն որոյ ի Հարկէ ևս
հետևի թէ Ճշմարիտ Աստուած
մինչ նահապետն ասէ նշանաբա-
նութեամբն թէ՝ այս երկոքեան
իրքս, Աստիսանն, և Երկնաւորն
ոչ պակասեսցին ի Հուդայէ մին-
չև որ եկեսցէ Ճշմարիտ Աստուն։
Երկրորդ՝ ասացանօր ասեմ թէ՝
ծուատ, և մտացածին յարմարու-
է, որ հընչէ զայնպիսի երկիր գալ
ուր տաճն գերեվարեալ ցեղքն
ունին ինքեանց զօրհնատուն, և
զգայիսոն. և այսմ վերհարցար և
վերծօրէն կատարեալ։
Ի նմանի համայն նահատակքն թէ
ի Հռովմանդուս կամ թէ յԱնգլիս
որք

որք ընդ աիւզերս նաւէցին, զոյս
պիսի երկիրդ, կամ գեա, որպէս
սիդ կ՝ Աթաւսիոն, ոչ գտին և ոչ
լսեան անուանել՝ եթէ ոչ յ՝երա-
զատես Իրէնէն, որոյ ոչ կ՝պարտ
հաճատալ՝ և ոչ են հաճատոյ ար-
ժանիք. վասն այսորիկ յառաջե-
գեալ Աթաւսիոն գետն կ՝ասէ,
և ևեղծեալ։ Ա. Եպէտ ունք՝ ի մէջ
բերուն զվկայութիւն հեռացեալին
և զատեալ. սակայն ես ոչ արարիմ
բոտ առակին որս մնանալանդ սի
բեմ զհաւատալն, քանթէ՝ տե
սանել գնալն։ Ա. այլ՝ առաւել ևս
պատասխանելով հանդերձ նոցին
ասելինին, որք ասեն. ստոյգ
կամ բերել զվկայութիւնն ի հե
ռաստ։ Ա. Ոչ ոսոյ՝ հեռաւորութիւն
Աթաւսիոն գետոյն, յ՝որ վերայ
պարծին դոքա՝ բողոքեն՝ և առք
արտաւանին, յայսանէ նշան ինն կ՝
և յուցակ ստուգեանն, զոր նոքա
՝ի մէջ բերեն. և համայնն կ՝ պա-
տրանք, և երազեալ շինք։ Ա. յի
արդարև՝ երևի որ՝ այդպիսի կա-
մակո

մակորեալ՝ և ոչընչեալ տաճն ցեղիդ իշխանութիւնն յայնկոյս կողմին Euphratայ գետոյն սուտ է՛, և կեղծեալ. քանզի՝ նոյն ինքեանք հրեայքն ոչ միաբերան ընդոյնա խօս հաւանութիւնք միմեանց գնան հաստատել թէ՝ ինչ կողմանն աշխարհիս կ՛ապրի, կամ յորպիսի անկեան, և ընդ մեծանի աշխարհիս է՛ երկիրն տաճն ցեղիցն, կամ թէ՝ ուր պարտէ՛ որոնել։

Նազովմէ երկար ժամանակս վարանեալ՝ և տատանեալ՝ հաստատեցին թէ՝ յԱրեւելս պարտէ՛ որոնել զնոսա. և ընդրել. Աստէն Իսրայէլի որդի ռաբի մնասէն ընդրէ, և որոնէ զայն յԱրևմուտս՝ յԱմերիկայ. և ջատագովէ յիւրում փոքրիկ գրքուն, որ անուանեցաւ՝ Ամէն յոյն. թէ՝ գտանելի են ցեղքն յԱմերիկայ յոյժ հեռի ձանապարհաւ յետկոյս անմատչելի ապատաժ, և քարաժայռ լերանց. և զօրոր հիմնարկութիւն այսպիսի երազեալ ճառ-

( ) ինչպատուն ոչևս գոյ. գուք աւե
լի քան 1630 ամն միապիսք անդրուն
առանց Յ.ծպաշտութեան, և ա-
ռանց երևելի փուռաց. ուստի յայտ
նապէս երևի թէ՝ Յ.սեհն հար-
կիւ եկեալ ի:

Ա.այլ՝ գուցէ տայցէք ինձ պատաս
խան ի թէ՝ ասա նահապետն ի մեր
բնաբանի զՅ.սեհի գաղուստն ոչ
ասհմանէ. բայց՝ ասէ թէ՝ գաճա
զանն, և գաճազանահարն, կամ
գաճազանաւ խրատիչն ի Յուդայէ
ոչ զատոյ, կամ սպահաւեցոյ մինչև
եկեալ Յ.սեհն:

Ի.նդ այս պատասխանեմ եսնախ
թէ՝ Շ էքետ ասա ի մերում բը-
նաբանի ոչ նշանակէ խրատ, կամ
կշտամբանս, մինչ որոյհետև նա
հապետն ասա ոչ չարինչ՝ այլ զբա
րին Յուդայի որդւոցն իւրոմ ա
ՀԵտէ. օրհնելով նա զՅուդա՝
ասէ ամա զառանձինն իմն բարու
թիւն, բարեբախտութիւն, և ազ-
նիւ արբուութիւն, որ ժամանելոց էր
նմա ի վախճանի աւուրց. բայց՝

ոչ

Թեանն. քանզի՝ ըստ որում ասէ՝ ան
մատչելի երկիր լինի՝, և տեղի. ար
ոչ ուրեք գտանի, և ոչ յ՚աշխարհի
գոյ. զի համոյնն է՝ յարմարեալ
մուածուածիւն, պատրաստեալ, և
և սուտ։

Պրակ. ԻՐ.

ՅԻՍՈՒՍ ՆԱ՚Ց ՕՐԻՆԵՑԻ՚Ն,
որ եկն ՚ի լրման ժամանակին, ի՝
չիմարիտ խոստացեալն Աստուծ՚ն՝ և
փրկիչ աշխարհի. Ա՚յս վկայեն
մեզ Աւարգարէքն, մեզ հաւատացեալ
լոյ ՚ինձ առնուլ զԹողութիւն մե-
ղաց անուանեալ նորա։ Ա՚յդ նա,
ըստ բնաբանի Յակոբու Ա՚յս
սիեփն, երբ Պետրոսն ՚ի Յու-
դայէ բարձեալ էր. ինչ տակաւին
օրէնսուուն էր ՚ի կայի իւրում, ըս
որում յուցաք մեք։ Ա՚յս՝ զիմա
րիտ Ա՚ստուածն, Ա՚ստաքեանն ՚ի օր.
զի ՚ի սմանէն, որ ՚ինձ, արտա
յէ զմեզ որդիս Ա՚յ. Ա՚յո. նաև՝
ինքն Ա՚յն, Ա՚ստուածարան. որ
զօրութիւն իւր Ա՚ստ Ա՚գուցն տայ ի
մանալ

|| Գործ. ԺՐ. 43։

մանալ զթողութիւն մեղաց, և զըղ
հաշտութիւն ընդ Ա. Հ արեամբն
խաչիւ. որով ունիմք զհատուցու
թիւն սո Ա.ծ ։ Ահա՛ Ը իլօ
Ա.ժիկն Յն, որ քաւէ զյամ մեղս
ու, և զյամ հիւանդութիւնս բժշ
կէ ։ Ահա՛ Ը իլօ, Հիմարիտն
Ը իլիսէ, կամ զնաւակ կնոջն. ըս
խոնարհման բանիւն ։ Ասա՛ Ահա՛
Հիմարիտ Ը իլօ, նորինհ՛. զի հա
մայնն հ՛ նորա՝ յ՛երկինս, և յ՛եր
կրի. զի նա հ՛ Ա.ծ ՛իվեր քան զյամ
օրհնեալ Հիմարիտ Ա.ծ ընդ յօրն
իւրում երկնաւորի, և ըս Ա գաւոյն
Ա րբոյ. վասն որոյ՝ անուանի նա՝
հլգիքսոր, Ա.ծ հզոր ։ Ա.ՀՕՎԱՅԻ
Ա ադըղնու, Տ՛ր արդարութիւն մեր ։
Ա.ծ Ա.բրահամու, Ասահակայ, և
յակոբայ ։ Ա ա Ա.ծ, ՛իվեր քան
զյամ օրհնեալ ՛ի լրման ժամանակ
կին ոչ միայն երևեցաւ մարմնով.
այլև՝ ըստ խոստման բանին, քա
րոզեցաւ ՛ի յ՛Հեթանոսս, և հաւա
տարիմ եղև (հաւատացաւ) յաշ
խարհի ։ յ՛Հեթանոսքն Հիմարտա
պէս

Հռո. 5. 1.

Ամաղ. 102. 3.

Ծնն. 3. 15.

Եսա. 9. 6.

Եբր. 23. 6.

Եվից. 3. 6.

Ա Տի. 3. 16.

պէս հրնազանդեցան նմա։ Այժ
ի՛ այժմ անուն Տ՚ն ՚ի մէջ աղգաց
և ՚ի յերեսանոսս։ Ցմեւ՝ Տէր Ա՚ծ՝
զիւր չնորհսն՝ և զիւր Հչմարտու-
թիւն այնքան երկար ժամանակաւ
հաձեալ էր փակեալ մնալ ՚իներ-
քոյս անյուսկ սահմանացն երկրին
Ա՚ն անանուն։ սակայն՝ ողորմեցաւ
ևս ՚ի վախճանի ՚ի վերոյ՝ ըս ա-
խտամա, չողորմելոցն, և ըս ամմի,
ոչ իմ ժողովրդոցն, արար միան-
գամայն ամմի ժողովուրդ իւր՝
հաՀատուածս, որ՛ ՚ի Ա՚ն։

Ա՚յս ինչ ուրեմն պարտ է՛ բանալ
զաչս ձեր, ոչ միայն մեր Հչմարիտ
Ա՚եսիան, զՅ՚ս՛ Ն, ազգրեանն՝ Հաւ՚
ատոյ աչօքն տեսանել՝ այլև՝ սիրոյ
բազկօքն գրկել՝ և յուսոյ խարիսխ
խաւն կախուլ։ զի մի երբեք ամօ
թահլից ձնասջիք։ Ա՚ի ուրեմն
գայթակղիք՝ Պատուհասի բարե-
կամք, և եղբարք ըստ մարմնոյ՝ խո-
նարհ, և արտաքին դիմաւն, որով
եկն մեր Յ՚ս Ն։ զի և այս պարտ
էր լինել՝ զի լցցին Գ՚իրք։ այսպէս
էր

Մաղ. ի. 11.

հր գրեալ և գուշակեալ ի ձեռն
Ա՛արգարէիցն, այսինքն՝ անարգ,
խոնարհ, և հեզ ըստ արտաքին ‖ Ես. 53. 3.
դիմացն ‖։ նաև՝ առատ այս նահա-
պետս գուշակէ ‖։ Օ՛այն որ, և ‖ Ծն. 49. 11.
ձեր ուսուի Ա՛օսէսն ՚ի ադաւրշամ
խոստովանեալ ընդունի՝ և ասէ ՚ի
վերայ բանիցն այնոցիկ. կապեսցէ
զորթոյ զյաւնանակիւր։ Ա՛եսիան
եւկեսցէ յ՚Ա՛ղէմ. զիշ իւր համե-
ստեսցէ, (փալանդիցէ. աղքատու
Թէ, և խոնարհուԹէ. ըստորուամ
գրեալ է. յանէ, վերուածքեբ յայ
խաւօր ‖։ հեզ՝ և հեծեալ ՚ի վերայ ‖ Զաք. 9. 9.
իշոյ։ Ա՛ոտոյ՝ սակաւս խոնարհու
Թեամբն՝ որով էին Յիսուսն մեր
ոչ ի պարտ ձեզ գայԹակղեցուցա
նել. քայց՝ և նա զօրացուցանել և
՚ի սատրձ բերել ձեզ. որովհետև
նովաւ տեսանէք, զի՝ ոչինչ միան-
գամ վասն Ա՛սհին կանխաւ մար
գարէացեալէ՛, բացաւ՚ի մերն Յա.
և հետևապէս ՀՀմարիտ Ա՛սհին.
Ա.յո՛. զնա՛մ չարչարանսն Ցն մե-
ղոյ Յի, և զայլ նա՛մ անարգանսն
զորս

զոր կրեացն՝ ըստ Աւրոց, կրեացն
վասն յայտնելոյ մեզ զիւր սահման
մարդուր, և ամենակար ոչերն. զոր
ասացաւ՝ արժան կ՛, զի զարթուս
ցեալք սիրով՝ և գոհութիւք՝ ծանի
ցուք զնա. ըստ որում Պօղն Աեռա
նարդոս յ՛այլսրեք գեղեցկապէսն
ասաց. Պրքան Աէր վասն մեր ան
արգապէսն, այնքան պատուհակա
նադոյն։

Պրակ. ԼԳ։

Ա այց՝ նշանաբանի ինչ ձեզ՝ որ ՅՀՆ
Ի՞ւ կամի զձեզ՝ ի սուրբ նախանձ
զարթուցանել՝ ի ձեռն մեր Աւրիա
տոնեիցս, որք յառաջն էին ըօյամ
ոչ ժողովուրդք. Ա՛ստէն՝ և եթ պո
հարկեմ զոձ բանիս իմոյ՝ մանաւ
անդ առ ձեզ՝ ի վ իմ՝ ի բոլոր սրտէ
թիրելիք, և յոյժ պատուհելի եղբարք
և Աորք ձշմարիտ հաւատոյն՝ ի
ՅՀՆ Աէ. որոյ իսկական, և առ
անձնական կերպիւ պատրաստուիմ
զնոմ սէր ցուցանել՝ և քաջալերել
զձեզ փրկարար հաւատոյն առ՝ ի
յ՛ա

յ՝ասձուսն, և՝ իշխնուսաճ հոգևսոր
ծառային, որոյ հինն, և ալ՝ եմ
անկեանն ի Յիսուս. Ալ՝ վարժա
նաւոր՝ և յոյժ պատուական եղ-
բարք՝ և՝ որք հաճատուին՝ որ՝ի
վ՝ն. զմուսաբ՝ ածդուք գունեայ ըզ
համայնն, որ ինչ ծառայէ վասն
դարձմանն ՝ի՝ էն։ Ալ սիրոյն առ-
թիւք առ՝ն՝ջ վե՛ նոցին լուսաբեր
լուսթե աչայն մտայ առ՝ի տեսա
նել զոր խաչեցինն, և ասպաշխա
րել վա՛ մեղայն իւրեանց ձշմարիտ
դարձմամբ՝ ի հաճատն Ա՛սեհի ու
ղիղ ըղդջմամբ, և թեկնէ լսրտիս.
այլ մանաւանդ պատկս լինդուք բարի
օրինակ մարդուր գնացիք, և՝ն՝ձա
պաշտ համեստութե առաջի նոյ,
որք են մեր քոյք անդրանիկ ըստ
մարմնոյ. և յուցանել նոյ թե՝ ուշա
եմք ամայի, և քիրտ չ՝եթանոսաք
որք անհաճատ գոլով՝ գնային ըս
յանկուսթե մարմնոյն. այլ՝ վ՝ւրիս
տոսեանք, որք հաճատով մնեալ
քնակիմք ՝ի Տանն Ա՛եմայ ։ և
չ՝ոգւոյն սրբատարսութե՝ ի խաչ
հա

Եբր. 9. 27.

հանեմ զմարմինս մեր հանդերձ
‖ Գաղ. 5. 24. կարեօքն, և ցանկութեամբքն ‖ :
Ա. յն. խորհեացուք և ջանիւ հո-
գւոյացուք՝ գնալ ըստ շաւղայն մեր
Սիրական Յիսուսին՝ զի այնպէս
‖ 1 Յով. 2. 6. գնասցուք, ոյր և նայն գՀետոյ նո՛ր
գնաց ‖ : քանզի՝ ի դոյն իսկ կոչե-
‖ 1 Պետ. 2. 21. ցաք ‖ : Ա՛ստորոյ՝ եթող մեզ Յն
զիւր Սե՛, և կատարուն օրինակն,
‖ Մատ. 11. 29. յանձնեաց մեզ՝ և ուսոյց՝ ասելով.
‖ Ուսարո՛ւք յի՛նէն. զի հեզ եմ, և
խոնարհ սրտիւ. և՛ տայն՝ զի Ա՛ծա
պաշտ, և Ա՛ծաւայելուչ խոնարհ
ընթացիւք՝ ի ձեռն Ձշմարիտ հնա
զանդութեան հաճատոյն կարաս
ցուք ցուցանել և տալ զկենդանի
‖ 1 Յով. 3. 5. ինքնաբարբառ բան յուսոյն, որ
՝ի մե՛զ ‖ : քանզի Ա՛մենայն՝ որ
ունի զյոյս յայս յ՛անձին՝ ի վերայ
նորա, և նմա պարտ է՝, սրբել
զանձն իւր, ոյզ և նա՛ սրբ է՛ : Ա՛յ
թէ՝ բաւական է՛, զի արտաքին
դաւանութի՛ն՝ կամ խոստովանութի՛ն
դաւանիմք, կամ խոստովանիմք ա
ռանց ի սկզբան Թողլոյ զմեզն,
զի

զի սրբութեանբ եւ հաւատովն ի Քրիստոս
շրջեալ ընթացուք. զգի Քրիստոս ոչ
ի ծառայ մեղաց, այլ ամ որ ա-
նուանեալ զանուն Տեառն, ի լքեալ լինիլ
յանիրաւութենէ ||։ Յակ. ձշմարիտ
հընազանդութեն Քրիստոսի լիով փրկչին.
որով եւ ձշմարտութեբ, անգէտքն ըզ-
գաստացեալք առ Աբ նախանձ
քարշեալ եւ թերեալ լինին, ի միա-
ւան հընազանդութենէն փրկչին
մերոյ։ ()ն ժտեմ. փորձեսցուք
զանձինս մեր՝ մուադրութեբ, եւ ան
ձընադատ կշռորդաւ, թէ՝ եմք
հաւատոյգեալք, եւ հաւատարիմք.
քանզի՝ ոչ պարտիմք նաեւ թէ շի-
լո փրկչին ձշմարտութեբ հնուզան
դիմք. քանզի՝ ոչ պարտիմք որպէս
անպգամք՝ յոտնալ յանդգնուի
արտի մերոյ ||։ այլ պարտիմք ըստ
յորդորմանն Աբ Յ.ուաքեղէն. փոր
ձել զանձինս մեր ||։ Որք միան
գամ Քրիստոս հընազանդե-
ցան, եւ ձրկաւորեալ հաւատով առ
նա մատեան, այնպիսիքն զանձինս
իւրեանց նոյն ընդեանք փրկչին
մատուս

|| 2 Տիմ. 2. 19.

|| Ես. 28. 26.

|| 2 Կորն. 13. 5.

մատուցանեն, և նոքա գնասցեն
ընդ նա ‖ · Ի մտադրիւ · Իշաւիղ
նորա · նոյնքան առնուն զքաղց
լուծ նորին յ՚անձինս իւրեանց, և
կեան ոչ յ՚անձինս իւրեանց, այլ
Ի՚Յ, և յ՚այնմանիկ Յն ձմարիտն
Ճ իլօ՝ որ վասն մեր մեռաւ՝ և յա
րեաւ կենդանի։ Իսկ՝ որք միան
գամ անհընազանդին ձշմարտու
թեանն՝ և հընազանդք անիրաւու
թեան՝ և մեղացն։ Նոքա Ճ իլօ
փրկչին ոչ են հընազանդք՝ և ոչ
ունին զհաւատսն փրկարար։ այլ՝
ոչ մտանն՝ և ոչ յաժին ունին առ Ի
փրկութիւն՝ զոր ստացաւ Աստիան
Վանդի Վ՚ետ եղև պատճառ փըր
կութեան յ՚աւիտենից ամ հընա
զանդելոց իւրոյ ‖ · Նայլ՝ ոչ այլոք
Ի՚յ՝ որք միանգամ հընազան
դեալքն են Ճ իլօ փրկչին՝ և ու
նին զփրկարար հաւատսն գիտեն
թէ՝ զինչ հաւատան՝ և ունին զփի
տութիւն նմա։ Վանդի գիտու
թիւն հաւատոյ՝ և գիտութիւն շշ
մարտութեան՝ որ ըստ Աստուած
տու

‖ Ե սա. 2. 3.

‖ 2. Կո. 5. 9.

և
գարեքն վաղ նախագուշակեցին՝
նախատապետաւ կերպագրեցին. մար
զնմանէ գրեալ. Ա. ըարոզութիքն
ես վասն Ա. ըիստոսի. Ա՝օսէա
ազգէ՝ զի նոքին իսկ են՝ օրք վկայ ‖ Տիմ.
զկիրս ‖. ըստ որում Փրկիչն մեր ‖ ՚ՈՀՀ.
գաւ՝ մտադրութիք Ա՝ննեւոյսւք ‖ ՚Ե. ՚Ի.
գալ՝ և պատուասորել. Ա յր ազա
Ա՝րոյն զՀնմարտութիւնն ջատա
ջի ՚ամ մարդկան զօրութիք Ա՝ք
խարհի. որով կարօղ իցեմք առա
ցեալ Ա՝սւհն գալ՝ և Փրկիչն աշ
զոր գաւանիմք՝ Հնմարիտ խոստա ‖ Տիմ.
վըէժխնդիր. և յ՚ո հաւատացեն ‖ ՚Ա. ՚Ի.
եմք ‖. Ա րպիսի ոք Ի՚ խոստան է՚,
զի կեայ մեր Ա՝օհ՝ ոչ է՝ Փրկիչ՝
ատ կարասցուք գիտել՝ և իմանալ՝
ատ Հնմանել. ո
ատ գիտել՝ և պաշտել. ո
բանիցն ուսանիլ Ա՝ստիքիցուք ոչ
զի իսկապէս զՀ՚ Յ՚Ի՚ճաշունչ
թեն՝ որ ըստ Ի՚ճպաշտութեան է՚
սրբագնեալ գիտութիւ Հնմարտու
մանաւանդօրէն զմտաւածեցուք ըզ ‖ Տիմ.
Հեցուք զանձինս մեր խնկօրէն՝ և ‖ ՚Ա. ՚Ի.
տուքեէ՚ ‖. Ա՝ն Հայցեմ. փոր

և Ա. Հետարանն յայտնի դիմանի
զնա յառաջ դնէ. վասն որոյ՝ ժրա
ջան քննութեամբ Ա. Ճաշուն զը
րոցն առաքելոյ մեք զղխտութիւն
Յն Ա՛ն՝ և զնորին Հմարտու
թեանն՝ առ Իզօրութիւն՝ և զանխ
Ա. Ճային Պ. րոցն վկայաբանել և
հաստատել առաջի այլոյն վասն
Հմարտութեան. Պ. իտութինն կ՛
յոյժ հարկաւոր. քանզի Ա. յսեն
յաւիտենական կեանք. զի ծանիր
ցեն զքեզ միայն Հմարիտ Ա. Ճ՝ և
զոր առաքեցեր՝ զՅիսուս Ք՛ս ||
Ա. ռանց այսր ծանօթութեան՝ անկը
նար կ՛ հաւատալն. քանզի՝ հաւ
տան կ՛ խոհեմ, և առաքինի զօրու
թիւն՝ որ ոչ գնայ ամպին՝ և ոչ վայ
րագասուն. այլ կամն ունիլ ինն
քեան իբրև զառաջնորդ՝ զծանօ
թութիւնն՝ և զղխտութիւնն.
Ա՝ այն այսորիկ՝ երբ վերկինչ մեր.
որ զկոյրն լինել լուսաւորեաց
հարցանէր ||Ա՛ու հաւատաս յՈՒ
դի Ա. Ջ՝ և լինել կոյրն միւս հարց
մանքն առ. Տէր. ո՛վ կ՛, զի

Յօհ. 17. 3.

Յօհ. 9. 35.

հաւատացեալ՝ ինձ. կոչեն նախ կա-
մեցաւ Յանաչել՝ և ապայ հաւատալ
՝ինձ, և երկիւղածանել նմա։

Ա. յն. առանց գիտութեան՝ և
ծանօթութեանէ, անկարի է պահել՝
զՎ՝ և երկիւղածանել նմա՝ ըս-
որում պարտի ։ Ոյր աղագաւ ‖ Յօհ.
ասէ Պէն Պօզռս. ‖ Համարիմ 4. 22։
իսկ զնա ինձ՝ և կղկղանս վասն
առաւել գիտութեանն ՝Յի-Վ՝ին ‖ Փիլ.
Վ՝ննեասյուք ուրեմն զգիր՝ ժրա- 3. 8։
ջան զգաստութիւք, զի՝ ի Վ՝ք գի-
տութեանց, և ծանօթութեայ Ջ-
մարտութեն, և յՎ՝ծապաշտ կ՝ը
նայիցն սիրոյ, զօրութիւք հաՎատոյն
զանգրանիկ քոյրն մեր՝ որ ի Վ՝ին՝
կարասյուք գեղեցկապէս հասուել՝
և Վարգարէական Վ՝ոյժ վկայու-
թիւն՝ զհաՎատան Վ՝րիստոսեան հա-
կապէս ուսուցանել՝ և վկայաբա-
նել՝ զի և այսու ՄարԹիոյք զնո-
թիոյք զարԹուցանել զնո, հրաՎ-
իրել՝ և բերել՝ ի Վ՝ք գիտութի՝, և
փրկչին մերոյ։ Վակս որոյ՝ պարտ
ի՛ մեզ

ի մեզ՝ մաքուր, և մտադիր ուշիմ
մուքեք զմտաւճաճել զԱՀերն՝ առ
ի նուաւաւ վարիլ ընդ ամ մարդ-
կան հաճոտոնէն հանդերձ, և մա-
նաւանդաստ ընդ մեր անդրանիկ
|| Հռո. 11. 28. քեռն, որ ի պիրելի վասն հարցն ||
Տեսէք անգամ թէ՝ որպէս աչնիւ
սիրոյ յուսյակաւ, և յատպաղութեր
լինքնակամ յոժարութենն խոսէր
զինջ Յնդրանիկ քոյրն մեր՝ երբ
մեք նման կրտսերն, տակաւինն օտա
|| Եբր. 2. 11. րայեալէք ի կենացն Յ.Ի. Ա՛Հ,
ասէ քոյրն անդրանիկ. || Վ՛ոյր
մերձոքը, և ստինս ոչ ունի. զինչ
արուսյուք քեռ մերում, յաւուր
յորում պատմեսցին նմա: Յհաճ
ասիկ, այնպէ եկեղեցին Քրիստոսի
ակնուանելով դարձմանն Յերթա
նուսց. և այնքան անձնասոջոր սի
րով խոսէր նա զմոքր քեռէն.
զինչ արուսյուք նմա՝ յորժամ պատ
մեսցին նմա. այսինքն՝ երբ հա
սեալ լիցէ դարձ նորին ի Քն՝
զինչ արուսյուք նմա առ ի յօգ-
նութենէ, յաձուսն, և հաստատել
զնա

զնա ձչմարտութեաբ։ Ա. Յինքան ա-
րեմն առաւել՝ մեր պաշտօնաւա-
րութեաբ պարտքն՝ զի մեք առաքնոր
զամ սէր, զամ օգնութեան, որ կա
րէ նոյ դարձմանն ծառայել՝ ըստ
կարի մերում. և յօժարակամ սըր
տիւ ջանասցուք՝ իմիկայր բերել.
որովհետև դարձ նոյ՝ և լրութիւն
կ՝ մեծութեան Յեթանոսաց, և փո-
վանդակ մեր բարեկեցութեան։
Օ՛ի եթէ մերժումն նոյ հաշտուն
աշխարհի կ՝. իսկ՝ ընդունելութեան
ղինչ իցէ, եթէ ոչ՝ կենդանութեան
՝ի մեռելոց ‖։ այսինքն՝ ծնայեալ ‖ Հռո.
յոյժ բազմութեան Յեթանոսացն ԺԱ.ԺԵ։
որք են յ՝աշխարհի, և որք միանգա
մայն տակաւին յանցանօք՝ և մե
ղօքն մեռեալք են զարթուսցէն, և
կենդանասցին դարձմամբն ԻԷ ի,
զի կեցցեն արքութեաբ ՝ի ՏՐ ՝ի
ձեռն Հաւատոյն ՝ի Ք. րիստոս։
Ա. Յո՛ զտոյր եկեղեցին, որ տակա
ւին ՝ի քաղաքն ըստ Հոգւոյն՝ կ՝ մե
ռեալ, դարձմամբն ԻԷ զար
թուցեալ՝ և ըստ Հոգւոյն կենդա
նա

նայեալ լինի. զի այսպէ՛ իմայուսն՝
և զօրութիւն Սրբոյն Պօղոսի յո՛
րում յանդիմանութենէն այսինքն՝
զի յոյժ առաւել փառաւոր լինի
յի զօրութի՛ն՝ և արդեամբ վա՛յ.
եկեղեցւոյն, և քարեկեցութենէն
Ի՛ հեթանոսաց, քանզի՝ միայն ե՛
ղեալն ակն, և պատուհաս ոսկւոյ. Ո՛ր
որպ՝ ցուցցուք Ի՛ էի զնա՛ սէր կա
րելի, և անկեղծաւոր սիրով՝ և
գիտութի՛ Ա՛ն Ի՛ րոյն վ՛ հոգեբա
նեսցուք վասն ձշմարտութենէն. ո՛
րով՝ իպէ մարթ հրաւիրել զնոսա
Ի՛ ձշմարիտն դարձ, և Ի՛ հնազան
դութիւն ձշմարիտ: Ի՛ Ա՛ի. զի և
մեք՝ դարձմամբն նո՛ և հնազան
դութեամբն առ Յիսուս ձշմա
րիտ Աստուծ. զարթուցեալք Ի՛
սէր նախանձաւորութի՛, և երբ Ի՛
մեռելոյ կենդանացեալք՝ հաճատո
վին որ Ի՛ Ա՛ն կեցցուք Ի՛ Ն՛ր մեր
Յ՛ն. ասա արդարութի՛, և հնար
հոգ առ Ի՛ սրբութի՛. և աստէն ըզ
կնի մշանջենաւոր փառաց առ Ի՛
կեցութիւն Ի՛ Ա՛ն Յ՛ս. Ո՛ր ա-

զագաւ

զաղաւ՝ օգնեսցէ մեզ Ս. մեռելոցս
և Աշխատակեաց եռաձայնեաց Ս.
Ի՛շխ, Նայր, Որդի, և Ս. Հո-
գին. Ի փառս Ս. մեռելոցս Ողորթ ա
նուէան խորհ, որում վայելէ ամ
փոխադարձութիւն, գովութիւն,
գոհութիւն, և պատիւ յ'ամ յաւէ
տեանս. Ս. մեն. Ա'ՂՏՐՅ խոսա՝
✝ Ս. մեն, եղիցի՛, եղիցի՛. ✝

ԳՐ. ԳՈ.

Ս'երձակայ ՚ն շնորհաբանութեան ՚ի վե-
րայ Նոսուին Աստ. Շ. ՀԼՕ. եղեսցի
Շ. ՀԼՕ. ՚ի յետոյ Կաթողիկեան եղանակին
ընդհատեալ.

ՊՐԱԿ. Ա.

Ի՛ՆՉ ՐՈՊՈՒՆ Ա.

Ա՛ստուածային Ողորթ
ն, աշխատասէրն Յակոբոս, լուծիլս
տեսաք

տեսար թէ՝ Ը իլօ ոչ այլ ինչ է, և
ոչ պարտէ՝ այլինչ մեկնիլ թէ ոչ՝
Աեսիան։ Արդ տեսաք մեք թէ՝
Ա՛ը՝ ահագնեան ոչ միայն Ա՛ար-
գարդութիւնն իւրով եցոյց թէ՝
Յուդայ Ը իլօ՝ Աուհն գալոյն
ի ը ըստ մարմնոյն, այլ՝ ինքն ու-
սոյց՝ Յոյժ նշանագրանութիւ գը
ծադրեայ՝ և պարզաբանեց սակս
Աուհի գալստեան ժամանակին,
յորպիսի կայր, և կացի Ի՛ել ի ցեղ
Իրեայական կառավարութիւնն՝ կամ
Ա՛աղաքականութիւնն, և գայիա
նըն, կամ գաճպատանական իշխա
նութիւնն։ զինչ ևս հետևեցաւ՝ ի
վերայ գալստեանն Ը իլովայ, ըն՝
գարձ Իրեանուսայն, ցուցեալ ևս
թէ՝ մարգարէութիւնս այս լիա
կատարեցաւ՝ ի վեր մեր Ա՛աղո
քեան վրիժին։ Ա՛ստանօր յառա
ջանամք առ՝ ինշանագրանութիւնս
ոմանս, և առանձնականս՝ ի վերայ
բառին, եաբօ՝ և անուանն Ը իլօ,
երկեայք Աերուլ՝ ի ձեռն կաթոլի
կան արհեստին՝ յանդիմանս կա-

ցուցա

ցուցանել՝ և բայայայտել. ոչ թէ՝ սուաւ՝ իբր ուղիղ՝ անխախտ, և ուժգին յանդիմանութեամբ առարկել՝ այլ սակս գեղեցկասիրութեան և հանձարեղ մեծավարժութեանն առաքեալին, որ ընդ ճշմարտութեան համաձայնի. նաև՝ զի ցուցից հին ժողովրդեանն Աստուծոյ զանկարողութիւն, և առանց հինանգելոյն զօրս ուսումն Աւետարանին, զի կա բանական բառն ըստ հաճութեան մարդկան ոլորի, կամակորի, և կու րանայ. արդ՝ նոյնն իսկ զինուքն՝ և զրահիւքն յաղթահարեսցուք զզ նոսա:

Պրակ. Ա.

Ա. առն՝ յայտ, եկեսցէ. առնէ զայս հետեւեալ բառն. յիշուայ գէն եբօհա. ար՝ Յիսուս Աստուծ. Յ. Վ. անուն՝ առաջին տառն բառինն՝ նշ՝ եօդ. երկրորդն քէթ. երրոր դըն՝ Ա. լեզու՝ եօդ տառն ասայն է՝ և առաջին տառ Ա. մեհնաւորը ա նուանն Յ՝ ի՝ յիշուայ. երկրորդ տառն

տառն եաբօ բառնի՝ քէթ. և ա
ռաջին տառ քէն՝ այսինքն՝ Ա ըդի
ևս՝ քէթ. վերջին տառ եաբօ
բառնի՝ Ա.լեֆ, որ հանգչի՝ և ոչ
արտաբերի. քայց յառաջ քան զ
վերջին ալէֆն՝ գոյ խօլեմ կոչե -
ցեալ ձայնաւորն, որ արտաբերի
պիտոյ երկար՝ օ, և ինքն վերջա -
ցեալ Ա.լեֆ տառն միայ անշարժ՝
և անձայն. պիտոյ՝ յայտ նոյ ոըք
դոյնինչ զընդհերյումն ՝ ի բրայե
ցոյց դիտեն՝ կամ տառից նոյ ձայնա
Հարայ՝ կամ կիսոյն վերահասու
են. Ա՛ն եթէ ոք ՝ այսիսկան տա
ռիւք կրամենայր զայսպիսի ձև կա
բալոյ գրել. դիպէ օրինակի ա
ղագաւ բառս այս՝ Վ.ամ. և կամի
ցի ոք ըստ այսպիսի ձևոյ կաբալել
կարէ ասել. գեղեցիկ այգի մեր.
գողութիւն ամ մեղայ. գովել ազ
նիւ մարդն՝ և զայլ բազում գովե
լի, կամ պարսաւելի հիւսուածս
յարմարել կարէ. ուսոյն Թուի
գոլ ըստ հաճութե մարդկան այս
պիսի արհեստս՝ և ոչ Ա.ճաշուն

գիտու

դիտութիւն՝ ըստ որում Աստուածքն
ընդ վայր անատարածութիւն ամբառ
առնուին։ Այլ այլևայլ կարգա
լայից տեսակ. բայց այս կոչեցաւ
Աստղ մեծութեան՝ զի մի յայլոց
րեք։ Ա, մանաւանդ անուն Ի իշօ
կարելիք այսպէս կարգալ եւս՝ Աստղ
մեծութեան ձևոյն։ Ի իշօ. Ի մոյ
ինչ Ա ըդիվերդ ինչ Ա հշիսդ.
լուր՝ ինչ բանիցն Աստեղն. կամ
Ի մոյ Ասրայել Ա ըլ Ահարա ինչ
բերիւք. Ա ըր Ասրայել ազգայն
ուխտին, կամ կատակին, ըստ այսմ
եղանակի, և այլ բազմադիմի եղա
նակաւ կարելիք կարգալ ընդեմ
ինչին, ոչք մեծի իմաստութեն
կարծեն զայսպիսի հանձարագիտու
արհեստս. սակայն ինքեանքն խոշ
խոշին զինուքն իւրեանց. և այսպէ
ինչութիւնն լինի պաշարեալ և
յաղթահարեալ։

Կ. Ղ.

Կո. Կ.

Ի վերայ Աարգարբեռնեանն և այլոց.
Կո. 7. 14. Որ՝ տալոփս ինձ
զբեռն մի, և Աարբերեցին ի Աա-
ռաջ Աուսէ. և՝ յաղագս և՝ մնանուրել ա
նոցանն. նաև՝ պատասխանի ընդդեմ Ոչ
եղ առաքելութեանն ի վե այսր երէս։

Ը՛հա Աոյս յղեսցի, և ծնցի որդի,
և կուբեսցեն զանուն նր Էմմանուէլ

Ուրախ նամու թուղթ.

Հինգե հայրենեան հարսն, վը եօթադրեթ
բեն, վը ղօրեսաթ շեմս խոմանու հե։

Ը՛հա՛ Աոյան յղեսայ, և ծնցի ղորդն, և
կուբեսցե զանուն նր ընդ Աեզ Աստ.

Աստուածաշունչ ն
ընծ, որ՝ ըստ մեծութե
շնորհացն իւրոց՝ վե՛ս մխի
թարութեանս անկեալ մարդոյն,
խոստացե ընդ զայն մեծ խոստումն
ի ջրհեղեղն թէ՝ ևնոյ զաւակն
խոր

խորտակելոյ եր զգլուխ օձին. յետ
այնորիկ զնոյն խոստումն յաձախ
նորոգեաց ընդ հարս՝ ըստ հանդիպ
ման իրացն, զորս Տէրն ընդ նոսա
առնէր. նոյն խոստմանն հանգոյն՝
կամ էութիւնն, և նշանակութիւնն
մի՝ և նոյն եղ, և եհաս Տէրն ի ձե
ռըն Յ.սայի Ա՝արգարեին զնշան
մի Ի.քազ (ա.ապաւորին, զի էդեր
անդարա՝ անքոյթ, և աներկևան,
որ Ա.ասօն արքայ Ի.ուդայ, և փա
կէ որդի Ա.ովմելոյ՝ արքայ Իս
խորհուրդ չար խորհեցան գնմանէ
քանայեաւ քանաքարել գնա, և
զՏ.ունն Ի.ասէթի զդեանել. բայց
ոչ կարացեն Ի.վերոդել խոտա
մանն Տէրն մեր անուանեաց զՍի
սեհն՝ երբեմն անուամբ՝ կնոջ
Օ.սէակ||. երբեմն Օ.սէակ Ի.ե
րահատու||. երբեմն Ե՝ի իւր, և այլ
երբեմն՝ Ա՝րդի Ի.սէթի||. Ի.ակ
ստատներ՝ անուանակ գնա ոչ միայն
Ի.մմանուէլ՝ ընդ մեզ Ի.Ծ. զի ցոյց
յէ, և ցուցակեցե զձշմարիտ Ի.Ծու
թիւնն, և զԱ՝արդկութիւն Ա՝սե
հին

||Տ.ղն. 3. 15.
||Տ.ղն. 22. 18.
2Թագ. 7. 14.

հին, և թէ՝ վասն այնորիկ կարօղ
և հզօր է փրկել և յուսացանել՝ և
սահմանել. այլ՝ զի յուզեցի, և
յուսակիսկ զերանակն՝ և զկերսին,
որով Աստուած յայտնեսցի, և ե-
կեսցէ յաշխատս. այլ՝ Աստուա
Աւրեց Աստուած Աւրհնեալն
Իսրայէլ Աստուած հայրանդ
հոյս յղասցի, և ծնցի զԱւրդի, և
այլն։ Աստուած, ոյր և հեթանոսքն
կոչեն Աստուած, գրեն Աստուածն.
այսոքիկ են տուեալ Աստուածքն հա-
ւիկ իբրեանց Աստուածութեանն,
և զիրան ասպագայս իբր մատամբ
յուզանել։ Այսպէս Աստուած հաճասիկ
Ես, Ես զօրութեանց։ Հնոմ
հլօհիմ։ Աստուածիկ Ձեր։ ա
հաճասիկ Ես Ես գայ զօրութեք
և բազուկն իւր ընդ իւր. ահաճա
սիկ վարձք իւր ընդ իւր։ Աստ
ծառայ իմ, որոյ օգնական եղէց
Թէև յօրինակի մերում էին Յա
հօր ծառայ իմ. սակայն Աստուա
գրին է, Աստ ծառայ իմ. որպէս և
ըստ մեզ ասէ Անուն իմ։ աստ
և

Հնոմ. 53. 33.

Եսայ. 40. 10.

Եսայ. 42. 10.

Եսայ. 52. 13.

և յ՚այսր բանի վերայ Առաքեալն Պ՚ս
արբանեկը յետ պատմութեան բազ
մադիմի կարծեացն, և նոցին ի
բացն ելբելոյն՝ ի վախճանի ելոյս
կայուցեալ սահմանք. վը զհնու
յ՚առնչեսս, և այսպէս Աստեղն, որ
՚ի յեսրին Ժմնակս եկեսցէ։ Ո՚հա
աճուրդ գան՝ ասէ Տէր ||։ Ո՚հա
ի՚գաշտս քո գայ առ քեզ ||։ Կ՚ևս
յուցական բառ, որով Ո՚ճաշունչ
և Ո՚ճարեալ արք կամին յայտնել
կամ ազդել զիրաց խորհրդա՛
բայ՝ և նշանաւորին, որք են յ՚Ո՚ճա
շունչ Պ՚րեանս ||։ Ո՚հա այս՝ ասէ
Աարգարին, յղեսցի, և այլն։ ի
բուն օրինակին. հայ՚ելմահ. հան
դերձ տառիւն ՚ի՚, որ կ՚ցուցա
կան տառ։ Ո գայուցանէ ուրեմն
և իբր մատուցանէ զինեալս
սահմանեալ կոյս, զոր ՚ի յաւէ
տենից սահմանեալ էր և խոստա
ղութեան խորհրդովն կարգեալ
էր իսկական՝ և հիմնական բառն
յաղմահ նշանակէ՝ ըստ մեկնութեանն

Եր.
23. 5։

Զաք.
9. 9։

Եսայ.
25. 9. 33.
49. 12։

Եր.
25. 5։

Զաք.
12. 2։
14. 1։

Մաղ.
3. 4. 5։

Ակֆեր Հաշօրաշիմ յորջյորջել՝ ասե. Յառիկն յայսամ՝ ի լծորդու թեանն՝ և ի ֆիֆիլ լինի՝ հե յայսամ, որ ի թաքեցաւ զօղեցաւ, ծաածկեցաւ։ և լինի՝ ի ֆիֆիլ լծորդու թեն հե յելիմ, ըմ՝ զօղեաց՝ ծաածկեաց թաքոյց։ Աստին՝ յայսմահ նշանակէ մատաղ աղախին, և դրստրիկ, որ տակաւին զօղեալ՝ ծաածկեալ՝ և ոչ՝ ի յայտ ի եկեալ։ այլ միշտ՝ ի տան ամիուսին՝ և ի ծոլեալ հետևապես Աաքուր կոյս՝ և ոչ զայր ոք ճանաչեալ։ Աանի լինի ի մացեալ յայսմահ բառն։ Ար Ահեբեկայ յայսմահ անուանին՝ որ դարև՝ Ահեբեայ ոչէր միայն կոյս՝ այլ և կոյս մաքուր։ Երանօր Ասգուր (ըմ մեզ ժողովող.) ի մէջ ժողով զտարմանալեացն դնէ, զհաւատարհս առն յերիտասարդութեան իւրում, ի բնադրինն ի զբ յայսմահ ի կուսութեան, ուրեմն՝ յայսմահ նոյն զօրութեքն մնալով՝ նշանակէ Աաքուր՝ և անարատ կոյս։ Ար ժողով այսորիկ՝ աքանչանայր Ասգուստ՝ կին

Ծնն. 24. 43։

Ծնն. 24. 16։

ժողովոյն վասն Ա.ուն ձանձրոյին
որ է Ա.մենաչքնաղ այրն՝ ի զօր նա
հատակն՝ ըստ որում բուն բառն
պ.եբէր նշանակէ, այլ՝ ի զօր Ա՛ե
սիան՝ որում զօրացոյց Ա.ծ զմարդն,
է՛ Ա՛աքսոր կուսէ, և ընդ անա
բան կուսիւ առանց սերման առն
բայց՝ հոլանաւորութիւ Նարձրե
լոյն, և զօրութեամբ Պատգն Սր
բոյ. որ արդարև՝ աքանչելի ինն է
և հիանալի նոր ինչ՝ ի վերայ երկ՝
րի ։ Ա.ուդ՝ այսպիսի կոյս՝ ասէ ‖ Երե.
Ա՛արգարէն՝ յղասցի՝ ի բնագրին 31. 22.
է՛ հարաւ՝ այսինքն՝ յղանայ Ա.ս
տէն խօսի Ա՛արգարէն իբր թէ՝
արդէն կոյս էիցէր յղի. ուր տա
կաւին ոչ ինքն էր ծնեալ կոյսն՝
և ոչ դեռ ծնանելոյնէր՝ եթէ ոչ՝
զկնի յայժ երկարաձիգ ժամանակաց
բայց՝ ի ոգւոյն Ա.ծ լուսաւորեալ
այնպէս հաստատ՝ և աներկբայ էր
սակս իրին Աչմարտութեն՝ որ՝ ի
կարգեալ ժամանակին լինելոց էր
մինչ զի խօսի մեծաւ հաւատոյ
Աներոյն ուրախութեամբ՝ անձին
իւրոյ

իւրոյ՝ իբր թէ՝ եղեալ էին իմն՝ և
ներկայ. նմանապէս ասէ յ՝այլոս
րեք ։ Ա՝նուն ծնաւ մեզ՝ որպէս
տուաւ մեզ. և ։ Տէր հաստատեաց
զփրկութիւն նորուր անօր՝ զոր
կութիւն պարտ էր զկնի աւուց ո
մանց հարիւրից հանդիպիլ Ա՝յս
այսպէս ծնեալ Աստուած՝ Ա՝ստղա
նայ սակս Աստուծոյ մերոյ. զի փրկչին
որոյ իշխանութիւնն՝ իւրաքանչ
զովրդեան՝ և եկեղեցւոյն՝ իւրաքան
ուսուց իւրոցն՝ պարտէր նմա որ
դի լինիլ ։ Ա՝յլ եդ զօրհնութիւն
իւր՝ իւրաքանչ զօրին ։ Կնոջ
զաւակին խորտակելոյ էր զգլուխ
օձին ։ Ա՝յլ երդմամբ՝ Դաւթի՝
խոստացաւ տալ նմա զորդի՝ որ
մշտնջենապէս նստցի յ՝աթոռն
րին. Ա՝սա՝ ասէ Ա՝յլ՝ եղեալ նմայ՝ ի
Ա՝յլ՝ և նա եղիցի ինձ յ՝Աստ-
ղի ։ Այր աղաւաս՝ այս այսպէս
որ առ՝ ինչպէս ծնանելոյն էր՝ զի
Դաւթի տունն՝ իմեռն այս էր
կու փակէ. և Աստուծ թագաւո
րացն ոչ լինիցի գերեվարեալ. և

Ես սա. 9. 6։
Ես ր. 31. 22։
Ս աղ. 88. 20։
2 թա. 7. 14։

ծնեալ Աղդին յ՝աթոռն Պաւղի
նստոյն մինչև յ՝աւետեան։ Այլ
սակայն՝ հրաշագործ զարմանքն իս
կատկս ոչ կայանոյ յ՝այսմիկ, զի
Առաքեալն ասէ այնքան յատուկ
պես թէ՝ Այսն այն ծնոյն զԱղդի՝
և ոչ զ՝Աւետար ծնգի, ըստ ՚ի՞ր
այքն ունանք առաքիկեն. զի յ՝այն
ժամ հրաշակատն, և աքանչական
նշանն կայասցի ոչ ՚ի յ՝ալմահ. այլ
՚ի Առաքեալն Յ՝ասայի. որովհե
տև նա գիտէր՝ որ յ՝ալմահ, և
Այսն էր Աղդի ծնանելոյ, և ոչ
դուստր։ և այսպէս ՚ի բնաբանի
պատրաստ էր դալ. Վասն որոյ՝ նոյն
Տէրն ձեզ նշան տացէ, զոր ետ Ես-
այիաս գիտեմ, ձեզ ևս հաւաս
տեմ, զի մանկամարդ կինն յղաս
յի. և ծնցի զորդի, և ոչ զդուստր
Ուսկ՝ աստանօր բնաբանն յայտնա
պէս ցուցանէ՝ զի զարմանալի նը
շանն ոչ կ՝ ՚ի Առաքելեսն, զի
գիտէր Թէ՝ զինչ էր ծնանելոյ
յ՝ալմահ, կամ Այսն. այլ ՚ի յայլ
ժամ, և ՚ի յանապատ Կուսին՝ որ
ծնաւ

ծնանելոյն էր անսերմնաւ առանց
առն՝ այլ զօրութիւք Արարչին՝
որ իրաւասիւս նշանէ՛, և նորա ինչ
՛ի վերայ երկրի՝ Այո՛ զինչ նը
շան էր լեալ վասն հանգստեան
Յաւիթի տանն, թէ՝ Այսպիսի ծնեալ
Աստի՛ և ոչ դուստր. Զոլավ էր
ինչ՝ որ օրըստօրէ պատահի ըստ
բնութեան Հանապարհին՝ զի մա
տաղ կանայք զորդիս ծնանին. և
Թէպէտ Աստրագէն (զայս տեսա
նէր՝ զի Այսն զԱստի՛ և ոչ ըզ
դուստր էր ծնանելոյ՝ սակայն այս
ոչ էր այնքան մեծ նորութիւն ինչ՝
որպէս Յաւիթի առնն հանդարտու
թիւն՝ և հանգստութի՛ առանցայր.
քանզի՝ քնական նշանիւք դիմացն
կարելի՛ էր մերձ ընդ մերձ գի
տել էթէ՝ Այնմ արդեօք Աստի
թէ՝ դուստր ծնեալ. այսպիսին մա
նաւանդ ոչ կարէ լինել զօրեղն
շան. ՛ի մէջ Հրէից՝ որպէս և ՛ի մէջ
նոցին մանկանցն ՛ի դպրոցին տա
պալեալ լուտանս նման՝ և համար
ձակել ամբարհաւճար լինն անսխալ
գիտու

գիտութեամբ գուշակել կերպիւ
իւիք կարաւլական թուոյ՝ ի վերայ
անուանց առն՝ և կնոջ՝ նաև՝ կրտ
սեր զաւակին՝ եթէ գոյ, արդեօք
կին մի ծնցի զորդի, թէ զդուստր։
Ի՛րդ՝ ասէ Աարգարէն թէ՝ զայն
Հրդին կոչեցեն Իմմանուէլ։
Ի՛ հնադրի Հեբրայեցւոյն բայն
կ իգական սեռիւ. վկարաէ. և
կոչեցէ նա, (այսինքն՝ կոյսն՝ որ կ
Աարիամ Աայր վ րկչին.) զա-
նուն նր Իմմանուէլ. Վ՛ւանզի՝ այս
պէս այս Հրդի ոչ էր ուղեղոց ըզ
Աայր ըստ մարդկութեն, բայց՝
պարտ էր նմա յառաջագիտել՝ ի
Աքուր՝ և յ՛Հնարատ կուսէ.
այսպէս ևս ոչ լինիցի նմա ըմարդ-
կութեանն Հայր, որ անուանիցի
զնա, կամ տայցէ նմա զանուն՝ իսկ
կոյս Աայր նր Աարիամ անուա-
նիցէ զնա Իմմանուէլ։ Ի՛րդ՝
այս յ՛ալմահ, կոյս՝ և ( ) բիւրդ,
որ ծնցի, դիցէ զանուն Հրդոյն
իւրոյ՝ Իմմանուէլ. այսինքն՝ Աա
րիամ վերստին ձանաչէ, հաւա
տայ,

տայ, և խոստովանի զինա ի նէրսա
ապէս ի մմանուէլ կամ ընդ մեզ
Ես. այսինքն՝ Աչմարիտ Ես, ըր
նուելք մերով, մարմնով, և ար-
եամբ զգեստաւորեալ. և այսպէս
ի Ես Աչմարիտ, և Աչմարիտ մերդ
միութեքն Ընձին։ Եւ ոչն իմայու
|| Եսայ. 9. 6. ամէն և աս ասի || ։ Ես անուն կոչե-
ցաւ նմա Սքանչելի, խորհրդա-
կից, Ես հզօր, Հայր։ Ասկ
Երեմիաս 23. 6։ Ես ի՛ անուն
նորա, զոր կոչեսցեն նմա Յուդայ
և Իհլ, այսինքն՝ Տէր արդարու
թիւն մեր։ Իբրեթէ Յուդայ, և
Իհլ խոստովանեսցին և հաւա-
տասցեն. ըստ որքանութեանէ կոչե-
ցելոյն՝ և ի փրկութիւն ընտրե-
լոյն ի Տէ. թէ նա ի Յեհօվա
Տէրն, և մեր արդարութեանն։
Ի անդի իսկապէս յ՛աւուրն ու
երդին՝ ըր հրամանի ի երեշտա-
|| Դուկ. 1. 31։ 2. 21։ կին || կոչեցաւ Յիս։ Ասոյ՝ Ա՛ա-
րիամ Ես՝ և մարքուր դաւանու-
թեք հաւակեալ քարոզել թէ՝ նակ
Աչմարիտ Իմմանուէլ. ընդ մեզ
Ես։

Ա.Ճ. Ա.ստեն ոչ իւիք բանաւա-
րութիք ասէ ապարքանել թէ՝
այս մարդարէութիւնս ոչ հանդիպի
՚ի վերայ Ա.ազարեան Յի, և վա՛ղ
այնորիկ՝ զի Յի ոչ երբեք Ա.մմա-
նուէլ անուանեցաւ, այլ Յի:
Ասյց՝ մեք յեղեալ առարկութեն
պատասխանեմք հաւանօրէն և
ասեմք թէ՝ Ա.մմանուէլ ոչ կ՚յա-
տուկ անուն Յի, այլ Տիրական
պատուոյ՝ և Ա՛արդասիրութեան
անուն, կամ նորին յատկութեանց.
ևս թէ՝ որպիսի Աստուած կայ, և
որքան արժանապատիւ ծնեաւն
՚ի Ա.ուսէն. և զայսոքիանակեն բան
քըն, զորս Ա՛արիամ ասաց. այ-
սինքն՝ նա ոչ կ՚ըստ Ե՛բերայա-
կան լեզուին՝ մայր Տեառն մարի-
ամ, կոչեսցէ զանուն Տեառն, կի՛
անուանեսցէ, իբր թէ ասիցէ՝
մայր Տեառն, Ա՛արիամ դաւանեսցէ,
հաւատասցէ, և հռչակեսցէ
թէ՝ նա կ՚Ա.մմանուէլ, ընդ մեզ
Ա.ստուած:
Ասյց անկարելի կ՚թէ յարմա-
րիցի

ւիցի այս մարգարէութիւնս՝ ի վե-
րայ Ս. Հռիփսիմեայ աղջկան, ըստ-
որում կարծեն ոմանք. քանզի Հռիփսիմեա աղջիկն ծնեալ
իսկեր յառաջ քան զայս մար-
գարէութիւնս, ըստորում ասէ
Սաղմոսն եաղբէ, և այլ ոմանք՝
անձամբ անձին խոստովանին.
Ընդ այս ևս՝ ոչերբեք Հռիփսիմեա
Ընմանուէլ եղև, և ոչերբեք ոք
դաւանեալ խոստովանեցաւ թէ՝
Հռիփսիմեա ինքն Ընմանուէլ: Ս.
այսպէս ևս՝ ոչ՝ հնար յարմա-
րել զայս մարգարէութիւնս՝ ի վե-
հնոյն եսայեայ մարգարէին, իբր
թէ՝ կին սորին ծնեալ որդւոյ
ասի՝ կոչեաց զանուն նորա առանց
հարցանելոյ զսուն միայն յ'առան
ձին շարժմանէն, Ընմանուէլ
ըստորում ասէ սաղմոսն եաղբէ
կարծէ. Ս. անդր՝ այսմիկ Ընմա-
նուէլն, զոր այն Յովսէ, և
կայան ծնանելոցն էր, բոլոր եր-
կիրն սեպհականեալ յատկացու-
ցանէ. մարգարէն՝ իբր աքանչելա
գան-

գանգատի ընդ խմմանուէլի առե
լով զի Ա.սարէստանիքն հզօր՝ և
յորդ զօրուք, և ընանելոյ են զայ-
նուքն երկրիդ՝ ընդ մեզ Ա.ծ.
յ՚այլ օրինակս՝ ո՛ խմմանուէլ.
Ա.այլ մարգարէի որդին ոչ ունէր
առաքել սեպհականեալ յատկու-
թեն՝ ի վերայ Իրէաստանի, քան
թէ՝ այլ միւս երեւելի թագաւոր
նորին. ապա՝ն անկարելի էր՝ զի
Իրէաստան, իբրև յատկացեալ
սեպհականութիւն լինէր նմա.
Ա.ռաքել ևս՝ կ՚ասացեալ թէ՝
խմմանուէլ՝ ընդ մեզ Ա.ծ, զբա-
նակ Թշնամեացն՝ ի պարտութիւն
մատնեսցէ, և զխորհուրդս նո՛
ցին իրեաւ խափանեսցէ. այլ զայսպի-
սի գործ ոչ եզեկիայ, ոչ մար-
գարէի որդին, և ոչ ոք՝ ի բոլոր
Հրէաստանի ասունել՝ և իրակել.
ուրեմն՝ ոչ զառ՝ ի եզեկիայ մար-
գարէին՝ և ոչ զեսայեայ որդւոյն,
այլ զՅՅն՝ որդւոյն մարիամու,
և զ Ա.ՅՅ յաւիտենական որդւոյն
մարգարեանայ. քանզի նա կ՚

Աշմարիտ

Աչմարիտ մարդ՝ի միւնէ անձին. Նմա պատկանի քօղըր հրեշտակաց, և ամ երկիր. զի նա է՝ Աչմարիտ Յեհովայ, և ամ առ՝ի նմանէ երկնից՝ նորա են ։ Ա. յայ. որպես են երկինք, և երկնից երկինք, և ամ որ՝ի նոսա ։ Նորա է՝ երկիր լրիւ իւրով. աշխարհ, և ամ բնակիչք նր. ։ Ա, ա ցրուեն զխոր հուրդս հեթանոսաց, անարգեն զխորհուրդս ժողովրդոց, և արհամարհեն, զխորհուրդս իշխանաց ։ և ակնայատրիկ՝ արդարև խակական մեծ նշան լինի էր վասն Ա. քաղաք, և քօղըր դաւթի ասեն, զի կոյս մի մանրուր առանց կամաց առն, և առանց կամաց մարմնոյ. այլ զօրութիւն Ա արձրեցն, և ներգործութիւն Ա ոգւոյն Սրբոյ յղաւցէ, և ծնցէ, որպէս չբնաղագդեմ պատուհասանութիւն՝ և աղնուագեղ գեղեցկութիւն, այնպիսի Ա որդի, Ա որ Ա որդի Ա՝ է, յ՛ո Յեհովայ ասաց ։ Ա որդի իմ եսդուս, այսօր ծնայ զքեզ ։ Ա. յայ այս

Յօբ. 41 2 ։
2 Օրի. 10 ։ 14 ։
Սաղ. 23 ։
Սաղ. 32 ։ 10 ։
Սաղ. 2 ։ 7 ։

այս սյնպիսի մեծ, աքանչանալի,
և նորոգ նշան էր՝ որպիսի յ՝լսելոյ
քանէ առաքածոյս ոչ երբեք եղեւ,
ոչ լսեաւք, և ոչ ոքեան աչխար-
հըս կայ, երբեք լինելոց կ։

Ա՝այլ՝ աստ՝ յոյժ սաստկօրէն խե
լագարի Հրէական անհաճատու
թիւն։ ռաբի աբատրբանել ասէ.
Ո՝վ լինչ կարէր նշանն այն հաճաս
տել զԱ՝քազ՝ և զտուընն Ա՝աւթի,
զի եթէ Ա՝աստն, և Ա՝օմեքեանն
Վակէ ոչ դատնայուցանէին, կամ
զայրայուցանէին զնոսա, այլ՝
մեկուսացեալ զատչէին՝ ի նոցանէ,
և տուընն Ա՝աւթի անսասան մնայր,
որ նախ ևեթ՝ հանդիսեցաւ աւե
լի քան զվեցհարիւր ամն զկնի
այսր մարգարէութեանս այսորիկ
ծնեալ եղեւ։ Ասպէս ևս առաւրկ
ռաբի խաչհակ բէն աբրահամ.
նաև՝ այլ միւս ռաբիքն Ա՝ակւան՝
պատասխանեմ ասա թէ՝ յ՝Ա՝ճա
շունչ դիրս լինին քան սակս երկդի
մի նշանաց են նախնեցաց նշանք,
ոյք առաջաւորեալ յառաջգնան,
և

և են հետևնթաց՝ կամ հետևագոյ
նշանք, ոյսվիք, և ընդ որս լի-
նիմք յիշողք, կամ յիշատակողք
իրացն, և բարեբարութեանցն,
որք արդէն, վասն և կանխաւ հան
դիպեալ իսկ է։

Ա, սխընթաց նշանքն յառաջեալ
գնան յառաջքան զիրսն, զորս
նշանակէն։ Ա. յսպաս ետ Ա. ճ նշան
Պետեդեանի սակս ապահով՝ և ամուր
հաստատութեանն՝ զի նա հարկա-
նելոց՝ և յաղթահարելոց էր
զմարդխամսպին ||։ Ա. ւ նշանն
էր զի անձրևն կամ ցօղն իջեալքը
՝ի վերայ աստուեայ դզաթուն մի-
այնոյ, զոր գեդէօն եդեալն էր
՝ի կալն, իսկ ամ երկիր ցամաք
էր մնացեալ։ և դարձեալ՝ անձրևն,
կամ ցօղն էջ ՝ի վերայ ամ երկրի,
իսկ ցամաքութիւնն էր ՝ի վերայ
գզաթուն միայնոյ։ (դզաթ է՝
հեբրայական բառէն, որոյ նշա-
նակի աստուեայ, բրդեայ, և գեղ-
մանն պատ, պատոյտ, կամ վաթոյթ
որ՝ կտրոյ խաշանց ասի ||։ Ա-
պէս

|| Դատ. 6. 37.

|| 2 Օրի. 18. 4.
|| Յոբ. 31. 20.

ՅՆ Ի.Ջ ԵՒ Ի.ՇՒ.

ցեալ էր, զի այնպէս ասէ Տէր Ի.Ջ զէն իւրոյ զոր ինքն Ի.քիա զգեցեալ էր զարիւնն պատառեաց ի նոր հանդերձ ինան, և պատուհան, զորս մարդա պերտաղ. այսինքն՝ զտան ծուլ կերպարանս՝ զի մարդիկ զանց առնեն զայն ի վերայ ասեն գաւազանային՝ և ցեղին Իսրայէլ։ Ի.քիա Աիլօնա ցի մարդարէն ‖ ասէ ց՝Յերու- ‖ 3 Թագ. 11. 30.
բաալամ, մի դու քեզ զտան կա պերտաղ. այսինքն՝ զտան ծուլ կերպարանս՝ զի մարդիկ զանց առնեն զայն ի վերայ ասեն գաւազանային՝ և ցեղին Իսրայէլ։ Ի.քիա Աիլօնա ցի մարդարէն ‖ ասէ ց՝Յերոբաալամ, մի դու քեզ զտան կա հաւաստիցէ զնա, որ իշխելոցէ նա ՚ի վերայ ասեն գաւազանային՝ և ցեղին Իսրայէլ։ Ի.քիա Աիլօնա ցի մարդարէն ‖ ասէ ց՝Յերոբաալամ, մի դու քեզ զտան կա

Ո այսպիսի նշան ևս Ի.Ջ եղե- լոգովամայ, զի աներկբայօրէն հաւաստիցէ զնա, որ իշխելոցէ նա ՚ի վերայ ասեն գաւազանային՝ և ցեղին Իսրայէլ։ Ի.քիա Աիլօնա ցի մարդարէն ‖ ասէ ց՝Յերոբաալամ, մի դու քեզ զտան կա

ՊԷս ևս եւ Ի.Ջ նշան եղեկեայ արքային ասակս աներկևան հաստատութեն, զի լուաւ աղօթիւն՝ և եառես զարտասուս նորա. ՚ի հիւանդութէն բժշկեսցէ զնա՝ և ոչ մեռցի. ևս՝ փրկեսցէ զնա ՚ի ձեռաց արքային ասորեստանեայց, և Ի.Ի քաղաքին վերակացու եղիցի. նշանն էր ստուեր աստիճանացն Ի.քազու ‖ ՚ի զըստուերս ‖ 4 Թագ. 20. 9. Ես. 38. 8.
աստիճանացն, ընդ որ իջանէր ջուն՝ տանն աստիճանօք կեսու դարձոյց։

ԻՀ. ահա՛ ես պատուհասեմ զթա-
գաւորութիւնն ի ձեռաց Սաղո-
մոնի, և տայ քեզ զտասն գաւա-
ռանն, այսինքն՝ զտասն ցեղսն։
Բայց՝ յուշարար՝ և յիշատակօղն
նշանք միշտ հետևին զկնի բարե-
բարութեանն, և իրացն, որք յա-
ռաջագոյն, և կանխաւ հանդի-
պեալ քն են, առ ի զնոյնսն հաս-
տատել։

Օ այսպիսի նշան ետ Ի՛ծ մօսէսի՝
յորժամ առաքէր զնա առ Փա-
րաւոն ։։ խնդրել ի նմանէ՝ զի
արձակիցէ զորդիսն ԻՀ։ Վանդ-
զի ասէ Ծէր Ի՛ծ յ՚Ա՛օսէս. Ա՛ս
եղէց ընդ քեզ՝ և այս եղիցի քեզ
Ն Շ Ի՛ Ն, Թէ՝ ես առաքեցի
զքեզ՝ հանել զժողովուրդ իմ
յ՚Եկիպտոսէ. և պաշտեսջիք զԻ՛ծ
ի լերինս յայսմիկ։ Ի՛. յապիսի.
Ն Շ Ի՛ Ն Ա հետևեցաւ և եթ՝
երբ տիեզերահռչակ, և բարձրա-
զոր փրկութիւն օրդիքն ԻՀ հա-
նել ի գերութենէն եգիպտացւոյ՝
պարտէին վերստին ի յուշ բե-
րել

Եւ ելց. 3. 12.

րել նոքա, և յիշատակել՝ և հաս-
տատել զայնպիսի մեծի բարու-
շնորհս, որք նոյ կին արարեալ։
Յորժամ Աննաքերիմ արքայ
Ասորեստանեայց առաքեաց սպա-
շարել զԵրուսաղէմ զօրու ծանու, և
պատել զնա. Ասափսակ ևս խօսե
ցեալ էր զարհուրելի, և զՄ. Ճա
մարտ բանն յ'ականջս ժողովր
դեանն, որք կային 'ի պարսպին։
Յայնժամ Մ. Ճ խոստացաւ եղե
կեայ արքային՝ պաշտպանել զնա
'ի ծանր զօրուն, և 'ի բռնութէ
նէ Ասորեստանեայց՝ և
առաւ. Սկսեց վարապանակ 'ի
ցուցուս քոյ, այսինքն՝ կարճ 'ի
քննես քո, և դանդաղաժանդ 'ի
կզակս քո, և դարձուցից զնաընդ
նոյն ճանապարհ, ընդ որ եկն ։ ընդ այս եւս Մ. ՃՆ ՀԱՅՈՑ
հաստատութէ ասացեալ խոստ-
մանն։ Եւ քեզ այս նշան, և
նշանակ լիցի. Ուերիցես յայս ամ
զինքնեկս՝ և զսերմանեալդ. և
յամին երկրորդի՝ զինքնեկայ
ինքնեկս,

‖ 4 Թագ. 19. 28։
‖ Ես. 37. 29։

ինքնեկա, և զմնացորդսն. և յա-
մինն երրորդի՝ սերմանեօջիք՝ և
հընձեօջիք, տնկեօջիք այգիս՝ և
կերիջիք զպտուղս նոցա ‖։ Ա՛ծ
աստուածքն սպառնայ տանն Յու-
դայ, որ գնացեալ էր յ՛երկիրն
եգիպտացւոց վասն չլսելոյ ձայնի
Տ՛ն. և հաստատէ զերեսս իւր՛ի
վերայ նոյ, կորուսանել և սատա
կել զնն, սրով՝ և սովու ‖։ Ա՛ն
որոյ՝ տայ նոցա, նշան, որ՝ յետ
երկար ժամանակի հանդիսանելոց
էր, ասելով՝ տուն 30. ահաւասիկ
ես տայ զՓարաւ՛ն զՎափտա. ՛ի
բնագրի (Հօփրօ) արքայ եգիպտա
ցւոց՛ ի ձեռս Թշնամւոյ իւրոյ,
և՛ի ձեռս խնդրողաց անձին իւրոյ.
ոպ եաու զսեդեկիայ արքայ՛ի
ձեռս Նաբուգոդոնոսորայ ար
քայի բաբելացւոց՝ Թշնամւոյ իւ
րոյ, և խնդրողի անձին նորա։
Ա՛յ, մանաւանդ սոյնպիսի նման նշան
էր այն, որ՛ի ծնօղ յ՛Ա՛մահ,
Աւսէն Ա՛քազու՝ և տանն Վ՛ուա՛
Թի։ Վ՛անզի՝ Թէպէտ Աւյան՝ և
յալ-

‖ Թագ. 19. 28։
‖ Եսայ. 37. 29. 30։
‖ Երե. 44. 11. 27։

յաչմահ ծնանելոյեր Աբդէ զկնի
երկար ժամանակայ յետ մահո-
անն Ա.քազու, սակայն էր այն
հաստատ՝ և անխախտ նշան առ
՚ի կոնգնել՝ և հաստել զ Ա.Ծ
այնն խոստումն, զորս տանն դաւ
թի խոստացեալն էր՝ զի գերե
վարեալ ոչ պակասիցի։
Ա.յոպէս կարէր Ա.քազ՝ և բոլոր
տունն Ա.աւթի նշանաւն քարե-
պաշտ ստուգեալ՝ և հաւատարեալ
մնալ՝ զի ոսոխն՝ և հռօմկլեանն
փակէ ոչ էին խաւխանելոյ՝ և ոչ՝
զնոսա գերեվարել. որովհետև
մարգարէն հաստատելով զնա հաւ
աստէ՝ զի յետ աւելի քան զ60ո
ամաց զկնի այսր մարգարէու-
լեաւ՝ յաչմահ, Ա.մբէյ Աւյա
յ՝արքունեն տանէն Ա.աւթի յլաս
ցի անսաերմնանի՝ առանց կամայ
առն, Ա.արձրելոյն զօրութեքն,
և ծնոյի Աբդի, որ իրաւամբ ի
ընդ մէջ Ա.Ծ, Ա.մնաւ էլ։
Ա.այլ թէ՝ ոաքի խաչխար՝ և այլ
ամանք ոաքիք միաբերան առնն.
արամ

որովհետև ՚ի մարգարէութեա
յ՚այսմիկ գոյ՝ հա հալմահ, հան-
դերձ յուցական՝ և ծանօթարար
տառիւն՝ ՚ի՝ հարկ ուրեմն և
կ, զի մարգարէն խօսէիցէ զառ
՚ի կուսէ, և յալմահ, որ յայնմ
ժամանակի ներկայ էր, և ոչ զմիո
ջէ, որ յետ 600 ամացն և եթ
ծնանելոցն էր, և ՚ի լոյս գալոյ.
քանզի՝ տառն այն ծանօթարար՝
և յուցական հն, իբր մատոյց
միշտ յուցակէ զնոր ինչ, որ կ՚նե
կայ՝ և առաջակայ։ Պատասխանի
թէ՝ այդ կ՚ սխալական, որպէս
յայտնապէս երևի յ՚Ա.Ճառունչ
դրոցն, և լինի յուցեալ։ Վասնզի՝
Ա.հա եսառաքեմ զհրեշտակ իմ,
և սեպէ զճանապարհս առաջի
իմ, և յանկարծակի եկեսցէ ՚ի
տաճար իւր Տէր, զոր դուքն լան
դրէք, և հրեշտակն ուխտի զոր
դուք կամիք ։ Ա.ստ և այ գոյ ծա-
նօթիչ՝ և յուցական տառն ՚ի՝.
զի՝ եբրայեցերէնն կ՚ ՚ի՝ա Ա.դօն,
Տէրն. ըստ որում և մեր յու

Մաղ. 3. 1։

ցանէ նոյ տաւն, որ կ՚ի դերա-
նուանն. Օ որ Աւուքն խնդրէք.
տապէս և ՚ի տաւն՚ի հա՚. գօն,
՚իբր թէ՝ Տէրն, Ա.յսպէս Աիմ-
քի, և այլ գլուխ ասբնիք ինքեանք
խոստովանեալ մեկնեն վասն Ա՚ա
սեհին. որ ՚ի ժամանակի այսր
մարգարէութեես տակաւին ոչ էր
ներկայ, և ոչ առաջակայ.

Ա.յսպէս և գուշակէ նոյն մարգա-
րէն ‖. Օ՚ի ահա եկեսցէ օր, և ‖ Մաղ.
այլ ՚ի քնադրէն կ՚, հաեօմ, օրն, 4. 1.
հանդերձ ցուցական՝ և ծանուցող
տառիւն ՚ի. Աւր սակայն՝ ըստ
նոյն իմացուածն ինքեանց ասբնից,
իմանալի կ՚ սակս դատաստանի
աշխարն, որ՚ի ժամանակի մարգա
րէին ոչ ներկայ էր, ոչ առաջա
կայ, և ոչ մերձակայ. զի ասբնիքն
ինքեանքն խոստովանին թէ՝ դա-
տաստանի օրն յետ գալստեան
մասեհին և եւթ լինելոյ Ա.յր
խորհրդաբարոյ՝ և խորհրդաւորապէս
ասէն Ա՚ի յուզեցեալ օրոնէ տա
կաւին ընդ դիմաբանելոյն առար
կել՝

ւել՝ և յ՚առաւսանէ յ՚այլ միւս առաւսն փախչիլ, արդ՝ աստէն հարցափորձէ, եթէ յ՚այսմիկ մարդարէութենէ խօսի մարդարէն վն ծննդեան, և մարդեղութենն մա սեհի. լիւ, և ուսում երևեալ տե սանի թէ՝ մասեհն ի՞նչ ի ցեղէն յուդայ՝ և ի՞նչ ի Դաւթի զաճախէն. քանզի թէև Աարիամ ՅՀ փրկչին մերոյ Աայրն ի ցեղէն յուդայէ, և ի տոհմէն Դաւթի էր, սակայն՝ մաշփախատ. էմ էհնատ մաշփախատ. այսինքն՝ մօր ցեղն ոչ ցեղ ինչ. ըստ արդէքն՝ կամ զաճախն ըստ մօր ցեղին, և տոհմին ոչ անուանէին, և ոչ համարէին: Ընդ այս ևս՝ ասեն տօքտ, ոչ երբեք իսկապէս յայտնեցաւ՝ և նշանաւորեցաւ թէ Աարիամ Աայր փրկչին մերոյ, և Յովսեփ նահապետին՝ ի ցեղէն յուդայ, և ի Դաւթի Օ՛տաւարէն էր:

Պատասխանի: Ատոյգ էին կ՚, ըստ յայսմիկ մարգարէութեան խօսի մար-

մարգարէն վասն մասեհին, վո
նարին ծննդեանն, և Աարդեղու
Թէն. և՝ փոխարէն, և ընդ
անուն Յաւնան Աաքուր կայ՝
և ամբիծ օրհուդ պարտ է իմա
նալ և մեկնել. ըստորում յաձախ՝
և ընդարձակ ցուցաք։ Ասաի՝
Փրկիչն մեր ստուգանայն արդարև
է՛ի ցեղէն Յուդայ, և՛ի զաճակէն
Դաւթի. քանզի Թէպէտ զաճակ
քն ոչ անուանին, և ոչ համարին
՛ի մէնն, սակայն այսո յայտ
տեղւոջ ոչ կ այնպէս, զի ոչ կ
զաճակ ըստ բնական ընթացիկն,
այլ դեր՛ի վերոյ քան զբնականն.
Քզի՝ մասեհի մարմնաւոր ծնունդ
դըն, և ըստ մարդկութեն կ դեր
բնական, առանց մարմնաւոր հօր
յ՛արենէ մաքուր և անարատ
կուսէ, անսերմնապէս, և առանց
կամաց մարմնոյ՝ և առանց կամաց
առն. միայն ներգործութեամբ
Ագւոյն Սրբոյ։ վասն որոյ՝ կարէ
Փրկիչն մեր Աասեհն անուանիլ՝
և համարիլ ըստ ցեղի մօրն, և
ասի

Արդ

խօսի առն ազգատոհմին՝ և ցեղին
նրն այնքան նշանաբաւութիւն ոչ
ունի առակարանի Ղուկիանոսի
Ասորւոյ՝ ծայրն ի ծայրն առակարա-
քեալքն, և Ասեստրանիչքն,
Ասորւոյ առակարանի Ասուրբ Ասա-
նոյ առակարանի Ասորւոյ Ասարտօղ-
գարեկքն մարդասիրեցան. վասն
որոյ՝ նոյն գուշակ՝ ոչխ և ի՝ին
առակարանի Դրիչքն են և նոյն
Ասորւոյ Դրիչք, և Ասարտօղ-
գարեկքն, և Ասեստրանիչքն,
Ասիկ միւս հարցափորձն ի թէ
Ասարիամ Ասայր Փրկչին, և
թագաւորին մերոյ ոչ երևի, և
ոչ ցուցանի գոլ ի ցեղէն Յու-
դայ, և ի Յաւակէն Դաւթի:
որուն պատասխանեմք թէ այս
պիսի ձշմարտութեն պարզանայ, և
պատուգայիւքն հանդերձ միաստ-
ուածք գրի յերկուց Ասեստ-
րանչացն, որք են Ասաթէոս՝ և
Դուկաս. զի և ասքա նոյն Աբգա-
ռեան խօսեցան, և գրեցին, որով
հանիւսս Ասրքն Ասէ և Ասար-
գարեկքն մարգարէացան. վասն
որոյ՝ նոյն գուշակ՝ ոչխ և ի՝ին
Ասաւակարանի Դրիչքն են և նոյն
Ասորւոյ Դրիչք, և Ասարտօղ-
գարեկքն, և Ասեստրանիչքն,
Ասիկ միւս հարցափորձն ի թէ
Ասարիամ Ասայր Փրկչին, և
թագաւորին մերոյ ոչ երևի, և
ոչ ցուցանի գոլ ի ցեղէն Յու-
դայ, և ի Յաւակէն Դաւթի:
որուն պատասխանեմք թէ այս
պիսի ձշմարտութեն պարզանայ, և
պատուգայիւքն հանդերձ միաստ-
ուածք գրի յերկուց Ասեստ-
րանչացն, որք են Ասաթէոս՝ և
Դուկաս. զի և ասքա նոյն Աբգա-
ռեան խօսեցան, և գրեցին, որով
հանիւսս Ասրքն Ասէ և Ասար-
գարեկքն մարգարէացան. վասն
որոյ՝ նոյն գուշակ՝ ոչխ և ի՝ին
Ասաւակարանի Դրիչքն են և նոյն
Ասորւոյ Դրիչք, և Ասարտօղ-
գարեկքն, և Ասեստրանիչքն,

Հռո. ա. 3։

Աբբուհուդ կուսին Ասիրիամու
որպէս (որքան) ասակ Յօսէփու,
որուհմ խօսեցեալն էր Ասիրիամ
Այս ։ սակայն յայտնի լինի իսկ || Ղուկ. 2. 4.
է, զի Աբբուհի կոչեն Ասիրիամ
՝ի ցեղէն Յուդայի է, և ՝ի Դաւ
թի զաւակէն. որովհետև և Յո-
սէփու խօսեցեալն էր։ Կանգն.
Դատերքն Իսրայէլացւոց՝ ոչ
ունելով զերդեարս, որք ժառանգ
լինէին հայրենի բարեաց, ոչ էր
կար նոցա, և ոչ իշխէին արանց
լինել աթոռաբոյ ցեղի իւրեանց՝ և || Թուա.
տոհմին ։ Ընդ Ասիրիամ ձգմա 36. 6.
րիամ Սաւեհի և Յեհ Սայրն՝ ոչ
եղբարս ունէր. զի Ընծային Սա
տեանն ոչ ուրեք յիշէ զայսցանէ.
և ինքն էր խօսեցեալ Յօսէփու.
աստէն և ՝ի գոլ պարտ էր հարկէ
՝ի ցեղէն յուդայ, և ՝ի զաւակէն
Դաւթի։ Ընդ այսպս յայտ իսկ է
Թէ՝ յաղգէ յուդայ ծագեցաւ
Տէր ։ Եւ ՝ի զաւակէ Դաւթի || Հեբ.
ըստ մարմնոյ ։ Որ աղաչաւ՝ 7. 14.
աղաղակէին առ նա, որք կամէին || Հռո.
՝ի 1. 3.

Մատ. 9. 27. ի նմանէ բժշկիլ ։ Ողորմեաց մեզ՝ Որդի Դաւթի, Ես. յոր. Համայն ժողովուրդքն պատրաստեին. Այլ թէ սա էր Որդի Դաւթի, կամ. Այլ սա կ՚ասեն՝ Որդի Դաւթի ։ Յոր

Մատ. 12. 33. ժամ ի վերայ հրաշիցն՝ զարմանային՝ զի բժշկեաց նա զդիւա համրն, զկոյրն, և կաղն, և զհամրն։

Ընդհանրական առաքելութիւն։ Այլ՝ առատանայր գուցէ հակառակ հրեայք ի մէջ բերուն թէ՝ Ես վանայնորիկ՝ ի ժողովրդենէն Որդի Դաւթի անուանիւը, զի կարծէին թէ Յովսէփ, որ կ՚ասէին Որդի Դաւթի, էր Հայր Յիսուսի՝ զոր թէ Այր նորա Աստուած լեալ էին զաւթի զաստուածանեմք թէ էին այդ այդպես, այսինքն թէ ժողովուրդն կարծէր թէ Յովսէփ որդի Դաւթի էր, զի համարեալ հայր նորա Յովսէփն էր ի ցեղէն Դաւթի. աա

սակայն աստեն ոչ հետևի թէ
Ա՛յրն Յե Ա՛արիամ ոչ էր
լեալ ՚ի Տ՚ոհմեն Դ՚աւթի. այլ
մանաւանդ դորին ներհակն, որ
յոյժ կորովաբար՝ և ուժգին զո-
վաւ յուցանէ, որ ՚ի հարկէ Ա՛ա-
րիամու սպարտ էր զոլ ՚ի Յու-
դայէ ցեղէն, և՚ի Դ՚աւթի Ո՛ա՛
ակէն, մինչ ժողովուրդն կարծէր
թէ Յոսկի էր Յե Հայրն, և
Ա՛արիամու Ա՚յրն. քանզի՝ բայ
երև էր նոյա և ամենեցուն յա-
յտնի, զի Յոսկի էր ՚ի Յուդայի
ցեղէն, և խօսեցեալ զԱ՛արիամ
Այս, կամ թէ՝ ըստ կարծեացն
ժողովրդեան, ընդ Յոսկիւս
ամուսնացեալ՝ որ արդարև ոչ
էր կար լինիլ յ՚Ա՛սրայէլ եթէ
և Ա՛արիամ ոչ էր ՚ի ցեղէն Յու
դայի սերեալ՝ և՚ի դաւթի զաւ
ակէն. մանաւանդ էր Ա՛արիամ
դուստր առանց եղբարց, որք լի-
նէին ժառանգաւորք Հայրենի
բարեաց հօր մարիամու, և
այսպիսի դատերք ոչ կարէին եր-
քեք

թեք արանց լինիլ արտաքոյ ցեղին
Թուե. 36. 6. իւրեանց, և տոհմին ||։

Ի նդեմաբան առաքինութեան յոմանց երէց
ի՛ այր կիսակատնէն։

Այլ երկայք կամին իբր ի նոր
Ատակարանէն ցուցանել թէ մա
րիամ, մայր մեհկին, և վրկին
մերոյ Յի՛ս՝ ոչ էր լեալ ի ցեղէն
Յուդայի, և ոչ ի դաւթի զաւ
Ղուկ. 1. 36. ակէն. քանզի ||։ Ազնիւագոյն
ազգական էր Ա՛արիամու, և
որովհետև Ազնիւագեղթ յայտնա
Ղուկ. 1. 5. պես ասի գոլ ||։ ի դասէ երացն
Ա՛հարօնի, ըստորում և էր կին
Ե՛լիսաբեթ, որ էր որդի, և
քահանայ ի ղևեայ ցեղէն. հետևի
և սա հարկաւորապէս, զի և մարիամ
ազգական Ազնիւագեղթի լեալ
լոկ ի վ ևեայ ցեղէն, և ոչ ի
Յուդայէ, կամ ի դաւթեայ տոհ
մէն, զի այլապար մարիամ ոչ լի
նէր ազգական Ազնիւագեղթի.
աւստի փորձիւ ևս կամին ցուցա
նել

նել թէ Յո ոչ կարէ Հիմարիտ մասեհն լինիլ՝ մինչ զի՝ մասեհն ըստ գրոց, ի Յուդայէ և ի դաւ թայ՝ ըստ մարմնոյ, պարտէ շտեսանիլ յատաջագոյիւ քայց, Յո որ ըս մեր Քրիստոսեան դաւանութեան, և Աշ Ա՛ետա րանի վկայութեն, ըստ մարմնոյն ի Աարիամայ ծնաւ, ոչ ի Յու դայէ, և ոչ ի դաւթայէ, այլ ի Ղևեա՝ և ի Օաւակայն Ա՛հարօնի. վնն զի՝ էր աղգական եղիսաբեթի, որ էր ի դստերացն Ա՛հարօնի, և կին Օաքարիայի, որ՝ էր քահանայ ի Ղևեայ ցեղէն,

Պատասխանեմք և այսմիկ թէ՝ ոչ ի հարկէ հետևի, զի եղիսա բեթ դոլով աղգական Աարիա մու՝ չէր եղեալ յ՚ազգէն Յու դայի՝ և ի զուտակէն դաւթի. նախ քանզի՝ ոչինչ է հատարակա գոյն, և թէ ոչ՝ կանայք լինէին անուանեալք ըս անուան առն՝ և այս քահանայիցն, մանաւանդ՝

երբ

երբ երկրորդ Տաճարն կանգ
նեալ էր, կանայք այրանց լի
նէին յ՚ամէ ցեղէն Ի՚ւդ. ընդէր
ուրեմն ոչ էր կար, և հնար քա
հանայի ուրուք ամուսնանալ ընդ
Ի. հարօնեան դստեր՝ զօրութիւ,
և իշխանութիւն հնոյ առն այնորիկ
այնպես որպէս թէ կինն էին զօրու
թիւ՝ և իւրոյզուրեք առնն անու
անեալ թէպէտ
||Ղու. ք. 5. քանքն ՚ի ներշտակին ||: ըստ նկա
տագրին լինին իմացեալք (լինի
ցին) և ընկալեալք, և եղիտակեք
ատուգիս լեալ էին ՚ի դստերացն
Ի. հարօնի, ոմն ես ևս հանդերձ
ամբոխք՝ և ատուգք մեկնութիւնքն
համարեմք թէ եղիտակեք լեալ
էին ատուգիս ՚ի դստերացն Ի. հա
րօնի. աստէն ասելոյն ոչ հետևի
թէ Ի՚արիամ ևս ՚ի գ ևեթ ցե
ղէն էին լեալ՝ և ոչ ՚ի Յուդայի
տոհմէն. որով հետև Ի՚սան,
կամ գ ասին եղիտակեցին կար՝ և
մարթ է արդարև, զի լեալ էին
՚ի ցեղէն Յուդայ՝ և ՚ի դաւթի
տոհմէն

տոհմին և զի եղիսաբեթի քահա-
նայ էր այրն յ'ազգէն Ա՛հարոնի
ամուսնացեալ էիցէր ընդ Մարիա-
մու Վասի դստերն, որոյ Մայրն
էր ի ցեղէն Յուդայի, ըստուգեմ
այդպիսիսկ յ'ազգին Էր քարե
պէս կարէր հանդիսիլ՝ ոմն այդ-
պիսի օրինակիք ևս իսկապես հան-
դիպեցան։ Վասնզի այդպես Յո
վհաննէս ։ Վ.ահանայապետն || Մնաց
յորդւոյն Ա՛հարոնի ամուսնացաւ 22.11։
ընդ Յօսաբեթայ որ էր դուստր
Յոյրդամոյ ի ցեղէն Յուդայի,
ի Օ՛աճակին դաւթի, և թագէր
Էլեազարն։ Յոյրդամոյ ասէ
ևս առաքել մարթ էր եղիսաբե-
թի աղգական փոյ ընդ Մարիա-
մու, թէև ինքն եղեսաբեթն էր
ի դստերացն Ա՛հարոնի։ Ա՛ւ
թէպէտ էին թէ եղիսաբեթ քա-
ղաքացի, նաև ամ հայեցուածով
և եղանակաւ ի կոչմանէ հօրն և
մօրն միևնոյն ց'ոյ և ի վարձիւ ցուց
ցի թէ շահաւէտեալ էին ի Վ.
ամա-

սակայն ոչ արգելու փորձել՝ ջատագովել՝ և ցուցանել թէ լեալ էին Աարիամու ազգական. քանզի ասասի կի զիարդ անհնարու թիւն կարի հեռաւել՝ ևս աւելի կարելի կ, զի մարիամու հայրն կամ հաւն, և պատն՝ թէև էին ի Յուդայի ցեղէն, առեալ էր կնքեան կին ի Ղեւայ ցեղի դստերացն. ոչ ունելով այնպիսին ժառանգութիւն ինչ յերկրին Յուդա նանու, վասն որոյ բաւարեպէս այն ինչ կարելի էր հանդիպիլ. և այսմ մարիամ զաւ ի կողմանէ այնպիսի սի դստերն կարելի էր ևս լինիլ ի Ղեւայ ցեղէն. և այսու հեռաւ մամբ ազգական եղիսաբեթի, որ էր ի Ղեւայ՝ և յԱհարոնի դստերացն. վասն այսորիկ էին թէ այսպես, կամ թէ առաջինն եղանակաւն կալցուք, և ընկալցուք, ի հարկէ ընդհանրական առաքութիւնքն էրեից ի միոչի ի ծուխ, և ի պակասել ունայնասցին:

Ղ. լուս.

ԳԼՈՒԽ ԼԱ.

Յաղագս Մարգարէութեանն եւայեայ գլ. 9. 6. յորում արթնացուցանել բացատրի յաղագս Քրիստոսի Աստուածութեան, եւ նորին արքունի պաշտօնին: Նաեւ՝ պատասխանատրի ընդիմաբանաց առարկութեանցն Հրեից՝ սակս անուանակոչութեանցն, եւ արժանաւորապատիւ մեծարանացն, որք առ Մարեմի ընծաեւին:

ՐՆԵՐՈՒՆ.

Մանուկ ծնաւ մեզ. Որդի տուաւ մեզ՝ եւ իշխանութիւն է ի վերայ ուսոյ նորա. եւ անուանեն զանուն նորա Սքանչելի խորհրդակից՝ Աստուած հզօր՝ Հայր յաւիտենից՝ Իշխան խաղաղութեան:

ՅԱՅԺ ՍԻՐԵԼԻՔ Ի ՏԸ.

Մատոյց ի Բնաբան:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՐՈՅՆ || ՅՈՎ || որ զիւր միայնոյ արեամբ քաւեաց ի մեղանչակի իւրմէ. եւ զմարդկութիւնս հաշտեցոյց ընդ Աստուծոյ: || Ժող. 3. 11:

նեաց զգործն մեծ Աղուց առաքմանն ի հինութեն, և յայլ գրութիւն փրկութեանն ի ժամանակի իւրում. որ էր ամենաբարին, և ամենապատշաճն։ Այլ այնպիսի՝ զի այսպէս երկաքանչիւր Ա. գային իմաստութիւնն, և միանգամայն իւր աշխարհութիւնն լիցի յայտնեալ առաջի ծայրածաւալ Տիեզերաց։

Ինչ վասն ուրեմն եդիպատոս ծառայեալ էր, և յայսմ ծառայութենէս՝ և ի գերութենէս վերստին փրկեցեալ, և յանապատին պանդխտացեալն էր։

Առեալ էր զօթինան՝ իբրև զԱ. առաջնորդ ի Ա. և յերկրին Քանանացոց (յերկրին, յորում համայն խոստմունքն Ա. այն, և ամէն կատարիլ պարտին ի Ա.) ժառանգութեամբ, և վինակոս ընկալեալ։

Տեսեալ զԼստրանն պաշտօնն, և զՏաճկարին պահպանեալ էր. և ընդ ինքանութեամբ դատաւորսն՝ և

Թա

Թադաւորացդ քնակութեքն տալ
րեալ՝ և ընդ նոյին կառավարու
թեքն աձեալ՝ և ծաղկեալ։
Վերատին ի նա դերեվարեալ՝
՚ի Բաբելոն տեղափոխեալ՝ և
երկրաւն վատրեալ. յարքունի
գայտնեն, և յիշխանութիւն կո
ղոպաեալ՝ և զրկեալ։ Ասի՝ յետ
եօթանասուն ամացն՝ ըստ քանի
խոստման Ցն նախաղեկուցեալ
՚ի Ցեառնէ ձեռամբն Երեմիայի.
վերատին ՚ի Բաբելոնէ փրկեցեալ.
և զերկիրն, զքաղաքն, զՅաձարն,
և զմեծ Բ.տեառնն կրկին սատա
ալ. քայց՝ զերկրաւոր թադաւ
որական գահոյքն՝ կամ գայոնն
Դաւթի ոչ երբեք վերատին հաս
տեալ հաստատեցաւ. քանզի Բ՚ա
սեհն պարտէր՝ ըստ Բ.ձայնի
խոստմանն, գալ յ՚երկրորդ Ցա
ձարն Բ.ղբաստ, և հիմ՝ ՚ի փորե
ալ կի՛ն թագաւորութեանն ||։ ||Անդ. 2. 8.
Բ.յլ սակայն Ի՚նչ, ասէ յ՚այսոքիկ ||Զաք. 9. 9.
սի կացուցեա՞ս յոյժ ձոխացաւ, ||Նաում. 11. 1.
նորին և պատուհասականութիւն, և
վե

վերհափառութիւնն առաքել մա
ծառաւ քանթէ յառաջնոյն եր
թեք. մանաւանդ ընդ իշխանու
թեն (1) ազաւորային (2) մնայուդ,
և յատկապէս ընդ պետութեն
(3) իրկանոսին՝ յորժամ եղեմ վի
ձակ՝ և ժառանգութիւն եր լեալ՝
որպէս և նոցա թշնամին (4) հեր
լեառն: (5) Երեսին զսկիզբն արար
իսրայէլացւոց (6) պետութեն պար
տաւիլ՝ և նուճաղեալ նուազիլ. զի
(7) ոսմանցեցիքն սկսան տիրապետել
նմ, և բռնաբարել. որոց ևհարկա
տու եղեն. զի գալուստ հանդերձ
ձեզ մասերին արդէն եր մերձե
ցեալ՝ որ՝ ըստգրոյն, ոչ միայն
հեզ՝ և աղքատ եր գալոց՝ ի քա
ցահատ արմատոյն յորժամ Իս
րաէլն դաւթի եր անկեալ՝ և կոր
ծանեալ ||: (8) Յլէ՛ իբրև զ(9)ր
մատ ի ծարաւեալ երկրէ ||:
(10) Յորինքն յ՛այնպիսի կայի, և կա
ցուցեաւն՝ իբր թէ, յորժամ
(11) Իրէական պետութինն լինելոյ որ
պէս էր՝ և ցամաք երկիր, ա-

Ա մովս. 9. 11. Եսայ. 53. 2.

ռանց պատրոյ՝ և ուրախութեամբ, վասն զի Յուսոյն եղիցի զանազանեալ իշխել լոց էին նոցա՝ և խստանալոց. նաև հարկապահանջքն ընդ երկրաւ նոցա ելեալ հաղթահարէին կե ղեին, կեղեքէին, և ձրնշէին զնո, զոր միանգամ անձամբ անձին տե սանելոց էր նոյն ինքն Աստեղն աչօքն իւրովք ։ Եւ այսպէս Ուրե ամէն։ Ղուկ. Ա։ ։

Պրակ. Ա։

նիլ յերկիրն հրեաստանի ։ Եւ այսպէս գրեալ է Յերեմիայ՝ և Յեթանոսաց՝ թատ ջեալ միաբան դաշնադրութեամբ հատանիլ ։ Եւ այսպէս յատա կեալ Պետրոսէ Առաքելոյն Յ՝Իսրայէլացւոց պետութեանն ղաչն ։ Եւ՝ի լեռնէն, այսինքն գրոցն ևս՝ առնարդիլ՝ ի Հ ինոց Եւս Ծեալն Տէն Աստեղ ըստ ։ Եւ Ծեալն Տէն, և ընդդէմ Ծելոյ նորա ։ միասին յանդիման լինիլ ընդդէմ գամ Յ՝Ջն եղև, նախ կարէին՝ ի այլ՝ և Յեթանոսք, որոյ միան աչօքն իւրովք ։ Եւ այսպէս Ուրե

Եսայ. Ը։ ։ Եսայ. Ը։ ։ Դան. Ը։ ։ Աստ. Ա։ ։ Աստ. Ա։ ։

զիւր Երեշտակն, զի Երեշտակ
Տէն, որոյ թարգմանուի ձայնն գոչե
ալ յանապատին. Պատրաստ
արարէք զճանապարհս Տէն ||
ԱՌԱՆ որոյ՝ ի հարկէ և նոյն
Տէրն էր յամենից, այլ յանկար
ծակի գալոյ ի Տաճար իւր,
Վասնզի՝ այս գերեզման, զոյս յար
մար, և պատշաճ ժամանակն էր
կար յետանալ կամ յամել։ Ա՛ո
տանօր էր լրումն ժամանակին ||
զի կինն այն || այսինքն՝ Ասրայե
լեան եկեղեցին, որ զայնքան եր
կար ժամանակ յղի, և զայնքան
ժամանակ երթեալ չէր յերկ
նէրն զարուս մանուկն ծնիլ։ Ա՛յժ-
մոյս էին յետին աւուրքն Հինն
Ստուգարանին՝ ի վերջ հասեալք ||
Վասնզի՝ բարձեալ Աստն վեր
ջացեալ էր արքունի Դաւթեան.
անկեալ դաւթի խորանն, և յոս
մայեցւոց իշխանութիւնն բառնա
րեալ՝ և խստացեալ՝ նաև հարկա
պահանջքն ընդ երկրաւ նոցին
շքջատարածեալ. միայն իշխանութի
Ա՛թո

Ա. Թուռուզն Ա՛օսեի կայը կերսիւ
իւ՛ւք՛ ի կայն. Իրեսատան տա-
կաւ՛ին կայը իւրսիւ, և ինքնին,
և ոչ քաժին Ա.սորեստանի. քա-
ղաքն Ա.րուսաղէմի, և Տաճարն
ասկաւ՛ին կային կանգուն՛ք, զի՛
ըստ գրոյն, Ա՛եսիան հաղիւ կա
րեր գալ առ իւր ժողովուրդն՝ և
յ՛իւր Տաճարն. մինչդեռ դամաս
կոս էր Ա՛այրաքաղաքն Ա.սորես
տանի, և ոչ Իրեսատանի. Ա.ս
տէն Ա՛ասեգ՝ մինանուէլն զառա
ջին իւր ամն կարեր յաձախսակի
առաստանիս, և խաղաղութ՛ք կա
տարել ‖ Ա.յո՛ սահմանել ժա ‖ Ես. 9.
մանակն հասել իսկ էր. քանզի, 7. 8. 15.
աւուրք՛ն ներել՛ին, և երկայնմտու
թ՛ն Ա.յ ‖ անցեալ՛ք էին, և ‖ Հռ.
ամ Ցն ընդունել՛ի արդէն եկե 2. 4.
ալ ‖ յորում պարտէր Ա՛ասե ‖ Ես.
ղին յայտնել՛ ծանուցանել՛ և 61. 2.
եկեղեցին՛ի ծանր լծոյն և՛ի թե
ռանցն արձակել՛ և ազատել՛նաև՛
՛ի տեղակալ հոգւաբարձութ՛ն,
կամ՛ ի վերատեսուչ պաշտպա
նութ՛ն

նուէրն նոյն ծանր լծոյն՝ և բե
ռանցն ելեալ հեռանալ։

Ա. Յո՛ գեղեցիկ, և յոյժ ընտիր
սպասուձ ժամանակս անհնար էր
երկար ժամանակ յատկապէս՝ յա
մենալ և լինելին կատարեալ՝ զի
խոստմունքն Ա. Յ լինելին յանձ
նականն խաղաղութենէ խորհուր
դն հաստատեալ՝ և նորին ձշմար
տութինն, բարութինն, և իմաս
տութինն յայտնեցեալ՝ և աշխար
հի ծանուցեալ. քանզի՝ որպէս
ոչ կամեցաւ, Ա. Ջ, որ Ա՝ասեն
գայր յառաջքան զլրումն ժամա
նակին. զի փորձիւ՝ և վկայութե
նախ և յառաջագոյն ամայ՝ և
ժամանակացբազմատիմի կերպիւ՝
և եղանակաւ ցուցանէր զմարդկ
ապականութինն՝ և զկորուստն,
զդատապարտութինս մարդոյն,
զիշխանութինն մեռելոց, զսատա
նայի հարկութինն զբնութենէ տկա
րութինն, և զանկատարութիւն՝
կամ զթերութենէ գործոյն, և ա
ռանձին արդարութենն. և այս՝ որ

քանզ

քան հարկաւոր լինէ գալուստ Աստուա-
ածհինն, և կեցուցչին, որ զմար-
միննս հնազանդ առնէր. զմեզաց
ձեռագիրն Աստուածն իւրով
ջնջէր, և զԱՅ արդարութիւնն
բաշխանօրէն կատարէր՝ և վճա-
րէր. ևս փոխանակ մեր զօրինաց
ընոյր, նաև՝ զմեզ արդարացուցա
նէր, սրբացուցանէր, և կեցուցա
նէր. ընդ այսմ ժամանեալ ժա-
մանակին, ոչ էր կարօտ ակն ձգմար
տութեանէ ուսուցին, յանփոփոխ
Յեհովային, որոյ բանն, և խոս
տումն Աւծ, և Աստն, ոչ կոյժ
երկար յասպարէսալ յամենա. Այր
աղաւաւ՝ ստուգիւ եկեսցէ ի,
զորմէ այնքան երկարժամանա-
կաւ՝ ի գլուխս Մարդոց գրեալէր ||։
Նա եկն յԵրկնից, վասորոյ՝ ա-
նուանի Տէր յԵրկնից ||։ և Աստ
գահն՝ իբաձանց ||։ Նա եկն յԱՅ,
որ խօսեր զԱՅ բանսն, որպէս
՝ի Քօրէն լուեալն էր ||։ Նա-
աշխարհ, իբրև զձգմարտ լոյս
աշխարհի ||։ որ լուսաւորէ զամ
մարդ,

||Մաղ. 39. 8։
||Կորն. 15. 47։
||Հով. 1. 78։
||Ցով. 13. 3։
||Ցով. 8. 12։

‖ Յօհ. 1. 9. մարդ, որ գալոց է յաշխարհ ‖։ յաշխարհի էր նա, և աշխարհ նովաւ եղև. տուն 10։ իսկարդ նա եկն յաշխարհ, որ տայր զիւր մարմինն վասն կենացն աշխարհի ‖։

‖ Յօհ. 6. 52. ‖ Մէ. 5. 2. «Նա եկն ի քեզ հեթղեհեմ ‖։ ոչ զամօթ համարել զերբարս իւր անուանանել զՅեթղեհեմացին, Յ. տապէս ուրեմն՝ ոչ միայն եկն նա ի Յուդաստան, կամ յերկիրն Յուդայ, այլև՝ ի ցեղէն Յուդայ ‖։

‖ Հբ. 7. 14. Յայտ իսկ է, թէ յայտէ ծագեցաւ Տէր մեր. Յ. ասասին անուանի նա Յուիծն յազգէն Յուդայ՝ և յարմատոյն դաւթի ‖։

‖ Յայտ. 5. 5. եկն նա որ եղև՝ ի հնոջէ ‖։

‖ Գաղ. 4. 4. Նայց՝ ոչ ի կամաց առն, կամ՝ զօրութեամբ Յ. մեծապարծրելոյն, և

‖ Դան. 1. 35. ներգործութեամբ Պետրոս Սրբոյ ‖։

‖ Եսայ. 7. 14. ի մաքուր՝ և յանարատ կուսէ, ըստ խոստման քանին ‖։ «Նա եկն ի Սիոն, որպէս ձգնարիտ կատարեալ յԱՅ Հօրէն ( ) ծաւալի վերայ Սիոնի՝ լերինն սրբոյ, կամ սրբութեան, նորա ‖։

«Նա

Նա եկն յԱՇԽ. յայնժամ լցաւ
առաջեաքն. Նա՛ ի ժամանակին
յայնմիկ կոչեսցեն զԱՇԽ ԸԹու-
ՏՀ։ ‖ Նա եկն ի Տաճար իւր, ‖ Երկ.
յօրհնեալ ոչ դայր Տապանակն քան 3. 17.
զի Նա երԱշմարիտ Տապանակ
ուխտին, զոր ընտրեր Փառաւքն
իւրով՝ զի Նա վերհատուածքն
իւրով լիներ բարձրեալ, և զե
րազանց քան զառաջինն Տաճարն։ ‖ Ընդ.
Քիւրոն եկն. իսկ՝ իւրքն զնա ոչ 2. 8.
ընկալան։ Այն նա՝ զի զանձն ‖ Յով.
իւր դիպէ՝ ի վերոյ զվեր մեզսոյն. 1. 11.
այսինքն՝ փոխանակ զոհին վասն
մեզայ։ ‖ և տայցէ զանձն իւր ‖ Եսա.
փրկանս փոխանակ բազմաց։ ‖ Այն 53. 10.
նա՝ ի ջաւուրսն մեզաց մերոց։ ‖ Մատ.
և՝ ի քաւել աւազակութեանց։ ‖ Յով. 20. 28.
Եւ այսպէս՝ առ Իբրահամ զոհս, ‖ Դան. 4. 10.
և զնուէրս։ Տուն 27։ Այնպէս 9. 24.
ուր Թողութիւն կ, անդ ոչխս պի-
տոյ կ վերմեզաց պատարագ։ ‖ Հեբ.
Այն նա պաշտել։ Ծառայի կեր 10. 18.
պարտաւ։ Այսպէսիկ՝ զի հաւ ‖ Մատ.
ատութիւն ի նա հրաւիրեսցէ զիւրան 20. 28.
յա- ‖ Փիլ.
2. 7.

յ՝ազատութիւն Որդւոյն Ա. Յ՝ Ա. յո՛ Նա եկն առ՝ խզելոյ զյաւիտենական արդարութեան. ՝ի կնքել՝ և հաստատել Տեսլեան, և մարգարէի. այսինքն՝ առ՝ ի վերջաւորել զարարողական ստուերն, և տիպն, և զարհնչ միանդամ Արդարեքն զառ՝ ինմանէ նախատեսչակեցին || Դան. 9. 24. || : Նա՝ ի կոչել առ Տէն ընդունելի. Տալ սգաւորացն Սիովնի փառս. փոխանակ մխրոյն՝ օծումն ուրախութեան, և սգաւորացն՝ հանդերձ փառաց՝ փոխանակ ոգւոյն վհատութեանէ || Եսայ. 61. 2. 3. || : եկն նա՝ ի չարչարանս, և ՝ի մահ || Եսայ. 53. 2. 3. || : Օ՛ի մեք հաճառումն ՝ի նա եղիցուք կենդանիք || ՚Ի Յով. 4. 9. ||

Պրակ. Բ.

Ա՛ինն ևս կանխաւ ՝ի վերայ Սիոնայի : Տէր ՝ի Սինայէ եկեաց. յ՝այլ օրինակս՝ եկն. և երևեցաւ Մեղ ՝ի Սէիրայ || Ա. յսինքն՝ զի խօսեցեալ զուխտն, և զկտակն քան զմն || Օրի. 33. 2. ||

սըն. բայց այժմիկ եկն երևեալ
մարմնով ‖ : զի արեամբն իւրով ‖ 1 Տիմ. 3. 16.
զկտակն հաստատեսցէ. քանզի
մինչ ունէր զձև կտակին՝ ի հարկէ
եւս էր զմահ կտակատրին՝ խոչ ըն-
րել։ Ո՛ւր կտակ կիտ մահուն
հաստատուն է. ապա թէ ոչ՝ զու-
արդ նոյն հաստատուն, մինչ կտա
կատրին կենդանի է ‖ : Ա՛յո՛ եկն ‖ Հեբ.
նա՝ ի նեղբոյ օրինաց, ի փրկել 9. 16. 17.
զեկեղեցին յ՝անիծից, և՝ իլծոյն
օրինաց : Ա՛ստն՝ եկեղեցին նորոյ
կտակարանին արդարև ունի զա-
ուրհն մեծ, և պատճառ խնդալի
ուրախութե՛ն, և գոհութե՛ն. զի
վերացաւ՝ ինոցանէ լուծն, որ
կայր՝ ի վերայ. և զգաւազան պա
հանջողացն մերժեաց ‖ : այժմոյս ‖ Ես. 9. 4.
է խորտակեալ՝ և խափանեալ։
Ա՛նզի կանխեաւ խոստացեալն
Ա՛ Ա՛. Ա՛, Ո Ւ՝ Ա, այսինքն՝ Ա՛ա
սեհն այժմիկ ծնաւ։ Ա՛ՀՈՒ-
Ա՛Ա՛Ա՛, որ է ժառանգ ամենից,
և՝ ի սկզբանէ խոստացաւն, և
զամ ժամանակ ակն կալեալն, արդ՝ ի

ի վախճանի աշխարհիս՝ մեզ տուաւ. և ահաւասիկ իշխանութիւն նորա ի վերայ ամենայն իրաց՝ և անուն կոչի նմա, Աբդանէլի, Ընծայ հզօր, Հայր յաւիտենականութեան, կամ Հանդերձեալ աշխարհին, իշխան խաղաղութեան։

Պրակ. Պ։

Ամաժանուածն ուրեմն քնաբանի մերոյ՝ ի վերայ Աարպարէութեանն հոգի. նախ վճռ Աանկան, և Ադդոյ. Աանուկ ծնաւ մեզ՝ Ադդի տուաւ մեզ։ Երկրորդ մինչ յաւելու առել՝ մեզ՝ ցուցանէ թէ՝ Աստ ծնաւ Աանուկն, և ոստ տուաւ Ադդին։

Երրորդ. ցուցանէ և զտեսիլ ծնեալ Աանկանն, և Տուեալ Ադդւոյն. և զգաստուի զոր վայելիցին ստանան՝ որք միանգամ զան ի նա որոց աղաչաւ՝ այս Աանուկս ծնաւ, և այս Ադդիս տուաւ. քանզի նուքն այնոքիւկ, և իշխանութիւն նոր

իւր՝ ի վերայ ուսոց իւրոց. Զօրսմրդ՝ և՝ ի վախճանի. յուցանէ և զպատշաճաւորութիւն, և զյարմարութիւն, զոր ծնեալ Աստուածն, և առեալ Մարդին ունի առ այս իշխանութիւն, և յանձնութիւն պաշտօնատարութեանս, մինչ քարոզէ, և ծանուցանէ զնորին Ծնեալն, և զԱկագիրն Պատուոյ առնուանեալ՝ ասելով. Ես իմ անուն նմայ, Աքանչելի, Խորհուրդ, Աստուած Հզօր. և այլն

Պրակ. Պ.

Ի սեմք յանաչելն տեղւոջն՝ զի Աստուածն է. Անուն ծնեալ մեզ՝ Մարդ տուեալ մեզ ընդ այս Անկեան, և Մարդոյ՝ ոչ կ պատուհաս մեզ իմանալ վն եղեկիայի արքայ ին, ըստորում Աստուածն Յաղթող, Հզաւր, Քաջաբանեալ՝ կոչեաց, և այլ բազում այսուհետեւ Անուանք ընդ վերոգրեալսն կարծեն. Վասն զի՝

զի Աստուածն զայնպիսի իրացն
առաւ խօսի վ՚ի Աստանկանն, և Ա՛ր
դեայն, եթէ՚ի բնաբանի մերում
բանան, և թէ՚ի մերձակայ հե-
տեւեալ բառսն, որք ոչ երբեք
յարմարին հերոսին իմիք՚ի վերայ
եղեկիայ արքային, և ոչ առան-
ձնանան։ Ապա՛հեաւ՝ եղեկիաս
ոչ երբեք էր անուանեցեալն
փիլէ. այսինքն՝ Աքանչելի, Ծար
մանալի. կամ հօդիչ, այսինքն՝
Խորհուրդ՝ կամ խորհրդակից։
Աչերբեք ասաց ոք թէ եղեկիաս
էին էլ դիւթք, այսինքն՝ Ա՛ճ
պուր. կամ Աբի յաղ, այր
յաւիտենականութեան, և այլն։
Այս՝ եղեկիաս՝ ոչ կրեաց զիշխա
նութիւն՝ի վերայ ուսոց իւրոց,
եթէ ոչ՝ երկիրն իւր ծանր սպառե
լութիւնք հարեալ՝ և անձկացուցեալ
այր աղագաւ՝ թշուառութիւն քնա-
կիչքն դժուարապարտ ծանրու-
թիւնս կրեցին. քանզի՝ Աենաքե-
րիմ արքայ Ասորեստանեայց էլ
ընդդէմ եղեկիայ, և էառ զամուր
քա-

քաղաքն Երեսատանի ։ || Եւ ‖ Եսայ. 6։
այսպէս թշուառ բնակիչք քաղա- ‖ Թագ. 18. 13։
քացն Երեսատանի, և Յուդայի
զանհնարին բեւռինս՝ և ծանրու-
թիւն անձկացեալ կրեցին. զի
ամէնք կարէ դիւրաւ տեսանել թէ
որքան սարսափօրէն եղկելի բնա
կիչք քաղաքացն, որք ի թշնա-
մւոյն յանկարծա ձնշէն ընդ
բռնամածին. Օ ինչ ուրեմն կաղ
նանին և եղեկիաս ծանրութի ի
վերայ ուսոց իւրոց իջեալ՝
ուրանօր Ասծային պատմութին
պարզաբար ասելովք վկայէ թէ
Յորժամ եղեկիաս էտես՝ եթէ
եկն սենեքերիմ դէմյանդիման
նր պատերազմիլ ընդ Երեմի. խոր
հեցաւ ընդ ծերան՝ և ընդ զօրա-
ւորն խնուլ զջուր աղբերցն, որք
էին արտաքոյ քաղաքին ։ || Եւ ‖ Մ նա
այսպէս որքան էր կսկիծ, արդեօք 32. 2
զթշնամին յ՚իւր առաջակայ դի-
տաւորութէն, և ի մտադրու-
թէն. այլ հեռևի ձառն, տուն.
4. զումարեաց ժողովուրդ բա-
զում,

զնում, և խոյին զՅուրս աղբերցն, և զգետան, և այլն: Արեմն՝ այսպէս ևս եղեկիան զիշխանութեանն ոչ կրեաց ՚ի վեր ուսոյ իւրոյ. այլ՝ ծերըն իւր, կամ Օրաւորքն զոր գործակից եղեն զնոյնն կրեէին. և հառաչակ ժողովուրդն զանհնարին բեռինա կրեային որոյ սպարտ էր զաղբիւրան՝ և զգետան խնուլ՝ և խոյին կազմ, և պատրաստ գտանիլ յ՚ամ՝ պատահել գործոն: Ա՚ն աջ գիտեմ, զի Ասաբի Յաղբի Ա՚բարբանել կար ձեռ մեկնել և յաթամարել ՚ի վերայ եղեկիայի, զբանան. Արոյ իշխանութի՚ն իւր ՚ի վերայ ուսոյ իւրոյ. վ՚ն զի՚ եղեկիաս նշկահեաց՝ և կԹոզ զարբայ ասորեստանի, և ոչ ծառայեաց նմա || որպէս հայր եղեկիայ աքաղ՝ որ զընծայս առաքեաց Ա՚րքային Ա՚սորեստանեայց՝ և նմա հնազանդեցաւ ||: Ուստ ես պատասխանեմ թէ՝ բանքըն այնոքիկ. որոյ իշխանութիւն ՚ի վերայ ուսոյ իւրոյ՝ արդարև զայլի մ

4 Թագ. 18. 7 :

4 Թագ. 16. 7 :

զայլին զեկուցանէ. քանզի այս
աստ ասի սակս իսկական, և ա-
ռանձին պատուականութենէ այնր
ծնեալ մանկան, և տուեալ Հոր-
դւոյն, որով նա գերազանց, և
վսեմական էր յայտնելոց՝ քան
զնամ Թագաւորն, և տիրապե-
տող երկնից՝ և երկրի. զի
նա իշխանութեն էր՝ ի վերայ յա
տուկ ուսոյն իւրոյ, զորս ոչք
յերկրաւոր Թագաւորացն առնէ,
կամ յիշխանացն։ Այլ՝ զերկիր
մի զատել՝ ի ծառայութենէ, և՝ ի
լծոյ Թագաւորի ուրուք, կամ
քառնակալ Տիրապետողի, որ զայ
լոց երկիրն հարկատու կ արար ե
ալ, Հայր Թագաւորք ևս՝ և դա-
տաւորք, կամ Հաստնորդք արա
րեալ են՝ եթէ յԱրայէլ և թէ
յայլ օտար ազգս. աստէն՝ իշխա
նութիւնն այն՝ ի վերայ ծնեալ
մանկան, և տուեալ Հորդւոյ Ո-
ստն ոչինչ առանձին պատուակա-
նութիւն ունի քան զայլսն, կամ
՝ի վերայ այլոց. Յայտ կ՝ եղէ՞ն
երկեաց

փրկեաց զՍրայէլ ի ձեռաց, և
ի ծառայութենէն մարդիամու ||
Դատ. 7: եփթայէ ի բռնութենէն Ա. մմո-
նացւոց || Սապես և Սամիսոն
Դատ. 11. փրկեաց զՍրայէլ ի ծառայու
թենն Ա. Ֆղշտա
Դատ. 15. 16: յացւոց || Ա. ըքայն Ա. քաաբ փրկե-
աց զերկիրն իւր, և զազգն ի
ձեռաց թէնհադադ (ըմմե՛ղ Ա ըդի
Յթագ. 20: Ա. դերայ.) արքային ասորւոց ||
Սակայն՝ ոչ ուրիք ասի վ՚ա նոցա
լէն սակս այնորիկ իշխանութիւն
հր՝ ի վերայ ուսոց նոցա՝ ըստ ո
րում ասա վ՚ա ծնեալ մանկանս,
և տուեալ Ա ըդուցոյս ասի. այր
աղագաւ՝ ի հարկէ և այլ միւս
ինչ՝ իբր թէ Թէթևութի հարկապա
հանջութեանցն յ՚Ա. ըքայէն Ա. աո
ըուց՝ պարտ կ՚այսպիսի քանիցս
խմանալ։
Ա. ըրկրորդ՝ թէև՝ Ա. ըքայն եղե-
կիաս յ՚Ա. սրեստանեայց թա-
գաւորէն ապստամբեալ էր, ա-
կայն ի չորեքտասան ամի թա-
գաւորութեանն իւրոյ՝ վերստին

անկաւ ՚ինեղբօր Ա՚սորւոյ լծոյն.
քանզի առաքեաց նա առ Ա՚ղբայն
Ա՚սորեստանեայս ՚ի լաքիս հրեշտա
կըս՝ և ասէ. Ա՚եղայ. գարձիր
յ՚ինէն. և զորինչ դիցես ՚ինձ ե-
րայ իմ, բարձից, և եդ Ա՚ղբայն
Ա՚սորեստանեայց ՚ինձ եզեկիայ
Ա՚ղբայն Յուդայ երիքհարիւր
տաղանդ արծաթոյ, և երեսուն
տաղանդ ոսկւոյ: Եւ եառ եզե-
կիայ զամ արծաթ գտեալ ՚ի տան
Տ՚ն, և ՚ի գանձս տան թագաւո-
րին, ՚ի ժամանակն յայնմիկ կո-
տորեաց եզեկիայ զդրունս Տաձա
րին, և զսեամն, զոր պատեաց
ոսկւով եզեկիայ արքայ Յուդայ,
և եառ զայն Ա՚ղբայն Ա՚սորեստա-
նեայց ||: Ա՚սէն ուրեմն Ռաբ ||4թագ.
Ա՚քարքանէլն մեհնուԹիւն, և 18. 14.
վախստարանն սնոտի, և ընդու-
նայն. վ՚ասէր՝ բանքն այնոքիկ,
անհնար կ՚Թէ՝ եզեկիայի յարմա-
րիցին ևս առաւաւել՝ ՚ի վերայ Տն
աւ Ա՚նկանն, և Տուէաւ Ռա-
դուն՝ յ՚առաջադրն ՚ի հեռեւեաւ
բնա-

քնաբանի մերոյ Յովհաննու ասելոյն՝ ասէ. Մեծ է իշխանութիւն նորա, և խաղաղութիւն նորա չիք սահման։

Ոսկի՝ իշխանութիւնն եղեկիայ ոչ էր անսահման. և անվերջ՝ նա ինչն ունէր սահման՝ և վերջ. զկնի մահուանն իւրոյ՝ բոլոր հրեաստան կայր յանհանգստութիւն, և ի մեծի վրդովմանն՝ այնքան մինչև որ ժամանակաւ բոլոր հրեաստանի թագաւորութիւն, եղեալ աւերակ ամայացաւ, և ամենայն քնակիչքն ի բաբելոն գերեվարեցան. այո՛ նոյն ինքն եղեկիաս յաւուրս իւր ոչ ունէր կայուն և հաստատուն խաղաղութիւն. քանզի երբեմն պատերազմիր ընդ Փղշտացւոյն, կամ ընդ այլազգեացն, զորս հնար նա մինչև յԱզայ և մինչև յահմանս նր, յաշտարակէ սահմանացն մինչև ցքաղաքն ամուր ||։ Եւ երբեմն ||4թագ. 18. 8.
անգամ հընար էր ընդդիմանալ Ասորեստանեայց. և էր կիրն

կիրն ոչ էր երբեք՝ ի Հիմարիա՝ և
՝ի կայուն հանգստեան, և՝ ի խա-
ղաղութիւնէ. արդ ի՛ ուրեմն, յար
մարին՝ ի վերայ եղեւ կիայն բանքն
այնոքիկ. Ընդ ասհմանս մեծ իչխա
նութիւնն նորա, և խաղաղութիւնն։
Այլ որոյ՝ ոչ կ պարտ սակս եղե-
կիայի, այլ՝ ի վերայ Աստիհն
մեկնել զԱնուանն, և զԱրդին.
որպէս՝ Յօնաթան Ջնարգուսն, և
Ամանք Հին Ասելիք ինքնին
խոստովանին, և ընդունին։
ՍԱՆՈՒՆ՝ ասէ Աստուածն,
ծնաւ մեզ։ զԱեսիան Անուն
անուանելով՝ յառնել լուսաւորե
ալ մտաց աչօքն, նկատելով՝ ի Նա
սերմի Յնանուանդն ընտրեմ հառնա
զմարմին՝ և զարիւն՝ ի Ա՛ր Կուսին
մարիամու, և ոչ մանուկ յաշ-
խարհ եկեալ։ Կանգն՝ որովհե
տև մանկունք հաղորդեսցին արե
ան, և մարմնոյ. և ինքն իսկ մեր-
Ձաւորութիւն կոյրդ եղև նոցունց ||։

|| Հեբ.
2. 14.

Նա
կոյն յաւելով Ասէ. ոչ թէ զի

նա կ՚ունի որդի մարիամու, և կոչեսցես
զանուն նորա յիսուս. այլ՝ նա ապրեցուցանէ
զժողովուրդ իւր ի մեղս նոցա: և սա նա կ՚
յայտնեցաւ ամենայնիւ ասացեալ տեառնէ
մարգարէիւն՝ որ ասէ. ահա կոյսն յղի
եղիցի, և ծնցէ որդի, և կոչեսցեն զանուն
նորա եմանուէլ, որ է մեկնեալ՝ մեզ հա-
մարեալ աստուած: զի յարուցեալ յիսուս
ի քնոյ իւրմէ՝ արար որպէս հրամայեաց
նմա հրեշտակն տեառնն, և ընկալաւ զկին
իւր: և ոչ ծանեաւ զնա մինչև ծնաւ զորդի
իւր զանդրանիկ, և կոչեաց զանուն նորա
յիսուս: ապա յորժամ ծնաւ յիսուս ի
բեթղեհէմ հրէաստանի յաւուրս հերովդի
թագաւորի, ահա մոգք յարեւելից եկին
յերուսաղէմ, և ասէին. ո՞ւր է որ ծնաւ
թագաւոր հրէից. զի տեսաք զաստղ նորա
յարեւելից, և եկաք երկիր պագանել նմա:
և լուեալ հերովդէսի՝ խռովեցաւ, և ամե-
նայն երուսաղէմ ընդ նմա: և ժողովեալ
զամենայն մեծամեծս քահանայապետս և
զդպիրս ազգին՝ հարցանէր ի նոցանէ, ուր
ծնանիցի քրիստոս: և նոքա ասեն նմա.
ի բեթղեհէմ հրէաստանի. զի այսպէս գրե-
ցաւ մարգարէիւն. և դու բեթղեհէմ երկիր
հրէից, ոչ ես փոքրագոյն ի մեծամեծս
յուդայ. զի ի քէն ելցէ առաջնորդ, որ
հովուեսցէ զժողովուրդ իմ զիսրայէլ:
ապա հերովդէս գաղտ կոչեաց զմոգսն,
և ուսոյց ի նոցանէ ստուգիւ զժամանակ
աստեղւոյն որ երեւեցաւ: և առաքեաց
զնոսա ի բեթղեհէմ, և ասէ. երթայք և
հարցէք ստուգիւ զմանկանն, և յորժամ
գտանիցէք՝ պատմեցէք ինձ, զի և ես եկեալ
երկիր պագից նմա: և նոքա լուեալ ի թա-
գաւորէն՝ գնացին. և ահա աստղն զոր
տեսին յարեւելից՝ երթայր առաջի նոցա,
մինչև եկեալ կացոյց վերայ ուր էր մանու-
կանն: և տեսեալ զաստղն՝ ուրախացան
ուրախութեամբ մեծաւ յոյժ: և մտեալ ի
տունն՝ գտին զմանուկն ընդ մարիամու
մօր իւրոյ, և անկեալ երկրպագեցին նմա.
և բացեալ զգանձս իւրեանց՝ մատուցին
նմա պատարագս, ոսկի և խունկ և զմուռ:
և առեալ հրամանս յաստուծոյ՝ մի դառնալ
առ հերովդէս, անդրէն գնացին ի տունս
իւրեանց ճանապարհաւ ուրեմն: և ապա
յորժամ գնացին նոքա, ահա հրեշտակ տե-
առն երեւեցաւ յոսէփայ ի քնոյ՝ ասելով.
արի և առ զմանուկն և զմայրն նորա, և
փախիր յեգիպտոս, և կաց անդ մինչև
ասացից քեզ. զի հերովդէս պիտի որոնէ
զմանուկն՝ կորուսանել զնա: արի՝ առ
զմանուկն և զմայրն նորա, և գնա յեգիպ-
տոս: և նա արարեալ՝ առ զմանուկն և
զմայրն նորա գիշերի, և գնաց յեգիպտոս:
և էր անդ մինչև ի մահ հերովդէսի: զի
լցցի զոր ասացեալ էր տեառնէ մարգարէ-
ին՝ որ ասէ. յեգիպտոսէ կոչեցի զորդի իմ:
ապա հերովդէս տեսեալ՝ թէ խաբեալ է
յմոգացն՝ բարկացաւ յոյժ, և առաքեալ
սպան զամենայն մանկունս որ էին ի բեթ-
ղեհէմ և յամենայն սահմանս նորա, ի
երկուց ամաց և անկէ ներքոյ, ըստ ժամա-
նակին զոր ստուգեաց ի մոգացն: յայնժամ
կատարեցաւ զոր ասացեալ էր երեմիա մար-
գարէն՝ որ ասէ. ձայն լուաւ ի հռամա,
լալ և ողբ և կոծ բազում. ռաքէլ լայր
զորդիս իւր, և ոչ կամէր մխիթարել, զի
ոչ են:

արդ

արձակօրէն առանց վերադրի ա
նուան ճնողին, այլ Աստուած ինչ
՝ի ցուցանել մեզ թէ՝ ոչ կա որ
դի ժամանակաւ ծնեալն ՝ի մօրէ
առանց հօր, նոյնպէս եւս ի Աստ
ուած Յ.Ի ծնեալ ՝ի հօրէ առանց
մօր։

Պրակ. Ա.

ՈՐ ՈՒՆ Է, ի, միայն համեմա
տութիւն ընդ Աստուած, և նմանու
թիւն. զի Աստուած երևեցաւ՝ հաւատա
րիմ տան Աբրահամու ի ծ || Հեբ. ի. 3. 2.
առաքեալ առաքեալ զնմա միշտ
նիւթ յայգի իւր, և տեսեալ՝ զի
միշտքն տանջեալք՝ և սպանեալք
լինէին. յետոյ առաքեալ ՝ի վախ
ճանի զմիւս ուղի իւր || Ա. յոպէս՝ || Մատ.
Աեսիան ի ՈՐ ՈՒՆ, համեմա 21. 33.
տութիւն համայն ծառայիցն, որ
մարգարէիցն, որք կանխաւ առա
քեցան առ Ի՛նչ Ա. յո՛նաէ
մարգարէ՝ Ի. զոր
ՈՐ ՈՒ Ա. մեծակարօղ Ի. զոր
ես նոյնինքն Տէրն ասաց. յի՛ն || Ա վա.
զհայն 11.

ձայն յ՝երկինից լինելոյ որ ասէր. Դա է Որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ ‖ Ա՛ծորդ՝ ասէ Ա՛ստուածն Պօղոս. Ա՛նհատի առաւել եղեալ քան զհրեշտակս. որչափ լաւ ևս քան զնոսա անուն ժառանգեաց։ Ա՛նդր ո՛յ եր բնաւ ասացեալ հրեշտակաց. Որդի իմ ես դու, ես Ա՛ՅՍՕՐ ծնայ զքեզ։ և դարձեալ թէ՝ Ես եղէց նմա ՚ի հայր, և նա եղիցի ինձ յ՝Որդի ‖։ Ա՛ւելի և հրեշտակէ Որդիք Ա՛ստուածոյն (՚ի մեր օրինակին չ՝հրեշտակք ասի տեղւոյ) ‖։ սակայն անունս այս Ո Ւ Ր Ո Ւ ՚Ի Ա՛ԵՍԻԱՀ արդարև առաւել զօրութիւն ունի, և պատուականութիւն. քանզի զօրինչ միանդամ ցուցանէ՝ կամ ծանուցանել կարէ, նոյնն է աշխարհասփիւռ ՚Ի Ա՛ԵՍԻԱՀ, իրաւամբ ՚ինամի գտանի, և լսի իրկն։

Ա՛յսպէս՝ անունս այս՝ Որդի, զօրունէն Ա՛ստիան, աստուածութեան է Ընտուն, որ ՚ի վեր է քան զամ անուն ‖։

Մատ. 3. 17.

Հեբ. 1. 4.

Յով. 38. 7.

անուն ‖ Ալէր քան զոր՝ ոչ գոյ բարձրագոյն, Ո՛յր աղաղաւ՝ ի Ա՛ր Ա՛ր նուամբն Ո՛րդւոյ, այլև՝ ընդ նմին կացեալ գնին այնպիսի Տիրական պատուոյ անուանք, որովք յայտնապէս՝ և գերազանցօրէն պատեալ երևի նա, և զանազանեալ յուսցանէ յայլ անուանեալ Որդւոյն։ Ընտին անուանի նա ‖ Ընդրանիկ. Միածին Որդի ‖ Որդի իւր սիրելի ‖ Իւր Որդի ‖ Որդի ոչ որդեգրութեամբ՝ որպես են համայն հաւատացեալքն ի Քրիստոս, և Քրիստոս այլ յատուկ, իսկական, սեպհական, հարազատ, և բնական Որդի, ակնյայտ ընդ հօր Ա.Յ. և Որդւոյն Սրբոյ. ըստ որում բուն՝ և նախագահափայլ բառն Ա՛ստի, Որդի իմ յայտ անդիմանն յուսյանէ, և ծանուցանէ ‖ Ա՛նգին՝ բառիկս այս Ա՛ստ՝ Որդի, ածան ցեալ՝ և շաւաշիղեալ յառաջնոյ ի նախագահափայլ, և նա խագրեալ բառէն՝ Ա՛ստ՝ և Ա՛ստ՝ որ

‖ Փիլ. 2. 9.

‖ Սաղ. 88. 28.
‖ Ճ.Հ. 1. 18.
‖ Կող. 1. 13.
‖ Հռո. 8. 32.

‖ Սաղ. 2. 7.

որ ի շինեաց նշանակէ և զորդի բնածին, զիւր ծնողացն. ներու_ թիւն, պատկառանօք, և պաստա՛ սիրութիւն՝ թէ այսպէս խօսիմք. խակական, սեպհական, և յատուկ շինուած է՝ ի յատուկ գոյացու_ թեց նոցին, և գոյութեցն, որք առիւեսոյս զուգաւորին, և շինեն։ Ա՛սան՝ այրն Ա՛ծ անուանէ զԱ՛սիան՝ Ա՛նէնի, Ա՛րդի լմ. զի նահ յ՛էութէն, և՛ի Գոյացու_ թենէն այր. Ա՛շմարիտ Ա՛ծ յԱ՛. յ Ա՛շմարտէ, ՚ի յ՛ատիտե_ նէս, և յատաջ քան զյատիտե_ նան ծնեալ։ Ա՛ր աղագաւ՝ զայս հայելով Ա՛ստուածն այն մեծ, և Ա՛ռաքեալն ՚ի Թեմանոսաց՝ ասէ վասն Ա՛ր թէ՝ ՚ինձա զնակի ես՝ լսուսն Ա՛ծութէն մարմնացեալ, (և էութէ։) ‖

Կող. ։ ։

Պրակ. ։ ։

Ա՛րդ՝ այս Ա՛րդի՝ ասէ Ա՛ստուա_ ծին, ոսկւա, այսինքն՝ առաքեցաւ յ՛երկնաւոր Հօրէն իւրոյ՝ զի լի_ նէր

ներ Ա՛նուկ, և առնոյր զմեր
քնութիւնն։ Ո՛չ անգի՝ ոչ թէ
չ՛այլն մարդացաւ. Ա՛ն՝ Պրակ-
սեա՝ և Աթէլինոս մնջեալ կան
խաւ կարծէին. և ոչ Աբ Ա՛գին,
այլ Ա՛ծ Ա՛րդին՝ երկրորդ անձն
ամենակատար հաւատով երկիր
պագելի. Ն՛երորդութեանն մար
գացաւ Ո՛չ անգի չ՛այլն յ՛ոչ ումե
քէ առաքի, այլ առաքէ. Ա՛գին
Աբ թէպէտ առաքի սակայն ոչ
երբեք առաքեցաւ ի՛ մարդանալ.
որովհետև՝ լինէին երկու որդիք
՛ի Աբ, և յ՛երկրպագելի Ն՛երոր
դութեն. միւն յաւիտենից ըստ
իւր յաւիտենական Ա՛ծութեն,
և միւսն ժամանակաւ՝ ըստ իւր
Ա՛ծութեն. որ կ՛անտեղի, ան
յարմար, և բոլորովին օտրսահե
լի։ Ա՛ւորոյ՝ ոչ չ՛այրն, և ոչ
Ա՛գին Աբ, այլ Ա՛րդին՝ երկրորդ
անձն Ա՛մենա Աբ Ն՛երորդու
թեն՝ Ա՛րդին տուաւ։ Ն՛ա առա
քեցաւ յ՛իւր երկնաւոր հօրէն առ
՛ի մարդանալ՝ և առնուլ զմեր
քնութին։

քանութինն։ Վասանզի Հայրն Ա.Ջ նուաւաւ կամեցաւ զաշխարհս փրկել որով արարն։ Կամեցաւ Ա.Ջ նո րոգել զիւր պատկերն, զոր Ա.Դա մայ մեղօքն կորուսեալ էաք, վերստին՝ իմեզ նուաւաւ նորոգել, որ ի նկատագիր հուրեք նորա։ ‖ Հեբ. 1. 3. Վասանզի պատեր գոլ Աստուծ Ա.Յ, որ զմեզ որդիս Ա.Յ արասցէ։ Ա.ս տէն՝ հաճեցաւ Ա.Ջ զիւր մեծ քա րեգթութեանն առաւելանել՝ և գե րազանցօրէն ցեղին մարդկայնոյ ցուցանել՝ քանզի Հրեշտակացն։ Վասանզի անկեալ Հրեշտակացն՝ ոչնա էր Ձարտակ փրկութենէն, և ոչ գոյր յոյս փրկութենէ նոցա. այլ մշտնջենաւոր, և խաւարտային կա պանօք արկեալ ի ստորոտարոնն, եւ պահել ի դատաստան մեծի աւուրն։ ‖ 2 Պետ. 2. 4. Վասանզի մարդոյն գոլով անկեալ՝ և նոյն պատժոյն գոլով ևս արժանի, կայր աւաջի Ա.Յ (անեղ) Հրեշտակ քաւարեմոս, մինն՝ ի Հաղարաց՝ որ ողորմու թեքն գնայր զհետ մարդոյն, և ասէր. ‖ Յու. 6։

աւէր. պաշտպանեա՛, և փրկեա՛,
զնա, զի մի՛ անկցի նա ՚ի մահ.
Ա՛ստուածն քօֆէր, դուն զքաւու
թի՛ն (ըստմեզ այլ լեզուի) ։ Ո՛րե՛ք
տակն այն միջնորդ կ՚։ Ինքնին
Տ՛ր. Ո՛րեշտակն ուխտի ։ Յ՚այր
վերայ կ՚անուն Ա՛ստծին Ա.Յ ։
Որև անուճանի Ո՛րեշտակ կտակին.
զի խօսեցաւ ՚ի վերայ Լերինն Ա՛ս-
նայի զՊատգամն. ասելով. Ես
եմ Տ՛ր Ա.Ծ քո, և այլն ։ Ես
որ ՚ի կատարած յաւիտենից՝ երև
եցաւ մարմնով ։ զի արեամբն
իւրով զկտակն հաստատեցէ, և
պատարագաւ անձինն իւրոյ քար
ձեղ զմեզս ։ Ա.յսինքն կ՚, Յի-
ՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Ա՛շտնջե
նաՀար Որդին Ա.Յ, որ առա՛ա
մէզ՝ և Ո՛գւովն Սրբով զանձն իւր
անարատ ՚ի Լման ժամանակին և
մատոյց անարատ պատարագ, զի
սրբեսցէ զխիղճ մտաց մերոց ՚ի
մեռելոտի գործոց անտի, պաշտել
զԱ.Ծն կենդանւոյն ։ Ա.յո՛ տալով
զՈՐդին իւր մէզ՝ ցուցանէ՛ և
յայտնէ

Յօբ. 33. 23.
Եսայ. 63. 9.
Մաղ.
Ելից. 23. 21.
Ելից. 20. 2.
Տիմ. 3. 16.
Հեբ. 9. 5.
Հեբ. 9. 14.

յայտնէ անձամբ իւրով Փիլան-
թրոպիան թէուս, զմարդասիրու-
Տիմ. 3. 4. թեն Ա.Յ Փրկչին մերոյ ||։ Ուան
զի՝ ոչ երբեք զ՚Երեշտակայ բուռն
հարկանէ, այլ զզաւակին Ա.բրա-
Հեբ. 2. 16. համու բուռն հարկանէ ||։
Ա.ւդարև՝ իւիւիւք կարծեր Ա.Ք
զիւր լաւագոյն և զընտիր սէրն
առաքելոյն յուցանել մարդկան,
և յայտնել՝ եթէ ոչ այնու, որ ոչ
խնայեաց յ՚իւր Ա.ւդին, այլ վա-
Հռ. 8. 32. մեր ամենեցուն մատնեաց զնա ||։
Ա.Ջայսորիկ Ա.Ը Ա.հետարանիչն
այնքան հիացմամբ՝ իւիւերայ այս
սիրոյ աշխուժական Ա.Ճայրն սիրոյն
խօսի՝ ասելով. Ա.Յ Ա, Պ Ա.Ա
սիրեաց Ա.Ք զաշխարհ, մինչև
զԱ.ւդին իւր Ա.Միածին ետու. զի
ամէն, որ հաւատայ՝ ի նա, մի կորն-
չիցէ, այլ ընկալցի զկեանս յաւի-
Ցով. 3. 16. տեանական ||։ Ա.Ւ այսպէս՝ Ա.ւ-
դին տուաւ մեզ իսկ իսկական տուաւ,
զի առցէ զընութիւնն մեր, ոչ զմարդ
կային անձն, զի լինիցին յայնժամ
Ա.Ա տէն

տէնոչ մի, այլ երկու Աիջնորդք,
և երկու Ասահք որ ի յոյժ
օտար, անպատեհ, և անտեղի։
Ա. յանդ՝ մոլորեալ ևս տերիւրե-
ալ կանխաւ մոլիւր՝ նեստոր՝ կոնս
տանդինուպոլսոյ Ա. պիսկոպոսն,
որ՝ ըստ իրաւանց, և արդարոյն
դատապարտեցաւ յ՚Ա. փեսոսի
ժողովոյն, յ՚Ա. ի փրկչին մերոյ
431։ Ա՚ը Տառն Ա՚ծայրն յոյժանա
պէս մեզ վկայաբանէ՝ զի միայն,
և եթ գոյ ի Ա՚ծ, և ի Աիջնորդ
Ա՚յ՝ և մարդկան, մարդն Յի
սուս ։ Ա. յս՝ եթէ լինէին ի ։ Տիմ.
Քրիստոս երկու անձինք, ուրեմն 2. 5.
Ա՚ծ ոչ փրկեալ զմեզ՝ և ոչ ա
ռաջնորդ կենացն մեռաւ վասն
մեր, և ոչ Տէրն Տերանց խաչե
ցաւ. այլ միայն անձն այն, որ
մարդացաւ. և այսինչ Ա՚ծութեն
ոչ վայելէ, և ոչ սեպհականալ կա
րէ եթէ ի Ա՚ծ այլումն առանձին
անձն իցէ լեալ՝ այնքան՝ և այնպէ
անկար, ոլքան, և օրպէս կար է
ցէ ասել եթէ՝ զորինչ միանգամ
30-

Յօհաննէս՝ կամ Պետրոս արար,
Պօղոս՝ կամ Աստուած արարեալ է-
ցէ. և բուռ այսմ հետևման՝ Աստ-
ուածութիւնն, կամ անձինն, որ էր ի
Քրիստոս՝ միայն աթեաւն էր.
բայց՝ միայն մարդութիւն միայն ոչ
կարէ փրկել և ոչ կենդանանել.
քանզի՝ Տեառնէ փրկութիւն ։ Այս
եմ Աստ՝ և չկայ ոք բայց յինէն,
որ փրկէցէ ։ Աբ նահատակն Յա-
կովբ ասկուններ փրկութեան Տէր,
զի ասէր. Փրկութիւն քոյ մնամ
Տէր։ Ի յայտնի ուրեմն և ի վեր
փրկութիւն, որ ոչ կ ուժք առնել
եթէ ոչ՝ ի Տէր, և Տերամբ. Ա-
րայել փրկեցար ի Տեառնէ յաւէ
տենական փրկութիւն ։ փրկչին
մերոյ անուանն կ Տէր Աստուած,
Տէր զօրութեան. Սրբոյն Ոգւոյ
կչի ։ Տէր Աստուած անուանն
րա՝ որ փրկեաց զքեզ. Նոյն Աստ
Իշի ամ երկրի հոչեցի ։ Ա՛ան
որոյ՝ ոչ զանձն մարդկային, այլ
զբնութիւն մարդկային հաւ այսմ
քըն կ, յաւենայնում նման եղե
ալ։

|| Սաղ. 3. 8.

|| Եսայ. 43. 11.

|| Եսայ. 45. 17.

|| Եսայ. 47. 4.

|| Եսայ. 54. 5.

ալ՝ բայց ՚ի մեզայ. ըստորում՝ Ած Ք. առաքեալն ասէ ‖։ Ունե- ‖ Հեբ. 4. 15.
լով Ձխմարիտ մարմին, ոչ թէ՝ մարմնաւոր աչօք՝ և երևութօրէն, ըստորում՝ ի վաղուց ժամանակաց Ք. պէտք էս՝ և նորին համախոհքն խելագարեալ՝ կարծէին. որք ասացին թէ՝ Ո՞ւր կաս մարմին օգտիլն. նմանապէս և մանկիքն, որք կեղծեցին Ո՞ւր աս աչօք՝ և երևութաբար մարմին ունել. այլ՝ Ձխմարիտ մարմին, որ ունէր միս, արիւն, մորթ, ոս- կերս, և այլ. որպէս է մեր մարմինն, սահմանեալ՝ և վերջաւոր, տեղաւոր, տեսանելի, և շօշափելի։ Ք. ասէն ասէր ց՚աշակերտսն իւր. Ունգի մարմին, և ոսկերս ոչ ունի, որպէս զիս տեսանէք, զի ու ‖ Ղուկ. նիմ ‖։ Ուրեմն՝ զիւր մարմինն, և 24. 39.
միան ոչ ՚ի գոյացութենէն Աստուծոյ, կամ ՚ի գոյացութենէն Հօր Ք. յ. և այսպէս՝ զերկնաւոր մարմին ընդ ինքեան յ՚երկինս բե րեալ՝ և ընդ Հոյն մարիամ ան ցեալ՝

ցեալ՝ ոչ ջուր լինէ ընդ խողովակ, կամ ընդ քունդ երթել. ըստ-
րուամ Ա. աշխատութեանքն, և մար
կիցեն ի վաղուց ժամանա
կաց լուսատարեալք երազէին.
քանզի՝ որչափ միանգամ գԱգի
չ ուներ (ինչ Ա գի մարմին՝ և ոս
կերս ոչ ուներ.) և ոչ կարէ յԱ
գոյն յառաջագային։

Եւ ա՛ւս. եթէ Քն զիւր մար-
մինն յերկնից էր բերեալ՝ և ի
գոյացութէն Ա գոյն էր յառա
ջեալ՝ յայնժամ լեալ լինիցի թէ.
Այս ընկալեք, և ոչ յղասցի. ա-
ռաւել առաւելն լինիցի, քանթէ՝
յղացուածն, որ ընդդէմ խոստ
||Եսայ. 7. 14. մանն բանին ||։ նաև՝ հետևեալ
լինէր, զի մարդն Քն ուներ
հայր, այսինքն՝ գԱգին Ա՛ր, եթէ
նորին մարմինն էից՝ և լինէր ըստ
որուամ նք կարծեն, ի գոյացու
թէ Ա գոյն Սրբոյ. իսկ Տառ
ն՛ծային յայտնապէս, և յատկա
պէս վկայէ թէն՝ մարդն Քն է
||Հբր. 7. 3. ան հայր ||։

Ա. յա՝ եթէ վասն ընդհինքեան յերկ
նից էր բերեալ զիւր մարմինն՝
ասասէն ուրեմն ոչ էր նա Աշմարիտ
մարդ, և հետևապէս՝ ոչ մեր
Փրկիչ՝ այսինքն Փրկիչ և Միջնաւ
որիչ մեր. քանզի զորինչ միան
գամ եառ նա, ոչ Փրկեաց՝ և ոչ
ինքեան Միջնաւորեաց։

Ո. Հրեշտակաց բնութեն ոչ էհար.
զի՝ և՞ոչ փրկեաց զնոսա։ Ապէս
և այլ սակաւ փրկիչ լինէր մար
դոյն, եթէ չէր և նա Աշմարիտ մարդ
եղեալ. քանզի արդարութիւն
Ա. Յ պահանջէր՝ զի մարդկայինն
քնութինն, որ մեղուցեալ էր՝ և
օրինազանց, հատուցանէր վասն
մեղացն ||։ Եւ ոչ էառ մարմին || Եբ.
առանց մարդկայինն, և բանական 18. 20.
հոգւոյ. այլ՝ մարմին հանդերձ
Աշմարիտ մարդկայինն, և բանա
կան հոգւով. որով կարօղն էր նա
մին Աստանալ Աստուծոյ փափաքել,
և այլ։ Տրտում է Անձին իմ, մինչև || Մատ.
մինչև ի մահ ||։ Պարձեալ՝ Հայր || Ղուկ.
ի ձեռս քոյս ասեմ զհոգի իմ ||։ Ա՛ծ 23. 46.

Ա՜ճ իմն խելագարութի՛ւն, և մո-
լորութի՛ւն լինէր թէ՝ փոխարէն Աստ-
ծոյն զԱնանն, կամ զԱ՛ծու-
թիւնն զմոաւաճէր ոք, ոչ յա-
ռաջնումն Աստուծոյ թիւրեալ
մոլորիւր. քանզի՝ ոչ է կար ասել
թէ Աստուածութի՛ւն տրտում էր մինչև
ի մահ. նաև՝ ոչ կարէր նա ձշմա-
րիտ և կատարեալ մարդ անուանել
նիլ՝ եթէ չունէր զանասնական, և
զաղնուագոյն մասն մարդոյն, որ
է հոգին.

Ա՛յո՝ Թարգ կարծեաց՝ և աներկ
բայօրէն (առ Աղրիգոր Աստ-
ծա բանն.) կամ Աստ ունի հոգի,
կի՛ թէ՝ ոչ կերեւուսցէ զհոգի.

Պրակ. Ի.

Աստէն ուրեմն ունիմք Աեսիան,
որ կատարեալ Աստուած կերեւուցէր
և Աստնորդ է. Աանզի՝ նա է
կատարեալ և ձշմարիտ Աարդ
նա է մարմին ի մարմնոյ մերոյ,
և ոսկր յոսկերաց մերոց ||. Աստ
վամ

զնա առաքեալն մարգկային կեն-
ցաղոյն ըմբէցաւ եղև նա Յ՚անուկ։
կաթնատուն եղէ՛ի տեառնէ։
Յ՚ձեցաւ՝ և զօրացաւ։ Ի վախ
ճանի եղև այր ևս. այո՝ ևկեր, և
խարբ։ Յ՚ըմբռնեալ եղև՝ և ննջեաց։
նչլայ։ Յ՚ըտաւծեաց։ Ո՛ր-
բան եղև։ Ես ի վախճանի
մեռաւ։ Յ՚հան, և աճապղեաց
զՈգին։ Յ՚յայնս ուրեմն՝ ար
դարև կ՚փորձ ոմիւ եղեալ ըստ
նմանութե՛ առանց մեղաց։ Սակ
զմարդաբար կ՚ուզի Ա՛րդեայ։
Ես՝ Ուրի Դաւթի, և Ուրի
Յ՚արահամու։ և եղբայր մեր։
Նայ՝ կ՚իսկ նա ևս յաճախեաց
կան ուրին Յ՚Ի, զոր Յ՚ՅՈՍ՚
ծնաւն։ Ուրոյ եղբն են՝ իսկզբա
նէ, և յ՚աւուրցն յաճախնէից։
՚իսկզբանէ՝ յառաջ քան զերկիր
առնել. նախ քան զանդունդս
գործել՝ և նախ քան զերեսին հաս
տատել։ Ես այսպէս՝ ձգմարիտ
Յ՚ընդ՚ օրհրուամ երկնաւորի,
և Ուգոյն Սրբոյ՝ յաճախեանս
քարե

Դան. 2. 21։
Դան. 11. 27։
Դան. 2. 40։
Մատ. 11. 19։
Մատ. 8. 24։
Դան. 19. 41։
Յով. 11. 35։
Յով. 11. 15։
Հռ. 14. 9։
Մատ. 27. 50։
Մար. 15. 37։
Դան. 23. 46։
Յով. 19. 30։
Հեբ. 4. 15։
Յով. 3. 13։
Մատ. 1։
Հեբ. 2. 11։
Սաղ. 2. 7։
Մհ. 5 2
Առա. 8. 23։

բարեբանեալ. վասն այսորիկ
սուրբ և անեղայարմանը Ա՛ստ-
ուծոյ, առ ի հաշտեցուցանել և
խաղաղացուցանել զայս երկու
կողմնակաց բաժինս, այսինքն
զԱ՛ստուածութիւն Յ՛ծ ընդ օրինա-
ղանց՝ և ոչխատարուժ մարդոյն,
և զայս քաջալերէ իւր պատուա-
կան վասն սրոյ՝ անուանի Ա՛ստ-
ուծոյ Յ՛սուածոյ, և մարդկան ||
և Յ՛մմանուէլ ընդ մեզ Յ՛ծ, վա
այսորիկ՝ որ վաղուբեմն յ՛ինէմ
բնակէր ի Յ՛աձարէն, ի Սրբու
թէ Սրբուհեանն, որ ի ազգ
ի ազգիսմ անուանիւր ||։ Ի-մեզ
Ի՛երօքեխին ||։ Ա՛խանդամ և ելի
իսուրեացն Ի՛ահմանապետան կա-
րէր մտանել յ՛աւուր քաւութեն,
որ էր միայն Պատիկր, և նշանակ,
և յուսյակ, մինչ չէր յայտնեալ
Ճանապարհն Ճշմարիտ Սրբու-
թեանցն ||։
Ի-սուր զանձն իւր Ի՛լրման ժա
մանակին, Ցուն և Ցաձար ի
Սրբուհէ ||։ Ո՛րպ քակեալ դար
ձեալ

|| 1 Տիմ. 2·5·
|| Եսայ. 30·11·
|| Եսայ. 37·16·
|| Հեբ. 9·8·
|| Հեսայ. 8·14·

ձեալ Ա.Ճայլին զօրութ֊ըն իւրով շինեաց զնա, և կանգնեաց ‖ : Յ՚ո րում ևս բնակեսցի զայս տեառն : ‖ Յով. 2. 19.

Եւ այսպէս կ՚ նա ակնատես, և ձեռօք շօշափեալ ‖ : Ով՚ իներ քինճաճկեալ տեղւոջն, ուր միայն ևեթ միանգամ՚ ի տարւոջն մտանէր . այլ՚ ի յայտնի, և գայթերև տեղւոջ գնաց, և բնակեցաւ ՚ի մէջ՝ ըստ խոստման բանին ‖ : Ա.ս տուստ արդարև՝ ասիլ մարթ կ՚ յ՚քաղաքն Յուդայ . Ա.հաւասիկ Ա.ծ ձեր ‖ : Յորժամ Տեառնօղբն դէմ յանդիման տեսցեն զնա դալ ի Սիոն ‖ : Եւ ըստ՝ յայնմ ժամա նակի՝ ասացելոյն, նոյն գուռնակ արդարև եղևն, որ ասէն . Ձայն Տե՛ ի վերայ քաղաքի . լուր աղգ ‖ : Եւ երևեցան փառքն Տե՛ն, և եռես ամ մարմին զփրկութի՛ Ա.ծ, զի Տե՛ խոսեցաւ ‖ : Եւս Ա.ծ եկայ՛ ի ժողովս աստուածոց . և՛ ի միջի նոցա դատէ զնա ‖ : Յառաջնոյ մըն ասայ Տե՛ Ա.ծ յ՚Ադամ Ա.հա Ա.գամ

‖ Յով. 2. 19.

‖ Յով. 1 :

‖ Ղեւտ. 26. 12.

‖ Յով. 1. 14.

‖ Եսայ. 40. 10.

‖ Եսայ. 52. 8.

‖ Մ ահ. 6. 9.

‖ Եսայ. 40. 5.

‖ Սաղ. 18.

Ա.դամ եղև իբրև զմի ՚ի մէնջ ||
Ա.այլ աստանօր կարելի է իրաւա
պէս ասել. Ա.ՃՀ եղև իբրև զմի
՚ի մէնջ : Ա.ապա՝նա կ՚ուզէ.
և այսպէս՝ Հզօր, յարմար Ա՚ի
նորդ. զի է Ա.Ճ՝ և Ա՚արդ. նորին
ուրեմն Ա.Ճային Ա.սեմասիրու
թիւն մի, լոյն մեզ ահարկուն, զի նմանուն ի մարմնոյս մերոյ և ա
զգ ՚ինա. և խոնարհուն մար
մնոյս մերոյ, ոչ ի մեր
ժելոյ զմեզ յոյժ. քանզի՝ կ՚ա
նգ ՚ինային զուգանմանուն, և
սուգապատարուն Ա.Յ, զի՝ որ
՚ի կերպարանս Ա.Յ էր՝ զկերպա
րանս ծառայի եառ ||

|| Ծն.
3. 22.

|| Փիլ.
2. 6. 7.

Պրակ. Ի:

Վարձեալ այս միտնդիրնաւոր՝ և
յատկաբեռնական Աբդին Ա.Յ, որ
՚ի լրման ժամանակի՝ Ա՚անուկ
ծնաւ, Ա՚ն. Օ՝ ասե Ա՚արքա
յին, ծնաւ, և Ա՚ն. Օ տուաւ.
այսինքն՝ Ա՚եզ՝ ոչ միայն Հ՚ին կտա
կարանի

կարանի յաւետացելոցն. այլ
մանաւանդ զայր ևս մեզ՝ որք
կանխաւ էին յեղանոսք օտարա
ցեալք յաւազինութենէն Իսրայ
ել, և տարագիրք յուխտից աւետեաց
որք կեցին յաշխարհի՝ իբր թե
անյոյս՝ և ան Աստուածք լինէին։ ‖ Եփես.
Տուաւ մանուկն, և ծնաւ ո՞ր 2. 12.
դին։ Վանզի մեսիան ոչ էր մի
այն կեցուցիչ՝ և փրկիչ հրեից
հանդերձեալ՝ այլև՝ հեթանոսաց։
լինելոց էր նա Ոչխան՝ ի հեթա-
նոսս, և հեթանոսքն յարմանան ‖ Եսայ.
Յեսսեայ յուսացին։ Ա՞տորոյ՝ 11. 10.
ոչ միայն զՅակոբեան տոհմն
կանդնեալ հաստատեցէ, և զար
ձուսցէ զպահեցեալսն Իսրայել. այլև՝
եղիցի լոյս ի լուսաւորութիւն
հեթանոսացն. զի՝ այսպէս եղիցի ‖ Եսայ.
նա փրկութիւն իմն՝ ի ծագս երկրի։ 49. 6.
Յաթե թեան ցեղն, այսինքն՝ հե
թանոսքն՝ քարոզութեանն Աւե
տարանին ակնարկութիւն կին հրաւ
իրելովք, և այսպէս հաւատովն, որ
մեան

մեան Աստուծոյ, զալ բնակիլ ի Տանն
Սեմայ ‖։ Աստէն անուանի նա
ընտիրըն ընչից տամ աղգայ ‖։
քանզի՝ Ով՝ փոփաքեաւ ցանկա
ցաւ վասն նոցա, որպէս և երկից
եկեղեցին ‖։ Այս՝ ըստ հաճատա
լոց էին ի Սեսիան. քանզի Աստ
ուածաշունչ երկրի երկնրպագեն
նմա, և տամ աղգք ծառայեսցեն
նմա։ Այո. տամ աղինք երանի
ցեն նմա ‖։ Պատրաստեալ՝ արդարև
փոփաքեալ՝ ցանկացեալ խոկե
նա, յորմանէ բարեպաշտ և եր-
կիւղած ի հեթանոսաց։ Ել միայն
ի Յորդանան՝ որ էր տոհմիւ Յեսա
նուա, և ասէր. գիտեմ, զի մշտնջե
նաւոր է, որ լուծանելոյն է զիս,
յերկրէ յարուցանել։ Որ ես
անձին իմում իրապետ եմ, զոր
ակն իմ ետես, և ոչ այլոք. տամ
ինչ վախճանեցաւ ի ծոց իմ ‖։
Այո՛, իւրովրակս է։ Պատրաստ գո-
ուեմ, զի փրկիչն իմ կեայ. և
յաւուրն յետնում յարուցեալ եմ
երկրէ, և վերստին պատեցայց
շուրջ

‖ Ծննդ. 9. 29. Ածգ. 2. 8։
‖ Սաղ. 66. 3. 4.
‖ Եբդ. 8. 8.
‖ Սաղ. 71. 10. 17.
‖ Եսայ. 60. 3.
‖ Յոբ. 19. 25։

շուրջ զմորթ-ոլ իմով և մարմնով
իմով տեսից զՍ. Ջ. Օ որ տեսա
ես ինքս ինձ եմ անձամբ անձինս. (ես
ինքս.) և աչք իմ տեսցեն, և ոչ
այլ ոք. եղեալ կայ այս յոյս իմ
յ'ինուն ծոցի։ Ասէ՝ ցանկա-
ցեալ փափագեցաւ ՚ի սղջեայց,
այսինքն՝ ՚ի բազմութենէ ՚ի ե՛թա
նոսաց, որք յ'անուն նը՛ հաւա-
տան ||։ ըստ որում Պ՛աւղոս ||Եսայ.
Ա՛ռաքեալն գրէ. Ան յ'անուն 42. 4.
նորա ՚ի ե՛թանոսք յուսասցին ||։ ||Մատ.
Պ՛ետէն՝ Ա՛ն, Օ ՚ի ե՛թանոսաց 12. 21.
ծնաւ Պ՛անուկն՝ և առաւ Ա՛ղջիկն։
Պ՛ո՛ Ա՛ն, Օ ծնաւ մանուկն,
և առաւ Ա՛ղջիկն. իբր՝ Պ՛եզ մար
դոցս, և ոչ ՚ի թեշտակաց. Ա՛յլ զՀզ
՚ի թեշտակաց քաւուն էհար, այլ
զ Օ՛ռաւակէն Ա՛բրահամա քաւուն
էհար ||։ Ա՛յր առաքեա՛ ՚ի թեշտակ ||Հեբ.
տէն, որ առաւետարանէց ՚ի սվռուայն 2. 16.
զՀՒԶ Ա՛նուանդն ասէր. Ա՛ռ-
տարանեա՛ զՀզ զառաքեալն ա՛ն
մեծ. և այլ։ Օ ի ծնաւ Ջի՛ Օ
այսօր փրկիչ՝ որ ( ) ծեալ Ջի՛ր՝
ի թա

Ղուկ. 2. 10.

'ի քաղաքի Դաւթի || : Ասէ նա՝ Ձեզ մարդոյ ծնաւ :
Ա՛ւետ մարդոյս խոստացեալ կ՚, և մեզ՝ ընդ պատկերաց՝ և օրինաց աստուածքն կ՚օրինակեալ. Ա՛ւետ ևս կ՚ծնեալ՝ և տուեալ. այս կ՚, յ՚երկնաւոր ՚ի օրէն առաքեալ՚ի փրկել զմեզ ՚ի մեղացն ծառայու թէն, ՚ի ծառայ լծոյն օրինացն, ՚ի յ՚անիծից էին, և ՚ի մահուանէն. զի կեցցուք մեք ՚ի նա, հաւատովն։

Պրակ. Ը.

Ասէ Աստուածն, Ծնի՛ Ա՛նուշ, և տայ՚ի՛ մարդ. իբր թէ՝ արդէն ինչ տուեալ՝ և ծնեալ՝ յորժամ զայս ինչ մարգա րէանայր. Թէև այսինչ յետ ամաց հարիւրից ումանց նախ գոլոցն էր. բայց՝ ՚Ի ծայրումն ոգւոյն լուսաւո րեալ՝ անկեղծ՝ և անկասկած հաւաս տուԹե՛ զՀնչմանըտուԹիւնն հաստա տէ. որ՚կ հաստատակ սովորուԹիւն խօսելոց զառ՚ի Աստուծոյ գալստե նէն,

նէն, և զնորին մարդեղութենէն,
իբրեւ՝ մերձընդմերձ, և առա-
ջակայ իմէ։ ոյն գուշակ խօսի
մարգարէն յ՚ասելն. Ո՛հ՝ ա՛յս ‖ Հեսայ.
՚ս առաջ, այսինքն՝ յղանայ այն- 7. 14.
պիսի ժամանակաւ իբրեւ՝ ար-
դէն յղանայր. ուրանօր ոչ էին
այն եր ծնեալ՝ և ոչ ծնանելոց,
եթէ ոչ՝ յետ երկար ժամանակաց.
Այն նման կ. ՚ս աստուածեայ Ջ՚ը
զիրկուքեն՝ ի ձեռս տունկն նոր ‖ Եր.
Ուրանօրեւս՝ յետ հարիւրից ոմանց 31. 22.
ամաց նախ քան լինելոյն էր. Այ
պէս և՝ ասի. Ա՛նուշ ծնաւ Ա՛ր
դի տուճաւ. Ո՛այլ արդ՝ թէ զինչ
ունիցեմք ծննդեամբ մանկանն՝
և տուչութեբ Աստուծոյն զինչ աստ
նայցեմք՝ ցուցանէ և Ա՛արգարէն
՝ի քնաբանի մերում յասելն. Աստ
իշխանութեբ իւր՝ ի վերայ ուսոց իւ
րոց. Կ ուրեմն Ա՛ապաւործնեալ՝
թէև՝ արքայութենն էր յ՚այժմ
աշխարհն ‖ Ո՛այլ՝ ա՛ստ կ քան Ղ՚ս.
արժանին նշանելոյ՝ զի առե. իշխա- 18. 36.
նութեբ իւր՝ ի վերայ ուսոց իւրոց.

Ասէն ևն անդամք, յորոց վերայ
դնին բեռինք, և որով նոյն բե-
ռինք, և ծանրութիւնք բարձեալ
տանին, և կրին։

Եսայ. 22. 23. Եւ տայց զնա զիսակիմայ զուսակի Քե՝
ի ձեռս տապկնմա զիսականս Դաւ-
Քի ։ յ՚այլ օրինակս. և եդից
զիսականս Տանն ԴաւԹի՝ ի վերայ
ուսոյ նորին։ և զիսակիմ եր յոյժ
Տէրանշան Տիպ, և պատկեր մեր
սպասուսական մերոյ Ս. ըքայէն Յի,
որ ձշմարիտ և զիսակիմ։ Կան-
զի՝ և զիսակիմ նշանակէ՝ կանդ-
նեալ յՍ.Ի, կամ յարուցեալ։
Ս.ըզարև՝ Յե Կե է, զոր և ձգ-
առաւել բարձրացոյց ։ Օնա
Փիլ. 2. 9. և Ս.ռաջնորդ՝ և փրկիչ բար
ձրացոյց աջովն իւրով առ զսպաշ
խարուԹիւն Ի՚Ր, և զԹողուԹիւն
մեղաց ։ Փոքր մի խոնարհեալ
Գործ. 5. 31. քան զ՚Հրեշտակս տեսանեմք զՅե
վան չարչարանաց մահուն ի-
ւոր, և պատուով պսակեալ ։
Հեբ. 2. 9. Ս.ոմն Ս.ուքեաքն՝ Օնաւնաելնդ
օրինօք, որով դեմք՝ և պաշտօնա
տարք

տալը կին իբրեւ ակն, եղև նա
սպասաւոր Քրիստոսին || : Ա՛ս || Հռ.
աչն էր նա փոքրագոյն քան զ ղ 15. 8.
իբրեւ ակն. այլ բարձրացոյց զ ղ
նա Ա՛ծ, և կացոյց զնա ի վերայ
ձեռակերտաց իւրոց. և զամ ինչ
հնազանդ արար ի ներքոյ ոտից
նը || : Ա՛ամենայն՝ յորժամ խօսի || Ա՛աղ.
Ա՛ծ բերանովն Ա՛սային Ա՛արդա- 8. 6.
րեին՝ յաղագս Ա՛ի խոնարհուեն,
և անուանէ զնա ծառայ. Ա՛հաւ
ասիկ ի միտս առեալ ծառայ իմ. ըն
տրեալ՝ հաճոյ իմ : և խոկայն կցորդեաալ յսարէ. վերասցի, և բարձրասցի՝ և փառաւորեսցի յոյժ, այն, որ նշանաբանութեան արժանն երևի ե. զի և ինքն Յ՛ովհաննէս թան թարգմանն մեկնելով զնոյն բանն ի վերայ Ա՛աւետին՝ ասէ. ահաւասիկ ծառայ իմ՝ եղիցի յաջողակ, որ՛, Ա՛աշխարհ Ա՛ղքայն: նա վերասցի, և բարձրասցի, և փառաւորեսցի յոյժ: Ա՛զկայ նա բարձագոյն քան զաբրահամ: զոր մի գրեալ կայ. Ձգեմ զձեռն իմ առ

ՈՅՆ. 14. 22. առ ինձ նարձրեալ ։ Եւ եղիցի նա ա՛ն երթայեալ՝ առաւել քան զամ Օսէա, զորմէ գրեալ գնի։ ՈՐ ասիցես յինա՛ւ զդա՝ ի գոգ քո ՈԹՈՒ 11 12. Եւ եղիցի նա բարձրացեալ՝ քան զպաշտօնեայ իրեշտակն, զորոց գրեալ կայ. և Թիկունք իւրեանց բարձունք էին ՈՂՂԿ 1 17 18. սոյն գուշակ ասացեալ է. Ա՛վ ես դու՝ լեառն մեծ ՈՅԱՔ 4 7. Նախ քան զ՚նարան։

Եւ Ա՛րաբի աղաղակեն առ Թէ՝ Ո՛ւր Ա՛ստուածն զվերայ բան սըն մի՞ասելոյն՝ զվերայ Ա՛ստեղին իմացեալ մեկնեցին։

Ա՛յո՛, յոյժ բարձրացաւ Յիսուս յ՚Ա՛յ, անչափ առաւել եղեալ քան զ՚նրեշտակս, որչափ լաւ ևս քան զնոսա անուն ժառանգեաց ՈՀԵԲ 1 4. Նախանձակե ևս եղիակիմ Ա՛յ յա - ՈՓԼ 2 9. ղոս

ՅՀ

տանօր յուցանէ զիրաւահաստուին
նութիւնն, և այլն. Նախնասիր առ
Ա. Կնպէս՝ զի բանիքն Աստ խշխա || Ես. 9 7
նութիւնն, և այլն. Նախնասիր առ
տանօր յուցանէ զիրաւահաստուին
ՅՀ

րութիւն. իսկ՝ ուվ ի յարուցեալ
Ա՛ճ, որ յարեաւն՝ եթէ ոչ Յա
վն, Ա՛շմարիտ Ա՛մմանուէլ. ի
կենդանի Ա՛ճն Ա՛էի, որ մեռաւն
և վերստին՝ Ա՛մեռելոց յարեաւն,
և այժմյս՝ ահաւասիկ կենդանին
ի յաւիտեանս յաւիտենից ||։ || Յայտ 1 18.

Ա՛ինի և աս ասացեալ վասն Ա՛ղիա
կնմայ թէ՝ ղիակոնս Ա՛աւթի՝ ի
վերայ ուսոց իւրոց կրելոց ի՛ արամ
յուցակի հզօր զօրութիւն նորին,
և վհհատուութիւնն. իսկ՝ նոյնն
առաւելապէս, և մեծաւ իսկութեբ
լինի ասացեալ՝ Ի վերայ Ա՛ի ։ || Յայտ 3 7։

Ա՛ինի խոստացեալ Ա՛ղիակիմայ իշ
խանութիւն՝ ի հաւատարիմ առեղ
ծէ ։ Ա՛ւսկ՝ իշխանութիւնն Ա՛ի || Եսայ 22 23
ի առաւել հաւատարիմ, հաստատ
և ամուր թագաւորութիւնն. սոր
թագաւորութիւնն միանգամայն
եղեւի. յ՛այսմ հետէ՝ և յաւիտ
եանս ||։ || Դան 7 14.

|| Եսայ 9 7

Յ՚ԵՐԿՈՒ ԱՌ այս իշխանութիւնն
եդեալ կայ նմա ՝ իվերայ ուսոցն՝
իբր թէ՝ եդեալ կայր պատիճն ՝ի
վերայ գլխոյ նորին, և այս փոխա-
րէն ցոյց, և դաւազանին, որ գա
լատեամբ Պատճին խորտակեալ
ջարդիջարդեցաւ։ Օ՚ի՝ յառաջ քան
զիշխանութիւնն ՎՐԴ, միւս իշ-
խանութիւնն ՝ երէից խորտակելի
և ջարդիջարդելի էր, նաև օրինաց
պաշտօնատարութիւնն՝ և ծառայ-
ութիւնն բարձեալ պակասելոյ՝ և
ատենական իշխանութիւնն յա-
թոռոյն մօսէսի ՝ի լաց բառնալի՝
էր, և խափանելի։

ՅԵրկրորդ ցուցանի և զանիւք քը-
նութեան մերոյ, և ծանուցանի
ՎՐԴ ծանր քեռն, և նորին հաւա
տարիմ հոգածութիւնն, և խնա
մատարութիւնն ըզոր ունի՝ և կրէ
վասն իւր եղելոցն. քանզի՝
ադրարէ՝ զայնքան տարաշրջան ժո
ղովուրդ ՝ի գերութենէ սատանայիկն
՝ի մի փարախ հաւաքել ՝ի մեզայ՝
և գերեվարութենէն Վրկել՝ և

զնոյնն հովանաւորել՝ և պաշտպանել ընդդէմ ընդդիմադրութեան ձանձրացն, բազմահնար ցանկից, դաւաճան ծուլակացն, նենգապարծ որոգայթից, և խորագէտ խաբէութեանցն չարատրճեստ սատանային. նաև՝ մի ըստ միջէ հոգալն՝ զորինչ միանգամ ի հարկաւոր առաջակայ կենցաղոյս, և՝ ի հանդերձելումն, այնքան մեծ, և ծանր բեռն, զոր ոչըք կրել բաւէ, եթէ ՎՃՌ ՈՒՍՈՒՑԱՆ, նա ինքնին կրէ՝ և իւրովի չծանրութիւն բեռին, և ոչ՝ ոմն աշխատակաւ պետք, ցաւարք, և իշխանքն։ Այս ասէ ինքն, հրնձան հարի միայն, և՝ ի ՚ի եղիանոսայ ոչ ոք էր ընդ իս. իսկեցի զնոսա սրտմտութիւք, և ձրմռեցի զնոսա կուիք, և այլն ||։ և՝ ՚ի յայեցայ. և ոչըք էր, որ օգնէր, և այլն. տուն ։ Ոչ ունի ցեղակալս, և ոչ գայլ ուստ՝ ի յ՚օգնութիւն. թեռնակրութիւնն, և իշխանութիւնն համայն եդեալ ՚ի վերայ նմա

||Եսայ. 63. 3.

իւր առաքեալն ուսոյց։ Ա. Յովհ. Արդարև՝ ասէ Աստուածն, զմեր մեղս իւրով մարմնովն վերացոյց ի խաչափայտն ։ Ա. Յայտնի՝ ոչ միայն զիւր բեռնակրութիւնն ոչ եդ ի վերայ մեր, այլ և զմերն առեալ եդ ի վերայ ինքեան։ Օ՛ի լինէր առաջեւ գԹաց՝ և ողորմած՝ ոչ խնայեաց անձին իւրում, կամ ինչ քեան։ Ա. ստէն անուանի և փրկիչն մեր (Ծեալ ։ ովիս ։ և սակս պատուհասականութեանն՝ ովիս։ Վ. աջ ։ Ար ոչ միայն բաղկաւ իւրով ժողովէ զդառինս, և ի ծոց իւր կրէ զինս, և մխիթար դնէ ի վերայ ոչխարացն ։ ։ այլև՝ զանձն իւր լինի յղեաց ։ ։ ։

պրակ. ԻՆ։

Ա. ին՝ իշխանութիւնն ի ի վերայ իւր ուսոցն. քանզի Արդ մարդոյ ոչ եկն պաշտօն առնուլ՝ այլ պաշտել՝ և տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց ։ Աստուա՛ն ո՛ր

Մատ. 20. 28.
Ա Պետ. 2. 24.
Եսայ. 53. 4.
Եզեկ. 34. 23.
Յով. 10. 11.
Եսայ 40. 11.
Յով. 10. 11.

րին պատուիրանքն չէն ինչ ծո-
նունք ||։ այլ նորին բեռն կ՚փո- || 1 Յով.
քրոգի, և լուծ նորա քաղցր ||։ || Մատ.
Եւ իմիթիւնք ուրեմն՝ ազուչեմ, հաւ- 11. 30.
ատովն առնա հեզութիւն՝ և խոնար
հութիւն՝ և ընկալցուք՝ ի վերայ
մեր զքաղցր լուծ նոր, և զխոքր
դի բեռնն, ասայ ինորհս խոնար- || 1 Պետ.
հայ ||։ Ո՝ առաքեալն Պետրոս հատատ 5. 5.
ապաւէորին Յ. տեառոյ (ըստ մեզ՝
Յ. դերայ.) ասեն ց՚ապաւէորին
իւրեանց. Յ.հաւասիկ գիտեմք,
զի ապաւէորք, տան Աստ ապա
գաւէորք ողորմութեանն են. արկցուք
քուրայս զմիջովք, և չօճանս ի
գլուխս մեր, և ելցուք առ Յ.ր
քայն Աստ. Թերևս ասլրեցուսցէ || 3 Թագ.
զանձինս մեր ||։ 20. 31.
Ձ՚շմարիտ՝ ժվ Քրիստոնեայք՝
ապաւէորնմեր են ու Ա՚ստ Ձ՚շմա
րիտ ողորմած, և գթած ապա
գաւոր Աստ. երթիցուք ուրեմն
խոնարհ սրտիւ ի բարեգութ՝ և
ի մարդասէր ապաւորն Աստ
ու, խնդրել ի նմանէ շնորհա
լար

ըար ներուժն, և զԹողուԹի մեզաց, զի նա զմահապարտ հոգին մերս պահեալ պահպանեսցէ յ'ան զրաւ ի կեանս։ Օր ոչ կ անդ միայն կար, այլև՝ դոյ կայուն և հաստատուն հաՀաստուԹի՝ եԹէ հաՀաստալ ինձ էոգասիք, զի կեցցուցէ զանձն մեք. զի նա կամի, կարօղ և ես կ. Պ.անգին ասէ. լոՀ արժան լինիմ, և կեցցեն ի բաղուԹեան անձինք ձեր ||։ Եւ դար ձեալ. երկայք առ իս ամ վաստակեալք, և բեռնաւորք. և ես ես ՅԻՆՈՒՈՒՅՑ զձեզ ||։ Պ.անդրոյ անձն ոք ձշմարիտ խոստնարհեալ սրտիւ առնաերԹայ՝ և անկեղծաՀոգի հաՀաստուն առ նա եւանէ ոչ երբեք արտաքս Հանդի ||. այլ ընկալցի զկեանս յաւիտենական ||. և վայելեսցէ անձն նորա ի բարուԹեան ||. և դառնայ բեսցէ աներկիւղ յ'ամ չարուԹէ ||։ Պ.անգին զատ ի կամացն, և խոստման նորին յ'առնելն, կարօղ եմ կատարել զխոստացեալն. զի

Եսայ. 5. 3:
Մատ. 11. 28:
Յով. 6. 37:
Յով. 3. 16:
Եսայ. 55. 2:
Առա. 8. 35:

զի ի Զիմարիտ՝ էլ-շադդայի, այսինքն՝ Ա. ամենակալող՝ ամենակարող, և ինքնագաւ, որ առնէ զամենայն, և կարէ զամենայնն առնել ըստ իւր Ա. կամացն՝ և բարւոք հաճութեանն. ոչ ի սոյն երկրաւոր թագաւորէն, որոց մտածին, և առաջնակայ դիտաւորութիւնն խա փանել ի կար, և արգելանիլ. զի նա միայն ասէ, և լինին. նա հրա մայէ, և հաստատին || Եւ երկրաւոր թագաւորէն ոչ կարեն ումեք կեանս տալ՝ նոյնպէս՝ և ոչ կարեն զի կեանս առնուլ խոկ՝ Յ. Զիմա րիտ թագաւորն Ի. ի ցեր ի յերկինից, և Ա. զի կենդանարար || ի՛ նա կեանք, և լոյս մարդկան || ի ուսաւոր արար զկեանս, և զա նեղծութիւն || Եւ նա ունի կեանս յանձին իւրում. և զորս կամի՝ կենդանի առնէ || Պահէ և զ հոգին կենդանի՝ զի նա ի հացն կենդանի. եթէ ոք ուտիցէ ի հա ցէ յայսմանէ, կեցցէ յաւիտեա ան || Եւ թէ ոք զնորին բանն պահեսցէ՝

Սաղ. 32. 9.

1 Կորն. 15 45:

Ցհ. 1. 4:

2 Տիմ. 1. 10:

Ցհ. 5. 26. 21:

Ցհ. 6. 61:

սահեսցէ զմահ մի տեսցէ՝ ի յաւիտեան տեսցէ ||

Ոչ արթիւք ուրեմն, որք ննջեցին, և ոչ արիւք թերևս՝ ի մահուանէ ևս ազգն. հայեցարուք հաստարձակ՝ ի նա, և լինիջիք անասասանք, և անքակք. երկեք՝ ի վերայ հաստատուն առնա, և կեցջիք, յուարդեօք, և առիւ կասիք երթալ՝ որովհետև՝ նա ունի բանս կենաց յաւիտենական-

ցոյց ||

Տեսէք գոնեայ՝ զի ոչ ոք պղծուեսցի հոգւով՝ ի մահուանէ՝ ի կեանս բերել կարէ, եթէ ոչ միայն Յիսուս, և Հոգին, և Ի. կենացն, որ մեռաւն, և արդ՝ անսպառիկ կենդանիւք յաւիտե-

անս աւիտենից ||

Ձէ գոյ ևս ուրեք այլ Ի. ապաւէնն որ բաւիցէ՝ պահել զմեզ՝ և կեցուցանել. զի չիք այլում իւիք փրկուիլ ||

Ա՛ն ի Հիշանան այն մեծ, որ կայ՝ ի վերայ ժողովրդեան իւրոյ ||

Լուցուք ուրեմն՝ աղաչեմք, հաւատով առ Ի. ապաւէնն մեր Յ. առ

չմարտաւորէն ողորմած, և բարե

լսար մեծադասուրն Իշխ. այս եկայք փոյթ ընդ փոյթ, եւ մի յամենայն ընդ երկար. Ի հաւատիկ ն նա վի շնորհօք՝ եւ ողորմութէ՛, նա հաւ աստեաւ զհոգին մեր պաշտպանես յէ առ՛ի կեանս, եւ մեք առյուք շնորհս փոխանակ շնորհաց ։ ‖ Յով. ա. 16։

Պրակ. ԺՈՒ։

Ի՛ստին Ա՛ստղարէն յառաջեանայ՝ եւ մեզ ծանուցանէ զՊատուոյ՝ եւ զԱ՛ծուածեան անուանն մեր Ի՛մմանուէլ, եւ Վերյարդոյ մեծադասուրն Իշխ։ Ու զայն ոչ առանց պատճառի. քանզի նախ անուանեաց զնա Ա՛նուն. եւ զի ոչ ոք զմտաւածեալ կարծիցէ, զիւրդ, եւ իւիւրիք ուրախացեալ խայտայ եկեղեցին քանզի անդադար ասէ իմաստունն. Ա՛յ քեզ քաղաք, որոյ մեծադասուր քո Ա՛ստղ նուիրէ ։ ‖ Ժող. ա. 16։

ՎԱՐԴԱՆԱՆ այսորիկ. առ
ակն եկեղեցին ունի մեծ, և քան
զմեծ առաքեալսն գոհանալով զՎ.Ա
սակս այսպիսի մեծագործ Վ.ըքայի,
նաև՝ յոյժ մեծ առաքելոյ.
քանզի, ոչբնին անուանն ի Վքանչե
լի, և այլնւ

Վարդապետն աստէն առնէ՝ ըստ
որում ի սովորութենէ՝ իվերոյ եր
կրաւոր թագաւորայ առնել. յոր
ժամ ընդ հանուր Ժ.ողովն,
և՝ ի Վահոյ նստուցեալ են, յայն
ժամ Վարդք, և խաղաղա
րարքն զանուանս նոցա, զՏերա
կան պատիւս, զՎնծարանս, և
զՎովաբանութիւնս լսելոյ ժո
ղովրդեանն քարոզեալ կարդան,
զի այսպէս՝ զօրութիւն նոյ, արժա
նաւորութիւնն, և փառքն յայտ
նեալ ծանուցին ընդհանուր ժո
ղովրդեանն։ Ապա ուրանակ և Վար
դարէն Վ.ասին նախ ցուցեալ զՕ
ծելոյն Վշխանութիւնն՝ աստանօր
յուսալեալ՝ քարոզ կարդալով
ի

րի պատճոյ անուանան, զի ղեկուց
յեալ ծանուսցէ ունկնդիր ժողո-
վրդեանն զնորին աղնուական, և
գեթազանց Օ՛ծութիւնն, Ո՛ր ժա
նաւորութիւն, և զվսեմափառու
թիւն, որովք արդարև գեր
զանցէ Տէրութիւն քան զամ աշ
խարհական պետս՝ և զնոսափաւ
սրտ Ո՛ոչ աւրհնի, և անուն կոչե
ցաւնման. ԱՐՔՈՒՆՈՒԹԻՒՆ ԱՍՈՒՐԻՔԻՑ, ԻՆՉ ՀՐ-
Օ՛Ր, ևայլն։

ՊՐԱԿ. ԺՈՂ.

Ո՛ռաջին Ո՛նուն, և պատճա
գրութիւնն կ ֆիլե, Աքանչելի,
Օ՛արմանալի։ Յառաջ քան զԻ՛ն
գալուստն, և զյայտնութիւնն
մարմնով երևեցաւ նա Յակոբայ
ձևով և կերպարանաւ մեռանելոյ
տիկ՝ և գոտեմարտ առն, և՛ թ
մարտնչելն Յակոբայ ընդ նմա,
հարց՝ և ասէ ցնա. պատմեա
ինձ զանուն քո. և գոտեմարտ
այրն

այլն պատասխանեաց. Օ՛ք հար-
‖ Ծն. 32. 29. ցանես զանունդ իմմէ ‖։ Ա՛յն-
նապէս յորժամ երևեցաւ Ա՛ս-
նուածոյ. հ՛արց ցնա Ա՛նուն-
դ. Օ՛ւ ինչ անուն ք՛ոյ. զի յորժամ
ելիցէ բանն քո, փառաւո՛ր ա-
րասցուք զքե՛զ. սակս նոյնգունակ
պատասխանեաց. զի՛ հարցանես
զանունդ իմմէ. և նա ի՛ ֆեղք,
‖ Դատ. 13. 17 18 ասէ՝ Ա՛ք քանչելի ‖։ Օ՛նոյնն դաշա-
‖ Ել. 3. 13 14 նեալ խոստովանի ընդառաջն այրն
‖ Ել. 3. 6. Ա՛ստուծ ‖։ (ըստ մեզ՝ միայն ի Ա՛.յր)
Օ՛ւ ինչ անուն ի՛ նմ. և ի՛մ զի՛նչ
անուն Ա՛ստուծոյ նմ, զի գիտասցես։
Ա՛. ստուածն՝ յորոյ վերայ անուանն
‖ Ելից. 23. 21. Ա՛ստծին Ա՛.յ ի՛ ‖։ Ընտրեցեր ի՛մ յոյժ
մեծ, փառաւո՛ր, և սքանչելի՛ ի
չ՛ելանոսս յ՛ամ երկրէ ‖։ Ա՛.յս
‖ Մաղ. 1. 11. Ա՛քանչելի՛ ես ըստ ծագաւորն՝ յ՛ա-
‖ Ես. 8. 1. զի՛ Ա՛ստուած Ա՛.յ, զոր չ՛այրն
Ա՛նուանս այսօր, այսինքն՝ յ՛ամս
նայն յ՛աւետեն[ե]ից մինչև յ՛աւետե-
լիս. և նմանապէս Ա՛շմարիտ
Ա՛.ծ գոլով ընդ չ՛օրն իւրում
երկնաւորի, և չ՛ոգւոյն Ա՛ստուծոյ.

Ո՛վ արդեօք կարէ զայս միջանկեա-
նաւուր, և յաւիտենական ծառայդն
իմանալ՝ կամ զմոռաւածել. Կ գերա-
զանց քան զմոռաւածութիւն մեր։
Ա. յս ինչ իր ի տէ՜ եղեալ Կ
Ա քանչելի առաջի աչաց մերոց ։ ‖ Սաղմ. 117. 12.

Պրակ. ժ.

Ա. յո՛ Ա քանչելի՜ կ՝ա այնու, զի
ի լրման ժամանակին՝ Ելոդէ՛ ի
Ա՛ր Կուսէն Ա՛արիամնու ծնաւ։
Ա. յս Կ այնքան մեծ Ա քանչելի
իր, զի Ա՛ր Ա. ուաքեանն պօղոս
քաղցրաքաղ ձայնիւ աղաղակեալ
գոչէ Ա. ւ յայտնի իսկ մեծ Կ ի՛որ
հուրդն Ա. ծպաշտութեան. Ա. ծ
եղեւեցաւ մարմնով ։ ‖ ա Տիմ. 3. 16.
Վ՛ասնզի՝ նշմարելի Կ ա՛ստ՝ որ
Ա՛շխարհնաւուր Ելոդին Ա. յ՝ լինի
Ա՛նուաւկ. Ա. րարչին՝ արարած.
Ա. ծն՝ մարդ. Ա՛շխարհնաւուր
Ելոդին, մարմին. Ա՛յլն ամենից՝
լինի Ելոդ. Տէրն՝ ծառայ. ա-
ռանց ապրդատոհմին՝ ընդ ապրդա-
տոհմիւ

տոհմիւ հաստարեալ՝ և եղեալ. Որ
ՏԻՐ Կ՚ԱՍԱԹԻ, լինի Ոչդի
ՊԱՍԱԹԻ՝ յորժամ ՊԱՍԱԹԻ խո
րանն անկեալ էր, և տաւնն ՊԱՍ
ԹԻ ոչ էս ծաղկիւր. որ ոչ ունէր
զսկիզբն աւուրց, արդ զսկիզբն
առնու գոլ՝ ի ժամանակի, յո՛
րում ոչն էր յառաջագոյն: Որ
անդրանիկն Ա՛ՍԻ արարածոց՝ լի
նի անդրանիկ արարածոյն, որ Կ՚,
ՍԻՐԱՒՏԻ Կոյսն Ա՛ՍԻԱՄ, որ
ծնաւ զՆա. Որ Նոյնինքն Կեանքն
էր՝ կաս զկնդանութիւն յարդան
տի անուրոյտ կուսին Ա՛ՍԻԱՄու.
Որ միշանայնն Կ՚, մարդացեալ՝
միշտ ոչ ինաց Նոյնն. քանզի՝ նախ
քէ յ՚աբգամա Կուսին, և զկնի
փոքրինչ եւ նա յարգանաւէն.
Ի՚ յո՛ շրջեցաւ նա ընդ ամ աստի
ճանս մարդկան կենցաղոյս: Որ
նաև Ա՛ՍԻԱՄ, աճեալ յ՚երիտա
սարդութիւն զարգացաւ, և զօրա
ցաւ, և՝ ի վախճանի եղև այր:

ՊՐԱԿ. ԺԱ.

Ա՛քան

Ա. քանչելի ևս ի շրջակայութիւն, և
պարագայք նորին ծննդեանն, և
մարդեղութեանն. զի եղև ՚ի
կնոջէ ‖ : Յոկ ոչ ՚ի կամաց մար- ‖ Գաղ.
ման. և ոչ ՚ի կամաց առն ‖ : այլ ‖ 4. 4.
յանաւրատ կուսէ. Օ՛ւրուրքե ‖ Յօհ.
Ի՛. մեռնաբարձրելոյն, և՛ ներդոր- 1. 13.
ծութիւն ‖ Հոգւոյն Սրբոյ : Ի՛. յայտ՝
իրաւամբ ես Նշան լինի ‖ : և Զհոս ‖ Եսայ.
ատուսնկ նոր ՚ի վերայ երկրի ‖ : ‖ Եր.
Ի՛. նդ ոյս՝ ուրքան Ա. քանչելի կ՚ըլ՝ 31. 22.
ուր Հայրն էր ամ ցեղից, և ա-
զանց, ուր յ՚երկինս յաղթանա-
կեալ կան՝ և ուր յ՚երկրի տա-
կաւին զինուորին, կ՚ծնեալ և Ա՚ա
նուկ եղեալ ՚ի Թլեհեմ կրսերի,
կի սակաւաւորի ‖ : ՚ի տեզուոջ, ‖ Մաք.
ուր ոչ տուն գոյր նմա, և ոչ թա- 5. 2.
րաւտան. գոլով նա Ց՚ն երկնից,
և երկրի, որ թաշխեալ շնորհե
իւրաքանչիւր մարդոյ տեղի բնա-
կութե, ինքեան ոչ գտանի օթա
րան: Ա՚ր յ՚երկինս բնակի՝ եղեալ
դնի ՚ի խանձարուրս և ՚ի սատա-
տոցս ամիսուեալ՝ և ծալեալ: Ա՚ր
յ՚ամպս

Յ՝ամէն սրտով լաւելեան ընկող
մանեալ դնի անմեղ ՚ի մըրի, ընդ
ինքեան ունելով միայն զՅիսուս,
և զՍա՝տան ետ մարիամ։ Որ
ստեղծեաց զաշխարհս, և տակաւին
պահպանեալ կրե զամ բանիւ զո-
րութեան իւրոյ ։ ՚Ի մըրի հանպէս
որպէս մատաղ փափուկ, և քըն
քուշ Որդեակ։
Սիրա իմ, և համայն խաղաց-
մունք, և շարժմունք Որդւոյս մի-
տեալ յօժարին ընդ Ա՚րևեան
մոգուցն անկեալ երկիրպագանել
այսմ Որ քանչելի Ա՝նկան։

Պրակ. Ի՚Ը։

Ա՚ղջ Ուրախ լիր թերկրեալդ
Տիրամայր Աբ Ա՚ծածին, և ըզն
ծա Որդուհիդ Ա՝արքամ, ան-
վայրապիակ Անձին Ա՝ստուր Տա
ձար. լուսակերտ, առաւգաստող
անատանելի լուսոյն. ամենասիրելի
Դուստրդ Ա՚ծոյն Ա՚. Գ. Ա՝այրդ
կաթնամատոյց Փրկչին աշխարհի, և

Հեբ. ե. 3.

և արփիափայլ ՝ յարանդ Աղուոյն Աբգայ։
Դու Յարուցիչդ՝ Այրդ ողոր մուխք. Դու Տիրուհի՝ Այրդ մխիթարութիւք. Դու յաղթիչդ Այր յուսոյ. Դու բարեխօս՝ Այրդ Ընծային շնորհացն. Դու յաշտարակ՝ Այր կենացդ. Դու լուսատիչ՝ Այրդ փրկութիւք։

Ուրախ լիր Այր բերկ բեալ.
Ջրմուղդ դրախտին հասուատուել.
Ծարաւելոյս փութիւ քեալ.
Ընտրեալ ծովու առուս տեալ.
Միշտ՝ և յաւէտ երա նեալ.
Ի ընկալեր պարտիզ փա կեալ.
Ջրոյնկենաց աղբիւր կոն քեալ.
Ծառըն կենաց՝ ի քեզ տըն կեալ.
Ընտրեալ ծովու առաւս տեալ.
Յաւիտեան ազգէ դու երա նեալ.
Դու Ջեմարան Ընդել Նա նին.
Եւ վտառարան անշէջ Լոյս գին։
Դու երկնուղէշ անթառամ ծին.
Դալարաբեր վայր ծոյա ծնին։
Ալաթնա

Ամենատես Տէր Աստուած երկնի եւ երկրի, որ
ասացեր եւ ասես, եւ ամենայն ինչ ի քէն
գոյանայ, եւ ոչ ոք կայ որ հակառակեսցի
քեզ. դու գիտես զամենայն ինչս, եւ ոչ
ինչ ծածուկ է առաջի քո. դու գիտես
զանցս եւ զանկարգութիւնս իմ, եւ զմե-
ղանս հարցն իմոց. դու գիտես զի ոչ
ինչ ունիմ ես ի գործս արդարութեան,
զոր արասցեմ առաջի քո, այլ միայն
ապաւինիմ ողորմութեանդ քում մեծի,
զոր ընդ մեզ արարեր. դու ասացեր
զի ոչ կամիս զմահ մեղաւորին, այլ
զի դարձցի եւ կեցցէ. դու ասացեր
զի ոչ ընդունիս զպատարագս եւ զա-
ղաւթս մեղաւորաց. դու ասացեր զի
ողորմելի ես եւ ոչ ատես զոր ստեղ-
ծեր. դու ասացեր զի ոչ կամիս զկո-
րուստ մարդկան, այլ զի ապաշխարեսցեն
եւ կեցցեն. դու ասացեր զի ոչ ես
հեռի ի մեզանէ, այլ մերձ ես ամենայն
կանչողաց զքեզ ճշմարտութեամբ. դու
ասացեր զի ոչ ես հեռի ի մեզանէ, այլ
մերձ ես ամենայն կանչողաց զքեզ ճշ-
մարտութեամբ. դու ասացեր զի ոչ
ես հեռի ի մեզանէ, այլ մերձ ես ամե-
նայն կանչողաց զքեզ ճշմարտութեամբ.
դու ասացեր զի ոչ ես հեռի ի մեզանէ,
այլ մերձ ես ամենայն կանչողաց զքեզ
ճշմ

զկուսական քո Աբ զկաթն, վ-
որոյ ըստ Ա՛արդարեուհոյ բա-
նիցդ. Ա՛ն ազինք հոգևոր քնա-
բաւ, անարգել շրթամբք, աննիւ
հելի դիտմամբ՝ և լուսալիր աչօք
միաբանութեբ զքեզ բարեբա-
նեալ՝ յաւմուրեք. քեզ երանեմք,
բարեխօսեա առ ի քէն մարմնա-
յեալն Ա՛.Ծ, զի փրկեացէ զմեզ ի
հոյժ Ա՛ենհնոյն.

Ա՛վ երանեալ Ա՛անկութեբ, որով
և ընդ որ զարդացեալ աձիմբ ի
լուսեբն հաւտակին Ա՛Ն. Ա՛վ բա-
րեբախտ՝ պատատոյք, կապանք,
և խանձարուրբք, յ՝որս պատա-
ռեալ ամիսուին՝ յորում լուսա
Ա՛.Ծուեբն մարմնապես բնակի ||։ ||կազ.
Ա՛յոյժ փրկական, և սքրձասրտիծ 2.9.
մտաւբ՝ և այր. ուր հոգւոյ՝ և մար
մնոյ պահպանութենն, և ձչմարիտ
անունդ՝ և կերակուրն հոգւոց ըն
կոզմանեալ դնի. Ա՛վ քնքուշ՝ և
կակուղ պատանք, և ծրարբք, ուր
ծրարեալ՝ և պատեալ կայ նոյն
ինքն Արքունեբն, ջնջեա զաղտ՝
և

և զարատ մեղաց մերոց՝ և յան-
ցանաց. զի նովաւ արձակիցիմք
ի կապանացն մահու, և սատա-
նայէն։

Պրակ. Ի.

Ցաւս՝ կ՝ Աքանչելի Աւրինչ միան-
գամ՝ ի Յն կ. Եր Աքանչելի՝ և
հիանալի նորին Ա-արդապետու-
թենն. ընդոր ունկնդիր ժողո-
վուրդքն զարմանային։ Ո՛ր իբրև
իշխանութիւն ունէր, և ոչ
|| Մատ. 7. 28. ոգի Դպիրքն ||։ Ա պատաճառքն,
որք առաքեալ էին ունել զնա՝ և
կալնուլ՝ ինքեանք խոստովանեալ
|| Յով. 7. 46. ասէին. Ա՛չ երբեք այնպէս խօսե-
ցաւ մարդ՝ ոգի այլն այն ||։ Ա-ւա՛
յ՝ասէրն Ա-մանց, դե գոյ ի՛նմա՝
և մոլեգնի. զի՛ քնաւ լսէք նմա.
իսկ՝ կէսքն ասէին. այսպիսիք
|| Յով. 10. 20. բանք ո՛չ էն դիւահարի ||։ Ա-ռա-
քեցն չնորհայ՝ որք երանէին՝ իբե-
ղծանոյ նէր, ամենեցուն էին զարմա-
|| Ղուկ. 4. 22. նալիք ||։ Ի՛րեայքն զարմանային
՝ի վերայ նէր՝ երբ Յն ուսուցանէր
՝ի

'ի Տաճարին, և ասէին, Օ իմարդ
զգիրս գիտէ սա, զի ուսեալ ընաւ
չիք ||։ ||Ցօհ.
7. 15.

Պրակ. ԺԱ.

Ա, մանաւանդ՝ Հրաշք նորին, և
գործք հրաշիցն էին յոյժ քան
զեղիք, և յոյժ գերազանցք՝ քան
զՀրաշագործութեանն, զոր յա
ռաջ քան զնա արարին Մարգն
Մով. Վասն քանզի՝ և հրա
շագործութիւնքն են գերազան
ցագոյնք քան զԱօսէին։ Աօսէսի
հրաշագործութիւնքն էին ըստ
մեծի մասին հարուածք՝ ի վերայ
Եգիպտոսի, և փարաւոնի. իսկ՝
Վասն Հրաշքն էին բարերարու
թիւք՝ և ընտրեք. զի ոչ եկն Յն
դատել զաշխարհ, այլ զի փրկեսցէ
զաշխարհ ||։ ||Ցօհ.
12. 47.
Աօսէս գարձոյց զՋամ Ջուրն յա
րիւն ||։ Իսկ Վասն փոխարկեաց ||Ելից.
զՋուրն՝ ի գինի ||։ Աօսէս էհար 7. 20.
զՋուրն գետոյն, զի ձրկունքն սա- ||Ցօհ.
տակեցան՝ և ներխեցաւ գետն ||։ 2. 9.
Իսկ՝ ||Ելից.
7. 21.

Ով՝ ՅՈՎ սանչաբար բազմութիւն
յոյժ ձկանց երևեցան ||։ և սակաւ
ձկամբք կերակրեալ ջամբեաց
մեծի բազմութեանն ||։
Ի՛նչ Հրաշագործութիւնքն՝ և
Աքանչանքն են գերազանց քան
զԱ՛օսէսինն, և Ե՛լիայն Ա՛յ
ԹուՀով. մեծութիւն, և կերպիւն
ևս հրաշագործելոյն։
Ա՛ուՀով՝ քանզի՝ ոչ Ա՛օսէս, և այլ
Ե՛լքն Ա՛յ զայնքան մեւեալս կեն
դանացուցեալ յարուցին, և ոչ
զայնքան դևս հանին, կամ զայն
քան ախտաժէտս, և հիւանդս
բժշկեցին։
Ա՛ՀծուԹիւն՝ զի ոչ ոք երբեք այն
քան սակաւ հացիւք՝ զայնքան մեծ
բազմութիւն կերակրեալ ջամբեաց.
ոչ ոք երբեք շրջեցաւ՝ ի վեր ալե
կոծեալ ծովու. Ա՛ւ՝ ի յաՀեռ
նէից ոք ոչ լռեաւ, եԹէ՝ երից ոք
զաչս կուրի՝ ի ծնէ կոյր ծնեցելոյ ||։
Ով՝ ըստ կերպին. ոչ ոք յառաջ
քան զ՝Ա՛ն, կամ զկնի Ա՛յ գոր
ծեաց հրաշս յաւուրս իւր զօրու
Թեան՝

||Ղուկ. 5·6։
||Մ ար. 8·7·8։
||Յով. 9·32։

թէն՝ և Ա.Հոգին հրաշա
գործեայ. բայց՝ զօրութէն՝ և
շնորհքն, զոր Ա.Հոգին տուեալ էր
նոցա՝ և բաշխեալ. և այսպէս նէ
հրաշս արարին ըստ կարգեալ՝ և
սահմանեալ փոխանփոխին, և այս
ինչ ժամանակին. իսկ՝ յորոշագոյ
ծեաց Աստուծ իւր սեպհական և ա
ռանձին Ա.Հոգին զօրութէն,
երբ, և քանիցս անգամ ինչն կա
մէր. ի Հոգի յանձնէն ևս զօրու
թիւն, որ թժշկէր զախտաւորս, || Մար.
և զհիւանդս ||: ե. 30.

պրակ. վնա.

Ա.Թէ ինչ մեզ յոժարութիւն ա
ռաւել տեսանել՝ և նշմարել զիւր
չարչարանսն, և զմահն, թէ ուր
քան օտար, և որքան Ա.քանչելի
ինչ առաջի աչաց մերոց: Ա.ը
դարն ընդ անօրէնս համարեցաւ || Եսայ.
ե3. 12.
և Տէրն Աստղծոյ Ա.յոգաւորն
Թագաւորաց Ա.Հ Ա.իածին Ա.Հ
կրեաց չինջեալ նախատեալ, և
անար

ամարգելի մահ։ Ա. յո՝ արդարև՝ հարուածոր հարչարանաց նորին, և մահուն ընկերացեալ ուղեկցեցան բազում հրաշք, և հանգոյն արարածք ստեղծուածք. երբ սարսափեալ սարսուեցան, և ընդ Ա. ըստ էնն խաչարեցաւ ‖։ ըստորում ՆՐՆ մեր յառաջագոյն՝ իձեռն Ա՝ արգարէին զեկուցեալ էր։ Ա. ըեգաւկն դարձոյ՝ ի խաւար, և լուսին յարիւն ‖։ Ա՝ արձեալ ասէ միւսան. Ա՝ տայ արեգակն՝ ի միջօրէի, և խաւարեսցի. յերկրէ լոյս՝ ի տուէ ‖։

ՀՄ առ. 27·45։
‖ Ղուկ. 23·44։
‖ Յով. 2·31։
‖ Ամով. 8·9։

Ա. րդարուն եարեգակն մտել՝ ի մահուն, ահա ստեղծեալ արեգակն հրաժարի զիւր լոյսն, և շառաւեղն բաժանել, և մասնակցել աշխարհի, և՝ ի միջօրէին մառանէ՝ և առնէ մուտ յորում ժամու սովոր էր զիւր ուժգին շառաւիղսն ցուցանել՝ և զիւր փայլուն դէմս։ Ա. յսպէս ուրեմն երկինք և՝ ընդ այս մեծ և սքանչելի խաւարմամբս

Ա. ըե

Ա. Բեգական, որ եղև ՚ի վերայ
ամ՝ երկրի ‖ : Յուցակեալ վկայէ՝ ‖ Ղուկ.
Թէ՝ այսչ իշխանութիւն խաւա- 23 • 44 :
րին ‖ : Նաև՝ անհնար խաւա ‖ Ղուկ.
րումն, զոր Հրեական ժողովուր 22 • 53 :
դըն, և երկիրն, ղն մեկուսեալ
հատին՝ և բարձին յինքեանց զար
դար կեանքն՝ և ծառային Ա. Յ
յ՚երկրէն կենդանեաց և՝ զի նո
քա յաւուրկ իւրեանց չարաչնար
յօժարութիւնն, և չարարուհեստ
եղեռնագործութիւնն հրաժարէին
գալ ՚ի լոյս, քայց՝ սիրեցին զխաւ
ար առաւել քան զլոյս ‖ : արդա ‖ Յօհ.
րօրէն ժամանեալ Հ՚հաս : 3 • 19 :

Պրակ. Ի :

Ա. Ե ոչ երկիրն հանդիստ դադա
րեցաւ. այլ Ա քանչիանք և ան
դանօր հանդիսանալ եղեն. երկիր
շարժեցաւ, և վէմք պատառե
ցան ‖ : Ա աղուրեամն, յորժամ ‖ Մատ.
Ի՚ջանէր Ն՚երն ՚ի վերայ լերինն 27 • 5 • 1 :
Սինայի. խօսիլ զՊատգամի բան
սըն՝

սին՝ զղջացեալ սատակօրէն զողոյր
լեառն, և բանակն 'ի մեծաձայն
ձայնէ փողոյն. իսկ աստանօր 'ի
հաստատել մահուամբն իւրով
նորոյ ուխտին, որոյ էր պատկեր
էին. կտակարանն, շարժեցաւ
բոլոր երկիրն, և վէմքն պատա
ռեցան։ Ա. Կին փրկութեանէ, և կե
նդանութեան պատառեալ հերձաւ, և
ոչ համն վէմքն ամբողջ կամեցան
մնալ։ Ա. յո՝ վարագոյրն ևս Տա
ճարին յերկուս ցեղս, 'ի վե
րուստ մինչև 'ի վայր. գերեզմանք
բացան. առ'իցուցակ, և 'ինչան'
զի եկեալ ժամն, յորժամ մե
ռեալք լսիցեն ձայնի Որդւոյն
Ա. Յ, և որք լսիցեն՝ կեցցեն ||։ Յօհ. ե. 25,
Ա. յո՝ զի եկեսցէ ժամանակ՝ յո
րում՝ ամենեքին, որք 'ի գերեզ
մանս կացցեն՝ լսիցեն ձայնի նո։
Ա. և եկեսցեն արտաքս. որոյ քա
րիս գործեալ էին՝ 'ի յարութիւն
կենաց, և որոյ զչար արարեալ՝ 'ի
յարութիւն գատաստանաց ||։ Յօհ. ե. 28,
Ա. Որդւոյ՝ ոչ միայն բացան գե
րեզմանքն՝

ըեզմանքն՝ այլև՝ բազում մնարմինք
նընջեցելոց սրբոց յարեան։ և
կենդանիքն՝ ոչ հարիւրապետն,
և որք ընդնմա էին առ՝ ի զգու-
շութիւն պահել զ՝Յն, տեսեալ
զշարժուածն մեծ՝ և վեղեալսն, զա
հի հարեալ խուճլեցան, և երկե
ան յոյժ. և ասեն. արդարև Ո՛ր
դի Ա՛Ժ էր սա։ Ա՛ւ այսպէս՝
որք յառաջն կատակեալ՝ այպն
առնէին վնա, փոքրմի անյեալ՝
մեծաւ պատուով՝ և արժանութիւ
դաճանեալ խոստովանեցին զա
զնուճապատուութիւն նորին, և
զԱ՛Ծութիւնն։ Ա՛. յապէս ուրեմն՝
չարչարանք, և մահն՝ Ա՛ի ընդայն
քան սքանչելագործութեամբն
ընկերակցեցան. քանզի յ՝երկինս,
և՝ի վերոյ երկրի, ՚ի գերեզմանս,
և՝ի տաճարին, ՚ի մեռեալս, և՝ի
կենդանին տեսան՝ և երևեցան
Ասքանչելիք ՚ի ժամանն, յ՝որում
Աստին Ա՛Ժ, որ տուաւ մեզ՝ չար
չարեալ կայր՝ ի խաչին։
Ա՛րդ՝ Ա՛ՀՎՀ՝ Ա՛ելատունեաց՝ մի
միայն

Մատ. 27. 52։

Մատ. 27. 54։

Մատ. 27. 54։

Մար. 15. 39։

Ղուկ. 23. 47։

միայն սքանչացեալ զարմացուք
'ի վերայ այսպիսի հրաշագործ
Աքահելեացս՝ այլև՝ երկիւղածու
թիւ՝ և Ա՛ճապաշտութիւն ընդ ի՛մ
րիւրապետին փրկութեան՝ և հաւա
տարիմ գաւանութիւն մեծայուս
ցուք զամենապատիւ, և Աքան
չելագործ Ա՛ծութիւնն, զՏէրու
թիւն, և զբարութիւնն այսր տու
եալ ՈՐՊԵՍԶԻ Ա՛րեգակն,
երկիր, վէմք, գերեզմանք, և
մեռեալք զահիհարեալ՝ և յ՛այս
պիսի ինչ շարժ լեալ՝ հիմարդեօք
անզգայ՝ և անմիտ, և անհաւատա
րիմ անկեալ մնաք. Ա՛յլ և ոչ ևս
մնասցուք խստասիրտք, անշաւիղք,
և խստապարանոցք. այլ ուշա
դրութիւք ունկնդիր լինցուք ձայնի
Աստուծոյն Ա՛Յ, և անձինք մեր
վայելեսցեն, և կեցցեն 'ի բարու
թեան.

Պրակ. ԻՆ.

Ա՛. Յո՛ Աքանչելի կ՛այս տուեալ
Աստո՛ծ Յ՛ՍՈՒՆ. զի Սա ինքնին
զինքն

զինքն յարույց ի մեռելոց. ոչ եր
բեք իւրովի ոք զինքն ի մեռելոց
յարույց յառաջ, կամ զկնի ։ այլ
իսկ ։ Յն իւրովի՝ և ինքնին, ։ Ճա
յին զօրութեն իւրով յարույց զին
քըն, և այսպէս՝ եցոյց՝ զի նա է
։ զօր ։ Ա՝ինամարտիկ, և յաղ-
թող մահուան, և Ա ըդի ։ Յ զօ
րութէ՝ ըստ Ա րքայարար Ա գւոյն
՝ի յարութենէ մեռելոց ։ ։ ։

վիժեալ կործանեաց՝ և խաւխա-
նեաց, և զիւր փոքրիկ հօտն յետա-
կայ՝ և յետահաս ընդրկօքն այն
քան կայօւն, և հաստատուն պաշտ
պանեալ հովանաւորէ ընդդէմ
Աստանային, և ամ՝ տուրին Թշնա
մեայն. երբեմն մարզելով զայն՝
կրթէ նեղութեաբ, և մերթ օր-
հնութեաբն իւրով առնէ զայն տի
րական, և վաստաւոր. այո՛. զի
նա ուղղէ զիւր հօտն այնքան
սքանչելի, և երկնային եղանակաւ
զոր մարդկային մտածութիւն՝ և
հանճար ոչ քաւէ՛ ի միտ բերելով
նկատել՝ և զմտաւածել. ի՞ւմպէն
այս ինչ եղեալքս մեր Աստուածոր
Յիսուսին՝ որքան Աքանչելիքեն
յ՛աչս մեր. Ա. յո՛ Նա կ՝օրհնեալ՝
օրհնեալ տէր Ա.Ծ Ի.Ր է, որ
առնէ զսքանչելիս միայն ||

ա.պ.
18.

Պրակ. ԻՐ.

Ի երկրորդ մակագիր պատուոյ ա
նուն Աստուծոյ կ՝ ի.ր է, յո՛

խորհուրդ՝ կամ խորհրդակից.
Իմ կ խորհուրդ ‖ և յայլ քա ‖ Առա. 8. 14.
զում տեղիս անուանի խարըմանհ,
որ կ իմաստութեն ‖ Իմ կ խոր ‖ Առա. 9.
հուրդ՝ և զգուշութեն. իմ կ հան ‖ Առա. 9. 14.
ձար՝ և իմ զօրութեն ‖ Ստուգիւ ‖ Մատ. 11. 19.
նա կ խորհուրդ՝ և իմաստութեն ‖
Իմաստութիւն Ս. Հ ‖ Ա՛ւ մեզ ‖ Առա. 1. 20.
եղև իմաստութեն ‖ Ա՛ստ որոյ ‖ Ղուկ. 11. 49.
Ինձմէ ամ գանձք իմաստութե՝ և ‖ Կոր. 1. 30.
գիտութե ծածկեալ կան ‖ ոմն ‖ Կոր. 2. 3.
ևս՝ խորհուրդ։ Կ՝ուտէ նա զ՝այ
րըն. և նա միայն զնորին կամն, և
ոչ այլոք. և նա միայն ծանուցանէ
մեզ՝ և ծանօթանէ զիւր Հայրն
և նա միայն ցուցանէ զՀաստատարհ
Հանապէտղ զիւր Հայրն, և առ
նա մերձենալ. Ոչոք Հանապէ
զ՝այլ եթէ օչ՝ Որդի, և ում ‖ Մատ. 11. 27.
Որդին կամիցի յայտնել ‖.
Օ՝ Ի՛ջ ոչոք եաթս երբեք, բայց ‖ Յով. 1. 18.
Ի՛նածինն Որդի, որ կ՝ի ծոց
Հօր՝ նա պատմեաց ‖. Ի բատե
նա զմեզ թէ՝ ուսցուք մեք ի՛նմա
նէ՝ զի հեզ կ, և խոնարհ սրտիւ.
և ս

և ես ԹԷ՝ առցուք զնորին լուծ, զի
քանզգրէ ‖ Այսան փրկութեան
նոյնինքն ետ խորհուրդ։ Ա. յո կ
խորհուրդ խաղաղութե, որ կ
ինքն Տեառն, և Ա.ն. (ըստ մեզ՝
ինքն երկոցունց.) որոյ անուանն կ
յամենս, բոյս՝ և ծագումն ‖։

Տէր Ա.ծ, որ ըստ իւր անքուլան
դակէլի բարութեան, իմաստու
թեան, և զօրութեն յառաջա
դրեալ՝ զմնձն իւր մեծացուցա
ել և փառաւորել՝ի մարդիկս,
քայց՝ այնու կերպիւ, և եղանա
կաւ, զի զայսինչ առնելով՝ ոչ
երևեսցի այլաբար առնել քան
յառաջադրութենն. այսպէս ուրե
մըն՝ այրն Ա.ծ ընդ Աղդւոյն իւ
րոյ իւրև խորհրդի յընտրելն,
և (ըստ մարդկան խօսիմ.) ի խոր
հրդակցելն թէ՝ թե, և որպէս եղա
նակաւ վերստին կանգնեսցի մար
դն, որ յանցանօքն՝ և օրինազան
ցութեն էր անկեալ՝ի նեղութ
մշտնջենաւոր դատապարտութեն
և հարկեաց ըստ մարդկան լինի

աստ

ասացեալ.) յայսմ խորհրդոջ
զորդին իւր Ա՝ խածին, զի Օ՝ան
ձըն իւր դիցէ ՚ի քաւականաւոր-
րութեն. որոյ սահմանեալ. Ա՝ա
հատուկ՝ և իսկական Օ՝ատակ,
որ երկայնակեաց եղիցի, և ՚ի
ձեռն նոքա քարեհաճութիւն Ծ՝ն
ուղղեալ՝ և յառաջեալ աջողես-
ցի ||. (՚ի մեր օրինակսդնէ դոյնինչ պժուար իմաց) Ո՝րդին, այլ՝ հա-
մանձայնեալ Ա՝ծային ընտիր խոր
հրդոյն՝ զանձն իւր յօժարութիւ
մատոյց՝ ասելով. Ա՝հաւասիկ գամ.
Ա՝ծ իմ, կամեցայ առնել զկամն
քո ||. Ա՝և ՚ի ձեռն Ո՝գւոյն յաւի
տենականի մատոյց զանձն անա-
րատ Պ՝ատարագ Ա՝ՅՍ ||. Ո՝յր ա-
զագաւ՝ և այլն զամենայն ետ ՚ի ձեռն
նորա ||. և զիշխանութիւնն ամ
մարեցոյց ||. և ետ զնա ժառանգ
ամի ||. Ա՝ստէն լինին ծագեալ Ո՝ր
դւոյն պարծանքն. Ո՝ՀՒ ակք եղեն
ինձ ըստ ընտրոս և ժառանգաւորի
իմ հաձոյ եղև ինձ. և՝ գոհա
թինեայն. () ՚ի ՀՆ եցից զՅՏ՝ր, որ
իմաս

Եսայ 53 10։

Սաղ. 39. 8 9։

Եբր. 9. 14։

Յով. 3. 35։ 13 3։

Ղուկ. 17 2։

Հռ. 1. 2։

իմաստուն արար զնա, յ՚այլ օրի-
Սաղ. նակի՛կ. որ խորհուրդ ետ ինձ ||,
·6·7· Ի հաւատսիկ՝ ի փրկութենն գործի,
և ՚ի կեցութենն՝ ինքն ետ զխոր
հուրդ. քանզի՝ նա պաշտպան, և
բարեխօս՝ միակ ՚ի հազարսց հրեշ
տակն, որ առ Ի՛ծ կ, գթայեաւ
՚ի վերայ մարդոյն, և մարդասի
րեալ՝ պաշտպանեաւ՝ և փրկեաց
զնա առ՚ի չանկանելոյն նմա՚ի մահ.
զի միանկայն յ՚որոգայթն, կամ՝ ի
վիհն. նորոգեսցէ զնմանութիւնսրա.
յ՚այլ օրինակս կ. գտի ՚Ի՛օբէր.
այսինքն՝ գտի զքաւութիւն, կամ
Յօբ. զփրկութիւն ||.
3·24· Ի՛յո՛նա կ միակ խորհրդակիցն
փրկութեան, և կեցութեան, որ
Ի գուռն իւրով Երթով տայ խոր
հուրդ, և առաջնորդէ.
Ասացին լսել զխորհուրդ, թէ՝
զինչ արասցես վ՚ս կեցութենդ,
և փրկութենդ. անկեղծաւորհաւ
ատով հաւատայ ՚ի Ի՛ն, բաստրուա
սակ Ի՛ւր, և հաւատով երթ
առնես. քանզի՝ զայսպիսի խրատ՝